

ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

Ἀπρίλιος.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Β΄.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΗΣ

ΓΑΙΚΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Κατεσκευάσθησαν λοιπὸν ἔθνικαι ὁδοὶ τὸ ὅλον 461 χιλιομέτρων τὸ πλεῖστον ἐπὶ χώρας ὄρεινῆς ἐκτὸς τῶν ὑπὸ κατασκευὴν εὑρισκομένων. Βεβαίως ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῶν 36 ἐτῶν εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἰσχυρὰ ἐγένετο ἡ ὄθησις, εἶναι πιθανώτατον ὅτι ἐντὸς δεκαετίας τὸ σύμπλεγμα τῶν τῆς κατηγορίας ταύτης ὁδῶν θέλει περαιωθῆ. Ἀποδείξεις ὅτι ἡ ἐλπίς αὕτη δὲν εἶναι χιμαιρική, εἶναι ἡ κατ' ἔτος αὐξουσα δαπάνη ἐπὶ τῶν χορηγομένων πρὸς τοῦτο πιστώσεων καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1856. Τὰ ποσὰ τῆς δαπάνης ταύτης εἰσὶ, διὰ τὸ ἔτος 1856..... Δρ. 46,396
 » 1857..... » 65,837

διὰ τὸ ἔτος 1858.....	»	456,483
» 1859.....	»	253,655
» 1860.....	»	249,458
» 1861.....	»	357,171
» 1862.....	»	408,769
» 1863.....	»	93,265
» 1864.....	»	166,428
» 1865.....	»	367,462
» 1866.....	»	289,895
» 1867.....	»	456,808
» 1868.....	»	344,275

Ἡ ἔτησία δαπάνη ἠλαττώθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1862 ἕνεκα τῶν συμβάντων καὶ τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τῶν ἐφεπομένων τῇ πτώσει τοῦ Ὄθωνος, ἀλλ' ἔχω δι' ἐλπίδος ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων, ὀφειλομένη ὡσαύτως εἰς τὴν σημαντικὴν ἐλάττωσιν τὴν γενομένην ἐπὶ τοῦ ἐγγείου φόρου, ἔσεται πρόσκαιρος, καὶ ὅτι τὰ δημόσια ἔργα θέλουσι πρὸ πάντων

βελτιωθῆ ἐκ τῆς προσεχοῦς ἐπανορθώσεως τῶν οικονομικῶν τοῦ τόπου.

Ὅπως μὴ παραλείψω μηδὲν προστίθῃμι ὅτι τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα ποσὰ περισταῶσι μόνον τὰς δαπάνας τὰς ὑπὲρ τῶν τεχνικῶν ἔργων, τῶν μόνων ἐπιβαρυνόντων τὸ δημόσιον ταμειῶν ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἔργα, ταῦτα ἐκτελοῦνται ἀμέσως ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν δήμων τῶν συγκροτούμενων τὰς ἐπαρχίας δι' ὧν διήκουσιν.

Προκειμένου περὶ οἰκοδομημάτων, μικρὸν δυστυχῶς ποιήσομαι λόγον, καὶ πάλιν εἰς μηδὲν θέλω καταλήξει, ἐάν τις παραβάλλῃ αὐτὰ πρὸς τὰ τῆς γείτονος χώρας.

Τὰ δαπανηθέντα ποσὰ πρὸς κατασκευὴν εὐαριθμῶν στρατώνων ἐν Ναυπλίῳ, ἐν Μεσολογίῳ, ἐν Ἀθήναις καὶ πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν μεθορίων, πρὸς ἐποπτεῖαν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει δυνατόν, τῶν ληστῶν τῶν δικιτωμένων ἐν τῇ γείτοني χώρᾳ, πρὸς οἰκοδόμησιν τριῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων, τριῶν ὑπουργείων καὶ διαφόρων ἄλλων οἰκοδομῶν ἤττονος ἀξίας, οὐδόλως ἰσοφαρίζουσι βέβαια ταῖς ἀναλωθεῖσαι δι' ἐν μόνον ἐκ τῶν πολυκρίθμων καὶ μεγαλοπρεπῶν ἀνακτόρων ἅπερ, ἔστιν ὅτε, ἐγείρουσιν οἱ Σουλτάνοι ἐπὶ τῶν μαγευτικῶν ἀκτῶν τοῦ Βοσπόρου, ὅπως καθιδύνωσι τὴν ἀνίαν αὐτῶν, ἢ χαρίζομενοι εἰς θελκτικὴν τινα φρενοτροπίαν.

Ἔσται μοι ἐν τούτοις ἐπιτετραχμῆνον νὰ ποιῶμαι μετὰ τινος μεγαλοφροσύνης πολυκρίθμων ἀγαθοεργῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν δημοσίων καταστημάτων, ἐν Ἀθήναις ἀνηγερέμενων εἴτε παρ' εὐπόρων πολιτῶν ἐμπνεομένων ἐκ τοῦ θεοῦ πνεύματος τῆς χριστιανικῆς συνκαδηλοφύτητος ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἐπ' ἴσης θεοῦ τοῦ πατριωτισμοῦ, εἴτε διὰ συνεισφορῶν ἀποβλεπουσῶν εἰς τὴν πραγματοποίησιν σκοποῦ τινος ἐξαιρέτως ἐθνικοῦ, ὡς φερ' εἰπεῖν τὸ Πανεπιστήμιον.¹

¹ Τὰ καταστήματα ταῦτα εἰσὶ κατὰ τάξιν ἀρχαιότητες, τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Ριζάρειος σχολή, τὸ Ἀρσάκειον, τὸ Ἐχολεῖον τῶν τεχνῶν τῶν συζύγων Χατζῆ Κώστα ὑπὲρ τῶν ἀβένων ἀερανῶν, τὸ Ὀρφανοτροφεῖον, τὸ Ὀφθαλμιατρεῖον, τὸ Πολυτεχνεῖον τοῦ Στουρνάρη, τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερναρδάκη, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τοῦ βαρῶνος Σίνα καὶ ἡ Ἀκαδημία τοῦ αὐτοῦ.

Προπάντων ὅμως ἀπαριθμῶν τοὺς βελτιωθέντας ἀρχαίους λιμένες, τοὺς ἐν τῷ βελτιοῦσθαι ὄντας καὶ τοὺς κατασκευαζομένους ἀπὸ τοῦ 1835, ἔνθα οὐδέποτε τοιοῦτο: ὑπῆρξαν, χρῶμαι οὕτως εἰπεῖν τῆς ἀνταποδόσεως, ἐπειδὴ ἐν τούτῳ γίνεται πρόδηλος καὶ καταφανὴς ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, οὐ αἰ μικρότεραι ναυτικαὶ πόλεις ἐκουσίως ὑποβάλλονται εἰς βαρυτάτους φόρους, ὅπως ἐπαρκέσωσι ταῖς ἐκ τῶν τοιούτων ἔργων ἀπαιτουμέναις δαπάναις.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ λόγοι μου δύνανται νὰ φανῶσιν ὑπερβολικοὶ εἰς τινὰς ἐκ τῶν μελλόντων νὰ μοι παρέξωσι τὴν τιμὴν τοῦ διεξελθεῖν τὰς γραμμὰς ταύτας, ἐπιτραπήτω μοι ἵνα διὰ βραχέων μνημονεύσω τῶν ἤδη συντετελεσμένων ναυτικῶν ἔργων καὶ τῶν νῦν κατασκευαζομένων, ὅπως οἱ ὅπαδοι τοῦ συστήματος τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ δυναθῶσιν ἵνα λάβωσιν ἄμεσον γνῶσιν τῆς ἀληθείας τῶν ἀναφερομένων ἐνταῦθα γεγονότων καὶ ἀποδώσωσι δικαιοσύνην πρὸς ὃν ὀφείλεται.

Ἐρχαῖοι λιμένες ἐν τῷ βελτιοῦσθαι καὶ νέοι ἐν τῷ κατασκευάζεσθαι.

Λιμὴν τοῦ Πειραιῶς. Κατεσκεύασαν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς προκυμαίας περίξ τοῦ λιμένος τούτου, ἐξακολουθοῦσι δὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην ὡς καὶ τὴν τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ. Τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τὸ μὴ προσιτὸν εἰς τὰς λέμβους, ἐκαθαρίσθη, ἀνεσκάφη καὶ ἐξεχώθη ἐκ πολλῆς ποσότητος μεγάλων τετραπέδων λίθων. Περιπλέον κατέναντι τοῦ στομίου τοῦ λιμένος εἰς ἀπόστασιν 1 ¹/₂ ναυτικοῦ μιλλίου, ἐπὶ τῆς νησίδος τῆς Ψυταλαίας ὠκοδόμησαν ποικιλόφωτον φάρον 4^{ης} κλάσεως.

Λιμὴν τῶν Σπετσῶν. Πρὸ ἐνὸς ἔτους ἤρξαντο τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ λιμένος τούτου, ἐν ᾧ μετὰ στενοχωρίας ναυλοχεῖ τὸ ναυτικὸν τῆς νήσου ταύτης τῆς σημαντικωτάτης μετὰ τὴν Σύρον. Δεκατέσσαρα σκάφη ἐγκαταλελειμμένα καὶ ἰλύος πεπληρωμένα, ἐνδοξα λείψανα τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου, ἀνεκλύσθησαν ἐν πρὸς ἐν.

Λιμὴν τοῦ Ναυπλίου. Κατεσκεύασαν μέγα μέρος τῆς προκυμαίας τῆς πόλεως

ταύτης, ἥς ὁ λιμὴν εἶναι τὸ σημεῖον ἔθεν τελεῖται ἢ εἰσχωγῆ τῶν προϊόντων τῆς Ἀργολίδος.

Λιμὴν τῆς Κορώνης. Ἡ μικρὰ πόλις τῆς Κορώνης, κειμένη ἐπὶ τῆς νοτιοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου εἶναι τόπος ζωηρᾶς ἐξαγωγῆς διαφόρων προϊόντων, καὶ πρὸ πάντων τοῦ ἐλαίου ὅπερ παράγει ἡ ὠρία μεσημβρινὴ πεδιάς τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας. Ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς ἀρχαίας προκυμαίας αἰ στίβοι τῆς ὁποίας μαρτυροῦσι τὸ σχῆμα καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς, ἀρχαμένη πρὸ δύο ἐτῶν, ἔλαβεν ἐπιτυχῆ ὄθησιν.

Λιμὴν τῆς Κυπαρισσίας. Ὁ λιμὴν οὗτος κατεσκευάσθη ἐκ καινῆς κάτωθι τῆς ὁμωνύμου πόλεως καὶ ἔσται τόπος ἐξαγωγῆς πλουσίων καὶ πολυειδῶν προϊόντων τοῦ μέρους τούτου τῆς δυσμικῆς πλευρᾶς τῆς Πελοποννήσου. Ἡ βυθοστοιχῆς προκυμαία, ἥς ἡ κατασκευὴ ἤρξατο τὸ θέρος τοῦ 1865, προεξετάθη κατὰ 30 μέτρα ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ προφυλάττει ἤδη ἐκ τῶν ἀνέμων τοῦ πελάγους τὰ ἀκτοπλοῦντα σκάφη.

Λιμὴν τοῦ Κατακόλου. Ὁ λιμὴν οὗτος οὐ ἢ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ κόλπῳ κατασκευὴ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1867 πρώιστα κυρίως ὡς καταφύγιον εἰς τὰ πλοῖα τὰ μηδὲν ἀπαντῶντα τοιοῦτον ἐκ Πατρῶν μέχρι Πύλου, ἥτοι καθ' ἅπαν τὸ μήκος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς Πελοποννήσου. Ἡ προκυμαία ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καθήκουσα ἔφθασεν ἤδη εἰς μῆκος 300 μέτρων καὶ βάθος 11 κατὰ τὸ ἄκρον αὐτῆς. Ἐν αὐτῷ διατελοῦσιν ἐντελῶς ὑπήνεμα τὰ τε ἰστιοφόρα σκάφη καὶ τὰ ἀτμόπλοια τὰ ἀποστελλόμενα πρὸς φόρτωσιν τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος, τῶν οἴνων, οἰνοπνευμάτων κλπ.

Λιμὴν τῆς Κυλλήνης. Ὁ λιμὴν οὗτος κατεσκευάσθη ὡσαύτως ἐκ νέου πλησίον τοῦ καταχωθέντος λιμένος τῆς Γλαρέντζας, τοσοῦτον ἐπισήμῳ κατὰ τὸν μεσαιῶνα. Ἦδη τὰ σκάφη ὧν ἡ καθίζησις δὲν ὑπερβαίνει 3 μέτρα, ἐξασφαλίζονται ὀπίσθεν τῆς προκυμαίας ἐκ τῶν ἀπαρτίων ἀνέμων καὶ δέγονται φορτία ἐκ Κορινθιακῆς σταφίδος, ἐρίων, καννάβιος, δημητριακῶν καρπῶν κλπ.

Λιμὴν τῶν Πατρῶν. Ἡ πόλις αὕτη, ἢ ἐμπορικωτάτη τῶν ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον, κειμένη εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁμωνύμου κόλπου καὶ εἰς τὸ στόμιον τοῦ Κορινθιακοῦ ἦν ἄλλοτε ἀλίμενος. Πρὸς σχηματισμὸν δὲ λιμένος, κατεσκευάσαν πρόχωμα προμολοῦν ἤδη εἰς μῆκος 350 μέτρων, καὶ βαθὺ κατὰ 8 περὶ τὸ τέλος. Ἐπὶ τῆς ἄκρας αὐτοῦ, ὑψοῦται φάρος 4^{ης} κλάσεως οὐ αἰ λάμπεις δεικνύουσι τοῖς ναυτιλλομένοις τὸ ἀγκυροβόλιον καὶ τὸν λιμένα ἄπερ, ἀνεῦ τοῦ ὁδηγοῦ τούτου, δυσκόλως ἀνακαλύπτονται ἐν καιρῷ νυκτὸς ζοφερᾶς καὶ θεαλλώδους.

Λιμὴν τῆς Νέας Κορίνθου. Ἡ Νέα Κορίνθος κτισθεῖσα παρὰ τὰς ὄχθας τῆς θαλάσσης κάτωθι τῆς ἀρχαίας, πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ἄκραν τοῦ κόλπου καὶ τῆς ὁμωνύμου ὠρίας πεδιάδος, θὰ ἔβλεπε δεσμευομένην τὴν τε ἀνάπτυξιν καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς ἐὰν μὴ ἐπεκληροῦτο λιμένα τινά. Ἡ κατασκευὴ μιᾶς προκυμαίας ἐξακολουθεῖ, καὶ ἤδη τὰ πλοῖα εὐρίσκουσι καταφύγιον τι ὅπερ θὰ παύσῃ νὰ ἦναι ἐπισηφάλης, πιθανῶς περὶ τὴν λῆξιν τοῦ προσηγοῦς ἔτους.

Λιμὴν τῆς Σύρου. Τὸ διαμετακομιστικὸν ἐμπόριον τὸ συστήθην καὶ βαθμηδὸν ἀναπτυχθὲν ἐν Σύρῳ, ἐνεκα τῆς θέσεως τῆς νήσου ἐπὶ τῆς γράμμῆς ἣν ἀκολουθοῦσι τὰ ἐκ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Εὐξείνιον ταξιδεύοντα πλοῖα καὶ τ' ἀνάπαλιν, ἐνηργεῖτο ἀπὸ τοῦ 1850 ἐν πολλῇ στενοχωρίᾳ ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς. Ἡ ἔκτοτε ἐπιχειρηθεῖσα ἐπέκτασις αὐτοῦ ἐπισπεύδεται μετ' ἐπιτυχίας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπαίσθητῆ εἰς τὸ ἐμπορικὸν τῆς Ἑλλάδος ναυτικὸν οὐ ἢ Σύρος τυγχάνει ὁ κυριώτερός θαλάσσιος σταθμός.

Λιμὴν τῆς Ἀνδρου. Ὁ δῆμος Ἀνδρου ὁ κατέχων ἤδη περὶ τὰ τριάκοντα πλοῖα, χωρητικότητος 300 καὶ περιπλέον τόννων, σκοπῶν ἵνα προφυλάξῃ αὐτὰ ἐν τῷ ὄρμῳ τῆς νήσου ἐκ τῶν ἀπαρτίων ἀνέμων, ἐπέχειρησε τὴν κατασκευὴν προγώματος. Δυστυχῶς ὁμοῦ ἢ ὄρμη τῶν ἐξεγειρομένων ὑπὸ τῶν ἀνέμων τούτων κυμάτων καὶ τὰ φθεροποιᾷ ἐπὶ τῶν ἐκτελεσθέντων ἔργων

ἀποτελέσματα αὐτῶν, κατέστησαν προβληματικὴν τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεως μέχρι τοῦδε.

Φάρος 1^{ης} κλάσεως κατεσκευάσθη ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς ἄκρας τῆς αὐτῆς νήσου ὅπως δεικνύη τοῖς πλέουσιν ἐκ τῆς Δύσεως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀντιστρόφως τὸν μεταξὺ τῆς νήσου ταύτης καὶ τῆς Εὐβοίας πορθμὸν. Αἱ πολυάριθμοι καταστροφαι αἱ συμβῆσαι αὐτόθι καθ' ἕκαστον χειμῶνα, ἐπέβαλλον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διεθνῆ ὑποχρέωσιν ἐκπληρωθεῖσαν μετὰ λίαν ἀφιλοκερδοῦς σπουδῆς. Ἐκ παραπλησίας προνοίας, κατεσκεύασε φάρον 4^{ης} κλάσεως ἐπὶ τῆς νήσου Ζέας, κειμένης εἰς τὸ στόμιον τοῦ πορθμοῦ.

Λιμὴν τοῦ Σταυροῦ ἐν τῇ νήσῳ Τήρω. Ἡ ὥς ἐκ τῆς κατασκευῆς προκυμαίας βελτιώσεις τοῦ λιμένος τούτου, ἐπεχειρήσθη ὅπως παρέχη καταφύγιον εὐρυχωρότερον καὶ ἀσφαλέστερον κατὰ τῶν πελαγίων ἀνέμων εἰς τὰ σκάφη τὰ ἀγκυροβολοῦντα πλησίον αὐτοῦ ἐν τῷ ἀνοικτῷ ὄρμῳ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, πρωτεύουσος τοῦ τόπου.

Λιμὴν τῆς Νάξου. Ἡ νῆσος Νάξος, τοσοῦτον εὐφορος καὶ πλουσία εἰς σμυριδίτιν γῆν, στερεῖται πάντῃ λιμένος φυσικοῦ. Ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων κατασκευασθεὶς τεχνικὸς λιμὴν, κατὰ μέρος καταστραφεὶς καὶ καταχωθεὶς, ἀνασκευάζεται ἀπὸ τινων ἐτῶν ἐπὶ εὐρυτέρου χώρου.

Λιμὴν τῆς Θήρας. Ὁ λιμὴν τῆς νήσου Θήρας, τοσοῦτον εὐφόρου εἰς οἶνους ὀνομαστοὺς, ἦν ἀτελής διὰ τὴν ἀνεπίκτον πρὸς ἀγκυροβόλησιν πολυβάθειάν του, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας τὰ πλοῖα ἠναγκάζοντο νὰ προσδέωνται ἐπὶ τῶν παροχθίων βράχων. Πρὸς διόρθωσιν τῆς τοιαύτης καταστάσεως, κατεσκεύασαν λιθοκτίστους στύλους προσδέσεως. Ἐὰν Θεοῦ εὐδοκοῦντος, οἱ πρόσφατοι ὑπόγειοι συγκλονισμοὶ ἀνυψώσωσι τὸν θαλάσσιον πυθμὸν μετὰ τῆς νησίδος Καϋμένης καὶ τῆς νήσου Θήρας, τὰ συντελεσθέντα ἔργα καὶ τὰ προσχεδιασθέντα ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἐν λόγῳ λιμένος θέλουσι καταστῆ ἀνωφελῆ.

Λιμὴν τῆς Χαλκίδος. Τοῦ Εὐρίπου, τοῦ διαχωρίζοντος τοὺς δύο λιμένας τῆς

πρωτεύουσος ταύτης τῆς Εὐβοίας, ὄντος κεχωσμένου, ἴσως ἀπὸ τοῦ πολέμου τῆς Πελοποννήσου, τὰ σκάφη ὧν ἡ καθίζησις υπερβάλλει 1 $\frac{1}{2}$ μέτρον δὲν ἠδύναντο νὰ διαπλεύσωσιν ἐκ τοῦ ἐνὸς ἐπὶ τὸν ἄλλον λιμένα, ἠναγκάζοντο δὲ νὰ περιπλέωσι τὴν νῆσον, τοῦθ' ὕπερ καὶ χρόνου πολλοῦ ἐδείκτο, κατὰ δαπάνης πολλῆς καὶ κινδύνων παρὰ τὸν ἦν μάλιστα δὲ εἰς τὰ ἀκτοπλοῦντα σκάφη.

Πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ τούτου τοῦ λίαν ἐπιζημίου εἰς τὸ ζωηρὸν κατὰ τὰ μέρη ταῦτα ἐμπορίον ἐπεχείρησαν νὰ ἀνευρύνωσι κατὰ 21 $\frac{1}{2}$ μέτρα καὶ βαθύνωσι κατὰ 6 τὸν περίφημον τοῦτον πορθμὸν ἐφ' οὗ κατεσκευάσθη κινητὴ γέφυρα, ὅπως μὴ διακοπῇ ἡ συγκοινωνία τῆς νήσου μετὰ τῆς Βοιωτίας. Ἡ σημαντικὴ αὐτὴ ἐργασία περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὁποίας παρουσιάσθησαν μεγάλαι δυσκολίαι ἀπήτησε δαπάνην 952,000 δραχ. (850,000 φράγκων.)

Ὅπως ἔτι μᾶλλον καταδείξω τὴν σπουδαιότητα ἣν οἱ παράλιοι δῆμοι ἀποδίδουσιν εἰς τὴν βελτιώσιν τῶν λιμένων αὐτῶν, καὶ τὸν ζῆλον μεθ' οὗ ἐξακολουθοῦσι τὴν ἐκτέλεσίν της, θέλω ποιῆσαι μνείαν καὶ τοῦ ἐξῆς γεγονότος. Ἡ Κυβέρνησις θέλουσα νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐπανειλημμένην παρουσίαν ὁμοιοτύπων νομοσχεδίων ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, περιεβλήθη τὴν ἐξουσίαν διὰ γενικοῦ νόμου τοῦ διενεργεῖν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος τὴν ἔγκρισιν τῶν ἀποφάσεων τῶν δημοτικῶν συμβουλίων τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὴν καταβολὴν δικαιωμάτων τινῶν εἰσαγωγῆς, ἐξαγωγῆς καὶ ἀγκυροβολίου κτλ. ὧν ὁ ἀνώτατος ὅρος ὄρισθη ὑπὸ τοῦ ρηθέντος νόμου. Δημοσιευθέντος τοῦ νόμου τούτου ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐφημερίδι, τὴν 10 Ἰανουαρίου 1866, καὶ γνωστοποιηθέντος μετὰ τινα χρόνον δι' ἐγκυκλίου τοῦ Ἰπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν εἰς τοὺς δῆμους, 15 ἐξ αὐτῶν, ὁ τοῦ Γαλαξειδίου, τῆς Ναυπάκτου, τῶν Καλαμῶν, τοῦ Κορθίου, τῆς Αἰγίνης, τῶν Φαλάρων, τῆς Πυλάρου, τῆς Κύμης, τῆς Κερκύρας, τῆς Κραναιῆς κλπ. ἔσπευσαν ὅπως ἐξαίτησάνται τὴν ἔγκρισιν τῶν ἀποφάσεων δι' ὧν ὑπεβάλλοντο ἐκουσίως εἰς ἕκτακτον φορο-

λογίαν, πρὸς ἐμπορισμὸν τῶν ἀναγκαίων χρημάτων εἰς τὸν καθαρισμὸν τῶν λιμένων αὐτῶν, οἵτινες οὐδέποτε ἴσως ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐκαθάρισθησαν.

Ἴδου λοιπὸν ἓν μικρὸν ἔθνος, ἢ μᾶλλον πυρὴν ἔθνος, ἢ ἀρχὴ μεγάλου ἔργου, ὡς ἐκλήθη παρὰ τοῦ Γκιζότου, οὗ ὁ πληθυσμὸς μόλις ὑπερβάλλει τοῦ ἑκατομμυρίου, ἐν ᾧ 29 δῆμοι ὑπεβλήθησαν ἐκουσίως εἰς ἑκτακτον φορολογίαν, πρὸς προμήθειαν τῶν δαπανηρῶν μέσων τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν λιμένων τῶν ἢ εἰς κατασκευὴν νέων.

Αὐτὴ ἡ βιομηχανία, ἢ κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἐπιμαρτυρούντων τὴν πρόδουον πράξεις τὰ ἔσχατα φέρουσα, ἢ βιομηχανία ἢ βοηθημένη ὑπὸ τῶν ἐντελεσάτων ἐλατήρων δὲν ὑστερίζει ἐν Ἑλλάδι, ἀφοῦ ἤδη ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ 28 μηχαναὶ μόνιμοι καὶ ἀτμοκίνητοι, ἐξ ὧν 8 ἐν Σύρῳ, 10 ἐν Πειραιεῖ, 3 ἐν Πάτραις, 4 ἐν Καλάμαις, 1 ἐν Ἀθήναις, 1 ἐν Ἠλιδίῳ καὶ 1 ἐν Στυλίδι, εἰς τὸ βάθος τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ τρεῖς λεύγας μακρὰν τῶν συνόρων ἐκείθεν τῶν ὁποίων ἄρχεται ἡ νεκρικὴ σιγὴ καὶ ἡ γαλήνη τῆς δουλείας. Τίς ποτ' ἤθελεν εἰπεῖ, ἐν ἔτει 1821, ὅτι τινὰ ἔτη βραδύτερον τὰ προϊόντα τῶν ἀξιολόγων βυρσοδεφείων τῶν ἰδρυθέντων ἐν τῇ κάτω πόλει τῆς Σύρου, ἤθελον ἐπιζητεῖσθαι καὶ προτιμᾶσθαι ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολήν; Τίς ἤθελεν εἰπεῖ ὅτι ἐν τοῖς κόλποις τῆς μηδόλως ὑπαρχούσης πόλεως ταύτης, ἤθελε συστηθῆ μεγάλη ἀτμοπλοικὴ ἐταιρία καὶ ἤθελον ἐγκαταστῆ πρόξενον ἀπάντων σχεδὸν τῶν πεπολιτισμένων ἔθνων; Τὸ θαῦμα τοῦτο ἔλαβε χώραν παρομοίως καὶ ἐν Πάτραις ἄλλ' ἐκεῖ τοῦλάχιστον ὑπῆρχε φαινόμενόν τι πόλεως, σκιά τις ἐμπορίου καὶ τρεῖς προξενικοὶ πράκτορες.

Ἐπὶ τέλος ὡς ὑστάτην ἔνδειξιν τῆς καταπληκτικῆς ἀναπτύξεως ἣν ἔλαβε τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος, προσθέσωμεν τοῖς εἰρημένους ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν ἐνεργείᾳ 31 ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι, ἐξ ὧν 17 ἐν Σύρῳ, ἔχουσαι κεφάλαιον 6 ἑκατομμυρίων, 10 ἐν Πάτραις, 3 ἐν Ἀθήναις, 1 ἐν Ἰδρα.

Ἀνακεφαλαίων τις τὰ ἀνωτέρω ἀπκριθ-

μηθέντα ὕπως ἀποδείξῃ ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ὑπελείφθη στάσιμος ἐν τῇ ὁδῷ τῆς προόδου, εὐρίσκει

23 πόλεις καταστραφείσας διαρκούντος τοῦ πολέμου καὶ ἐκ καινῆς κατασκευασθείσας ἐπὶ τῇ βάσει διαγραμματῶν εἰδικῶς συνταχθέντων.

40 πόλεις νέας οἰκοδομηθείσας ἐπὶ ἀρθεσιῶν ἀρχαίων πόλεων ἐξαφανισθειῶν, ἢ ἐπὶ νέων καὶ ἐκλελεγμένων τοποθεσιῶν.

5000 ἐμπορικὰ πλοία, περιάγοντα ἅπλην ἑλληνικὴν σημαίαν ἐν πᾶσι τοῖς λιμέσιν τῆς Μεσογείου.

460 χιλιάμετρα κατασκευασμένων ἐθνικῶν ὁδῶν.

46 λιμένας ἐν τῷ βελτιοῦσθαι ἤδὲν τῶν κατασκευάζεσθαι τὸν Εὐριπὸν πεπλατυμένον καὶ καταστημένον πλωίμων.

Μητρόπολιν ἐκ 45,000 κατοίκων ἥτις παχέως θέλει καταστῆ μία ἐκ τῶν ὀραίων πόλεων δι' ἃς σεμνύνεται ἡ Μεσόγειος.

Προϋπολογισμὸν τετραπλασιασθειῶν προσόδων,

Καὶ πληθυσμὸν διπλασιασθέντα.

Τὸ εὐρωπαϊκὸν ἐκεῖνο ἔθνος τὸ ποιεῖσαν βέλτερον, ἐν ἴσῳ χρόνῳ καὶ πρὸ πάντων ἐκ τοῦ μηδενός, βαλέτω τὸν λίθον κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Οὐδόλως ἀρκεῖ νὰ ἦναί τις πολιτικὸς ἀνὴρ ἢ ἐξοχος διπλωμάτης ὅπως κρῆν τὴν χώραν ταύτην ἀμερολήπτως, ὅπως καταδικάσῃ ἢ κηρύξῃ αὐτὴν ἀθάνατον, δέον πρὸ πάντων νὰ ἐπίσταται τὴν κατάστασιν ἐν ἣ εὐρίσκετο ἐν ἔτει 1833, ἐνὶ λόγῳ, δέον νὰ ἔχη γνῶσιν τῆς ὁδοῦ ἣν διέτρεξεν. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῶν ἐκφερομένων ἐπ' αὐτῆς κρίσεων, ὁμολογητέον ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ πᾶσι κακοδαίμονεϊ, ἐπειδὴ ἐὰν μὲν οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὴν προέρχονται ἐκ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τὴν συγκρίνουσι πᾶν ἀφελῶς πρὸς τὰς χώρας ἃς κατέλιπον, πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰταλίαν, πρὸς τὰς ἀρχαίας ταύτας χώρας ὧν ὁ πρῶτος πολιτισμὸς ἀνατρέχει σχεδὸν εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐὰν δὲ προσέρχωνται ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέ-

ρους, ἤτοι ἐκ τῆς νέας ταύτης Βαβυλῶ-
νος, μετὰ φαντασίαις συνηρασμένης εἰσέτι
ἐκ τοῦ σεσωρευμένου ἐν αὐτῇ πλοῦτου δα-
πάναις τοῦ δυστυχοῦς ῥαγιᾶ, ἐκ τῶν γοή-
τρων τοῦ Βοσπόρου, ἐκ τῆς αυτοκρατορι-
κῆς μεγαλοπρεπείας καὶ μεγαλοδωρίας τῶν
Σουλτάνων, ῥίπτουσι βλέμμα ῥεμβὸν ἐπὶ
τῆς πτωχῆς Ἑλλάδος, εὐδοκοῦσι, παίον-
τες τοὺς ὤμους τῆς θωπευτικῆς, νὰ ἀπυ-
θύνωσιν αὐτῇ εὐμενεῖς τινὰς λέξεις ἅμα τε
καὶ μομφάς ἐπὶ τῇ μικρᾷ προόδῳ τῆς, ἐπὶ
τῇ ἐλλείψει τῶν ὁδῶν, τῶν οὐσῶν κατ' αὐ-
τοὺς ἀλάνθαστον τῆς προόδου σημεῖον,
συνιστῶσι πρὸ πάντων αὐτῇ ἵνα ἧ φρόνι-
μος καὶ πλήρης εὐσεβῶν περιποιήσεων πρὸς
τὴν ἔξοχον γείτονά της καὶ ἐξἄκολουθοῦσι
τὴν ὁδὸν αὐτῶν. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ γλῶσ-
σα τοῦ Λόρδου Ρεδκλιφ, ἐν ἔτει 1848,
τοιαύτη ἦν καὶ ἡ τοῦ Μαρκιῶνος Μουτιᾶ,
ἐν ἔτει 1866.

Κατὰ τῶν τολμηρῶν τούτων κρίσεων,
ἤθελον, ἐν τῇ θέσει τῆς Ἑλλάδος, ποιήσει
ἐκκλησίαν, εἰς ταπεινότερας μὲν, ἀλλ' ἤπ-
τον προκατελιγμέναις μαρτυρίας ἤθελον
ποιήσει ἐκκλησίαν εἰς τὰ ἐπιζῶντα μέλη
τῆς ἐπιστημονικῆς ἀποστολῆς τῆς Πελο-
ποννήσου, εἰς τὸν Κ. Βιρλῆ Ἀοῦ, ὅστις
διὰ τῆς προσφάτου δημοσιεύσεως συνοπτι-
κῆς πραγματείας ἐπὶ τῶν ἠφαιστιῶν ἐκ-
ρήξεων τῆς Θήρας ἔδωκεν ἰσχυρὸν σημεῖον
ζωῆς εἰς τοὺς διακεκρυμένους μηχανικοὺς
γεωγράφους, ΚΚ. Πεῦτις καὶ Βοβλαί, τοὺς
διατρέξαντας, βῆμα πρὸς βῆμα, τὴν Ἑλ-
λάδα καὶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ὀπίων,
ὑπηρετῶν δόκιμος τοῦ μηχανικοῦ, ἔτυχον
ἐπωφελοῦς ἐν πολλοῖς εὐκαιρίας, ὅπως γνω-
ρίσω τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος
ἐν ἔτει 1829, ἤτοι τὴν ἐπικύριον τῆς ἐξώ-
σεως τοῦ Ἰβραὶμ Πασσᾶ.

Ἦθελον ποιήσει ἐκκλησίαν εἰς τοὺς γεν-
ναίους ἄνδρας τοῦ σώματος τῆς γαλλικῆς
ἐκστρατειᾶς ἥτις ἀπεκάθηρε τὴν δυστυχῆ
ταύτην χώραν ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐκείνου τοῦ
καταστρέφοντος τὰ δένδρα, ἄτε δὴ μὴ
εὐρίσκοντες πλέον ἀνθρώπους ἵνα φωνεύη,
τέκνα καὶ γυναίκα ἵνα ἀπάγη εἰς δουλείαν.

Ἦθελον ἔτι ποιήσει ἐκκλησίαν εἰς τοὺς
ΚΚ. διπλωμάτας, τὸν Βαρῶνα Φῶρ Ρουὲν,
πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας, τὸν Κόμητα Πα-

νὴν, πρεσβευτὴν τῆς Ῥωσίας, εἰς τὸν θα-
νόντα Σιρ Ἐδ. Λαῦον, τὸν συνοδευσαντὰ
τὸν βασιλέα Ὅθωνα εἰς Ἑλλάδα καὶ ἐν
αὐτῇ διαμειναντα ὡς πρεσβευτὴν τῆς Ἀγ-
γλίας, ἅμα δὲ καὶ εἰς τὸν προκατόχον αὐ-
τοῦ Κ. Δαβκὴν ἐν ἡ δύναμις αὐτῆ ἀπέ-
στειλαν ἐκ μῆτιδος ὅπως ἀντιπροσωπεύῃ
ἐν Ἑλλάδι τὴν πολιτικὴν τοῦ πένθους, διὰ
τὴν ἀτυχῆ ἀπροσεξίαν τοῦ Λόρδου Κο-
δριγκτάνος τὴν 8 Ὀκτωβρίου 1827, πο-
λιτικὴν τοσοῦτον καλῶς χαρακτηρηθεῖσαν
εἰς τὸ ἀξιόλογον ἄρθρον τοῦ Κ. Γουερουίλ,
δημοσιευθὲν ἐν τῷ 263 φύλλῳ τῆς Ἐθνι-
κῆς Γνώμης.

Καὶ ἐπειδὴ πιθανῶς οἱ διπλωμάται οὗ-
τοι δὲν ἐπιζῶσιν, ἤθελον ποιήσει ἐκκλησίαν
εἰς τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν, νέους τότε
ὄντας, τοὺς Κ. Δουμῆρκ, Βογοῦδέσκην καὶ
Γρίφφιτ.

Εἰς τοὺς μνημονευθέντας ἀνωτέρω ἄν-
δρας τοὺς ζῶντας εἰσέτι προσῆκεν, εἰάν
ἐπανεβλεποῖν εἰ δυνατὸν τὴν Ἑλλάδα, νὰ
ἀποφανθῶσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς γενομέ-
νης προόδου, ἐξ ὅτου κατέλιπον αὐτήν καὶ
ἡ ἐτυμηγορία αὐτῶν, ἀπορρέουσα ἐξ ἀρμο-
δίων κριτῶν, ἤθελε γενῆ ἀποδεκτὴ μετ'
ἐμπιστοσύνης καὶ ὑποταγῆς. Ὡς πρὸς τοὺς
ἀντιποιομένους τὴν ἀρμοδιότητα ταύτην,
στερουμένους δὲ τῶν ἀναγκαίων ἰδιοτήτων,
ἡ Ἑλλὰς τοὺς ἐξαιρεῖ καὶ εὐλόγως.

Ὁ Κ. Κουσεβάλ Σαριγνῦ, ὁ ἔξοχος δη-
μοσιογράφος τοῦ Τύπου, ἐν ἄρθρῳ τινί,
ἤκιστα τῇ Ἑλλάδι συμπαιθεῖ, ἐν ᾧ ὅμως
οὐδ' ἡ Τουρκία ἀπαλλάσσεται ἐκ σκληρῶν
τινῶν ἀληθειῶν, συμβουλεύει τοῖς Κρησι-
ῖνα μὴ ζητῶσιν, ἐν τῇ μετὰ τῆς Ἑλλάδος
ἐνώσει, χιμαϊρικὸν φάρμακον κατὰ κακῶν
μάλα πραγματικῶν.

Ἄγνωστος ἂν οἱ Κρητες, οἱ ἕνεκα τοῦ ἐμ-
πορίου αὐτῶν θαμίζοντες εἰς Σύρον, οἱ
ἀποθυμαζόντες τὰ πολυάρθματα ἀγαθοεργ-
γὰ καταστήματα τῆς πόλεως ταύτης, τὸν
μεγαλοπρεπεῖ καθεδρικὸν ναῶν, τὰ σχο-
λεῖα, τὰ ἐργοστάσια, τὰ νεώρια, τὰ σιδη-
ρουργεῖα, τὰς λέσχας, τὸ θέατρον αὐτῆς
κλπ. ἐὰν οἱ Κρητες, παρατηροῦντες τὸν
τρόπον καθ' ὃν τὰ κοινὰ διέπονται ὑπὸ
τοῦ δημάρχου αὐτῆς, συνεδρεύοντος αὐτῷ
ἐνὸς δημοτικῷ συμβούλιῳ, ὑπὸ τοῦ νο-

μάρχου, τοῦ εἰρηνοδίκου, τοῦ πρωτοδικείου καὶ ἐμποροδικείου αὐτῆς κτλ. ἐάν, ἀνορῶντες πρὸ πάντων τὴν ἰσοτιμίαν παρὰ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τὴν ἰσονομίαν τῶν πολιτῶν, τὴν ἐκλείψιν τῶν ἀπεχθῶν ἐκείνων φυλετικῶν καὶ θρησκευτικῶν διακρίσεων, ἀγνοῶ, λέγω, ἐάν ἐπανακάμπτοντες εἰς τὰ ἴδια, εὐρήσουσιν αἰρετώτερον τὸ σύστημα τῆς παρ' αὐτοῖς ὑφ' ἑστῆς διοικήσεως, συνισταμένης παρ' ἐνὸς Πασσᾶ, συνήθως ἀμαθοῦς, θρησκομανοῦς καὶ παντοδυνάμου, περικυκλωμένου, πρὸς τὸν τύπον, ὑφ' ἐνὸς συμβουλίου, τοῦ ὁποῦ τὰ μέλη, παρ' αὐτοῦ ὑποδεδειγμένα τοῖς ψηφοφόροις τῶν ἐπαρχιῶν, τρέμουσιν εἰς μόνην τὴν πτύξιν τῶν ὀφρῶν του, καὶ παρ' ἐνὸς Καθῆ δικρινομένου διὰ τὰς αὐτὰς ἀρνητικὰς ιδιότητας, καὶ ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ ἡ μαρτυρία τοῦ χριστιανοῦ οὐδόλως εἶναι δεκτὴ ἢ ἐφ' ὅσον οὗτος ἀντιδικεῖ πρὸς ὁμοίον του ἀπιστον κύνα· ὅπερ ὅμως γινώσκω ἐκ τῶν προτέρων εἶναι ὅτι, ἐάν εὐρίσκοντο ἐξ αὐτῶν ἀμφίρρεπεις ἐν τῇ ἐκλογῇ, ὁ Κ. Κουσεβάλ, πρῶτος ἤθελε κρίνει ἡλίθιους τοὺς Κρητάς τούτους.

Αἱ ἀντιφάσεις τῶν δημοσιογράφων εἰσὶν ἀληθῶς ἀνεξήγητοι ἐνίοτε· οὕτω φερ' εἰπεῖν, ὅποτε οἱ Ἴόνιοι ἀνεζήτουν, ἐν τῇ μετὰ τῆς ἐλευθερίας Ἑλλάδος ἐνώσει των, τὸ φάρμακον τῶν κακῶν ἄπερ ὡς πρὸς τὴν ὑπόστασιν τὴν ὕλικήν, ἦσαν φαντασιώδη, ἐλογίζοντο τὰς εὐχὰς αὐτῶν δικαίας καὶ νομίμους, ἡ δὲ Ἀγγλία διεσῦρετο ἐν τῷ γαλλικῷ τύπῳ, ὡς διὰ τῆς βίας ὑποστηρίζουσα τὴν προστασίαν τῆς ἐπὶ τῆς Ἑπτανήσου. Ἴδου νῦν μέρος τοῦ ἰδίου αὐτοῦ τύπου καταδικάζον τοὺς Κρητάς, ἅτε δὴ ζητοῦντας, ἐν τῇ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐνώσει τῆς νήσου αὐτῶν, τὴν θεραπείαν τῶν κακῶν ὧν εὐχαρίστως ἀναγνωρίζει τὴν πραγματικότητα.

Ἀναγινώσκων τις τὰ ἄρθρα ἐνίων ἐφημερίδων τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ἅμα δὲ καὶ λόγους ἐν τῇ πρώτῃ ἀπαγγελθέντας ὑπὸ ἐξόχων καὶ ἰσχυρῶν προσώπων οἵτινες ἡγοῦνται τῆς ἀνθρωπότητος, προσέχων εἰς τὰς καταπληκτικὰς διαβεβαιώσεις ἐπὶ τῆς οὐδὲν ἦττον καταπληκτικῆς προόδου τῶν Τούρκων, ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπὶ

τῆς πρὸς τοὺς βασιλᾶδες φιλανθρωπίας αὐτῶν, ἀναγινώσκων τὸ περιφημον ἐκεῖνο θέσπισμα ἐνδόξου τινὸς καὶ δυστυχοῦς ἱεράρχου διαβεβαιοῦντος ὅτι ὁ μωαμεθανισμὸς προσπελάζει πλέον ἢ ἡ ὑποτιθεμένη ἑλληνικὴ ὀρθοδοξία τῷ καθολικῷ δόγματι, ἐφίεται νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἐξήγησιν τῶν τεραστίων τούτων παραδοξολογιῶν. Ὁ πνευματώδης συντάκτης τῆς Ἑλπίδος ἐξήγησεν αὐτάς, διατεινόμενος ὅτι ἡ τόσον ἀσφαλῆς καὶ στερεὰ κρίσις τῶν ἀνδρῶν τῆς δύσεως δὲν ἠδύνατο νὰ κάμψῃ τὸ Ταίναρον ἀκρωτήριον, ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχον αἱ ἠράκλειοι αὐτοῦ στηλαί. Καὶ ὅμως οὐδὲν ἦττον τούτου ἀληθές! Τὰ ἄρθρα τοῦ Κ. Κουσεβάλ Σαριγῦ ἐν τῷ Τύπῳ, τὰ τοῦ Κ. Γουερῦλ ἐν τῇ Ἑθνικῇ Γνώμῃ, τὰ τοῦ Κ. Β. Λαγγλοᾶ ἐν τῇ Ἀρκτῷ, τὰ τοῦ Κ. Σαὶν Μάρκου Γιραρδίνου ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων, καὶ τέλος τὰ τοῦ Χρόνου ὁπότε οὐκ εὐθύμως ἔχει πρὸς διατριβὰς κλπ. ὑπερβαλλόντως ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ κρίσις τῶν ἀνδρῶν τῆς δύσεως οὐδόλως ἰστάται ὑπὸ τῶν ἀκρωτηρίων τῶν ἀποχωριζόντων αὐτοὺς ἐκ τῆς Τουρκίας καὶ ὅτι οἱ πολιτικοὶ τῆς Ἀγγλίας, οἵοι ὁ λόρδος Παλμερστὼν, ὁ λόρδος Ρεδκλιφ, ὁ Κ. Λαῦάρδος καὶ ἕτεροι γινώσκουσι κάλλιστα μέχρι πόσου ἔχονται ἀληθείας τὰ ἀφορῶντα τὴν πρόοδον ἢν ὑπερεκθειάζουσιν.

Ἄλλ' ὅμως δέδοται ἐκάστῳ νὰ παραλογίζηται ἐλευθέρως καὶ ἀδιακρίτως, νὰ εὐρίσκῃ καὶ ὑποστηρίξῃ πρὸς πάντας καὶ κατὰ πάντων, ἔστω καὶ ἐν πλήρει Βουλῇ, ὅτι οἱ Τούρκοι εἰσὶ λαὸς λίαν πεπολιτισμένος, μὴ διαφέροντες τῶν Ἀγγλῶν ἢ ἐκ τῆς πολυγαμίας, τῆς νομίμως παρὰ τοῖς πρώτοις ὑπαρχούσης καὶ ἐκνόμως παρὰ τοῖς δευτέροις· ἀλλ' ὅπερ φαίνεται μοι τὰ μάλιστα ἄδικον εἶναι αὐτὴ ἡ φροντίς τῶν ἱπποτῶν τῆς Τουρκίας τοῦ ἐξουθενεῖν τὴν Ἑλλάδα. Ἀδύνατόν ἐστιν εἰς αὐτοὺς νὰ ἀνυψώσωσι τὴν μίαν χωρὶς νὰ ταπεινώσωσι τὴν ἄλλην! Ἀνέφικτον κατέστη εἰς αὐτοὺς νὰ ἐπαινεύσωσι τὴν μίαν δι' ἣν ἐποίησε πρόοδον χωρὶς νὰ μεμφθῶσι τῆς ἄλλης ὡς μηδεμίαν ποιησάσης, καὶ ταῦτα χωρὶς νὰ λάβωσι τὸν κόπον νὰ ἀποδείξωσι τὴν ὑποτιθεμένην ὑπαρξίν τῆς προόδου

ταύτης παρὰ τῆ πρώτῃ καὶ τὴν δῆθεν ἔλ-
λειψίν της παρὰ τῆ δευτέρᾳ.

Ἀθῆναι 1869.

EMM. MANITAKΗΣ

Ἀντισυνταγματάρχης τοῦ Μηχανικοῦ, Διευθυντῆς τῶν δημο-
σίων ἔργων ἐν τῇ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν.

Ἡ ΑΡΤΕΜΙΣ ΤΟΥ ΠΟΑΤΙΕ

Ἡ Ἀρτεμις, θυγάτηρ τοῦ Ἰωάννου Ποα-
τιεῖ, ἐγεννήθη τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1499,
καὶ ἐνυμφεύθη, μόλις τριακκιδεκαέτις, τὸν
Λουδοβίκον Βρεζέ κόμητα Μαλεβριεῖ, τοῦ
ὁποίου ἡ μήτηρ ἦτο θυγάτηρ τοῦ Καρόλου
Ζ' καὶ τῆς Ἀγνῆς Σορέλ. Χηρέυασα μετὰ
δεκαοκταετῆ συμβίωσιν ἤγειρε λαμπρὸν
μαυσωλεῖον εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ ἀπε-
φάσισε νὰ πενήθορῃ διὰ βίου πρὸς ἀνά-
μνησιν ἐκείνου τὸν ὁποῖον ὁ θάνατος ἀφῆρ-
πασεν ἀπὸ τὴν τρυφερότητά της. Τὸν ὄρ-
κον τοῦτον, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν
ὅτι ἡ Ἀρτεμις ἐτήρησε θρησκευτικῶς, καὶ
ὅταν ἀκόμη γενομένη βραδύτερον ἐρωμένη
τοῦ βασιλέως ἐξῆλειψεν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν
ψυχὴν της τὴν ἀνάμνησιν τοῦ Λουδοβίκου
Βρεζέ.

Ἐν τούτοις ὁ πατήρ της ἀναμιχθεὶς εἰς
συνομιώσιν ἐμελλε νὰ ἀποτίσῃ τὸ ἔγκλημά
του ἐπὶ τῆς λαμπρότου. Ἀλλ' ἡ Ἀρτεμις
ἤτις ἠγάπα τὸν πατέρα της, ἔδραμε καὶ ἐρ-
ρίβθη εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως. Ἡ Ἀρ-
τεμις ἦτο πολὺ ὠραία, ὁ δὲ Φραγκίσκος Α'
ἦτο φιλογόνης, καὶ ἐὰν πιστεύσωμεν τὴν
ἱστορίαν, ἐχαρίσθη μὲν ἡ ζωὴ εἰς τὸν Ἰω-
άννην Ποατιεῖ, ἀλλὰ τὴν χάριν ταύτην τὴν
ἐπλήρωσεν ἡ Ἀρτεμις διὰ τῆς τιμῆς της.
Ἀλλ' ἄρα γε τὴν θυσίαν ταύτην τὴν συνώ-
δευσε μὲ πολλὰ δάκρυα ἡ χήρα Βρεζέ;
Ἄγνοοῦμεν. Γνωρίζομεν μόνον ὅτι διὰ τῶν
μετὰ πολλῶν ἰσχυρῶν προσώπων τῆς ἐπο-
χῆς ἐφημέρων σχέσεών της, ἀπέδειξεν ὅτι
οἱ ὄρκοι οἱ ἀποσπώμενοι ὑπὸ τῆς θλίψεως
δὲν εἶναι διαρκέστεροι ἐκείνων τοὺς ὁποίους
ἀποσπᾷ ἡ ἡδονή.

Ὅπως δὴποτε ἡ Ἀρτεμις ἐπέτυχε πλήρη
εἴσοδον ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ὠ-
φεληθῇ ἐκ τοῦ προνομίου τούτου. Ὁ δούξ

τοῦ Ὀρλεάνς, δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Φραγκί-
σκου Α', γενόμενος διάδοχος τοῦ θρόνου
μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Φραγκί-
σκου, ἐρωτεύθη ἐμμανῶς τὴν Ἀρτεμιν,
ἄν καὶ πρεσβυτέρην αὐτοῦ κατὰ δεκαοκτὼ
ἔτη. Ἡ γραῖα ἐρρύτιδωμένη, ὅπως ἐκάλει
ὑβριστικῶς τὴν Ἀρτεμιν ἡ δούκισσα Δ' Ἐ-
τάμπ ἐρωμένη τοῦ Φραγκίσκου Α', ἐξμε-
ταλλεῖσθαι τὸν ἔρωτα τοῦτον τοῦ διαδόχου.
Μετ' ὀλίγον δύο στρατόπεδα ἐσχηματίσθη-
σαν ἐν τῇ αὐλῇ: τὸ τῆς δούκισσης Δ' Ἐτάμπ
καὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος τοῦ Ποατιεῖ. Ὁ τε-
λευταῖος στεναγμὸς τοῦ Φραγκίσκου Α',
ὑπῆρξε διὰ τοὺς φίλους τῆς Ἀρτέμιδος τὸ
σύνθημα τῆς νίκης. Ἡ δούκισσα Δ' Ἐτάμπ
ἔφυγεν ἐξορισθεῖσα. Ἡ Ἀρτεμις τιτλοφο-
ρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ ἐραστοῦ της
δούκισσα τοῦ Βαλεντινοῦ, ἔλαβεν εἰς χεῖ-
ρας τὰ ἡνία τοῦ κράτους. Ὁ Ἐρρίκος Β',
πάντοτε γονυκλινῆς πρὸ τῆς Ἀρτέμιδος
τῆ ἐπανελάμβανεν ἀκαταπαύστως: «σὲ
ἀγαπῶ!» καὶ πάλιν «σὲ ἀγαπῶ!» Κατ'
αὐτὸ δὲ τὸ διάστημα ἡ εὐνοουμένη, λίαν
φίλαρχος καὶ μεθυσκομένη πρώτη αὐτῆ ἐκ
τοῦ θυμιάματος τὸ ὁποῖον οἱ κόλακες ἔ-
καιον πρὸς δόξαν της, —κατ' αὐτὸ τὸ διά-
στημα ἡ Ἀρτεμις ἀνέτρεπε τὸ συμβούλιον,
τὸ ὑπουργεῖον, τὸ κοινοβούλιον κατεβίβαζε
τοὺς μὲν, ἀνεβίβαζε τοὺς δὲ καὶ πρὸ πάν-
των ἐπέβαλλεν εἰς τὸν πτωχὸν λαὸν φό-
ρους βαρυτάτους.

Τέλος ἐβασίλευεν. . . .

Ἐβασίλευεν ὡς βασιλεύει γυνὴ μὴ ἀκού-
ουσα εἰμὴ τὴν φωνὴν τῶν παθῶν της.

Εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀδυναμίας καὶ πα-
ραφροσύνης ἔφθασεν ὁ βασιλεὺς ὥστε κατη-
γόρουσεν τὴν Ἀρτεμιν ὅτι τὸν ἐμάγευσεν.
Ἡ Ἀρτεμις μάγισσα! βέβαια ὄχι! ἐπιτη-
δεῖα μόνον ἦτο καὶ τίποτε περισσότερον.
Ἔλεγον ὅτι ἐπότισε τὸν ἐραστὴν της μὲ
φίλιτρον. Πλάνη. Τὸν ἔθλεπε μόνον καὶ
τοῦτο ἤρκει νὰ τὸν καθιστᾷ πειθήνιον καὶ
εὐπειθῆ.

Εἶναι περίεργον νὰ βλέπῃ τις πῶς ὁ
Βραντὼμ ἐκφράζεται εἰς τὰς Dames Ga-
lantes περὶ τῆς καλλονῆς τῆς Ἀρτέμιδος,
τὴν ὁποίαν καλλονὴν οἱ ἐχθροὶ τῆς δου-
κίσσης προσεποιούντο θεωροῦντες ὡς ἀπο-
τέλεσμα μαγίας.

«Είδον, λέγει ὁ Βραντόμ, τὴν κυρίαν δούκισσαν τοῦ Βαλεντινοῦ, εἰς ἡλικίαν ἐβδομήκοντα ἐτῶν, ἐπίσης ὠραίαν εἰς τὸ πρόσωπον, ἐπίσης ἀνθηρὰν καὶ ἐπίσης ἀξίεραστον ὡς ὅτε ἦτο τριάκοντα ἐτῶν. Εἶδον τὴν κυρίαν ταύτην ἕξ μῆνας πρὶν ἀποθάνη τοσοῦτον ὠραίαν ἀκόμη ὥστε ἀμφιβάλλω ἐὰν ἠδύνατο νὰ εὐρεθῇ καρδιά ἥτις δὲν ἤθελε συγκινηθῆ, ὡς ὅταν ἔπεσον ἐπὶ

τοῦ λιθοστρώτου ἐνθ' ἔτρογεν ἔφιππος καὶ ἔθλασε τὴν κνήμην. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἡ θλάσις ἐκείνη καὶ οἱ πόνοι τοὺς ὁποίους ὑπέστη ἤθελον ἀλλοιώσει τοὺς ὠραίους χαρακτήρας τοῦ προσώπου της. Ἀλλ' οὐδόλως συνέβη τοῦτο, διότι ἡ καλλονὴ, ἡ χάρις, ἡ μεγαλοπρέπεια, ὅλα διετηρήθησαν ὡς πρότερον· καὶ πρὸ πάντων ἦτο λευκότης καὶ οὐδέποτε ἐφουκιούτο· ἀλλ' ἔλεγον

Ἡ Ἄρτεμις τοῦ Ποατιέ.

ὅτι πᾶσαν πρῶϊαν ἔπινε ζωμούς τινας κατασκευαζομένους ὑπὸ χρυσοῦ ποσίμου καὶ ἄλλων βοτάνων τὰ ὅποια ἀγνοῶ πῶς καλοῦσιν οἱ ἀγαθοὶ ἰατροὶ καὶ φαρμακοποιοί. Νομίζω ὅτι ἐὰν ἡ κυρία αὕτη ἔζη ἀκόμη ἑκατὸν ἔτη, οὐδέποτε θὰ ἐγήρασκειν. Εἶναι κρίμα νὰ καλύπτῃ τὸ χῶμα τοσοῦτον ὠραία σώματα.»

Ἡ Ἄρτεμις τοῦ Ποατιέ πολὺ πλειότερον βασίλισσα ἢ ἡ Αἰκατερίνα τῶν Μεδίκων, ἡ σύζυγος τοῦ Ἐρρίκου Β' — ἡ Αἰκατερίνα τῶν Μεδίκων ἦτις δὲν ἤθελεν ἢ δὲν ἠδύνατο νὰ παλαίσῃ κατὰ τριαύτης ἀντιζήλου — ἡ Ἄρτεμις, λέγομεν, ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ ὀρόνου. Ὁ αἰφνίδιος θάνατος τοῦ Ἐρρίκου Β', πλη-

γαθέντος θανασίμως εἰς ἵπποδρομικὸν ἀγῶνα ὑπὸ τοῦ Μογγομερῦ, ἐπέφερε τὴν οὐχ ἥτιον ταχεῖαν πτώσιν τῆς Ἀρτέμιδος. Ἡ Αἰκατερίνα τῶν Μεδίκων δὲν περιέμεινε νὰ κλεισῇ ὁ βασιλεὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ πέμψῃ εἰς τὴν δούκισσαν τοῦ Βαλεντινοῦ τὴν διαταγὴν νὰ ἀποσυρθῇ τῆς αὐλῆς. — Ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς; ἠρώτησεν ἡ Ἀρτεμις τὸν φέροντα τὴν διαταγὴν τῆς ἐξορίας. — Ὁχι, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ τελευταῖος οὗτος, ἀλλὰ δὲν θὰ βραδύνη. — Ἐλοιπὸν, ἐπανελάθεν ἡ ὑπερήφανος δούκισσα, ἐνόσω τῷ μένει πνοὴ ζωῆς, θέλω νὰ ἤξεύρωσιν οἱ ἐχθροί μου ὅτι δὲν τοὺς φοβοῦμαι πωδῶς. Τὸ θάρρος μου εἶναι ἀκόμη ἀκατανίκητον· ἀλλ' ὅταν ἀποθάνῃ, δὲν εἰμφορῶ πλέον νὰ ζῆσω, καὶ ὅλαι αἱ πικρίας μὲ τὰς ὁποίας θὰ μὲ ποτίσωσι θὰ ἦναι γλυκύτερες παραβαλλόμεναι μὲ τὴν ἀπώλειαν ἣν θὰ ὑποστῶ. Ἡ οὕτως ἢ ἄλλως, εἴτε ζήσῃ εἴτε ἀποθάνῃ ὁ βασιλεὺς, δὲν φοβοῦμαι τοὺς ἐχθροὺς μου.

Ἐγκαταλειφθεῖσα παρ' ὄλων, ἐκτὸς τοῦ δουκὸς τοῦ Μομμορανού τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀνακαλέσει εἰς τὴν αὐλὴν, ἡ Ἀρτεμις ἀπεσύρθη, χωρὶς νὰ σπεύσῃ, εἰς τὸ Ἄνῃ, μαγευτικώτατον μέγαρον τὸ ὁποῖον ὁ Φιλιθέριος καὶ ὁ Ἰωάννης Δελδρμ εἶχον περικοσμήσει δι' ὄλων τῶν θαυμασιῶν τῆς πολυτελείας καὶ τῆς τέχνης. Ἐκεῖ ἀπέθανεν ἡ Ἀρτεμις ἐξήκοντα καὶ ἐξ ἑτῶν. Ἀπατᾶται λοιπὸν ὁ Βραντῶμ λέγων ὅτι τὴν εἶδεν ἐβδομηκοντούτιδα. Μαυσωλεῖον ἠγέρθη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἄνῃ, μὲ τὸ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἀγαλμὰ τῆς, ἔργον τοῦ Ἰωάννου Γουζών. Τὸ μνημεῖον τοῦτο σώζεται σήμερον εἰς τὸ Λούβρον.

ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΔΙΚΑΙ

Ο ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΝΕΪ (1815)

ὑπὸ ΦΟΥΚΙΕ

Μεταξὺ τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ Ναπολέοντος Α΄ τοὺς ὁποίους ἡ εὐνοία τῆς ἰστορίας

καὶ ὁ θαυμασμὸς τοῦ λαοῦ ἐξελέξαντο μεταξὺ ὄλων ὡς ἡρώων τέλεια πρότυπα, εἶσιν ὁ Ἰωακείμ Μυράτ καὶ ὁ Μιχαὴλ Νεύ.

Ἀμφότεροι ἐξεληθόντες ἐκ τῶν κόλπων τῶν ἀποκλήρων τάξεων τῆς κοινωνίας κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς φεουδαρχικῆς μοναρχίας, ἀμφότεροι, διὰ μόνου τοῦ πλεονεκτικῆματος τῆς νοημοσύνης καὶ τῆς δραστηριότητος τῶν ἀνυψώθησαν εἰς τὰς ὑψίστας περιωπὰς. Ἀμφότεροι κατέπεσαν ἐκεῖθεν κεραυνόβλητοι, ἀλλὰ μείζονες ἔτι ἐν τῇ πτώσει αὐτῶν. Ἀμφότεροι μετὰ τῶν κραταιῶν ἀρετῶν τοῦ στρατιώτου καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ συνήσωσαν τὰς ἀθλιωτάτας ἀδυναμίας· ἡ Γαλλία ἐσυγχώρησεν ἀμφοτέρους, διότι ἐμικρογράφησαν ὡς εἶπεν εἰς τὰς ἱστορίας αὐτῶν μορφὰς τὴν σμικρότητα καὶ τὸ μεγαλεῖόν τῆς.

Ἐὰν ὁ Μυράτ ὑπῆρξε κυρίως στρατιώτης παράτολμος, ἔμπειρος εἰς τὸ νὰ ἐκσφενδονίσῃ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης τὰ πυκνὰ ἐκεῖνα στίφη τὰ ὁποῖα ἤραζον ἐξ ἐφόδου τὴν νίκην, ὁ Νεύ ὑπῆρξεν ἀνὴρ πολεμικὸς κατὰ τὴν πληρεστάτην ἔννοιαν τῆς λέξεως. Θεραπεία, ἰσχυρὸς τὸ σῶμα ὡς ὁ ἐφάμιλλος αὐτοῦ, περιφρονῶν τὸν θάνατον ὡς ἐκεῖνος, ἀλλὰ μετὰ πλείονος ἀταραξίας καὶ ἡττονος θεατρικῆς ἐπιδείξεως, εἶχε τὴν βεβαιωτάτην ριπήν τοῦ ὀφθαλμοῦ μεταξὺ ὄλων τῶν ἀρχηγῶν, τὰς μεγίστας στρατιωτικὰς εὐρέσεις, τὰ βοηθήματα τοῦ πνεύματος, τὴν πρόνοιαν, τὴν βουλήν καὶ κατὰ τινὰς στιγμὰς στρατιωτικὴν μεγαλοφυΐαν. Μέγας ἀρχηγὸς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, ὑπῆρξεν ὡσαύτως ἥρωας τῆς ὀπισθοφυλακῆς, ἀκλόνητος καὶ συνετὸς ὅσον καὶ παράβολος εἰς τὸ νὰ φεῖδεται τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ ἀνάγκῃ καθὼς καὶ ἔτοιμος νὰ τοὺς θυσιάζῃ ὅταν ἔπρεπε καὶ νὰ θυσιάζεται καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἥτο χαλυβδίνη, εἶπεν ὁ Ναπολέων ὅστις πρῶτος τῷ ἔδωκε τὴν ἐπωνυμίαν ὁ ἀνδρείος τῶν ἀνδρείων. Ὁ στρατιώτης, δικαστὴς ἀνεκκλητος τῆς ἀνδρείας, ἔλεγε βλέπων διερχόμενον εἰς τὴν λαίλαπα τῆς μάχης τὸν ξανθότριχα τοῦτον Γερμανόν: «Νὰ ὁ Πέτρος ὁ κοκκινότριχας ἔρχεται· ἐὰν τὸ κόκκινον λεοντάρι ἔλθῃ καὶ αὐτὸ, ὅλα θὰ τελειώσουν καλά.»

Ὁ Μιχαὴλ Νεὺ γεννηθεὶς εἰς Σαρλοῦτ τὴν 40 Ἰανουαρίου 1769 ἐν τῷ πρατηρίῳ ἐνὸς βαρελοποιοῦ, οὐσσάρου τῷ 1787, στρατηγὸς τοῦ 1796, στρατάρχης τῆς αυτοκρατορίας τῷ 1804, πρίγκηψ τῷ 1812, προσήρτησεν εἰς τὸ πλεθύνον ὄνομά του ἀναμνήσεις ἀλλοίας δόξης παρά τοὺς μεταίους τίτλους τοῦ Ἐλσιγγεν, τῆς Ἰέννης, τοῦ Μαγδεμβούργου, τῆς Φριδλάνδης, τῆς Μοσχόβας κυρίως, τῆς μάχης αὐτῆς τῶν τιτάνων ὅπου ὁ Νεὺ ἀνεδείχθη ἀνώτερος καὶ τοῦ Ναπολέοντος αὐτοῦ.

Ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὴν ὀλεθρίαν ὑποχώρησιν τοῦ 1812 ἐφάνη ὁ Νεὺ ἀνεπίστων τὰς σπανίας αὐτοῦ ἀρετὰς τοῦ θράους καὶ τῆς ἐγκαρτερήσεως. Στρατιώτης καὶ στρατηγὸς ταυτοχρόνως, ὑπεστήριξε μὲ τὸ σῶμά του καὶ μὲ τὴν ψυχὴν του τὴν στρατιάν ἐκείνην ἣτις ἐπορεύετο κατακερματισμένη, συντεθραυσμένη, κατεσκορπισμένη ὑπὸ μιᾶς τῶν ἀοράτων ἐκείνων δυνάμεων αἱ ὁποῖαι καταδαμάζουσι τὴν δραστηριότητα τὴν μάλιστα βρωμαλέαν. Ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Βερεσίνα, τοῦ Κόβνου καὶ τοῦ Νιέμεν ἀνεδείχθη θαυμαστός, λέγει ὁ κύριος Σεγῆρος «ἀείποτε μαχόμενος, ἐπισθοδρομῶν καὶ μηδέποτε φεύγων, βαδίζων ἀείποτε μετὰ τοὺς ἄλλους, καὶ δι' ἑκατοστὴν φθόρᾳ ἀπὸ τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ τεσσαράκοντα νυκτῶν θυσιάζων τὴν ζωὴν του καὶ τὴν ἐλευθερίαν του διὰ νὰ σώσῃ Γάλλους τινὰς περισσώτερον. Ἐξέρχεται τέλος ὁ ὕστατος τῆς πανολέθρου ἐκείνης Ῥωσίας δεικνύων εἰς τὸν κόσμον τὴν ἀσθένειαν τῆς τύχης ἐναντίον τοῦ μεγάλου θάρρους καὶ ἀποδεικνύων ὅτι διὰ τοὺς ἥρωας τὰ πάντα σπρέφονται πρὸς δόξαν αὐτῶν, καὶ αὐταὶ προσέτι αἱ μεγάλαι συμφοραί.»

Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1813 ὁ Νεὺ ὅστις εἶχε τελέσει τεράστια εἰς Λούτσην καὶ εἰς Βάουτην ἠττήθη εἰς Δένεβις ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ συστρατιώτου τοῦ Βερναρδόττ. Ὁ Ναπολέων πάντοτε ἄδικος ἐν τῇ δυστυχίᾳ καὶ ὅστις ἐζήτηε νὰ δικαιολογῇ τὰ ἴδια ἀμαρτήματα ἐπιβρίπτων αὐτὰ εἰς τοὺς ὑπασπιστάς του, ἔκαμε τὸν στρατάρχην νὰ αισθανθῇ τὰ ἀποτελέσματα τῆς δριμείας ἐκείνης ἀπαρεσκείας ἣτις ἐλησμόναι διὰ μίαν μόνην ἡμέραν συμφορᾶς

ἔτη ὀλόκληρα ἐνδόξων ὑπηρεσιῶν. Ὁ Νεὺ ὑποπεσὼν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς δυσμενείας συνέλαβε διὰ τὴν ἀδικίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ μνησικακίαν ἀναξίαν μεγάλης καρδίας.

Ὅτε τὸ 1814 ὁ Ναπολέων ἔπεσεν ὑπὸ τοὺς ἀγῶνας τῆς Εὐρώπης, ὁ Νεὺ ὑπῆρξε τραχὺς πρὸς τὸν κύριόν του.

Πρῶτος εἰς τὸ Φοντενεβλὼ ὠμίλησε περὶ τῆς παραιτήσεως ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν ἠττημένον αὐτοκράτορα τὴν ἐκθρόνισίν του εἰς τῶν πρώτων προσήνεγκε ταπεινῶς τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν νέαν ἐξουσίαν.

Ὁ Λουδοβίκος ΙΗ΄ ἔσπευσε νὰ προσκολληθῇ εἰς ἑαυτὸν τὸν ἐνδόξον ἐκεῖνον ἀρχηγόν, καὶ προσέθηκε νέας διακριτικὰς τιμὰς εἰς ἐκείνας δι' ὧν ἦτο ἤδη περιβεβλημένος. Τὴν 20 μαΐου ὁ στρατάρχης Νεὺ διωρίσθη διοικητὴς τοῦ βασιλικοῦ σώματος τῶν θωρακοφόρων, τῶν ἰππέων, τῶν ἀκροβολιστῶν καὶ τῶν ἐλαφρῶν λογχοφόρων ἰππέων τὴν 4 Ἰουνίου ἰππότης τοῦ ἀγίου Λουδοβίκου, τὴν 4 Ἰουνίου γερουσιαστῆς.

Οὐδόλως θέλομεν νὰ διηγηθῶμεν ἐνταῦθα τὰ σφάλματα τῆς πρώτης παλινορθώσεως. Ἄρκει μόνον νὰ ὑποδείξωμεν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐμελλον ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ τοὺς Βουρβόνους τὸν λαόν, τὸν στρατὸν καὶ τοὺς ἀρχαίους ἀρχηγούς οἵτινες τὸν εἶχον τοσοῦτον ἐνδόξως ὀδηγήσει διὰ μέσου τῆς Εὐρώπης.

Ὁ Νεὺ ὡς καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι εἶχεν ἐπιβρίψει εἰς τὸν Ναπολέοντα τὴν ἐκ τῆς ἠττης ταπεινώσιν. Εἶχε συναισθανθῆ ὡς καὶ τὸ ἔθνος αὐτὸ μεγάλην ἀηδίαν πρὸς τὴν δόξαν ἐκείνην ἣτις ἐπληρόνετο διὰ τοσοῦτου αἵσχους. Ἀπολυθεὶς τῶν ὄρκων του διὰ τῆς πτώσεως τοῦ αὐτοκράτορος, μὴ βλέπων σωτηρίαν εἰμὴ μόνον εἰς τὴν νόμιμον διαδοχὴν, πεπλανημένος ἐκ τῶν ὑποσχέσεων τῆς ἐλευθερίας ἧς ἔφερεν ἡ μοναρχία, ἐνεπιστεῦθη εἰλικρινέστατα εἰς τὴν παλινόρθωτον ἐξουσίαν. Χάριν τῆς τιμῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, δεόν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι λογισμὸς φιλόπατρις, ἄσπιλος πάσης προσωπικῆς ἰδιοτελείας εἶχε φέρει τὸν αὐτοκρατορικὸν ἥρωα πρὸς τὴν βασιλείαν καταστάσαν τὸ μόνον καταφύγιον τῆς Γαλλίας.

Ἄλλ' ἢ πλάνη οὐδόλως σχεδὸν διήρκε-
 σεν. Αἱ ἀσύνητοι ἐπιδείξεις τῶν μετανα-
 στῶν, αἱ ἀπειλητικαὶ διεκδικήσεις τῶν
 κτημάτων τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀριστο-
 κρατίας, τὸ σύστημα τῶν ἀνακαθάρσεων
 ἐφαρμοσθὲν ἐν τῷ στρατῷ, ἐν ταῖς δημο-
 σίαις λειτουργίαις, ἐν τῇ διοικήσει, αἱ
 ὑπερβολαὶ τοῦ ζήλου τῶν νέων βασιλοφρό-
 νων, ἡ μισαλλοδοξία τοῦ κλήρου, ἡ ἀλα-
 ζονεῖα τῶν ἐκλεκτικῶν σωμάτων, ταῦτα
 πάντα τὰ παραπτώματα συλλήβδην λαμ-
 βανόμενα ἀπεξέθενον ὀσημέραι παρὰ τοῖς
 Βουρβόνοις τὴν ψυχὴν τῆς Γαλλίας. Πᾶν
 ὅ,τι ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐπανάστασιν ἦτο κατα-
 δεδικασμένον ὑπὸ τῶν βασιλοφρόνων, τὰ
 μεγαλεῖά της ὡς καὶ τὰ ἐγκλήματά της·
 πᾶν τὸ κατ' αὐτὴν ἦτο μισητὸν, οἱ ἔλευ-
 θέριοι αὐτῆς θεομοὶ καθὼς καὶ αἱ τυραν-
 νικαὶ τῆς βικιοπραγίας. Ὁ χάρτης αὐτὸς,
 τὸ συνάλλαγμα τοῦτο τῆς λήθης, ἡ ὑπό-
 σχεις τῶν εἰρηναίων ἐλευθεριῶν, ἐφαίνετο
 ὅτι εἶχε δοθῆ διὰ ν' ἀφαιρεθῆ κατόπιν,
 καὶ ἤδη ἡ φωνὴ τοῦ τόπου εἰσίγα ἐν τῇ
 βουλῇ τῶν ἀντιπροσώπων. Αἱ πεδιάδες
 κατεπληροῦντο ὑπὸ στρατιωτῶν, ὑπαξιω-
 ματικῶν, ἀξιωματικῶν, ἀποστράτων, ἀ-
 πλητισμένων ἐκ τοῦ ἐξευτελισμοῦ αὐτῶν,
 ἐρριμμένων εἰς τὴν ἀπραξίαν καὶ τὴν ἀθλιό-
 τητα, κακοποιουμένων ὑπὸ ἀστυνομίας
 φιλοπόπτου.

Ὅσῳ μᾶλλον ἡ ἀσυμφωνία τῶν διαθέ-
 σεων ἐκρατύνετο μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ
 τοῦ βασιλέως, τοσούτῳ μᾶλλον ἡ βασιλό-
 φρον φατρία ἐπολλαπλασίαζε τὰς δυσπι-
 στίας της καὶ τὰς προκλήσεις. Οἱ ὑπασι-
 σταὶ τοῦ Ναπολέοντος κατέπινον εἰς τοὺς
 βασιλικούς ἀντιθαλάμους περιφρονήσεις
 κακῶς μετρημισμένας. Καὶ αὐτὴν τὴν οἰ-
 κειότητα τῆς συμπεριφορᾶς, καὶ αὐτὴν τὴν
 φιλοφροσύνην καθίστων πικρὰν πρὸς αὐ-
 τοὺς οἱ αὐλικοί. Ὁ Νεῦ εἶχε τῷ 1810 νυμ-
 φευθῆ τὴν δεσποινίδα Ὠγγιὲ θυγατέρα
 ἑνὸς οἰκονομικοῦ ἐπιμελητοῦ καὶ φίλην γε-
 νὴν τῆς κυρίας Λουδοβίκου Βοναπάρτου.
 Ἡ μήτηρ τῆς δεσποινίδος Ὠγγιὲ διετέλε-
 σεν ἄλλοτε θαλαμηπόλος τῆς Μαρίας Ἀν-
 τωνιέτας καὶ ἡ δούκισσα τῆς Ἀγγουλέ-
 μης ἐπανεῦρεν εἰς τὴν κυρίαν Νεῦ, σύντρο-
 φον τῶν παιδικῶν αὐτῆς ἡμερῶν. Χωρὶς

νὰ τὸ θέλη ἴσως ἡ ὑπερήφανος δούκισσα
 ἐπέραζε τὴν σύζυγον τοῦ στρατάρχου τῆς
 αὐτοκρατορίας, τὴν πριγκίπισσαν τῆς Μο-
 σκόβης, δούκισσαν τοῦ Ἐλισγιεν διὰ τῆς
 οικειότητος ἐκείνης ἣτις ταπεινώνει τὸν
 ὑποδέεστερον καταβιάζουσα αὐτὸν εἰς
 τὴν τάξιν τῶν θεραπόντων. Τὸ βαπτιστι-
 κὸν της ὄνομα ὑποκαταστήσαν τὸ ὄνομα
 τοῦ συζύγου, ἀνεμίμησεν ἀδεξίως ὅτι
 δὲν ἤθελον νὰ βλέπωσι τὴν ἀγαθὴν Ὠγγιὲ
 εἰμὴ ὡς κόρην ἀρχαίου τινὸς ὑπέρτερου.

Προσθῶμεν εἰς τοὺς κεντρισμοὺς τούτους
 τὰς μικροβράδιουργίας τῆς αὐλῆς, τὰ τα-
 πεινὰ πάθη, τὰς ἐριστικὰς ἀντιποιήσεις τῆς
 ταξινομίας μεταξὺ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν
 νέων δουκιστῶν, τοὺς σαρκασμοὺς τοὺς ἐκ-
 τοξευομένους ὑπὸ χελέων ἀλαζονικῶν κατὰ
 τῶν προσώπων τῆς ἐπανάστασεως καὶ θὰ
 ἐννοήσωμεν ὅτι ἀπειρηκῶς ἐκ τῶν ἐξευτε-
 λισμῶν καὶ τῶν δυσπιστιῶν ὁ στρατάρχης
 ἀπεσύρθη εἰς τὸ ἐν Κουδρῶ κτήμᾳ του
 παρὰ τῷ Σατωδῶν.

Εκεῖ λοιπὸν ἔζη εἰς τὴν μᾶλλον μετριό-
 φρονα ἀφάνειαν, ὅτε, τὴν 6 μαρτίου 1815,
 διαταγὴ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν
 στρατάρχου Σουλτ ἦλθε νὰ τὸν ἀποσπάσῃ
 διὰ νὰ τὸν ἀποστείλῃ ἀρχηγὸν τῆς ἑκτῆς
 μεραρχίας. Ἡ ἀπόβασις τοῦ Ναπολέοντος
 εἰς τὸν κόλπον Ζουὰν εἶχεν ἀναγκάσει τὴν
 ἀπειλουμένην μοναρχίαν νὰ προσδράμῃ εἰς
 τὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας λίαν ταχέως
 εἶχε περιφρονήσει, τοῦ δραστικωτάτου τῶν
 στρατηγῶν τῆς αὐτοκρατορίας.

Τὸ πρῶτον αἰσθημα τοῦ Νεῦ εἰς τὴν
 εἶδησιν τῆς νέας ἐμφανίσεως τοῦ Ναπο-
 λέοντος ὑπῆρξεν αἰσθημα ἀγανακτήσεως
 εἰλικρινοῦς. Τί ἤρχετο νὰ πράξῃ ὁ ἄνθρω-
 πος οὗτος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Γαλλίας;
 Ποία παραφροσύνη τὸν ὤθει εἰς τὴν δια-
 τάραξιν τῆς παγκοσμίας εἰρήνης; ἤρχετο
 ν' ἀπαιτήσῃ μίαν νέαν ἀποστασίαν, ἕνα
 νέον ὄρκον; Μισοῦμεν ἐνδομύχως ἐκεῖνον
 ὅστις μᾶς θέτει μεταξὺ τῆς εὐγνωμοσύνης
 καὶ τῆς ἐπιπορκίας. ἤρωσ ἐπὶ τοῦ πεδίου
 τῆς μάχης, ὁ Νεῦ ἦτο ἀναποφάσιτος ἀπέ-
 ναντι ζητήματος πολιτικοῦ πολυπλόκου.
 Καθὼς ὁ στρατάρχης Σουλτ, οὕτω καὶ αὐ-
 τὸς συνησθάνθη ὀργὴν ὑπόκωφον γεννηθεῖ-
 σαν ἐκ τῆς ἀδυναμίας του, ἀνυπομονησίαν

νά τελειώση ἅπαξ διὰ παντός μετ' ἐκείνου ὅστις τὸν ἐνοχοποιεῖ δευτέραν ἤδη φοράν ἀπέναντι τῆς συνειδήσεώς του. Πανταχόθεν παρουσιάζεται εἰς αὐτὸν ἡ ἐπιπορεία ἢ ἡ ἀπαρηθῆ τὰς ἀρχαίας αὐτοῦ καὶ ἐνδόξους ἀναμνήσεις ἢ νὰ διαψεύσῃ τὸν ὄρκον του, τοιοῦτον ἦτο τὸ δίλημμα τὸ τιθέμενον εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ἀποβάσεως τοῦ Φρεῦου.

Ὁ Νεῦ, ἐὰν ἐδίστασε δὲν ἐδίστασεν ἐπὶ πολὺ. Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν τῆς 6 μαρτίου ἀνέχώρησεν ἐκ Κουδρῶ διὰ Παρισίους. Ἀφιχθεὶς ἐκεῖ τὴν 7 ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ πληροφορίας. Εἰς τοῦ Κ. Βαταρδῆ τοῦ συμβολαιογράφου τοῦ ἔμαθεν ἐπὶ τῆς πρὸς εἰσβολὴν ἀποπειρας τοῦ ἐξορίστου τῆς Ἑλλάδος λεπτομερείας αἰτινὲς τῶ παρίστανον τὴν πράξιν ταύτην ὡς πραξικόπημα ἀπηλπισμένον. — « Ἴδου τῶνόντι μέγα δυστύχημα! ἀνεφώνησε· τί μέλλουν νὰ πράξουν; Τίνα θέλουσι στείλει ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ; »

Τὴν αὐτὴν στιγμήν ὁ στρατάρχης Σούλτ εἰς μίαν προκήρυξιν θλιβερᾶς δόξης προσεκάλει τοὺς Γάλλους νὰ ἐπιδράμωσι κατὰ τοῦ παράφρονος, τοῦ διαταράσσοντος τὴν δημοσίαν εἰρήνην. Ἄπαντες ἐκεῖνοι οἵτινες εἶχον ἐνοχοποιηθῆ διὰ τῆς προσελεύσεώς εἰς τοὺς Βουρβόνους, εἰδείκνον ὑπερβολικὸν ζῆλον καὶ ὑπεσθίριζον τὴν μοναρχικὴν αὐτῶν πίστιν διὰ τῶν ἐνειδιμῶν τῶν ἀποτεινομένων εἰς τὸν ἡττηθέντα τοῦτον ὅστις δὲν ἤθελε νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἡττάν του. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ μεμφθῶμεν ὑπὲρ τὸ δέον τὸν Νεῦ διὰ τὰ σφοδρὰ αὐτοῦ αἰσθήματα τὰ ὁποῖα τὸν ἐξήγειρον τότε κατὰ τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ κυρίου. Ἐν Παρισίους, εἰς τοὺς ἐπισήμους κύκλους, ὁ Ναπολέων ἐθεωρεῖτο ὡς χαμερπῆς ληστής ἐκδεδιωγμένος ὑπὸ τῶν λαῶν, φέρων τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ τὸν ἐξωτερικόν. Ἄνηρ εὐπαθῆς, αἰσθηματικὸς, ἀνίκανος εἰς τὸ νὰ μετριάσῃ, ὁ Νεῦ ὠμίλησε τὴν γλῶσσαν τοῦ συρμοῦ μετὰ τῆς ὠμότητος τοῦ στρατιώτου. Ὅταν παρουσιάσθῃ εἰς τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν, διὰ νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὰς ὁδηγίας του, ὅταν ἔτυχε παρὰ τοῦ Λουδοβίκου ΙΗ' τὴν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀκρόασιν, ἐφάνη ζωπυρούμενος ἐκ ζωηροτάτης ὀργῆς ἐναντίον τοῦ ἀνδρὸς

τοῦ συλληφθέντος ἐπ' αὐτοφθῶν ἐγγλήματι ἀποπειρας κατὰ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας. Ἐναθρυνόμενος ὅτι ἐξελέχθη διὰ νὰ συλλάβῃ τὸν δεσμώτην ἀποδράσαντα, προέβη αὐτομάτως μέχρι τοῦ νὰ ὑποσχεθῇ εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις τὸν ὑπεδέχθη φιλοφρόνως, νὰ τῷ προσαγάγῃ τὸν Βοναπάρτην ἐντὸς σιδηροῦ κλωβοῦ.

Ὁ λόγος διεψεύσθη, καὶ ὅμως ἡ δίκη αὕτη θέλει ἀποδείξει ὅτι ὁ Νεῦ ἐζήτησε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν λόγον του. Ἀκριτομυθία στρατιωτικὴ, ἀλαζονία τεθωπευμένη, φόβοι μυστικοὶ, αἰσχος ἀνομολόγητον ἐν θέσει ψευδεῖ, πάντα ταῦτα θέλουσιν ἀναγνωρισθῆ εἰς τὸ βάθος τῆς ἐννοίας τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοῦ λογίου· ἀλλ' ὁ Νεῦ δὲν ἀνέλυε τὰς πολλαπλασίας αὐτοῦ ἐντυπώσεις· καὶ πάλιν τὸ λέγομεν, ἦτο εἰλικρινές.

Τὸν ἐπίστευσαν ἐν τῇ αὐτῇ ἢ τοῦλάχιστον ἐπροσποιεῖσθαι ὅτι τὸν ἐπίστευσαν. Ἐπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ ἐμπιστευθῶσιν εἰς ἓνα τῶν ἡρώων ἐκείνων διότι λίαν κακῶς ὑπέκρυπτον τὸ ἀνεπαρκές καὶ τὴν ἀντιδημοτικότητα τῶν βασιλικῶν πριγκίπων. Ὁ Μακδονάδδος, ὁ χρηστὸς ἀνὴρ ὅστις ἐνέπνευσε τὸ σέβας καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ εἰς αὐτοὺς μάλιστα τοὺς φανατικῶς βασιλόφρονας, ἐπεφορτίσθη νὰ καταλάβῃ τὸ Λυὸν διὰ τῆς λεωφόρου τῆς Νίμης. Ὁ Νεῦ ἀπεστάλη εἰς Βεζανσῶν.

Γνωστὸν εἶναι πῶς ἡ κεραυνώδης δραστηριότης τοῦ Ναπολέοντος εἶχεν ἤδη ματαιώσῃ τὰς προπαρασκευὰς ταύτας τῆς ἀντιστάσεως. Διαφυγὼν διὰ τῆς ὁδοῦ τῶν ὄρεων ἐκ τῶν κινδύνων οἵτινες τὸν ἠπέλουν ἐν τῇ βασιλόφρονι Προθηγία, ὁ αὐτοκράτωρ ἐντὸς βραχέος εὐρέθη εἰς τὸ μέσον τῶν πατριωτικῶν λαῶν τοῦ Δελφινάτου. Ἐκεῖ τὸν ὑπεδέχθησαν διὰ τῶν κραυγῶν Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ! Κάτω οἱ εὐγενεῖς! Κάτω οἱ ἱερεῖς! Λαμπραὶ διαμαρτυρήσεις κατὰ τῶν τελευταίων αἰσχροτήτων, κατὰ τῆς τυφλῆς ἀντιδράσεως τῆς βασιλοφροσύνης. Ὁ στρατὸς εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸν ἀρχηγόν του, εἶχεν ἐπαναλάβει τοὺς ἀστούς του· ἡ Γρενόβλη εἶχεν ἀνοίξει τὰς πύλας της καὶ πᾶν σῶμα ἀπεσταλμένον κατὰ τοῦ εἰσβαλόντος ἤρχετο νὰ με-

γαλώση τὸν χεῖμαρρον τῆς εἰσβολῆς· τὰ συμβάντα τῆς 7 μαρτίου εἶχον ἤδη ἀποφασίσει τὴν πῶσιν τῶν Βουρβωνῶν.

Τὴν 40 μαρτίου ὁ Ναπολέων διὰ μόνης τῆς ἐμφανίσσεως του προσέλαβεν ὑπὲρ ἐαυτοῦ τὸ στρατιωτικὸν σῶμα τὸ διοικούμενον ὑπὸ τοῦ Μακδονάδου. Τὴν 43 ὥδευε μετὰ δώδεκα χιλιάδων ἐνθουσιασμένων στρατιωτῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Βουρβωναίου, καὶ ἀνήγγελλε διὰ τὴν 20 μαρτίου τὴν εἰσοδὸν του εἰς Παρισίους.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐν μόνον πρόσκομμα ἠδύνατο ἀκόμη νὰ τεθῆ κατὰ τοῦ ἐπιδρομῆως, καὶ τὸ πρόσκομμα τοῦτο ἦτο τὸ σῶμα τὸ διοικούμενον ὑπὸ τοῦ στρατάρχου Νεῦ. Ἐλαύνων ἐπὶ τὸ πλευρὸν τοῦ Ναπολέοντος διὰ τοῦ Βεζανσῶν καὶ τοῦ Λὼνς, ὁ Νεῦ ἠδύνατο νὰ κόψῃ τὴν ἐπὶ τοὺς Παρισίους πορείαν του. Ἀλλὰ μόλις εἶχε δυνηθῆ νὰ συνενώσῃ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἡ μεγάλη αὕτη ἀνισότης τῶν δυνάμεων εἶχε κατασταθῆ μᾶλλον πρόδηλος ἐκ τῆς προαισθήσεως γενικῆς τινος καὶ ἀκατασχέτου λειποταξίας. Ὁ Νεῦ, διὰ νὰ περιγράψωμεν κατ' ἀλήθειαν τὴν θέσιν του, ἔμελλε νὰ κάμῃ στρατιωτικούς διαχειρισμούς ἐπὶ τόπου ἐχθρικοῦ καὶ ἡγούμενος στρατευμάτων ἀφωσιωμένων ψυχῆ τε καὶ σώματι εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἡ Φραγκοκομητεία, ἡ Βουργωνία ἦσαν βαθέως προσεκολλημέναι εἰς τὴν ἐπανάστασιν καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα· οἱ στρατιῶται ἀνέμενον μόνον νὰ ἴδωσι τὸν φαῖον ἐπενδύτην καὶ τὸν μικρὸν πῖλον διὰ νὰ ποδοπατήσωσι τὸ λευκὸν ἔμβλημα.

Ἐναντίον τῶν ἀνυπερβλήτων τούτων δυσχερειῶν, καὶ τῶν ὁποίων εἶχεν ἐναργῆ τὴν συνείδησιν, ὁ Νεῦ ἠθέλησε νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον του μέχρις ἄκρων. Ἀφιχθεὶς εἰς Βεζανσῶν ὠργάνωσεν ἐκεῖ λίαν νομοταγῶς καὶ λίαν δραστηρίως τὴν ἀντίστασιν. Τίποτε δὲν ἦτο ἔτοιμον, ἡγωνίσθη νὰ ἀναπληρώσῃ τὰ πάντα. Διήρσεν εἰς δύο μεραρχίας τὰ ὀκτὼ συντάγματα τὰ ὁποῖα ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ καὶ παρέδωκε τὴν διοίκησιν αὐτῶν εἰς τὸν Βουρμὸντ καὶ τὸν Λεκουῦρβ, ποιούμενος οὕτω δύο ἀγαθὰς ἐκλογὰς τοῦλάχιστον κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἱκανὰς νὰ ἀσφαλίσωσι τοὺς βασιλόφρονας· ὁ Βουρμὸντ ἦτο Βανδεα-

νός· ὁ Λεκουῦρβ δημοκρατικὸς ὑποπεσὼν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Ναπολέοντος.

Τὴν 42 μαρτίου, ὁ στρατάρχης ἀφίχθη εἰς Λὼνς-Λε-Σωλινέ· ἐκεῖ ἔμαθε τὴν εἰσοδὸν τοῦ αὐτοκράτορος εἰς τὸ Λυών. Οἱ βασιλικοὶ ἦσαν λίαν ἀποθεθαῖρημένοι· οἱ λαοὶ ἐταλαντεύοντο μεταξύ τῆς ἀνησυχίας καὶ τῆς ἐλπίδος παλινορθώσεως αὐτοκρατορικῆς· οἱ στρατιῶται διεμαρτύροντο διὰ τῆς σιγῆς των κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ ὁποῖον ἤθελον νὰ τοῖς ἐπιβάλωσι πρὸς διαδραμάτιον, καὶ δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ τις ὅτι ἀνυπομόνως προσεδόκων νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα τὸ δοθὲν ὑπὸ τῶν σωμάτων τοῦ Λυών καὶ τῆς Γρενόβλης.

Ὁ Νεῦ ἐν τούτοις ἐπολλαπλασίαζε τὰς ἀσφαλείας πάλης δραστηρίας καὶ ἐπειρᾶτο νὰ διαχύσῃ πέριξ αὐτοῦ ἐμπιστοσύνην τῆς ὁποίας αὐτὸς οὕτος ἐστερεῖτο. Ἐξώτρυνε τοὺς βασιλικούς ἢ τοὺς ἐπέπληττε μὲ τὴν τραχύτητα ἐκείνην τῆς γλώσσης ἥτις ὁμοιάζειν ὑπὲρ τὸ δέον συχνῶς μὲ τὴν ἀποκτήνησιν. Ἐνεθάῖρυνε τοὺς στρατιώτας του. «Ἀνάγκη ὀπωσθήποτε, ἔλεγε, νὰ πολεμήσωσι· θὰ λάβω ἐγὼ αὐτοὺς ἐν ὄπλον ἀπὸ τὴν χεῖρα ἐπιλέκτου, θὰ ἀρχίσω τὴν μάχην καὶ θὰ διαπεράσω μὲ τὸ ξίφος μου τὸ σῶμα τοῦ πρώτου ὁστις ἀρνηθῆ νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ.»

Οἱ στρατιῶται, οἱ ἀξιωματικοὶ ἀπεκρίνοντο ἀπλῶς διὰ σιγῆς ἐμφαντικῆς, ἢ ἀνέσειον τοὺς ὤμους μορμυρίζοντες· «Δὲν γνωρίζει ἄρα γὰρ τί ἔχομεν εἰς τὸν νοῦν μας, καὶ δὲν χρεωστῆ καὶ αὐτὸς νὰ σκέπτεται καθὼς ἡμεῖς;»

Τὴν 43, ἐγνώσθη εἰς Λὼνς ὅτι ὁ Ναπολέων ἐστράτευεν ἐπὶ τοῦ Μακῶν, ὅτι τὸ Βουργον καὶ τὸ 76 σύνταγμα τῆς γραμμῆς σταθεμεῖον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐκηρύχθησαν ἤδη ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος. Μετὰ τινὰς ὥρας ἀνηγγέθη ὅτι τὸ Μακῶν εἶχεν ἐκδιώξῃ τὰς βασιλικὰς ἀρχάς. Ἐπειτα τὸ Διζὼν τῆς βοηθείας τοῦ 6 συντάγματος τῶν οὐσσάρων ἀνεκῆρυξε τὴν ἀνίδρυσιν τῆς αὐτοκρατορίας. Καὶ τέλος τὸ πυροβολικὸν τὸ ὁποῖον μὲ ἀνυπομονησίαν περιέμενον ὁ Νεῦ, ἠνώθη μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Ναπολέοντος.

Τὰ νέα ἤρχοντο διαδοχικῶς μέχρι τοῦ

μεσονυκτίου. Τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ στρατάρχης ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν δύο ἀποστόλων τοῦ ἀρχιστρατάρχου Βερτράν. Ἐφερον εἰς αὐτὸν τὴν διαβεβαίωσιν ἐξεγέρσεως καθολικῆς τῶν Παρισίων καὶ τῆς Γαλλίας ὀλοκλήρου, καὶ συνεννοήσεως μυστικῆς τοῦ Ναπολέοντος μετὰ τῆς Αὐστρίας. Αἱ σύμμαχοι δυνάμεις αὐταὶ ἔμμενον ἀδιάφοροι εἰς τὰ γινόμενα, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ὑπεχρεοῦτο νὰ σεβασθῇ τὴν γενικὴν εἰρήνην.

Ὁ Νεῦ εἶδε τότε ἑαυτὸν ἀπομεμονωμένον κατὰ μέτωπον κινήματος μὴ ἐπιδεχόμενον ἀντίστασιν, ἀνίσχυρον, ἐκτεθειμένον, ἐγκαταλειμμένον. Ἦθελεν ἄρα ἀναδεχθῆ τὴν εὐθύνην ταύτην τοῦ νὰ ἀρχίσῃ πάλιν ματαίαν; Ἦθеле διακινδυνεύσει νὰ ἐπισύρῃ καθ' ἑαυτοῦ τὸ αἶσχος ὅτι δὲν ἠδυνήθη κἀν οὔτε στιγμὴν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν πάλιν ταύτην; Οἱ Βουρβόνοι ἦσαν ἄρά γε ἄξιοι τῆς ἀνευ ἀποτελέσματος ταύτης θυσίας; Ὁ αὐτοκράτωρ ἤθελε λησμονήσει τὰς σκηνὰς τοῦ Φοντενεβλώ; Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος δὲν ἐνέπνευ πλεόν φόβον ὁ ἐξωτερικὸς πόλεμος δὲν ἠπέιλε πλεόν τὴν Γαλλίαν. Τί νὰ πράξῃ ἐναντίον ὧλων καὶ διατὶ ν' ἀρνήται ἐπὶ πλεόν νὰ παραδεχθῇ ὅ,τι ἤθελε τὸ ἔθνος, ὅ,τι ἐπέτρεπεν ἡ Εὐρώπη;

Εἰς τὰς πολυπλόκους ταύτας ἀμηχανίας, ὁ Νεῦ ἐσυμβουλευθῆ τὸν Βουρμόντ καὶ τὸν Λεκούρβ. Ὁ Λεκούρβ ὠμολόγησεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὸν χεῖμαρρον, καὶ ὅτι πρότιμότερον θὰ ἔτο νὰ μὴ ἀποπειραθῶσιν ἐξ ἀρχῆς ἀφρόνως νὰ τὸν σταματήσωσιν. Ὁ Βουρμόντ ἐσυμβούλευσε νὰ ἐγκαταλείπωσι τὴν βασιλείαν.

Δὲν ἠδύνατο πλεόν νὰ διστάσῃ. Οἱ δύο ὑπὸ τοῦ Βερτράν ἀπεσταλμένοι ἀξιωματικοὶ εἶχον ἐγχειρίσει εἰς τὸν στρατάρχην προκήρυξιν ὅπως ἐτοίμην. Ὁ Νεῦ τὴν ἀνέγνωσεν ἐπανελημμένως καὶ τὴν ὑπέγραψεν.

Ἦτο δὲ συντεταγμένη ὡς ἐξῆς:

«Ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται,

Ἡ δυναστεία τῶν Βουρβόνων ἔπεσε διὰ παντός. Ἡ δυναστεία τὴν ὁποίαν τὸ γαλλικὸν ἔθνος υἰοθέτησεν ἀναβαίνει τὸν θρόνον. Εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ναπολέοντα, τὸν ἡμέτερον κυρίαρχον, εἰς αὐτὸν μόνον ἀνήκει νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τῆς ὡραίας ἡμῶν χώρας. Ἐάν οἱ εὐπατρίδαι τῆς μερίδος τῶν Βουρβόνων ἀπομαρτυροῦσι νὰ ἐκπατρισθῶσι καὶ πάλιν, ἢ ἂν συναινέσωσι

νὰ ζήσωσιν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, μᾶς εἶναι ἀδιάφορον. Ἡ ἱερά ἡμῶν ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία δὲν θέλουσι πάθει τοῦ λοιποῦ ἐκ τῆς ὀλεθρίας αὐτῶν ἐπιβροχῆς. Ἠθέλησαν νὰ ἐξευτελίωσιν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν δόξαν, ἀλλ' ἐπλανήθησαν· ἡ δόξα αὕτη εἶναι ὁ καρπὸς τοσοῦτων εὐγενῶν ἀγῶνων ὥστε οὐδέποτε δυνάμεθα ν' ἀπολέσωμεν τὴν μνήμην. Στρατιῶται, παρῆλθον πλεόν οἱ καιροὶ καθ' οὓς οἱ μονάρχαι ἐκυβέρνηον τοὺς λαοὺς ποδοπατοῦντες τὰ δικαιώματά των· ἡ ἐλευθερία θριαμβεύει τέλος πάντων καὶ ὁ Ναπολέων, ὁ ἔνδοξος ἡμῶν αὐτοκράτωρ, τὴν ἀσφαλίζει διὰ παντός. Τοῦ λοιποῦ ἡ μεγάλη αὕτη ἀποστολὴ ἔστω ἡμετέρα καὶ πάντων τῶν Γάλλων· ἅπαντες οἱ ἀνδρεῖοι τοὺς ὁποίους ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διοικῶ, ἄς ἐνστερνισθῶσι τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν.

»Στρατιῶται, συγχαίεις σᾶς ὀδήγησα εἰς τὴν νίκην· τώρα μέλλω νὰ σᾶς ὀδηγήσω εἰς τὴν ἀθάνατον ἐκείνην φάλαγγα τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέον ὀδηγεῖ εἰς Παρισίους καὶ ἧτις ἔσται ἐκεῖ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν· καὶ ἐκεῖ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν καὶ ἡ εὐτυχία πραγματοποιηθήσονται. ΖΗΤΩ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ!

»Λόνς-Λε-Σωλιε, 13 μαρτίου 1815.

»Ὁ στρατάρχης τῆς αὐτοκρατορίας
»ΠΡΙΓΚΗΨ ΤΗΣ ΜΟΣΧΟΒΗΣ.»

«Δὲν δύναμαι νὰ κρατήσω τὴν θάλασσαν» μὲ τὴν χεῖρα,» εἶχεν εἰπεῖ ὁ στρατάρχης ριπτόμενος μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ παρασύρον αὐτὸν ῥεύμα. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐβάδισεν ἐμπρὸς μετὰ τῆς δραστηριότητος τὴν ὁποίαν ἀνέπτυσεν εἰς ὅλας τὰς καλῶς ἐννοουμένας κρίσεις. Διέταξεν ἵνα τὴν 14 τὸ πρωτὸ ὁ στρατὸς συναθροισθῇ ἐπὶ τῶν κυριωτέρων πλατειῶν τοῦ Λόνς. Ἐκεῖ, ἐν μέσῳ σιγῆς οἷα προηγεῖται τῶν σοβαρῶν ἀποφάσεων, ἔσυρε τὸ ξίφος του καὶ ἀνέγνωσε τὴν προκήρυξιν τὴν ὁποίαν ἀνωτέρω εἶδομεν.

Ἀπὸ τῶν πρώτων λέξεων, στρατὸς καὶ λαὸς ἐξεβράγησαν εἰς ἐπιφωνήματα χαρᾶς, κραυγὰς ἐνθουσιώδεις *Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ!* *Ζήτω ὁ στρατάρχης Νεῦ!*

Ὁ Κ. Τίερς ἀφηγεῖται καὶ ἀναλύει τὴν σκηνὴν ταύτην μὲ τὴν ἀκριβολογίαν τῶν λεπτομερειῶν ἧτις καθιστᾷ ψηλαφητὰ διὰ τοῦ δακτύλου τὰ διάφορα αἰσθήματα τὰ διεγερθέντα περὶ τὸν Νεῦ καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Νεῦ αὐτοῦ. Πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἀφήγησιν ταύτην πράξεως ἧτις ἐπηρεάσαστοσοῦτον Ὀλιβερώς τὴν τύχην τοῦ στρατάρχου.

« Χαρά μανιώδης, λέγει ὁ ἐνδοξος ἱστοριογράφος, ἐξεβράγη ὡς βροντή, εἰς τὰς τάξεις τῶν στρατιωτῶν. Βάλλοντες τοὺς πέλους των εἰς τὴν ἄκραν τῶν ὅπλων των, ἐξέβαλον ζυυτάτας κραυγὰς Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ! Ζήτω ὁ στρατάρχη Νεϋ! ἔπειτα διέσπασαν τὰς τάξεις, ὤρμησαν ἐπὶ τὸν στρατάρχη καὶ ἀσπαζόμενοι οἱ μὲν τὰς χεῖράς του οἱ δὲ τὰς ποδιάς τοῦ φορέματός του, τὸν εὐχαρίστησαν κατὰ τὸν ἰδικὸν τῶν τρόπων ὅτι εἶχεν ὑποχωρήσει εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας των. Ὅσοι δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν πλησιάσωσι, περιεκύκλουν τοὺς ὑπασπιστάς του ἀμνηχανοῦντας κάπως διὰ τὰς τιμὰς τῶν ὁποίων δὲν ἦσαν ἄξιοι, διότι ἠγνόουν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀπότομον μετάνησιν τὴν ἀρτίως τελεσθεῖσαν, καὶ θλίβοντες τὴν χεῖρά των:— « Εἶσθε τίμιοι ἄνθρωποι, ἔλεγον, ἤμεθα βέβαιοι διὰ σᾶς καὶ διὰ τὸν στρατάρχη, καὶ ὅτι δὲν ἠθέλετε μείνει πολὺν καιρὸν μὲ τοὺς μετανάστας. » Οἱ κάτοικοι οὐχ ἤττον ἐκφραστικοὶ εἰς τὰς ἐκδηλώσεις των, ἠνώθησαν μετὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ ὁ Νεϋ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ κατάλυμά του συνοδευόμενος ἀπὸ πλῆθος θορυβῶδες καὶ ὄλως χαρούμενον.

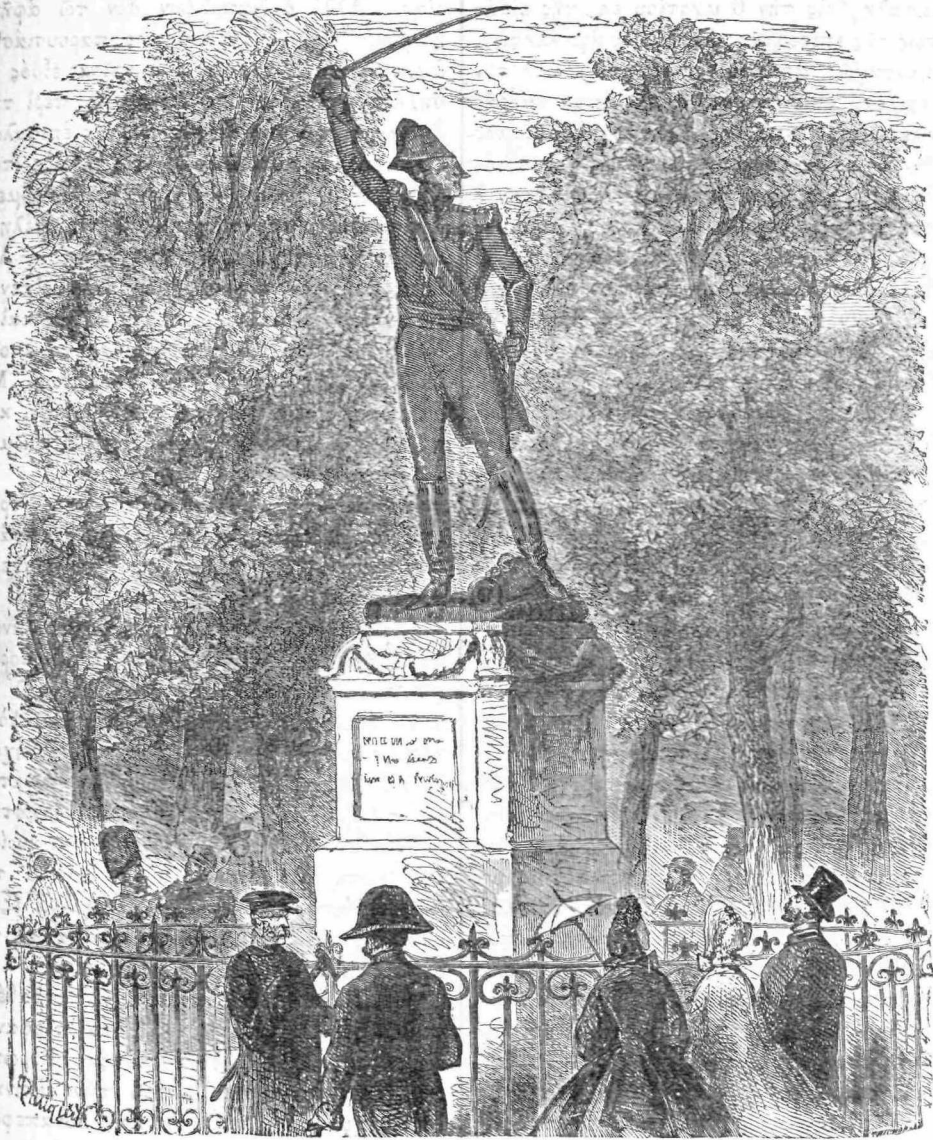
« Καὶ ὅμως ἐπανελθὼν εἰς τὴν κατοικίαν του, παρετήρησε τὴν στενοχωρίαν καὶ μάλιστα τὴν ἀποδοκιμασίαν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν περισσοτέρων ὑπασπιστῶν του. Εἰς αὐτῶν, ἀρχαῖος μετανάστης, ἔδραξε τὸ ζήφος του λέγων:— « Κύριε στρατάρχα, ἔπρεπε νὰ μᾶς εἰδοποιήσετε καὶ νὰ μὴ μᾶς κάμετε μάρτυρας τοιούτου θεάματος. —Καὶ τί ἠθέλατε νὰ κάμω; τῷ ἀπεκρίθη ὁ στρατάρχη, δύναμαι νὰ σταματήσω τὴν θάλασσαν μὲ τὰς χεῖράς μου; »

« Ἄλλοι, παραδεχόμενοι ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ παροτρύνωσι τοὺς στρατιώτας εἰς τὸ νὰ πολεμήσωσι κατὰ τοῦ Ναπολέοντος, τῷ ἐξέφρασαν τὴν λύπην των ὅτι ἀνεδέχετο νὰ παραστήσῃ εἰς τόσον ὀλίγον διάστημα χρόνου δύο πρόσωπα τοσοῦτον ἀντίθετα.— « Εἶσθε παιδιά, ἀπήντησεν ὁ στρατάρχη, πρέπει νὰ θέλῃ τις τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο. Δύναμαι νὰ βπάγω νὰ κρυφθῶ ὡς ἄνδρος ἀποφεύγων τὴν εὐθύνην τῶν γεγονότων; Ὁ στρατάρχη Νεϋ δὲν δύ-

ναται νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ σκότος. Ἐπειτα, ἐν μόνον μέσον ὑπάρχει πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ κακοῦ, τὸ ν' ἀποφασίσωμεν ἀμέσως περὶ τοῦ πρακτέου διὰ νὰ προλάβωμεν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ νὰ συλλάβωμεν τὸν ἄνδρα ὅστις ἐπανέρχεται ὅπως τὸν ἐμποδίσωμεν ἀπὸ τοῦ νὰ κάμῃ τρέλας· διότι προσέθηκε, δὲν ἐννοῶ νὰ ἀφοσιωθῶ εἰς ἓνα ἄνθρωπον ἀλλὰ εἰς τὴν Γαλλίαν· καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἤθελε τυχόν νὰ μᾶς φέρῃ πάλιν εἰς τὸν Βιστοβλαν δὲν θὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν ποσῶς. »

« Ἀφοῦ μὲ τοιαύτην τραχύτητα ἀπήντησεν εἰς τοὺς ἀποδοκιμάζοντας αὐτὸν, ὁ Νεϋ ἐκάλεσεν εἰς τὸ γεῦμα, ἐκτὸς τῶν στρατηγῶν, ὅλους τοὺς συνταγματάρχας ἑνὸς μόνου ἐξαιρουμένου ὅστις ἠρνήθη νὰ ὑπάγῃ. Ἐκτὸς μικρὰς τινος ἀμνηχανίας προσερχομένης ἀπὸ τὴν παραβίασιν τοῦ στρατιωτικοῦ καθήκοντος δι' ἣν ἐμέμφοντο ἑαυτοὺς ἐνδομύχως, ἡ συνδιάλεξις ὑπῆρξε μακρὰ ἀνακεφαλαίωσις τῶν παραπτωμάτων τῶν Βουρβόνων οἵτινες, ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως, (ἕκαστος ἔκρινε περὶ τούτων κατὰ τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ τρόπον), εἶχον παραδοθῆ εἰς τοὺς μετανάστας, εἰς τοὺς ζέοντες, καὶ εἶχον ἀνακηρύξει αἰσθήματα τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν τῆς Γαλλίας. Ὑπῆρξεν ὡσάυτως ἡ συνδιάλεξις αὐτῆ ὁμόφωνος διαμαρτυρήσεως κατὰ τῶν ἀρχαίων ἀμαρτημάτων τοῦ αὐτοκράτορος, κατὰ τῆς πολεμικῆς αὐτοῦ παραφροσύνης, κατὰ τοῦ δεσποτισμοῦ του, κατὰ τῆς ἀρνήσεώς του εἰς τὸ νὰ ἀκούσῃ τὰς παραστάσεις τῶν στρατηγῶν του τῷ 1812 καὶ 1813· ἐξεδηλώθη τέλος ἡ ἔντονος ἀπόφασις νὰ τῷ εἴπωσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ ἀπαιτήσωσι παρ' αὐτοῦ ἐγγυήσεις τῆς ἐλευθερίας καὶ καλῆς πολιτικῆς.— « Θὰ τὸν ἰδῶ, ἔλεγεν ὁ Νεϋ, θὰ τοῦ ὁμιλήσω, καὶ θὰ τοῦ εἰπῶ φανερὰ ὅτι δὲν θὰ δεχθῶμεν νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς Μόσχαν. Δὲν ἀφαιρούμαι εἰς αὐτὸν ἀλλὰ εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ ἂν προσκολληθῶμεν εἰς αὐτὸν ὡς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς ἡμετέρας δόξης, δὲν ἐννοοῦμεν νὰ τὸν βοηθήσωμεν εἰς τὴν παλινδρόθωσιν ἐξουσίας αὐτοκρατορικῆς. » Οἱ στρατηγοὶ Λεκουρβὲ καὶ Βουρμόντ παρευρέθησαν εἰς τὸ γεῦμα τοῦτο μικρὸν μέρος λαμβά-

Ἀρχὴ τοῦ στρατάρχου Νεῦ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἀστεροσκοπείου.

νοντες εἰς ὅ,τι ἐλέγετο, ἀλλὰ ἀναγνωρίζοντες ὡς ἀναπόδραστον καὶ ὡς λίαν δεδικαιολογημένην ἀπὸ τὰ σφάλματα τῶν Βουρβούων τὴν τελεσθεῖσαν ἤδη ἐπανάστασιν.

«Ὁ στρατάρχης ἀφῆκε τοὺς δημοτραπέζους του... Ἐγράψεν εἰς τὴν σύζυγόν του ἐπιστολὴν ἐν ἧ διηγείτο ὅ,τι ἐπραξε καὶ τὴν ὁποῖαν ἐτελείωσε διὰ τῶν ἐξῆς ἐμφαν-

τικῶν λέξεων: «Ἀγαπητὴ μου, δὲν θὰ κλάσῃς πλέον ἐξερχομένη τοῦ Κεραμεικοῦ.»

Τὸ σφάλμα ἔγινεν. Ἦτο δυνατὸν ἔπειτα νὰ κρίνῃ τις ἐὰν ὁ Νεῦ εἶχε ριφθῆ με καρδίαν παιδρᾶν εἰς τὴν ἀλεθρίαν ἐκείνην περιπέτειαν τῶν Ἐκατὸν Ἡμερῶν. Ἠσθάνετο πρὸς τὸν Ναπολέοντα ἀποστροφὴν τινα τοσοῦτον ζωηράν ὅσον ἦτο ἐκείνη τὴν ὁποῖαν τῷ ἐνέπνεον οἱ Βουρβόνοι αὐτοί.

Καταληφθεὶς τὴν 6 μαρτίου ἐκ τῆς εἰδήσεως τῆς ἐπιδρομῆς, εἰλικρινῶς ἀγανακτῶν, νομοταγῶς ἀποφασίσας νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν βασιλέα, εἶδεν ἑαυτὸν μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἐκλελυμένον ὑπὸ τῆς ἀκατασχέτου ὀρμῆς τῆς δημοσίας γνώμης. Ἐὰν αὐτὸς ἐπρόδιδε τὸν λαὸν καὶ τὸν στρατὸν, οὐχ ἤττον ἢ ἀστυκὴ τάξις σχεδὸν ὀλόκληρος ἐπρόδιδεν ὡς αὐτὸς καὶ εἶχε προδώσει πρὸ αὐτοῦ. Τί ἤθελε δυνηθῆ νὰ πράξῃ ἐναντίον ὄλων, κυρίως ὅταν αὐτοὶ ἐκεῖνοι οὐδὲ ἐπρόκειτο νὰ σώσῃ ἀπηλπίζοντο καὶ ὠμολόγουν τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν ἀδυναμίαν;

Τὸ ἀληθές δυστύχημα τοῦ Νεῦ ἦτο ὅτι εἶχε δώσει διὰ κρότου λόγον τὸν ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ τηρήσῃ ὅτι ἀφῆκε νὰ ἐλπίσωσι παρ' αὐτοῦ, δηλαδὴ νὰ φανῇ ὅτι εἶχεν ἄρει διὰ τῆς λειποταξίας του τὸ τελευταῖον πρόσκομμα τὸ διαχωρίζον τὸν Ναπολέοντα ἀπὸ τοῦ Κεραμεικοῦ.

Ὅτε οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Βερτρὰν ἐβεβαίωθησαν ὅτι ὁ Νεῦ δὲν ἦτο πλέον ἐπιφοβός, τῷ ἀνεκοίνωσαν τὰς διαταγὰς τῆς πορείας, ἀς τῷ ἀπηύθυνεν ὁ αὐτοκράτωρ. Ὁ Ναπολέων ἐγνώριζε θαυμάσια τὸν ἄνδρα μὲ τὸν ὁποῖον διεπραγματεύετο ἦτο, ἔλεγεν, ἕνας κακοκέφαλος, τουτέστιν ἰδιοσυγκρασία βιαία καὶ ἀσθενὴς ἐνταυτῷ. Δὲν ἔπρεπε νὰ συζητήσῃ τις μετ' αὐτοῦ, νὰ προβῇ εἰς ἀντεγκλήσεις καὶ εἰς ἀπειλάς· ἀλλ' ἦτο προτιμότερον νὰ θεωρήσῃ τὸ παρελθὸν ὡς μὴ ὑπάρξαν, νὰ συνδέσῃ πάλιν τὴν στιγμιαίως κοπεύσαν ἄλυσον τῶν ἱεραρχικῶν σχέσεων καὶ νὰ μὴ φανῇ ὅτι ἀμφιβάλλει περὶ τῆς πειθαρχίας· ἢ καθ' ἕξιν ἐπιρροὴ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐπὶ τῶν ὑπαρχηγῶν του ἔμελλε νὰ συμπληρώσῃ τὰ λοιπὰ.

Ὁ Ναπολέων διέγραφεν εἰς τὸν στρατάρχην διὰ τῶν συνήθων ἐκφράσεων νὰ διευθυνθῇ ἐπὶ τοῦ Ὠτίνου καὶ τῆς Ὀσόννης. Ὁ στρατάρχης ὑπήκουσε.

Τὴν 47, ὁ αὐτοκράτωρ παρεγένετο εἰς Ὠσέρρην καὶ ὑπεδέχθη διὰ τρόπου λίαν θωπευτικοῦ τὸν Κ. Γαμότον, γυναικάδελφον τοῦ Νεῦ καὶ νομάρχην τότε τῆς Ἰόννης. Τὴν 49, ὁ Νεῦ ἐφθασε καὶ αὐτὸς εἰς Ὠσέρρην ἀμετάτρεπτον ἔχων ἀπόφασιν νὰ προτείνῃ τὰς συνθηκολογίας του, νὰ ἐπιμείνῃ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ὑπὲρ τῆς ἐλευθε-

ρίας. Ἄλλ' ὁ Ναπολέων δὲν τῷ ἀφῆκε καιρὸν. Ὅτε ὁ στρατάρχης παρουσιάσθη ἐνώπιον αὐτοῦ κρατῶν ἀνά χεῖρας εἰδός τι δηλώσεως ἐν ᾗ ἔδιδεν ἐξηγήσεις περὶ τῆς διαγωγῆς του καὶ διετύπωνε τὰς ἐπιφυλάξεις του, ὁ αὐτοκράτωρ τῷ ἠνοιξε τὰς ἀγκάλας λέγων: « Ἄς ἐναγκαλισθῶμεν, ἀγαπητέ μου στρατάρχα. » Ὁ Νεῦ ἠθέλησε νὰ ὀμιλήσῃ, ἠθέλησε νὰ ἀναγνώσῃ: — Δὲν ἔχεις ἀνάγκην δικαιολογιῶν, τῷ εἶπεν ὁ Ναπολέων· ἡ δικαιολογία σου καθὼς καὶ ἡ ἰδική μου εἶναι εἰς τὰ συμβάντα τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν ἰσχυρότερα τῶν ἀνθρώπων. Μὴ ὀμιλῶμεν πλέον περὶ τοῦ παρελθόντος, καὶ μὴ τὸ ἐνθυμώμεθα παρὰ διὰ νὰ φερθῶμεν καλλίτερον εἰς τὸ μέλλον. »

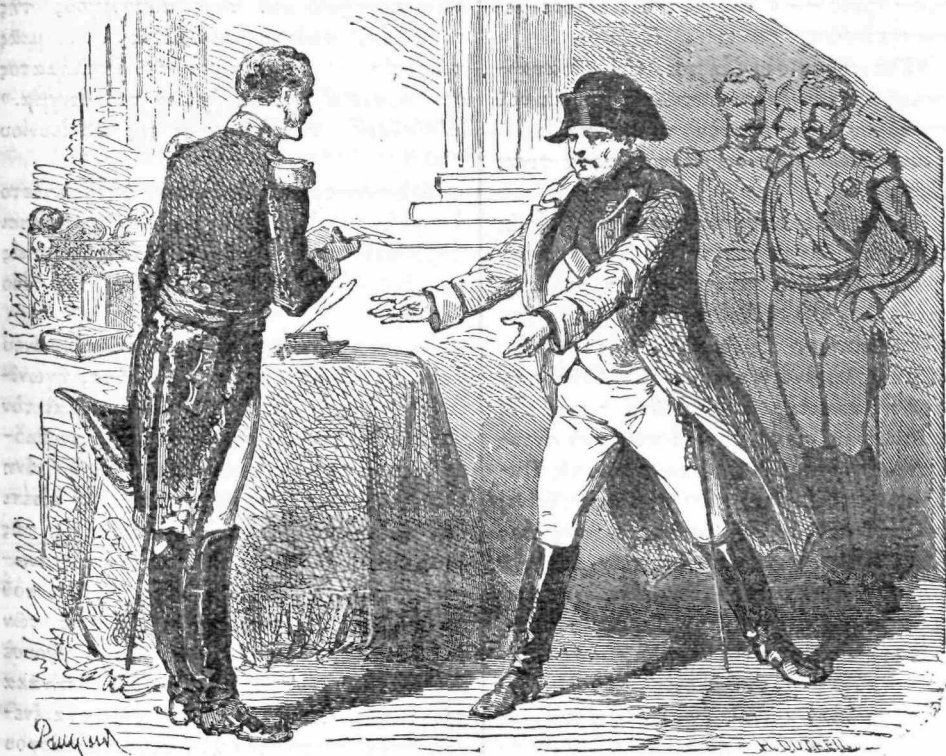
Δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ δεξιώτερος τρόπος διὰ νὰ κλείσῃ τὸ στόμα τοῦ στρατάρχου καὶ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν δυσχερεῆ ἀμφοτέρων θέσιν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, ὁ Νεῦ ἀναλαμβάνει τὴν τάξιν του μεταξὺ τῶν δορυφόρων τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἡλίου. Ἄλλ' αἱ ἀναμνήσεις τοῦ Φοντενεβλώ καὶ τοῦ Λὸνς καθιστῶσι τὴν θέσιν του δυσχερεῆ, ἀμήχανον, ὀχληράν. Ὁ Ναπολέων δὲν δύναται νὰ τηρήσῃ παρ' ἑαυτοῦ τὸν σφενδονιστὴν τοῦτον τὸν δυσηρεστημένον ἐκ τοῦ κυρίου του, δυσηρεστημένον ἐξ αὐτοῦ ἑαυτοῦ· τῷ ἐμπιστεύεται τὴν ἀποστολὴν τοῦ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν υπεράσπισιν τῆς χώρας εἰς τὰ ἀρκτικά καὶ τὰ ἀνατολικά μεθόρια.

Τοῦ Ναπολέοντος μόλις ἐγκατασταθέντος ἐκ νέου εἰς τὸν θρόνον, ἦτο προφανές ὅτι ἡ κατ' αὐτοῦ συνησπισμένη Εὐρώπη δὲν ἤθελε δεχθῆ παρ' αὐτοῦ τὴν εἰρήνην. Νέα συμμαχία ὑπεγράφη καὶ συναπεφασίσαν εἰς Λονδίνον, εἰς Βιέννην, εἰς Βερολίνον καὶ εἰς Πετροῦπολιν, νὰ ἀρχίσωσι πάλιν θανάσιμον μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ὅστις ἠπέλειε τὴν ἡσυχίαν τοῦ κόσμου. Τὴν φορὰν αὐτὴν προπαρεσκευάζοντο πρὸς τὸν πόλεμον ὑπὸ τὸ αἶσθημα τοῦ μίσους καὶ τοῦ μανιώδους φόβου. Τὸ ὀρμέμφυτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως περιεπλέκετο μὲ τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικήσεως. Ἐπρεπε, ἔλεγον, νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν Ναπολέοντα, τοὺς ὑπασπιστάς του καὶ αὐτὸ τὸ γαλλικὸν ἔθνος ὡς κύνας λυσσώδεις. Οἱ ἐμφο-

νέστεροι διπλωμάται υπεξέκαιον τὴν τοιαύτην μανίαν. Ὁ Κ. Πότσο-Βόργο ἔγραψε πρὸς τὸν λόρδον Καστερίγον: « Πρέπει νὰ καθαρίσωμεν τὴν Γαλλίαν ἀπὸ πενήκοντα μαγάλους κακούργους τῶν ὁποίων ἡ ἕπαρξις εἶναι ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν εἰρήνην. » Μεταξὺ τῶν θυμάτων τούτων τῶν καθιερωμένων ἐκ τῶν προτέρων εἰς ἀντίδρασιν ἀνοικτίρμονα, ἡ εὐρωπαϊκὴ γνώμη ἔτασεν ἐν τῇ πρώτῃ τάξει, παρὰ τὸν Να-

πολέοντα αὐτὸν, τὸν στρατάρχη Νεϋ. Οἱ Βουρβόνοι ἀληθῶς, καὶ αὐτὸς ὁ ἐμφρονέστερος καὶ ὁ ψυχρότερος μεταξὺ των, ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ΙΗ', δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ἡ Γαλλία τοὺς εἶχεν ἐγκαταλείπει, ἀλλ' ἐπέμενον θεωροῦντες τὴν πτώσιν των ὡς ἀποτέλεσμα εὐρείας συνωμοσίας στρατιωτικῆς. Ἡ ἀπίστευτος μεταβολὴ τοῦ φρονήματος, ἥτις, εἰς εἴκοσιν ἡμέρας, εἶχε φέροι τὸν Ναπολέοντα ἀπὸ

Ὁ αὐτοκράτωρ τῷ ἥνοιξε τὰς ἀγκάλας λέγων: « Ἄς ἐναγκαλισθῶμεν, ἀγαπητέ μου στρατάρχα. »

τῆς Ἑλθης εἰς Παρισίους, ἦτο κατὰ τὴν ἰδέαν των σκευωρία ἐγκληματικὴ, καὶ ὁ κόμης τῆς Ἀρτεσίας, λησμονῶν ὅτι εἶχε διωχθῆ ἀπὸ τὸ Λυὼν μετὰ τοῦ πιστοῦ Μακδονάλδου, ἔλεγε πανταχοῦ ἐναντίον πάσης ἐναργείας ὅτι ὁ Νεϋ ἐὰν δὲν ἦτο συνένοχος τοῦ Κορσικανοῦ Ληστοῦ, ἠδύνατο νὰ τὸν κατασυντρίψῃ καὶ νὰ σώσῃ τὴν νόμιμον δυναστείαν.

Ἀνάγκη νὰ μὴ ἀφήσωμεν οὔτε ἐπὶ στιγμὴν ἀπαρτήρητον τὴν ἰδιοτελεῖα ταύτην γνώ-

μην, ἄλλως τε ὅμως εἰλικρινῆ διότι αὐτὴ ἐξηγεῖ τὴν προκειμένην δίκην. Τὰ μεγαλείτερα λάθη, καὶ αὐτὰ προσέτι τὰ ἐγκλήματα, συχνάκις δὲν προκύπτουσι κατὰ τὴν κοινὴν ἰδέαν ἐκ φατριαστικῶν παθῶν· πρέπει νὰ τὰ ἀποδίδωμεν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀποτύφλωσιν, εἰς τὰς προλήψεις, εἰς τὴν παραφορὰν παθῶν ἀξιοθρηνητῶν, ἀλλὰ συγγνωστέων.

Διὰ νὰ κρίνωμεν ἔτι καλλίτερον τὴν ἔκτακτον θέσιν τοῦ στρατάρχου Νεϋ, ὄψει-

λομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐὰν οἱ Βουρβόνοι καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ἐπεφύλαττον κατ' αὐτοῦ τὴν πλέον ἀδυσώπητον ὀργὴν των, καὶ αὐτὸς ὅμως ὁ Ναπολέων δὲν τῷ ἀπέκρυπτε δυσπιστίαν τινὰ καὶ μνησικακίαν αἱ ὁποῖαι ἦσαν λίαν δικαιολογημέναι. Ὅτε, τὴν 1 ἰουνίου 1815, ὁ αὐτοκράτωρ συνεκάλεσεν ἐπισήμως τὰς Ἀρχὰς εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Μαΐου, ὁ Νεῦ, ὅστις δὲν εἶχε φανῆ εἰς τὸ Κεραμεικὸν ἀπὸ ἐνὸς μνηδός, ἐχαιρετήθη ὑπὸ τοῦ κυρίου του μὲ τὴν ἐξῆς ταπεινωτικὴν ἀποστροφὴν: — « Ἐνόμιζα ὅτι εἴχετε μεταναστεύσει. »

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐξήρσε τὸν στρατάρχην καὶ τοὺς ἐννέα συσρατιώτας του ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἑκατὸν τριάκοντα νέων γερουσιαστῶν δημοσιευθέντος μετὰ τινὰς ἡμέρας.

Ὀλίγας ἡμέρας μετέπειτα, πάλιν ζωῆς καὶ θανάτου εἶχεν ἀρχίσει. Ὁ Νεῦ, γενόμενος καὶ αὖθις ὁ πάλαι ἥρωϊκὸς στρατιώτης, κατέβαλλε τὸν ἐχθρὸν εἰς τὸ Κάτρ-Βρά καὶ ἐπεδείκνυεν εἰς τὴν ὀλεθρίαν μάχην τοῦ Βατερλώ ἀνδρίαν ἀνωφελῆ. Ἀλλὰ παρ' αὐτῷ ὁ χαρακτήρ δὲν ὑψοῦτο μέχρι τῆς στρατιωτικῆς μεγαλοφυΐας καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ φρονήματος. Ἐπανελθὼν εἰς Παρισίους, ὑπῆρξεν εἰς τῶν πρώτων οἵτινες ἀπληρίσθησαν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, καὶ οἵτινες παρέστησαν εἰς τὴν βουλὴν τῶν πατρικίων τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν συμφορὰν ὡς ἀνεπίδεκτον θεραπείας. Ἄς τὸν κατηγορήσῃ ὅστις θέλῃ διὰ τὰς θλιβεράς ταύτας μεταπτώσεις· αὐταὶ εἶναι δυστυχῶς λίαν κοιναὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ αἱ ἐποχὰι τῶν ταραχῶν παρουσιάζουσι ὑπερπολλὰ παραδείγματα τῶν ἠθικῶν τούτων λειποταξιῶν τὰς ὁποίας ὁ φιλόσοφος ἀπονέμει εἰς τὴν φυσικὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὰς ὁποίας τὸ δημοτικὸν φρόνημα κρίνει αὐστηρότερον. Ὁ Νεῦ δὲν ὑπῆρξε δυστυχῶς ὁ μόνος ὅστις ἐλησμόνησε τὴν ἀξιοπρέπειάν του, ἀπρηνήθη τὴν δόξαν του, ἔθετο ἀκόμη μίαν φορὰν τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ συμφέρον ὑπεράνω τοῦ καθήκοντός του καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος του. Δι' αὐτὸν, τοῦλάχιστον, μᾶλλον ἐνοχοποιημένον, ἐὰν οὐχὶ μᾶλλον ἐνοχον ὅσον πολλοὶ ἄλλοι, ὁ ἐξιλασμὸς ἔμελλεν ἐν-

τὸς ὀλίγου νὰ ἐξαγνίσῃ τὸ ἁμάρτημα.

Εἰς τὰς υπερτάτας κρίσεις, ἡ ἀδυναμία δὲν εἶναι μόνον αἴσχος, ἀλλ' εἶναι προσέτι καὶ κίνδυνος· ὁ Νεῦ ἐδοκίμασε τοῦτο ταχέως. Μετὰ τὴν δευτέραν ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησιν τοῦ Ναπολέοντος, ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ΙΗ', τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὅτε ἐπανήρχετο ἐν Γαλλίᾳ, ὑποσχόμενος τὴν συγγνώμην καὶ τὴν λήθην, ἔσπευσε νὰ ἐξαίρεσῃ τῆς ἀμνηστίας τὴν ὁποῖαν προσέφερον εἰς τοὺς ὑπηκόους του, « τοὺς ἠθικὸς συνεργοὺς καὶ τοὺς αὐτουργοὺς τῆς φρικαλέας ταύτης σκευωρίας... , μιᾶς προδοσίας ἧς τὰ χρονικὰ τοῦ ἐγκλήματος δὲν παρουσιάζουσι παρόμοιον παράδειγμα. » (Διακήρυξις τοῦ Καμβραὶ τῆς 28 ἰουνίου 1815.)

Διὰ τῶν φράσεων τούτων ὑπεδεικνύετο ἀποχρώντως ὁ στρατάρχης Νεῦ. « Θέλουσι παραδοθῆ, προσέθετεν ἡ διακήρυξις, εἰς τὴν ἐκδίκησιν τῶν νόμων ὑπὸ τῶν δύο Βουλῶν. »

Ὁ στρατάρχης ἐν τούτοις, ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ Σούλτ καὶ τοῦ Δαβούστ, ἠγωνίζοντο νὰ πείσωσι τοὺς Παρισίους καὶ τὸν γαλλικὸν στρατὸν, τοσοῦτον ἐπίφοβον ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἥττάν του, ὅτι ἡ μόνη ἐλπίς τῆς σωτηρίας ἦτις ἀπέμενεν εἰσέτι ἦτο ἡ ἄμεσος, ἡ ἐντελής ὑποταγὴ εἰς τὰς συμμάχους δυνάμεις. Ἐξουτελισμὸς ἀνωφελής. Μία τῶν πρώτων φροντίδων τοῦ Λουδοβίκου ΙΗ' ὑπῆρξεν ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἐκ Καμβραὶ ἀπειλῶν του, καὶ ὁ Φουσσὲ ἀνέλαβε τὴν ἐντολὴν νὰ συντάξῃ πίνακα προγραφῆς. Πεντηκονταεπτὰ ὀνόματα ἐνεγράφησαν τὸ πρῶτον ἦτο τοῦ στρατάρχου Νεῦ.

Τὸ διάταγμα τῆς 24 ἰουλίου, τὸ πραγματοποιῶν τὰς θλιβεράς ταύτας ἐκδικήσεις, καθιέρωνε δύο κατηγορίας προγεγραμμένων. Εἰς τὴν μίαν ὑπήγοντο τὰ ὀνόματα τριακονταοκτῶ ἀτόμων, καταδεδικασμένων ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης διαδικασίας εἰς τὴν ὑπερορίαν. Ἐφαίνοντο ἐκεῖ παράπλευροι ὁ στρατηγὸς Ἐξελμανς, ὅστις, εἰς τὰς πύλας τῶν Παρισίων, εἶχε πολεμήσει τελευταῖος τὸν ἐχθρὸν αἰσθανθέντα τὸ βᾶρος τοῦ γαλλικοῦ ξίφους, καὶ ὁ στρατάρχης Σούλτ, ὅστις εἶχεν ἀναπτύξει ὑπὲρ τῶν

Βουρβόνων ζήλος τοσοῦτον θλιβερόν καὶ τοσοῦτον ἀνωφελεῖ. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν, ἀνεγινώσκοντο, κατόπιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Νεῦ, τὰ τοῦ Λαβδοσιέρου, τῶν ἀδελφῶν Λαλεμάν, τοῦ Μουτῶν-Δουβερνέ, τοῦ Γρουσὺ, τοῦ Κλοζέλ, τοῦ Βερτρᾶν, τοῦ Δρουῶ, τοῦ Καμβρῶν, τοῦ Λαβαλέτ. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι, ἔνοχοι ἐπὶ προδοσίᾳ τοῦ βασιλέως πρὸ τῆς 25 μαρτίου, ἐπὶ ἐνόπλιῳ προσβολῇ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς κυβερνήσεως, ἐπιβίατα καταλήψαι τῆς ἐξουσίας, ἐμελλον νὰ παραπεμφθῶσιν ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων στρατιωτικῶν δικαστηρίων, εἰς τὰς σχετικὰς αὐτῶν μεραρχίας.

Οἱ πίνακες οὗτοι, ἐλέγετο, δὲν ἠδύναντο, ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει, νὰ ἐκταθῶσιν ἐπὶ ἄλλων ὀνομάτων δι' οἰαδήποτε αἰτίαν καὶ ἐφ' οἰαδήποτε προφάσει, ἄλλως εἰμὴ διὰ τῶν διατυπώσεων καὶ κατὰ τοὺς συνταγματικὸς νόμους, τῶν ὁποίων ῥητῶς ἐγένετο παράβασις δι' αὐτὴν μόνην τὴν περίπτωσιν.

Ματαῖα ὑπόσχεσις, ἀμέσως λησμονηθεῖσα! Σταματᾷ τις ὡς ἐπιθυμεῖ ἐπὶ τοῦ κατηφόρου τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς ἀδικιᾶς; Ἐξ ὅλων τῶν προγεγραμμένων τούτων τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι μὲ μέγαν κίνδυνον τῆς τιμῆς τῶν εἶχον συμβουλευεῖσι ἢ καὶ προκαλέσει τὴν παράδοσιν τῶν Παρισίων καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς Βουρβόνους, οἱ μὲν ἔμενον ἀκόμη ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στρατιωτικῶν αὐτῶν σωμάτων, οἱ δὲ εἶχον ἐπανάθει εἰς τὰς ἐστίας τῶν οἱ μάλλον ἔνοχοποιημένοι ἐζήτουν, διὰ μέσου τῆς Γαλλίας κατεχομένης ὑπὸ στρατῶν ἐχθρῶν καὶ ἐπιτηρουμένης ὑπὸ ἀτυνομίας φιλυπόπτου, ἀσφαλῆ πορείαν πρὸς τὰ σύνορα.

Ὁ Νεῦ, ἀνχωρήσας ἐκ Παρισίων τὴν πρωίαν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν οἱ σύμμαχοι ἔμελλον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πρωτεύουσιν, ἔλαθε μεθ' ἑαυτοῦ ἄδειαν ἀπεριόριστον ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τοῦ Λαβδουστ καὶ δύο διαβατήρια ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Φουσέ, τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ Νεῦβούργου (Μιχαὴλ Θεόδωρος). Εἰς τρεῖς ἡμέρας ἀφίχθη εἰς Λυὼν ὅπου ἔφθασε τὴν 9 ἰουλίου. Ἐκεῖθεν ὁ σκοπὸς τοῦ ἦτο νὰ μεταβῇ εἰς Ἐλβετίαν, ἀλλ' οἱ Αὐστρια-

κοὶ εἶχον ἀποκλείσει τὰς ὁδοὺς ἐκ τοῦ μέρους τούτου. Ἠναγκάσθη νὰ ὀπισθοδρομήσῃ πρὸς τὸ Μομβριζὼν καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ πλησίον τῆς πόλεως ταύτης εἰς μικρὸν τι χωρίον θερμῶν ὑδάτων ὀνομαζόμενον Σαιντ-Ἀλβάν. Ἦτο ἐκεῖ ἀπὸ δώδεκα περίπου ἡμερῶν, κρυπτόμενος ὑπὸ τὸ ὄνομα Ῥεζζέτος (Μιχαὴλ Θεόδωρος), ταγματάρχης τοῦ τρίτου συντάγματος τῶν οὐσσάρων καὶ φέρων φύλλον πορείας δοθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀτυνομίας τοῦ Λυὼν Κ. Τέστη, ὅτε τὴν 25 ἰουλίου, ἀπεσταλμένος τῆς κυρίας Νεῦ τῷ ἐγνωστοποίησεν ὅτι τὸ ὄνομά του ἦτο γεγραμμένον τὸ πρῶτον εἰς τοὺς πίνακας τῆς προγραφῆς τῆς 24 ἰουλίου. Ἐπειδὴ εἰς Σαιντ-Ἀλβάν ἦτο πολὺ ἐκτεθειμένος, ὁ Νεῦ ἀπεφάσισε νὰ καταφύγῃ ἐν τινὶ ἐρημητηρίῳ τὸ ὅποιον τῷ προσέφερε μία τῶν συγγενῶν τῆς συζύγου του, ἡ κυρία Βεσόνη. Τὴν 29 ἰουλίου, ὁ Νεῦ ἔφθασεν εἰς Βεσόνην ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐσκάφρης, οἰκογενεῖας ἀρχαίας ἐν Ὁβερνιά.

Ἄς παραχωρήσωμεν ἐνταῦθα τὸν λόγον εἰς τὸν Κ. Ἀχιλλέα Βολαβέλ (*Ἱστορία τῶν δύο Παλινορθώσεων*), τοῦ ὁποίου ἡ διήγησις εἶναι καθ' ὅλα ἀξιόλογος:

«Περιορισμένος εἰς δωμάτιον τοῦ ἀνωτέρου ὀρόφου ἐξ οὗ οὔτε διὰ τὸν αἰτισμὸν αὐτοῦ κατέβαινε, ἐνόμιζε τοῦλάχιστον ὅτι ἦτο ἐξησραλισμένος ἀπὸ πάσης καταζητήσεως. Ἀσυνεσία τις ἀκατάληπτος τὸν παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του. Ὁ αὐτοκράτωρ κατὰ τὸν γάμον τοῦ στρατάρχου, τὸν ἰούλιον τοῦ 1802, τῷ εἶχε δωρήσει ξίφος τουρκικὸν πολυτελέστατον. Τὸ ξίφος τοῦτο, περιέργως ἐξεταζόμενον ὑπὸ τῶν φιλοξενούντων αὐτὸν, εἶχε μείνει τεθειμένος ἐπὶ ἔδρας τινὸς τῆς αἰθούσης. Κάτοικός τις τοῦ Ὁριλάκ, ἐπισκεπτόμενος τὴν ἐκφυλίαν, εἶδε τὸ ὄπλον καὶ τὸ ἐθαύμασεν ἐπιστρέψας εἰς τὴν πόλιν του διηγήθη ὅ,τι εἶχεν ἰδεῖ ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ ὄπλου, εἰς τῶν παρεστῶτων εἶπε: — «Πιστεύω ὅτι γνωρίζω τὸ ξίφος περὶ τοῦ ὁποίου μὲ ὀμιλεῖτε: δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Εὐρώπῃ εἰμὴ δύο μόνον ἄνδρες δυνάμενοι νὰ τὸ κατέχωσιν, ὁ στρατάρχης Νεῦ καὶ ὁ Μυράτ.» Ἡ συνδιάλεξις αὕτη διαδιδασθεῖσα εἰς τὸν νομάρχην τοῦ τόπου Κ.

Λοκάρδ, διήγειρε τὸν ζῆλον τοῦ λειτουργοῦ τούτου. Καί τοι δὲ ἡ Βεσόνη κειμένη εἰς ἄλλον νομὸν δὲν ὑπήγετο εἰς τὴν διοικητικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν, οὐχ ἤττον αὐτὸς ἀπέστειλεν ἀμέσως ἓνα μοίραρχον καὶ ἓνα ὑπομοίραρχον μετὰ δεκατεσσάρων χωροφυλάκων. Ὁ στρατάρχης εἶχεν ἀναγνώσει τὴν προτεραίαν εἰς ἐφημερίδα τινὰ βασιλικὴν, ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε ν' ἀποχαιρετίσῃ τὸν βασιλέα, πρὸ τεσσάρων μηνῶν, διὰ τὰ βαδίσῃ κατὰ τοῦ Ναπολέοντος, εἶχε ζητήσει καὶ ἐπιτύχει ἐν δῶρον 500,000 φράγκων, ἐλευθεριότης βασιλική, προσέθετεν ἡ ἐφημερίς, ἣτις καθίστα ἀποτροπαιωτέραν τὴν λειποταξίαν. Ἡ συκοφαντία αὕτη ἔκαμε τὸν στρατάρχην νὰ παραφρονήσῃ σχεδὸν ἐκ τῆς ὀδυνῆς λύπης του. Διέκειτο δὲ εἰς τοιαύτην πνευματικὴν κατάστασιν, ὅτε, τὴν 5 αὐγούστου τὸ πρῶτ', τῷ ἀνήγγειλον τὴν παρουσίαν τῶν χωροφυλάκων εἰς τὰς πύλας τῆς ἐπαύλεως. Ἠδύνατο νὰ φύγῃ, καὶ τοῦ τὸ ἐπρότεινον ἄλλ' αὐτὸς ἀπεποιήθη μετὰ πεισμονῆς. Ἐπραξε δὲ ἀκόμη περισσώτερον, διότι, ἀνοίξας τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου καὶ ἰδὼν τοὺς χωροφύλακας εἰς τὴν αὐλήν, ἐφώνησε πρὸς ἐκείνον ὅστις ἐφαίνετο μεταξὺ αὐτῶν ὁ ἀρχηγός· — « Τί θέλετε; — Ζητοῦμεν τὸν στρατάρχην Νεῦ, ἀπῆντησεν ὁ χωροφύλαξ, χωρὶς κἄν νὰ κυττάξῃ τις τὸν ἠρώτα. — Τί τὸν θέλετε; — Νὰ τὸν συλλάβωμεν. — Δοιπόν! ἀναβῆτε, ἤξεύρω ποῦ εἶναι. » Οἱ χωροφύλακες ἀνέβησαν, ὁ στρατάρχης ἤνοιξε τὴν θύραν. — « Εἶμαι ὁ Μιχαὴλ Νεῦ, » τοῖς εἶπεν.

« Ἡ πολυἀριθμὸς συνοδία τοῦ πρίγκηπος τῆς Μοσχόθης τὸν ὠδήγησεν εἰς Ὠριλάκ, ἐνῶ συγχρόνως ἀπὸ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς τῶν ὁρέων τὰ ὁποῖα χωρίζουσι τὸ Καντάλ ἀπὸ τὸ Λαγγεδὺκ, ὁ Ῥοδανὸς ἐκύλιεν εἰς τὰ ὕδατά του καὶ κατεδίδαζεν εἰς τὴν θάλασσαν τὰ λείψανα ἐνὸς τῶν συστρωτῶν του, τοῦ στρατάρχου Βρούνου, δολοφονηθέντος πρὸ τριῶν ἡμερῶν εἰς Ἀβινιῶν τὸ πτώμα κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἦτο ἀκόμη τὸ παίγιον τοῦ ποταμοῦ.

(ἀκολουθεῖ.)

ΑΤΤΙΚΑΙ ΝΥΚΤΕΣ

ΠΟΙΑΝ ΓΛΩΣΣΑΝ ΛΑΛΟΥΣΙΝ

ΕΝ Τῷ ΟΥΡΑΝῷ

ΧΙΜΑΙΡΑ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

NINOS
ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ } νέοι ἐμῆλικες καὶ φίλτατοι πρὸς
KIMON } ἀλλήλους.

ΙΡΙΣ νέα κόρη, ἐρωμένη τοῦ NINOS.

ΝΥΜΦΗ τις αἰθερία.

Δύο ΥΠΗΡΕΤΑΙ.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

(Δωματίον σπουδαίου. Κλίνη λευκίπεπλος. Βιβλιοθήκη μικρὰ ἐπάνω γραφείου. Παρὰ τὴν κλίνην τραπέζιον πλήρες βιβλίων καὶ ἐγγράφων ἀτάκτων. Ἐπ' αὐτοῦ καίει ἀμυδρὸν φῶς λαμπτήρος, κεκαλυμμένου διὰ καλύπτρας. Ἐπὶ τῆς κλίνης κείται ὑπτίος ὁ Νίνος, ἔχων τὰς χεῖρας ἀνεριμμένες πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ σκεπτόμενος. Ἐσπέρας.)

ΣΚΗΝΗ Β΄.

Ἄνοιγίσεις βιαίως τῆς θύρας εἰσέρχονται ζωηροὶ ὁ Κίμων καὶ ὁ Φρειδερίκος. Νίνος.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Καλὲ, κοιμᾶσαι; Αἱ Νίνε! Αἰωνίως ὄνειρα;

NINOS ἀνεγειρόμενος

Χαίρετε. Πῶς τοῦτο;

KIMON

Ἐμπρός! Ἐτοιμάσου.

NINOS

Τί τρέχει; Καθήσατε πρῶτον. Πόθεν, Φρειδερίκε; Διὰ ποῦ;

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Ἀπόψε θὰ ἴδωμεν τὴν τύχην μας. Θά

μεταβῶμεν εἰς τοῦ Θείου τοῦ ὅπου κατ' ἔτος τὴν παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους γίνεται μέγα χαρτοπαίγιον.

KIMΩN πλησιάζας πρὸς τὴν τράπεζαν

Καὶ δειπνὸν λαμπρὸν. Τοῦλάχιστον ἂν κενούται τὸ βαλάντιον, πληροῦται δὲ στόμαχος. Πικρὰ παρηγορία, ἀλλὰ . . .

(Κύπτων ἐπὶ τινος μικροῦ βιβλίου ἀνοικτοῦ καὶ ἀναγινώσκων εὐφώνως, ἐνῶ δὲ Φρειδερίκος ἀποθέτει τὸν πῖλον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του)

Εἰς σύρτιν ὅπου στρώννεται ἀνύποπτος γαλήνη τὸ εὐθροπτον ἀκάτιον τοῦ βίου μου προσπλέει, Χεῖρ ἄγνωστος τὴν τρέπιδα πρὸς ταύτην διευθύνει—

(Κλείσας καὶ ἀπωθῶν τὸ βιβλίον)

ὦ, ἀδελφέ! Εἰς σύρτιν ὅπου στρώννεται γαλήνη καὶ σελήνη καὶ ὀδύνη καὶ μυστήριον καὶ θρηνοὶ καὶ κρίνοι! Ἐὰν δ' ἐκείνη—δηλαδὴ βεβαίως ἡ Μαρία—τύχη νὰ ἦναι νησιώτις καὶ προφέρεται Μαρίνα, γίνονται οἱ κρίνοι κρίνα :

Οἱ ἄγγελοι ἐξώμωσαν τὰ ῥόδα καὶ τὰ κρίνα
Καὶ σ' ἔπλασαν, Μαρίνα!

NINOS

Εἶσαι βέβηλος. Ὁ Βαλαβάνης ἦτο τὸ γλυκύτερον καὶ ἀγνότερον ἄστρον τῆς νέας ἑλληνίδος ποιήσεως.

KIMΩN

ὦ, ἀδελφέ! Γνωρίζεις κατὰ τί διαφέρουσιν οἱ ποιηταὶ ἀπὸ τοῦς, τοῦς, τοῦς; Ὅτι οἱ ποιηταὶ φέρουσι τὰ πτερὰ ἔσωθεν τῆς κεφαλῆς, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἔξωθεν, ὡς ὁ Τάπας τοῦ Ῥαγκαβῆ, ὡς ὁ Δῆρ τοῦ Σαϊκσπέρου ὃν προχθὲς μοὶ ἀναγίνωσκες. Ἐγὼ ἐννοῶ τοῦς ποιητάς ὅταν κατορθώσωσιν ὅ,τι καὶ ὁ μυρβέις ἐκεῖνος ποιητῆς τῆς Σύρου ὅστις πετασθεῖς εἰς τὴν ἀγκάλην πλουσίας, παχείας καὶ στεῖρας συζύγου τοιαύτην προὐκάλεσεν ἐκ μέρους φίλου ἱατροῦ πρὸς τοῦς ἐν Ἀθήναις ἐπερωτῶντας φίλους του εἶδθαι:

« Ὁ φίλος μας . . . Βύρων
Ἀκάματος σπεύρων
Παχὺν ἀλλὰ στεῖρον
Εἰσέτι ἀγρὸν,
Ὅρρεῦς τῶν ταλλήρων,
Μουσῶν ἀναργύρων
Νὰ ψάλλῃ τὸν λῆρον
Δὲν ἔχει καιρὸν. »

NINOS

Ὁραῖον!

KIMΩN

Ἄς ἀφήσωμεν λοιπὸν αὐτά. — Θὰ ἔλθῃς ἀπόψε μαζὶ ἡμῶν, Νίνε; Τί ἐσκέπτεσο; Εἶσαι βαρὺς. Τί καινόν;

NINOS

Κενὸν τὸ βαλάντιόν μου ὡς πάντοτε.

KIMΩN γελῶν εἰρωνικῶς

Ἄλλὰ πλήρης ὁ οὐρανὸς ἀστέρων καὶ ἡ καρδιά σου αἰσθημάτων καὶ ὁ ὀφθαλμὸς σου δακρύων καὶ τὸ κρανίον ποιήσεως!

NINOS

Καὶ τὸ στόμα σου σιέλων. — Κάθησον, Φρειδερίκε.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Θὰ καθίσω, ἀφοῦ πρὸ τριῶν ἤδη μηνῶν κάθημαι μ' ἐσταυρωμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὶ λαβῶν δίπλωμα πολὺδάκρυ. Μ' ἔρχεται ὅμως νὰ μεταβῶ μὲ αὐτὸ εἰς τὸν Κύριον Πρύτανιν καὶ νὰ τῷ εἶπω: Σεβαστέ μοι Κ. Καλλιγᾶ, σὰς δίδω τὸ δίπλωμά μου καὶ δόσατέ μου ὀπίσω τὰ τέσσαρα ἔτη ἅτινα κατέφθειρα φοιτῶν ἐν τῇ Νομικῇ καὶ τὰ πτωχὰ μου κερμάτια ἄπερ κατέφαγα μάτην σπουδάζων. Ἐν Ἑλλάδι πέντε ἔτη πρέπει νὰ σπουδάζῃς ἐπιστήμην καὶ πέντε ἔτη ὕστερον νὰ κληθῆς ὅπως εὐρῆς πελάτην τινά. Ἐὰν ἡ Θέμις πάλοι ποτὲ ἦτο τιτανὶς καὶ παρθένος, ἤδη ἔχει τόσους ἐραστὰς ὥστε ἡ παρθένος ἔγεινεν ἡ κόρη τῶν τριῶν.

KIMΩN

Τὸ φρονιμώτερον εἶναι νὰ φροντίσης καὶ διπλώσης ἐν τῷ διπλώματι ὄχι ψωριωντάτινα πελάτην, ἀλλὰ νύμφην, δηλαδὴ προῖκα.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Πτωχὴ ἐλπίς! Ἐν τούτοις ἡ νομικὴ εἶναι πάντοτε παχὺς εἶναι ἀράχνη ἐν ἣ συλλαμβάνεται καὶ νεκροῦται ἡ πτωχὴ μύια, ἀράχνη ἣν διασπᾷ καὶ καταστρέφει ὁ ἰσχυ-

ρός σφίξ. Χωρίς νὰ πρόκηται περὶ τῆς ἐν
Ἀθήναις ἐταιρίας . . .

NINOS λαμβάνων τομίδιον ποιήσεων

Ῥοὺς ἰδεῶν ἐσκωριασμένων. Ποῦ χάνεσθε!
— Θὰ σὰς ἀναγνώσω τὴν Σιωπὴν τοῦ
Ἀχιλλέως Παράσχου. Εἶναι ἀριστούργημα
αἰσθημάτων καὶ χάριτος καὶ λεπτότητος.

KIMON ἀπάξων τὸ βιβλίον

Ὅχι, ὄχι, ἀδελφέ! Ὅχι! Ἡ Σιωπὴ τοῦ
Κ. Παράσχου εἶναι τόσον ὠραία, ὥστε ἀν
δὲν ὠμίλει τοσοῦτον ἡδυσπεῶς θὰ πύχρῳμην
τοῦ λοιποῦ νὰ ἦτο αἰώνια. Ἐν τούτοις
ἀπόψε ὁμιλοῦσι περὶ Τύχης, περὶ Χρόνου,
περὶ Χρυσίου, περὶ Σατανᾶ τέλος, ἀλλ' ὄχι
περὶ ποιήσεως.

NINOS

Ἐν τούτοις οὐδὲν ποιητικώτερον τῆς
ἐσπέρας. Τὸ ἔτος τὴν νύκτα ταύτην ἀπο-
θνήσκει, ὡς ὁ κύκνος, ἀναδίδον κελάδημα,
κελάδημα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Εὐδαιμόν
ἔστις ἐγερεθῆ τὴν πρῶταν μὲ τὸ μεϊδιάμα
τῆς μοίρας εἰς τὸ θυλάκιον, μὲ τὸ βάρος
δισχιλίων αἴφνης δραχμῶν, βάρος γλυκὺ
πάντοτε καὶ ἐλαφρότατον, ὡς ἡ κηδεμονία
πλουσίων ὀρφανῶν, ὡς ὁ βραχιῶν ἐρωμένης.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Πῶς ἔχει ἀληθῶς ἡ ἐρωμένη σου, Νίνε;

KIMON

Πῶς ἔχει ἡ ἐρωμένη του; Τοῦτο εἶναι
ελάχιστον. Ὅτι μέγιστον εἶναι ὅτι οὐδὲν
ἔχει. Ἐχει ὅμως καὶ κᾶτι . . .

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Τί;

KIMON

Ὅτι εἶναι ἡ μόνη εὐδαιμονία τῶν βα-
σιλέων καὶ ἡ μόνη δυστυχία τῶν γυναι-
κῶν: πολλὰ ἔτη.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Ἀπατάσαι εἶναι νεαρὰ, νεαρῶτάτη.
Ἄλλ' οὐδὲν ἄλλο. Ἐχει σῶμα λεπτὸν, ὡς
οἱ ἰσχυροὶ στάχυες οὐς ὠνεῖρεῦθη ὁ Φαραῶν,

ὀφθαλμοὺς καστανούς, ὄχι κυανούς, διότι
ἐν Ἑλλάδι οἱ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ μαρμαί-
ρουσι μόνον εἰς τὰς ποιήσεις· πρόσωπον
μελαγχοῖνόν ὡς ἡ ἀπὸ τῆς ἀναργυρίας
μελαγχολία· κόμην μέλαιναν καὶ χλιδί-
ζουσαν· χεῖλη μικρά ὡς τὰ ὄτα τῶν βα-
σιλέων· πόδας μικροὺς ὡς τὰ φιλήματα
προῖκα . . . τὰς ἐπωμίδας τοῦ πατρός της.

KIMON

Τί ἔχει λοιπὸν καὶ ἀγαπᾷς αὐτὴν τό-
σον, Νίνε;

NINOS

Καρδίαν.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ καὶ KIMON

ὦ, ὦ, ὦ!

KIMON

Τί εἶναι πάλιν αὐτὸ τὸ προκατακλυ-
σμαῖον μεγαθήριον, ἡ καρδία; Αὕτη συνα-
πέθανε μετὰ τῆς θρησκείας τῶν Ἑλλήνων,
ὡς ἡ Ἀρτεμις καὶ αἱ τρεῖς Χάριτες καὶ ἡ
Παλλὰς καὶ ὁ πτερωτὸς Ἔρως. — Ἐχει
καρδίαν! Καλλίτερον ἡ καρδία της νὰ ἦτο
ἐπανωφόριον.

NINOS

Ἡ εὐδαιμονία ὅμως κλείεται ἐκεῖ καὶ
ὄχι εἰς τὸ βαρὺ θυλάκιον. Οὕτω μυρίων
τόμων βιβλιοθήκη εἶναι μηδὲν, ἀπέναντι
μιάς καὶ μόνης ἀληθοῦς ἀνθρώπου κεφαλῆς.

KIMON

Καρδία, εὐδαιμονία, ἀρετή! Ἡ ἀρετή,
Νίνε, ἐὰν μὴ ἦναι συμφέρον, εἶναι ὑποχον-
δρία· μὴ χάνεσαι! Γενᾶσαι στρυφνός, να-
θρός, δειλός, ἡλίθιος ἦτοι ἐνάρετός, ὅπως
γεννᾶται τις ἀνάπηρος. Τούτους τοὺς ἀναπή-
ρους, οἱ Σπαρτιάται ἐρρίπτον εἰς τοὺς Ἀπο-
θέτας, τὸ βάραθρον τοὺς ἐναρέτους ῥίπτουσιν
αἱ κοινῶν εἰς τὴν πενίαν, τὴν καταφρό-
νησιν καὶ τὴν παραφροσύνην· μὴ χάνεσαι!
Ἡ εὐδαιμονία εἶναι ἡ θρησκεία τῶν ὀνει-
ρων, τὸ ὄνειρον τῶν ποιητῶν, ἡ ποίησις
τῆς ἀφαιρέσεως, ἡ ἀφαιρέσις τοῦ ἰδανικοῦ,
ὁ μῦθος τοῦ παρελθόντος καὶ ἡ πίστις τοῦ
μέλλοντος. Μὴ χάνεσαι! Ἡ καρδία εἶναι ὁ
πίθος τῆς Πανδώρας, πλήρης κακῶν, ἐν ᾧ

πιστεύουσι μόνον οἱ μωροὶ Ἐπιμηθεῖς· εἶναι τὸ μεγαλεῖον τῆς γυναικὸς καὶ ἅμα ἡ ἀχιλλεὺς πτέρνα τῆς· διότι ἂν ἡ Ἴρις ἀγαπᾷ ἤδη σὲ ἀπὸ ἀγνοῦ ἔρωτος τιμῆς καὶ φιλίας, αὐριὸν θ' ἀγαπήσῃ ἄλλον ἐπίσης ἴσως ἀγνώως ἀπὸ αἰσθημα ἐλεημοσύνης διότι ἐπαιτεῖ ὁ μικρὸς καὶ κλαίει γονυκλινῆς· τὴν ἐπαύριον ἄλλον τινά, ἴσως λοχαγὸν, ἀπὸ αἰσθημα θαυμασμοῦ πρὸς τὴν σπάθην καὶ τὰς ἐπωμίδας· τὴν ἄλλην χωλὸν τινά ἢ μάγειρον ἀπὸ πλῆξιν ἢ ἰδιοτροπίαν· μίαν ἡμέραν τέλος νεαρώτερόν τινά, ἐπίσης ἐν δικαίῳ καὶ εὐλιχρινεῖα, διότι οἱ πρὸ αὐτοῦ τέσσαρες ἀπητηρίσθησαν, διότι ἀνάγκη οὐδὲ θεοὶ μάχονται, ὅχι γυναικες. Μὴ χάνεσαι! Ἐπειτα τὸ αἰσθημα τοῦ καλοῦ, ἢ περὶ τὸν βίον εὐαίσθητος καὶ λεπτολόγος φιλοκαλία δὲν σ' ἐμποδίζουσι νὰ ᾔσαι σύζυγος;

NINOS

Ἡ φαντασία σου εὐρίσκεται εἰς τὴν ὀχρίαν τῆς.

KIMON

Ἴσως ἄλλ' ἢ ἰδική σου εἰς τὴν ἀποθέωσίν τῆς, ἀφοῦ λαλεῖς περὶ καρδιῶν.—Λοιπὸν ἀφοῦ ἔχει οὕτω, τί ἤθελες νὰ ᾔσο καλύτερον, πάπας ἢ παππᾶς;

NINOS γελῶν

Ἄν δὲν ἐφοβούμην τὴν ἀναμαρτησίαν... Ὅχι· ἤθελα νὰ δύναμαι νὰ ἤμαι ὅ,τι εἶμαι. Ἐλεήμων, ὄνειροπόλος, ἀγαθός· νὰ δίδω ἐσπερίδας εἰς τοὺς φίλους μου, φιλήματα εἰς τὴν ἐρωμένην μου, τόμους ὠραίους εἰς τὸν κόσμον, χρυσίον εἰς τοὺς πτωχοὺς.

ΦΡΕΙΑΔΕΡΙΚΟΣ

Χαρίεσσα ἐξοχικὴ ἐπαυλις, ἀντὶ ἀηδόνος κόρη ἐκεῖ προσφιλής, ἅμαξά ἐλαφρὰ καὶ ὑπόπτερος, βιβλιοθήκη χρυσῆ καὶ πλουσία, τὸ ὄπλον τοῦ κυνηγοῦ ἀνά χεῖρας, ἰδοὺ τῆς ζωῆς μου τὸ ὄνειρον.

NINOS

Αἰώνιον ὄνειρον τῆς νεότητος!

KIMON

Πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων ἐτήσιον

[ΠΑΡΘΕΝΩΝ—ΕΤΟΣ Α΄.]

εἰσόδημα, πρέσβυς ἐν Βιέννῃ ἢ Παρισίοις ἐν ἡλικίᾳ εἰκοσιοκτῶ ἐτῶν, τὴν ἡμέραν τὸ στῆθος κεκαλυμμένος ἐκ παρασῆμων βασιλέων καὶ τὴν νύκτα τὸ πρόσωπον ἐκ φιλημάτων πριγκηπισσῶν, τοῦτο τὸ δάκρυ τοῦ παρελθόντος μου καὶ ὁ καγχασμὸς ἴσως τοῦ μέλλοντός μου, διότι πιθανῶς νὰ ἀποθάνω ὑγειονομοσταθμάρχης.

NINOS

Θαυμάσιον, ἀλλὰ μὴδὲν ἄγαν, φίλε Κίμων. Ἐχε πεποιθήσιν ὅτι οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἀλουργίδα ἀλλ' εἰς τὴν καλύβην τῶν πενήτων κρύπτεται μᾶλλον ὡς ἀρχαϊότης ὑπὸ τὸ χῶμα ἢ εὐδαιμονία, ὡς τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ θὰ εὕρῃς μᾶλλον εἰς τὰ παιδιὰ καὶ εἰς τὰ νήπια, παρὰ εἰς τοὺς ἀνδρας καὶ εἰς τοὺς γέροντας.

KIMON

Τότε ἄς εἶχα τὴν κόρην ἐκεῖνου, τοῦ Φειδίου. Οὕτω μόνον θὰ ἔστεργον τότε τὰ τοῦ Σουτσειοῦ στίχου:

Παρ' ἀνάκτορα πριγκήπων, παρὰ ὄροφου χρυσοῖ,
Ἡ καλύβη ἔπου σὺ...

ΦΡΕΙΑΔΕΡΙΚΟΣ

Ἵψιστοι θεοὶ! Τὴν εἶδα χθές. Με ἤλθε νὰ ρήξω κραυγὴν φρικαλέαν καὶ νὰ τραπῶ εἰς φυγὴν ὀλοούζων. Ἡ θεὰ τινῶν γυναικῶν μεταβάλλει τὰ περὶ σὲ ὅχι εἰς αἰγλην οὐρανίαν, ὡς λέγουσιν οἱ ποιηταί, ἀλλ' εἰς πλατεῖαν φρενοκομείου· φοβεῖσαι περὶ σεαυτοῦ. Εἶπες, Κίμων, Φειδίαν τὸν πατέρα τῆς κόρης αὐτῆς; Πόσον εἶσαι μωρός! Ὁ Φειδίας ἐπλασεν ἀγάλματα, ἀλλ' ἄνευ λαλιᾶς καὶ βλεμμάτων. — Ἐκεῖνοι οἱ ὀφθαλμοί!

KIMON

Ἐχεις δίκαιον. Ἐκεῖνοι οἱ ὀφθαλμοί, ἐκεῖνα τὰ χεῖλη, ὁ λαϊμὸς ἐκεῖνος, ἐκεῖνο τὸ στῆθος... Γῆ καὶ οὐρανέ!

ΦΡΕΙΑΔΕΡΙΚΟΣ

Ναί! Νὰ μὲ ἡγάπα καὶ νὰ ἤμην βαρῶνος Ῥώσσοις τρώγων τοὺς χωρικοὺς μου ὡς θύματα ὑπὸ τὴν θεότητα αὐτήν! Διότι νὰ ἔχῃς ὠραίαν σύζυγον καὶ νὰ ᾔσαι πέννης,

εἶναι ὡς νὰ ἦσαι ἐν τῷ παραδείσῳ μυωπῶν
καὶ ἐξυπόλυτος, ὡς νὰ ἦσαι κύριος τοῦ
Βυζαντίου ἄνευ τειχῶν καὶ στρατοῦ, ὡς νὰ
ὄνειρεύεσαι ὄνειρον εὐδαιμονίας ἀρρήτου καὶ
ἐξυπνῶν ν' ἀπαντᾷς ἐμπρὸς σου δικαστι-
κὸν κλητῆρα με ἀπόφασιν τελεσίδικον. ὦ,
ἂν ἤμην Ῥοσχίλδ!

KIMΩΝ

ὦ, ἂν ἤμην ἐρωμένος της!

NINOS

Νὰ ἤμην καὶ νὰ εἶχα! ὦ ἐλπίδες καὶ πό-
θοι, ὦ εὐχαὶ καὶ στεναγμοὶ, ὦ ῥεμβασμοὶ
καὶ ὄνειρα, ὦ νεότης καὶ πενία!

Πᾶ ποτε τῶν δε πόνων

χρὴ σε τέρμα κέλ

σαντ' εἰσιδεῖν; Ἀλίχητα γὰρ ἦθεα καὶ κέαρ
ἀπαράμυθον ἔχει Κρόνου παῖς!...

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Ἄφνης ἀναδύεται νόμφη χαρίεσσα, φέρουσα χυτὴν
μελίχρυσον κόμην, λευκὴν ὡσεὶ χιόνα πέπλον ποδή-
ρη, κρατούσα εἰς τὴν χεῖρα ἀμμόμετρον καὶ εἰς τὰ
χεῖλη μειδίαιμα.

ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ

Η ΝΥΜΦΗ

Μή τις ὑμῶν με πλησιάσῃ, διότι εἰς τὸ
πρῶτον βῆμα ἐσβέσθην. Νῖνε, εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν ἔχεις μητέρα. Ἐὰν ἐν τῷ κόσμῳ
ἐκοιμήθῃ, ἀγρυπνεῖ ὑπὲρ σου ἐν τῷ οὐρανῷ.
Αὕτη σὰς ἤκουσεν. Αὕτη με στέλλει.
Ὅ,τιδήποτε λοιπὸν ἕκαστος ὑμῶν ποθεῖ,
εἶπατε αὐτό. Ἄμα στραφῆ τὸ ἀμμόμετρον
ὑπὲρ κρατῶ, ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ ἀνοίγε-
ται νὰ σὰς ἀκούσῃ. Θὰ παρέλθωσι τρία
λεπτὰ χρόνου ἕως ὅτου ἐτέρωθεν κενωθῇ.
Ὅ,τιδήποτε ζητήσετε ἐν αὐτοῖς, θὰ ἔλθῃ.
Ἄλλ' ἐν μόνον ζητήσατε, ὄχι πολλά. —
Εἶπατε.

Ἡ Νύμφη ἀναστρέφει τὸ ἀμμόμετρον. Μένουσιν
ἔλαι ἐπὶ στιγμὴν ὡς ἔνεοί.

KIMΩΝ ἀναφωνῶν

ὦ, διάβολε! Ἄφου ἔχει οὕτως, ἐγὼ,
ἴσα ἴσα ἐπόθουν τὴν κόρην τοῦ Φειδίου...

Ὅχι, πλοῦτη θέλω, πλοῦτη! Δώδεκα ἑκα-
τομμύρια... Στάσου, ὄχι!

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ σπεύδων

Ἐγὼ τὴν ἀθανασίαν. Καὶ τὴν νεότητα
δοῦ. Ἄλλὰ καὶ μέταλλον. Δηλαδὴ χρυ-
σίον, χρυσίον, χρυσίον!

ΝΥΜΦΗ

Παρήλθε τὸ ἐν λεπτόν. Νῖνε, θέλεις τί-
ποτε;

NINOS ἔνδακρος

Πτωχὴ μητέρα!.. Πόσον με ἠγάπα πάν-
τοτε· πόσον με ἀγαπᾷ ἔτι καὶ ἀποθανοῦσα!
— Ἐὰν ἔζη!

KIMΩΝ ἀγωνιῶν

Ὅχι, ταῦτα εἶναι εἰρωνεῖα, εἶναι προ-
δοσία! Ἐπρεπε νὰ εἰδοποιηθῶμεν πρότε-
ρον. Τώρα τί νὰ σκεφθῶ! Στάσου, ὦ νόμφη,
ὦ ἄγγελε! Θέλω νὰ δύναμαι τὸ πᾶν, νὰ
γίνω αὐτοκράτωρ, νὰ ζήσω μέχρι συντε-
λείας τοῦ κόσμου· ὄχι, καὶ νὰ ἀναβληθῇ
ἡ συντέλεια χάριν μου! ὦ, ὦ, ὦ!

Ὁ Φρειδερίκος βηματίζει πρὸς τὸ βάθος
ὡς ἔμμανθς.

NINOS ὄνειροπολῶν

Ἦθελα τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ κόσμου, τὴν
παῦσιν τῶν πολέμων, τὴν περιθαψίν τῶν
ὄρφανῶν... Εἰπέ τῆς μητρός μου... Πτωχὴ
μητέρα! Πόσα θέλω, πόσα νυχομένη!

KIMΩΝ τῷ Φρειδερίκῳ

ὦ, τί νὰ ζητήσω! — Τί θὰ ζητήσης σύ;

ΝΥΜΦΗ

Ἵπολείπεται ἐν λεπτόν. — Ζητήσατε
ἕκαστος ἀνὰ ἐν.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Θέλω νὰ βασιλεύσω ἑκατὸν ἔτη...

KIMΩΝ

Θέλω νὰ γίνω ὁ Μαθουσάλας ὦν Καῖ-
σαρ... ὦ, ὄχι· ὁ εἰς θὰ ἔζησε γέρον, ὁ
ἄλλος ἐσπαράχθη με εἰκοσιτρεῖς πληγὰς.

NINOS ρεμβάζων

Ἡ δημοκρατία ἐν τῷ κόσμῳ ὄλω θὰ ἦτο
θεῖον . . . Πτωχή μητέρα!

(Πρὸς τὴν Νύμφην)

Ἄ! θέλω νὰ ἐπανεέλθῃ ζῶν ὁ Ὅμηρος καὶ
καταισχυνοθῇ ὁ Οὐδύλλιος καὶ λυθῇ τὸ δημη-
ρικὸν ζήτημα· ὄχι, διότι τότε θὰ καταρ-
γηθῇ ἡ θέσις ἀγαθοῦ καθηγητοῦ ἐν τῷ Πα-
νεπιστημίῳ. . . — Πτωχή μητέρα, μ' ἐνθυ-
μεῖται πάντοτε!

KIMON

Θέλω . . . Ὅχι!

NYMPHE

Φεύγω.—Εἶπατε!

KIMON

Στάσου, στάσου! Θέλω δλόκληρον ἓνα
κόσμον! Ἐνα κόσμον!

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ἀπελπὶς

Θέλω λίρας, λίρας . . . Λίρας!

Ἡ οὐρανία νύμφη σβύννεται, ὁ ποιητικὸς Νίνος
μένει χαινών.

KIMON

Ἦτο θαυμάσιον!

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Ἦτο μαγεία!

KIMON

Ἦτο σατανικόν!

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Ἦτο οὐράνιον!

ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ πρὸς τὸν Νίνον

Ἄλλὰ σὺ τί ἐζήτησες;

NINOS, συνελθὼν καὶ πίπτων ἐπὶ τῆς
ἕδρας τοῦ ἀπελπῆς

Τίποτε!

KIMON

ὦ, θηρίον, θηρίον, θηρίον! — Νομίζω
ὅμως νὰ ἤκουσα τὸ δημηρικὸν ζήτημα, τὴν
δημοκρατίαν . . . Τί;

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ καγχάζων

Γῆ καὶ οὐρανέ! Νὰ μὴ ζητήσης τίποτε!

Οὔτε κἂν τὴν νύμφην αὐτὴν, οὔτε κἂν ἐπὶ
τέλους τὸ λογικόν σου;

KIMON

Ποιητής! Εἶναι τι ἄρρητον βλακειᾶς
κράμα καὶ πλατωνισμοῦ.—Οὐχ ἦττον μὴ
λυποῦ, Νίνε. Ἐχεις τὸ ὠραιότερον μέρος
τοῦ βασιλείου μου. Ἐζήτησα ἓνα κόσμον
δλόκληρον.

(Καθ' ἑαυτὸν καὶ χερσέων)

Διάβολε! Πῶς θὰ ἔλθῃ αὐτὸς ὁ κόσμος;
Χωρεῖ εἰς τὸ δωμάτιόν μου κόσμος δλόκλη-
ρος; Ἄ, νὰ μὴ ζητήσω τοῦτο: νὰ ἐπα-
νέλθῃ ἡ Νύμφη μετὰ τὴν αὐτὴν ἀποστολὴν
μετὰ δύο ἡμέρας; Τότε ἔβλεπες! . .

NINOS ἀπὸ τοῦ βάλθους τῆς συνουσίας
καὶ τοῦ ἀπελπισμοῦ

Νὰ μὴ ζητήσω τίποτε!

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Θεέ μου, μὴ ὀνειρευώμεθα; Πετῶ νὰ
ἴδω εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Θὰ ἐπλημύρη-
σεν ἀπὸ λίρας! Πῶς ἄλλως;

KIMON ἱερῶν νὰ φύγῃ

Κ' ἐγώ. Ἄ, Θεέ μου, θ' ἀναδύσῃ εἰς τὴν
αὐλὴν μου ὁ κόσμος ὡς ἡ νῆσος Θήρα εἰς
τὸ ἀρχιπέλαγος;

Φεύγουσιν. Ἡ θύρα μένει ἀνοικτή.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

NINOS, μόνος ἐν βαθυτάτῃ θλίψει

Εἶναι ἀπελπισία!

(Μετά τινα σιγῆν)

Νὰ μὴ ζητήσω τίποτε!

(Μετά τινα σιγῆν)

Ποῦ ἤμην;

(Μετά τινα σιγῆν)

Θεέ μου, Θεέ μου!—Θ' ἀποθάνω. Εἶμαι
ἄθλιος, εἶμαι ἡλίθιος. Τετέλεσται!

(Ἐγείρεται, λαμβάνει ἀπὸ τῆς βιβλιοθήκης βιβλίον
καὶ ἐξέρχεται νὰ καταβῇ εἰς τὸν κήπον).

Μεταλλοίωσις τῆς σκηνῆς. Κήπος φρασσομένος ἀπὸ
κιγκλίδας. Πύλη τοῦ κήπου ὅθεν εἰσερχονται καὶ
εἰς τὴν οἰκίαν. Ἀριστερᾶ τὰ ὀπισθεν οἴκου ὅθεν
φαίνεται μικρὸν παράθυρον κλειστὸν καὶ φεγγεβο-
λοῦν. Νύξ. Σελήνη φθίνουσα, ἐν τῷ κήπῳ πλα-
τεῖται τῶν δένδρων σκιά.

Ο ΝΙΝΟΣ μόνος, κρατῶν τὸ βεβίβερ εἰς τὴν χεῖρα

Νὰ μὴ ζητήσω τίποτε! Ποθῶ ἄπειρα, ἀλλ' οὐδένα ὠρισμένον ἔχω πόθον· οἱ πόθοι μου εἶναι πόθοι στιγμῆς. Εἶτα κοιμῶμαι. Ποῦ φέρομαι, οἷα ποθῶ; Μήπως γνωρίζω; Τὸ πᾶν καὶ οὐδέν. Τί νὰ ἐζήτουν; Ποῖον τὸ κρεῖττον, ποῖον τὸ χεῖρον; Εἶναι ἀγαθὸν ὁ πλοῦτος, εἶναι κακὸν ὁ θάνατος; Ἄς ἐζήτουν τὴν εὐδαιμονίαν· ἀλλ' οἱ θεοὶ πῶς τὴν εὐδαιμονίαν ἐννοοῦσιν; Ἴσως ἀπέθνησκαι τότε, ὡς ὁ Κλέοβις καὶ ὁ Βίτων, μετὰ τινὰς στιγμὰς αἰφνης, πληρουμένης οὕτω τῆς εὐχῆς μου κατὰ τοὺς θεοὺς, ἐνῶ ἐγὼ πλήρης ζωῆς καὶ ὑπόπτερος θ' ἀνέμενον νὰ ἐναγκαλισθῶ τὴν Ἰριδα ὡς μόνην εὐδαιμονίαν μου! Τί νὰ ἐζήτουν; Φεῦ, ποῖον τὸ κρεῖττον, ποῖον τὸ χεῖρον; Ἐν τούτοις ποσάκις πόσα ηὐχῆθην, ποσάκις πόσα ἐπόθησα, ποσάκις πόσα μὲ πῦρ εἰς τὸ στῆθος Θεοῦ νὰ μοι ἐδίδεν! Διατί, ὅτε πρὸ ὀλίγου μὲ ἠρώτησε, νὰ σιωπήσω; Ἄ, μητέρα μου, διατί ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ νὰ μὴ μὲ εἶπης σύναμα τί ἔπρεπεν ὡς ἄριστον νὰ ἐζήτουν!

(Μετὰ μικρὰν σιγῆν)

Τάχα ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἐν ὄρφονν νὰ ζητήσω καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν ὑπόδημα; Εἶμαι ἡλίθιος. Λυποῦμαι τὸν κόσμον ὅλον, ἔκλαυσα αὐτὸν εἰς μυρίας φωνάς, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸν οὐδαμῶς, οὐδ' ἐμὲ καὶ ἐλάχιστον δύναμαι νὰ ὠφελήσω! Ὅφειλὼ ν' ἀποθάνω. Εἰς τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς, ἐγὼ παρεξέφρησα κατὰ λάθος. Διόρθωσις παροράματος: ἀποθνήσκω.

Βυθίζεται εἰς θανασίμους συλλογισμούς.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΝΙΝΟΣ ὑπὸ τὰ δένδρα. Ἀνοίγεται τὸ τῆς ἄλλης οικίας φεγγελοῦν παράθυρον καὶ ἐπιφαίνεται λεπτή καὶ χαρίεσσα ἢ ἐρωμένη του

ΙΡΙΣ

Τί νὰ γίνεται ὁ Νίνος; Εἰς τὸ δωμάτιόν του λάμπει ἀμυδρὸν ὡς ἡ ψυχὴ του φῶς· νὰ ἦναι ἐκεῖ; Ποῦ νὰ ἦναι; Ἴσως μελετᾷ, ἐνῶ ὁ κόσμος ὅλος τὴν στιγμὴν αὐτὴν πλέει εἰς χρυσοῦν καὶ εἰς ἐλπίδας, ἐλ-

πίδας ὠραιότερας τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης χρυσοῦ. Μελετᾷ. ὦ, ἂν ἐκέρδινα ἀπόψε, θὰ τοῦ καύσω αὐριον ὄλα αὐτὰ τὰ βιβλία. Στίχους, στίχους, αἰωνίως στίχους! Αἱ ποιήσεις, Νίνε, γράφονται διὰ τοὺς καπηλούς, τοὺς τοκογλύφους, τοὺς φονεῖς, ὧν ἡ καρδιά εἶναι ἀνήμερος ὡς ὁ γρανίτης καὶ ἡ διάνοια σκοτεινὴ ὡς ἡ ἄβυσσος· ἐνδύονται οἱ γυμνοί. Σὺ ὅμως, πτωχέ μου ἄγγελε, οὐ ἡ καρδιά εἶναι πλήρης γλυκύτητος καὶ ἡμέρας, ἔχεις ἀνάγκην νὰ μελετᾷς ποιήσεις ὅπως γίνης γλυκύτερος καὶ ἡμερώτερος; ὦ, ἂν μὲ ἡγάπα καὶ ὡς ἀγαπᾷ τὴν Ἑλβίραν τοῦ Λαμαρτίνου!... Ἐν τούτοις τὸ φῶς ἐκεῖνο τρέμει, σχεδὸν σβύνει. Εἶναι ἐκεῖ ὁ Νίνος; Ἴσως ἀπῆλθε κ' ἐλησμόνησε τὸ φῶς.

(Ἀποτεινομένη πρὸς τὸ παράθυρον τοῦ Νίνου)

Νίνε!... Νίνε!... Θὰ ἔφυγε.

ΝΙΝΟΣ προβάς ἐκ τῶν δένδρων τοῦ κήπου

Ἴρις, εἶπες τ' ὄνομά μου σύ;

ΙΡΙΣ

Πῶς, τίς εἶναι αὐτοῦ; Σὺ εἶσαι, Νίνε;

ΝΙΝΟΣ περίλυπος ἕως θανάτου

Ἐγὼ, φίλη μου. Μόλις σὲ ἤκουσα. ὦ, τάχα θὰ σὲ ἀκούω πάντοτε ὅταν μὲ καλῆ ἢ φωνή σου, Ἴρις;

ΙΡΙΣ

Ὅταν σὲ καλῆ ἢ φωνή μου, ἴσως ἔχι' ἀλλ' ὅταν σὲ καλῆ ἢ καρδιά μου, θὰ μὲ ἀκούης πάντοτε, ἐὰν πάντοτε μὲ ἀγαπᾷς, Νίνε. — Εἰς τὸν κῆπον θὰ ἦναι ὑγρασία· πῶς μένεις αὐτοῦ, μόνος, σιωπηλός, ἥρεμος; Φέρε τὸ πρόσωπόν σου πρὸς τὴν σελήνην, νὰ σὲ ἴδω καλὰ· διότι μὲ φαίνεσαι ὡς μία σκιὰ τῶν δένδρων, πολὺ σκοτεινὸς μὲ φαίνεσαι.

ΝΙΝΟΣ

Συνείθισον καὶ εἰς τὴν περὶ ἐμὲ σκοτίαν, Ἴρις· εἶναι αὕτη προπαίδεια ἀπουσίας...

ΙΡΙΣ

Τί εἶπες, Νίνε; Δὲν ἤκουσα. Ἡ φωνή σου σβύννεται ὡς ἡ μορφή σου. Τί εἶπες;

NINOS

Τίποτε. — Βλέπω πολὺ φῶς πλησίον σου διατί; Φαντάσου ὅμως ἐρωτῶ διατί ἡ ἠὼς ἀκτινοβολεῖ!

IPIE

Σιγὰ δά. Τὸ φῶς εἶναι ἀπὸ τὴν αἴθουσαν ὅπου παίζουν ρολλίαν. Εἶναι πολλοὶ κύριοι· γραῖαι, ἀπόμαχοι, αἱ φίλαι μου ὅλαι· ὅλοι παίζουν. — Γνωρίζεις τί;

NINOS

Τί, φίλη μου;

IPIE

Εἶμαι τρελλή. Ἐβάλα κ' ἐγὼ ἐν λουδοβίκιον, παλαιὸν βαπτιστικόν μου κόσμημα. Φροντίζει δι' ἐμέ καὶ προσέχει ὁ θεῖός μου. Ἄς ἴδωμεν! Ἐπειτα λέγεις ὅτι εἴμεθα πτωχοί... Παίζω μὲ λουδοβίκια καὶ εἰς ἐκάστου τὴν σειρὰν συναθροίζεται λοφίσκος χρυσοῦ· φαντάσου νὰ κερδήσω!

NINOS

Θὰ χάσης πάντοτε, Ἴρις...

IPIE

Διατί; Καὶ πάλιν ἐὰν χάσω, μοὶ μένεις σύ. Φαντάσου ὅμως ἂν κερδήσω! Θὰ ἦναι νὰ γελά κανεῖς.

NINOS

Θὰ χάσης πάντοτε... Ἐχομεν ἡμεῖς ὄχρον, ἢ μάλλον οὐδένα ἔχομεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀστέρα προστάτην. — Θὰ μὲ πιστεύσης νὰ σὲ εἶπω τι, Ἴρις;

IPIE

Λέγε. — Ἀλλὰ μίαν στιγμὴν τί κρατεῖς καὶ λάμπει τόσον;

NINOS ὑποκρύπτων τὸ βεβίβειον

Τίποτε, Ἴρις. Εἶναι ἡ κλειὶς τοῦ νέου οἴκου μου.

IPIE

Τοῦ νέου οἴκου σου; Τί εἶπες; Τί; Τίνο; — Μὲ φαίνεται ὡς ἐργαλεῖον κηπουρικῆς.

NINOS

Ναὶ, Ἴρις· καλλιερῶ δι' αὐτοῦ τὰς κυπαρίσσους καὶ τὰς μῆκωνας... — Λοιπὸν πρὸ δλίγου ἤμην εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐμφανίζεται νύμφη τις λευκὴ ὡς ἡ χαρά. Μὲ λέγει: ἐντὸς τριῶν λεπτῶν τῆς ὥρας ὅ,τι δήποτε ζητήσης σοὶ δίδεται.

IPIE

Τί λέγεις, Νίνε; Παίζεις μ' ἐμέ. Ὅνειρα ποιητοῦ ἢ νηπίου!

NINOS

Ναὶ, φίλη μου, νηπίου· διότι παρήλθον τὰ τρία λεπτά καὶ οὐδὲν ἐζήτησα.

IPIE

Τίποτε;

NINOS

Τίποτε. — Ἦτο νύμφη σταλεῖσα ἐκ μέρους τῆς μητρός μου.

IPIE

Ἄλλ' οὐδὲν νὰ ζητήσης εἶχε, οὐδὲν; Θεέ μου, Θεέ μου! Τί λέγεις; Εἶναι ἀληθές;

NINOS

Ἀληθές. Οὐδὲν!

IPIE

ὦ, ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου!

NINOS

Τί θὰ ἐζήτηις, Ἴρις;

IPIE

Τί ἄλλο παρὰ σὲ καὶ μόνον, φίλε μου; — Πείθομαι ἤδη, Νίνε, πόσον μὲ ἠγάπας, πόσον μὲ ἀγαπᾷς! Οὐδὲ ἂν εἰς τὴν μνήμην σου ἤμην! Νὰ μὴ ζητήσης ἂν ἐμέ!

NINOS βαρυαλγῆς

Πτωχὴ Ἴρις!... ὦ, νὰ μὴ ἦσο εἰς τὴν θέσιν μου!

Ἀκούονται αἴφνης ἔσωθεν τοῦ παραθύρου τῆς Ἰριδος φωνὴ καλοῦσαι αὐτὴν, χειροκροτήματα, γέλωτες, ἀνοίγονται κλείονται θύραι.

ΙΡΙΣ ἀποσυρομένη γελῶσα

Νινέ μου, εἶσαι ἡλίθιος. Χωρὶς ἀληθῶς
νὰ ἦσαι λίθος.

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄

Ἰπὸ τὰ δένδρα τὸ παράθυρον τῆς Ἰριδος ἀνοικτόν.

ΝΙΝΟΣ μόνος

Εἶμαι ἡλίθιος· λίθος ὄχι, ἀλλὰ καὶ
ἄθλιος, Ἰρις. — Νὰ μὴ ἐνθυμηθῶ κὰν τὸ
μόνον μου ὄνειρον, τὸν μόνον μου ἔρωτα,
ν' ἀπαιτήσω τὴν Ἰριδα! Ἄ, ὀφείλω ν'
ἀποθάνω. Μ' ἐλλείπει τὸ θάρρος νὰ χωρή-
σω ἐμπρὸς, ἀγωνιῶ καὶ τήκομαι μένων
ὀπίσω. Ἄς τελειώσω λοιπὸν ἡ πανήγυρις
αὕτη τοῦ βίου, ὅπου τὸ εἰδύλλιον τῆς
Ἀμαρυλλίδος πλέκεται παρὰ τὰς ἐορτὰς
τοῦ Νέρωνος· ἄς πέσωσι λοιπὸν αἱ αὐλαῖαι
τοῦ φοβεροῦ τούτου θεάτρου· πέσατε βλέ-
φαρά μου. Ἄς ἀποθάνω, ἄς ἀποθάνω.
Ὅπωςδὴποτε ἄφρευτος ἡ ἡμέρα τοῦ θανά-
του· ἀλλ' ἀφοῦ ἡ ζωὴ εἶναι πάλη, διατί νὰ
μὴ ἀποθάνω ἐν προμάχοις ἑκατὸν ἢ μίαν
ἡμέραν ἴσως ταχύτερον; Ν' ἀποθάνω. Ἀλ-
λ' ἡ σκοτία ἡ ἄλυτος, ἀλλ' ὁ αἰώνιος
ὕπνος, ὕπνος ἄνευ ὄνειρου τινός, ἄνευ μιᾶς
ἀναμνήσεως! Ἄν ὡς θωπεῖα τοῦ τάφου,
ὡς ἀκτίς εἰς τὴν ἄβυσσον, ἐσώζετο κὰν ἡ
μορφὴ σου ἐν τῇ μνήμῃ μου, Ἰρις; Ἄλλ'
ἂν σβεσθῶσι πρὸ τῆς ψυχῆς μου πάντα, ὡς
πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἂν οὐδὲν ἐνθυμοῦ-
μαι, οὐδὲν αἰσθάνωμαι, βλέπω οὐδέν; Ἡ
ζωὴ εἶναι πολλάκις ὡς μυσαρὸν οἶδημα
ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος· ἄς ἐκκοπῇ
λοιπὸν αὐτὸ· ἀλλ' ἡ διάνοια, τὸ αἶσθημα,
ἡ συνείδησις; Τί γίνονται; Ὁ ψυχῇ, ψυχῇ
μεγαλόφρον ἢ δειλῇ, ἂν ἀληθῶς ἐπιζῆς
καὶ ἀφίπτασαι εἰς κόσμους ἐνθέους, διατί
νὰ μὴ γνωρίζης τοῦτο ἀπὸ τοῦδε ἀσφα-
λῶς, σὺ τῶν θεῶν ἡ ἴση; Σὲ καλοῦσιν ὅμως
νὰ καταγνώσης τοῦτο ἄρ' αἱ σάρκες, ὡς
τὸν δεσμώτην ἡ εἰρκτή; Τότε ὅμως μὴ
συνειδυῖαι ἐν πεποιθήσει, δυνατὸν καὶ ν'
ἀπατάσαι, ταλαίπωρος! Μωρὰ ψυχὴ σύ-
ναμα . . . ὅταν αἱ σάρκες καταπέσωσι, θά-
πτεται ὑπὸ τὰ τεῖχη ὁ δεσμώτης . . . Ναι,
ναί. Τίς λέγει ὄχι; Ἄ, Πλάτων, διατί
λοιπὸν νὰ ἐπιζῆσης μετὰ τὸν Φαίδωνα!

Πλάτων, ἦτο ἐλπίς παρήγορος ὁ Φαίδων ἡ
πεποιθήσις σοφοῦ; Κάτων, ἐπέειπθης ἡ
ἐμάνης;

(Μετὰ τινα στιγμὴν)

Ἄλλ' ἂν ἡ ψυχὴ πετᾷ πρὸς τὸν οὐρα-
νὸν ἄφθιτος, διατί γηράσκων καὶ βαίνων
πρὸς θάνατον ὁ ἄνθρωπος πίπτει, πίπτει,
πίπτει; Ὁ ὀφθαλμὸς θολοῦται, ἡ διάνοια
σκοτιάζεται, ἡ μνήμη σβέννυται, τὸ αἶσθη-
μα νεκροῦται. Πῶς, ὁ τελειούμενος πίπτει;
Τὸ ἔμβρυον νοεῖ, ἔχει ὄνειρόν τι καὶ αἶ-
σθημα εἰς τὰς πλευράς τῆς μητρὸς; Οἴμοι,
οὕτως ὁ νεκρὸς ἐν τῷ τάφῳ! Ἐμβρυον,
νεκρὸς· μεταλλαγὴ θερμοκρασίας, ἰδοὺ τὸ
πᾶν. Ἄς ἐπανέλθωμεν λοιπὸν εἰς τὰ στέρνα
μεγαλειτέρως μητρὸς. Ἐμπρός!

Ὅτε: τὸ βεβίβερ ἐπὶ τοῦ κροτάφου καὶ κλίνει
τὴν κεφαλὴν εἰς ὑστάτην τινὰ σκέψιν.

ΣΚΗΝΗ Ζ΄

Ταυτοχρόνως παρὰ τὰς κηκλίδας τοῦ κήπου ἐμφα-
νίζεται μελανεῖμων ἀπὸ κεφαλῆς ἐπαίτις. Νίνος
ἐν βαθυτάτῃ συνοίᾳ. Ἠ

ΕΠΑΙΤΙΣ τῷ Νίνῳ

Ἐλεημοσύνην! Ἐλεημοσύνην! Εἶμαι μη-
τέρα τριῶν ὄρφανῶν. Ἀκούσατέ με καὶ λυ-
πήθητε. Ὅπου ἐζήτησα μὲ εἶπαν: « Ἄς σ'
ἐλεήσῃ ὁ Θεὸς, πτωχή! » Εἶπατέ με λοι-
πὸν σεῖς ποῦ εἶναι ὁ Θεὸς ἐν τῇ γῇ νὰ με-
ταβῶ καὶ πέσω ἐνώπιόν του. Ὁ ὄφις ἀλ-
λάσσει κατ' ἔτος ἔνδυμα νέον, ἀλλ' ἡ μη-
τέρα τῶν ὄρφανῶν ἀπὸ πολλοὺς χρόνους
φορεῖ τὸ αὐτὸ ῥάκος. Τὰ πτηνὰ αὔριον θά-
πίωσι καὶ ἴσως ζήσωσι μὲ τὴν δρόσον, ἀλ-
λὰ μὲ τὰ δάκρυα μόνον ὁ πτωχὸς ἀποθνή-
σκει, ἀποθνήσκει. Ἐκτείνω τὴν χεῖρα καὶ
ἐπαίτω, ἀλλ' οὐδεὶς μὲ ἀκούει. Ἐλεημο-
σύνην, ἐλεημοσύνην! Ἡ σφαῖρα τοῦ κόσμου
στρέφεται, ὁ καιρὸς θὰ μαράνη τὸ ῥόδον,
θὰ δύσῃ ὁ ἥλιος καὶ θὰ τριβῇ τὸ ὑπόδη-
μα . . . Κοινὴ ἡ τύχη. Αὐτὸς ἔτι ὁ ζήσας
καὶ ἀποθανὼν ὡς βασιλεὺς, ἐλθὼν ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ θ' ἀναφωνήσῃ γονυκλινῆς καὶ
ικέτης: « Ἐλεημοσύνην! Ἐλεημοσύνην! »

ΝΙΝΟΣ ἐπιστὰς καὶ ὡς ἀναγῆφον

Δύστηνε, . . . τί νὰ σὲ δώσω! Πᾶν ὅ,τι

εἶχα τὸ ἔδωκα. Ἐδωκα τὴν ζωὴν μου εἰς τὴν μελέτην, τὰ δάκρυά μου εἰς τοὺς πτωχοὺς, τὴν καρδίαν μου εἰς ἓνα ἄγγελον, τὰ κεράτιά μου εἰς τοὺς καπῆλους, τὸ λογικόν μου εἰς τὴν συμφορὰν. Ἦδη οὐδὲν ἔχω πλέον, οὐδὲν!

Η ΕΠΑΙΤΙΣ

Οὐδὲν! Εἶσαι πτωχός; Ἰσως. Ἄλλ' εἶσαι ἀνήρ;

ΝΙΝΟΣ

Ἰσως.

Η ΕΠΑΙΤΙΣ

Ἐχεις τέκνα καὶ τέκνα ὄρφανά;

ΝΙΝΟΣ

Ὅχι.

Η ΕΠΑΙΤΙΣ

Ὅχι!—Εἶσαι νέος;

ΝΙΝΟΣ

Ἰσως ναί.

Η ΕΠΑΙΤΙΣ

ὦ, τότε ἔχεις τὸν κόσμον ὅλον! Οὐδὲν ἔδωκες, οὐδὲν. Σὲ εἶπεν ἕως σήμερον τὸ στόμα ὄρφανοῦ τετραετοῦς: «Μητέρα, πεινώ!»;

ΝΙΝΟΣ κατανυγείς καὶ ἔνθους δίδων τὸ βεβύλθερ

Λάβε, πτωχῆ, αὐτό. Ἀπὸ αὐτὸ πωλοῦμενον θὰ ἀνασύρῃς ἀργύριον, ἔχει θάνατον.

Η ΕΠΑΙΤΙΣ λαμβάνουσα

Ὁ Θεὸς βλέπει, ἀκούει, εὐλογεῖ.
Ἀφανίζεται.

ΣΚΗΝΗ Η΄.

ΝΙΝΟΣ μόνος

Ἀθλιότης, ἀθλιότης, ἀθλιότης... ὦ, πρέπει νὰ ἀποθάνω!

(Ὡς συνελθὼν ἀπὸ ἀλλοπροσόντες καὶ βλέπων τὰς χεῖράς του)

Τὸ βεβύλθερ; Μὲ ἀφήρσαν καὶ αὐτό!
Ἄ, ἡ ἀθλία, ἡ προδότις, ἐκείνη! Ποῦ εἶναι

ἡ κλεῖς τοῦ θανάτου, ἡ κλεῖς τοῦ οἴκου μου; Οὔτε νὰ ἀποθάνω δύναμαι πλέον, οὔτε νὰ ἀποθάνω κἄν!

(Μετὰ τινα σιγὴν συνελθὼν)

Μὲ μένει ὅμως ἡ ἀγγόνη... Ἡ ἀγγόνη! Ἄλλ' εἶναι θάνατος ἀποτρόπαιος! Εἶναι ὁ θάνατος τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν Ἀγγλων. Ἐκτινάσσονται φρικωδῶς οἱ ὀφθαλμοί, πελιδνοῦται τὸ πρόσωπον... ὦ, καὶ νὰ μὲ ἴδῃ αὔριον ἢ Ἴρις κρεμάμενον οὔτω!—Ἡλίθιος ἐγὼ διατί νὰ μὴ ἔλεγον εἰς τὴν ἐπαίτιδα νὰ ἀναλάβῃ τὸ βεβύλθερ ἀφοῦ ἐκκενώσω αὐτὸ κατ' ἐμοῦ; Πῶς ὅμως; Τότε θὰ συναλαμβάναν αὐτὴν ὡς αὐτουργόν ἀντὶ ἄρτου, θὰ τῇ ἐδίδα εἰρκτήν. Ἄλλὰ τώρα; Οὔτε νὰ ἀποθάνω δύναμαι! ὦ Θεέ μου, ὦ, ὦ, ὦ!

Λύεται εἰς δάκρυα καὶ καταπίπτει βαρῆς καὶ λιπόθυμος, ὡς σήμερον οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ θεάτρῳ ἠθοποιοί.

ΣΚΗΝΗ Θ΄.

ΝΙΝΟΣ κατὰ γῆς ὑπὸ τὰ δένδρα. Ἐμφανίζεται ἐπὶ τοῦ παραθύρου ἡ Ἴρις ἔλα χαρὰ καὶ φῶς.

ΙΡΙΣ

Νίνε, Νίνε!.. Νίνε, ἐκέρδησα! Ποῦ εἶσαι, ποῦ εἶσαι; Νίνε!

(Καθ' ἑαυτὴν καὶ προσπαθοῦσα μὴ διῆθ τὸν ὑπὸ τὰ δένδρα κατακείμενον Νίνον)

Ἴδου στιγμή καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ εἶχε χιλίας ἀκοάς νὰ μὲ ἀκούσῃ... Ἐρχομαι μὲ κέρδος, μὲ προῖκα εἰκοσιδύο χιλιάδων δραχμῶν καὶ νὰ μὴ μὲ ἀκούῃ! Ἐν τούτοις εἶμαι βεβαία ὅτι ἂν ἠδυνάμην νὰ τοῦ κροτήσω αὐτὰς ἐν σάκκῳ καὶ εἰς τὸ οὐς θ' ἀνεπήδα ὡς πληρωθεῖσα ἔλαφος. Ὅχι, ἀπατώμαι καὶ πάλιν εἶναι ποιητὴς καὶ οὐδαμῶς μαγεύουσιν αὐτὸν τὰ χεῖματα ἀμείβεται καὶ πλοῦτόν του ἔχει τὰ ἄστρα, λητμονῶν νὰ ἴδῃ κἄν ὅτι καὶ αὐτὰ φέρουσι τοῦ ἀργύρου τὸ χρῶμα!— Ἄ, νομίζω νὰ ἦναι ἐκεῖ... ἢ τοῦ δένδρου εἶναι ἡ σκιά; ὦ Θεέ μου, Θεέ μου, εἶναι αὐτός; ὁ Νίνος εἶναι! Κοιμᾶται κατὰ γῆς ἡ γράφει στίχους;
(Γεγωνοῦσα)

Νίνε, Νίνε, ἀδελφέ μου Νίνε, θέλεις λοιπὸν νὰ ἀποθάνῃς; Τοιαύτην ὄραν κείσαι

κατὰ γῆς! Κοιμᾶσαι ὅταν ἡ τύχη ἡμῶν
ἀνοίγῃ τὰ βλέφαρά της φωτεινότατα; Ἐ-
γείρου, ἐγείρου! . . . Τίποτε! Ἄλλὰ τοῦτο
εἶναι πλέον μανία, ὄχι βέμβη, ὄχι ποίησις!

(Ἀνασύρουσα ἀπὸ τοῦ θυλακίου της δρεῖκα ἀρ-
γυρῶν καὶ χρυσῶν νομισμάτων καὶ βέλλουσα αὐτὰ
σφοδρῶς κατὰ τοῦ Νίνου.)

Εἶναι χρυσαῖ ἀκτίνες τῆς ἡοῦς' ἐξύπνα!

NINOS συναρχόμενος εἰς ἑαυτὸν καὶ ἡρέμα
ἀνεγειρόμενος.

Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέ-
λιπες! . . .

(Βλέπων περὶ ἑαυτὸν τὰ νομίσματα χωρὶς νὰ
βλέπῃ τὴν Ἰριδα)

Ἐν τούτοις ἄλλοτε ὁ Ζεὺς κατέβη εἰς
τὴν Δανάην ἐν εἰδεί χρυσῆς βροχῆς· νῦν
ποία θεότης θὰ ἐπιερχτο νὰ καταβῆ οὕτω
πως εἰς τὸν πτωχὸν Νῖνον;

IRIS

Ἡ Ἰρις, Νίνε, ἡ Ἰρις! Ἐγείρου λοιπὸν·
εἶσαι ἀπάνθρωπος! Παρ' ὀλίγον νὰ ῥαγῶ
ἀπὸ χαρὰν καὶ ἀπὸ φωνάς. Θὰ με ἤκουσαν
ὅλοι οἱ γείτονες, ἐκτὸς μόνου σου. Σὲ τὸ
εἶπα λοιπὸν; Εἴκοσι δύο χιλιάδες! Εἴκοσι
δύο χιλιάδες! Ἀριθμὸς μακρὸς καὶ γλυκὺς
καὶ τρογγύλος, ὡς ἡμέρα ἑαρινὴ καὶ ἐσπέρα
μνηστήρων. Αὔριον γίνονται οἱ ἀρραβῶνές
μας. Εἶμαι νὰ τρελλαθῶ! Ἠλιζες νὰ
λάβω τσοσάτην προῖκα;

NINOS

Πῶς, μὴ ἐκέρδησες εἰς τὴν ῥολλίαν;

IRIS

Ναί, Νίνε, ναί. Σὲ τὸ εἶπα δεκάκις ἕως
τώρα. Ἐκέρδησα, Νίνε, ἐκέρδησα. Εἶμαι νὰ
τρελλαθῶ. Στάσου!

Φεύγει ἀπὸ τοῦ παραθύρου.

ΣΚΗΝΗ Ι΄.

NINOS μόνος

Νομίζω ὅτι διεφύγομεν τὸ μεσονύκτιον·
ἤρχισε νὰ ὑποφώσκῃ ἡ αὐγὴ, ἀνατέλλουσα
ἀπὸ τοῦ πτωχοῦ παραθύρου τῆς Ἰριδος. . .
Εἰς τὸν οὐρανὸν, ἰδὲ, λάμπουσιν εἰσέτι τ'
ἄστρα· βεβαίως δύο τούτων εἶναι οἱ ὀφθαλ-

μοὶ τῆς μητρός μου, ἄγρυπνοι φρουροὶ τῆς
ζωῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας μου.

ΣΚΗΝΗ ΙΑ΄.

NINOS. Εἰσέρχεται ὑπηρετὴς κρατῶν δύο λύρας θαυ-
μασίας λεπτότητος, ἑμοῦ δὲ μικρὰν ἐπιστολήν.

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ τῷ Νίνῳ

Εἶσθε μουσικοδιδάσκαλος;

NINOS μειδιῶν

Τίς; Εἶμαι ὁ Νῖνος.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἐγὼ εἶμαι ὁ Παναγιώτης. — Μ' ἔδωκαν
νὰ σὰς δώσω αὐτάς καὶ αὐτό.

NINOS ἀνοίγων τὴν ἐπιστολήν καὶ ἀναγινώ-
σκων ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης

«Φίλιτάτέ μου Νίνε,

«Οἱμοὶ τῶν ψευσθέντων ὄνειρων! . . .

«Βαβαὶ τῆς βλακειᾶς μου! Ἐζήτησα
ἀπλῶς λίρας, λησμονήσας ὅτι ἐν τῷ οὐρανῷ
πιθανῶς νὰ ἐλαλεῖτο εἰσέτι ἡ ἀρχαία ἐλ-
ληνική. Εὐρον λοιπὸν ἐν τῷ δωματίῳ μου
δύο λίρας ἀρχαϊκᾶς, Νίνε μου, οὐχὶ δὲ λί-
ρας στερλίνας ὡς ἠχθήθην. Φεῦ, τῆς σα-
τανικῆς εἰρωνείας τῆς Μοίρας!

«Λάβε ὅθεν αὐτάς, φίλιτάτέ μου σὺ, ὅστις
εἶσαι ποιητής· διότι δι' ἐμὲ τὸν ὅλως ἄ-
μουσον καὶ βωβὸν εἰς στίχους χρησιμώτε-
ρον καὶ προτιμότερον τῆς λύρας με εἶναι
τὸ οὐροδοχεῖόν μου.

«Μένω καὶ διὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὡς ἡμην
καὶ κατὰ τὸ παρελθόν

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

Θῦμα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης.»

NINOS

Διάβολε· τοῦτο εἶναι ὠραιότατον!

ΣΚΗΝΗ ΙΒ΄.

ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ. Εἰσέρχεται δευτέρως ὑπηρετὴς κρα-
τῶν χαρίεσσαν θήκην καὶ μικρὰν ἐπιστολήν.

Ο Β΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ τῷ Νίνῳ

Κύριε Νίνε· αὔριον εἶναι τὸ νέον ἔτος.

Δῶρον τῆς αὔριον σᾶς στέλλει ὁ Κίμων τὴν θήκην αὐτὴν καὶ τὴν ἐπιστολήν. Οὕτω μὲ εἶπε νὰ σᾶς εἶπω.

NINOS ἀνοίγον καὶ ἀναγινώσκων τὴν ἐπιστολήν

«Φίλτατέ μου Νίνε,

«Εἰς τὴν αὐλήν μου ἤρμουσιν οἱ θρί-
δακες καὶ τὰ ἴα' οὔτε τις κόσμος δλόκλη-
ρος, οὔτε κἂν ἡ νῆσος Θήρα ἀνέδυσεν.
Ἀπατώνται ἔλσεινῶς ὅσοι πιστεύουσιν ὅτι
ἡ εἰδωλολατρεία ἐξέλιπεν' εἰς τὸν οὐρανὸν
αὐτὸν λαλοῦσιν εἰσέτι τὴν ἑλληνικήν, τὴν
γλώσσαν τῆς Σαπρούς καὶ τοῦ Ἀνακρέον-
τος. Ἄντι, φίλτατέ μου Νίνε, ἀντὶ κόσμου
δλοκλήρου ὄν πύχθη καὶ ἤλπισα, τί νο-
μίσεις εὔρον ἐπὶ τῆς τραπέζης μου; Κό-
σμημα, κόσμον γυναικὸς χρυσοῦν! . . .

«Ἐπειδὴ ὅμως ἡ μάμμη μου ἔχει τοι-
αῦτα κοσμήματα πολλὰ, ἡ δ' ἐρωμένη σου
Ἴρις οὐδὲν ἄλλο ἐκτὸς τῶν οὐλῶν βοστρύ-
χων τῆς' ἐπειδὴ προσέτι ἐγνώρισα ἄλλοτε
ὁποῖα ὀδύνη εἶναι νὰ χαιρετίση τις τὴν
πρώτην τοῦ ἔτους τὴν ἐρωμένην του μὲ
πλήρη τὴν καρδίαν αἰσθήματος ἀλλὰ τὰς
χειρας πάντη κενάς, διὰ τοῦτο δέχθητι σὺ
τὸ πρὸς ἐμὲ δῶρημα τῆς Μοίρας τοῦτο καὶ
αὔριον ἰδὲ εὐτολμος καὶ ἱπποτικῶς τὴν
Ἴριδα.

Υ. Γ. Ἐάν ἐγὼ ἐνεπαίχθην διὰ τῆς σα-
τανικῆς Νύμφης οὕτως, ὁ πτωχὸς ὅμως
Φρειδερίκος βεβαίως θὰ ἔγεινεν ἤδη πλού-
σιος. Μεταβαίνω ἐκεῖ.

Σὺς

KIMON.»

NINOS γελῶν

᾽Ω, πλούσιος ὅσον τὸ μηδὲν προστιθέ-
μενον εἰς τὸ μηδέν.—Ἐν τούτοις τὸ πρᾶγμα
εἶναι ἀληθῶς οὐράνιον!

(Πρὸς τοὺς δύο ὑπέρτας)

Δότε τὰς εὐχαριστίας καὶ τὰ φιλήματά
μου πρὸς τὸν Κίμωνα καὶ Φρειδερίκον. —
Σεῖς ὅμως λάβετε καὶ παρ' ἐμοῦ κάτι.

(Προσπαθεῖ νὰ εὕρη εἰς τὸ θυλάκιόν του νομίσματα διὰ
νὰ δώσῃ, ἀλλὰ μάτην' οὐδ' ὀβολόν! Δίφνης ἐνθυμη-
θεὶς τὰ βεβημένα ἐπ' αὐτοῦ νομίσματα τῆς Ἴριδος)

Ἄ, πρὸ ὀλίγου τὸ βαλάντιόν μου ἐχύθη
ὄλον κατὰ γῆς, ἐκεῖ. Λάβετε ἐκάτερος ὅσα
εὔρη καὶ ὅ,τι εἶναι τῆς τύχης του.

[ΠΑΡΘΕΝΩΝ—ΕΤΟΣ Δ'.]

(Οἱ ὑπέρταται τρέπονται εἰς συλλογὴν τῶν κατὰ γῆς,
ὁ Νίνος λαβὼν τὴν ἐτέραν τῶν λυρῶν ἔρχεται ὑπὸ
τὸ παράθυρον τῆς Ἴριδος καὶ ἀδελ-
πρὸς λύραν ἐνθεος.)

ὦ, εἰς τ' ἄστρα ἐπάνω πλανᾶται
Τῶν θανόντων τὸ πνεῦμα γλυκὺ,
Τῆς μητρὸς ἀγρυπνοῦσιν ἐκεῖ
Ὀφθαλμοὶ ἐφ' ἡμᾶς παραστᾶται.

Ὅστις τ' ἄστρα λατρεύει κ' ἐγείρει
Ἐπ' αὐτὰ συμπαθεῖς ὀφθαλμοῦς,
Οὗτος ἔχει ἐντὸς του παλμοῦς
Καὶ . . .

ΣΚΗΝΗ ΙΓ'.

ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ. Ἐπιφανομένη εἰς τὸ παράθυρον
καὶ κρατοῦσα σάκκον πλήρη νομισμάτων

Η ΙΡΙΣ τῷ Νίνῳ

Σιωπή! ᾽Οχι πλέον ἐπικλήσεις, ἔχι ἔρω-
τας πρὸς τὰ ἄστρα! Τὰ ἄστρα ἀφίνουσι
μελωδίαν ὑπερτάτην, ἀλλ' ἔχι τινὰ φωνήν'
οὕτως ἐν τῇ γῇ τὸ χρυσίον καὶ τὰ φιλή-
ματα. ᾽Οχι πλέον ἄσματα, ἔχι. Τὸ γλυ-
κύτερον μέλος, ὁ χαριέστερος ρυθμὸς εἶναι
τὸ χρυσίον μετροῦμενον' ἡ περιπαθεστέρᾳ
καὶ μαγευτικωτέρᾳ δυωδία εἶναι δύο ἔρω-
τευμένα στόματα ἐνούμενα. Νίνε, εἰς τὸν
σάκκον τοῦτον εἶναι αἱ εἰκοσιδύο χιλιάδες
δραχμῶν, εἰς τὸ στήθος τοῦτο ἡ πτωχὴ
τῆς Ἴριδος καρδία. Ἐχεις ἀμφοτέρᾳ ἀπὸ
τῆς στιγμῆς ταύτης, ἀλλ' ὑπὸ ἓνα καὶ μό-
νον ἔρον.

NINOS

Νὰ σὲ ἀγαπῶ δηλαδὴ καὶ νὰ σὲ ἀγαπῶ
αἰωνίως.

ΙΡΙΣ

Ἐπος πτερόεν. Ὁ ὄρος εἶναι ὅτι . . .

NINOS ἀγωνιῶν

᾽Οτι . . .

ΙΡΙΣ

᾽Οτι αὔριον καίοντα ὅλοι οἱ ἐν τῷ δω-
ματίῳ σου ποιηταὶ καὶ τὰ ἐν τοῖς συρτα-
ρίοις σου ποιητικὰ τεύχη. Ὅλα καὶ ὕστατα.

NINOS ἰκίτης

Ἄ, Ἴρις! . . .

ΙΡΙΣ

Οἱ ποιηταὶ κατὰ τινα λόγον εἶναι Ὀθωμανοὶ τρέφουσι δηλονότι χαρρέμιον· ἐγὼ ὅμως θέλω νὰ ἦμαι ἡ κυρία τοῦ οἴκου μου καὶ ὄχι ἡ δεκάτη τῶν περὶ σὲ Μουσῶν· θέλω νὰ ἦμαι ἡ σύντροφος τοῦ Νίνου καὶ ὄχι ἀνδράποδον δεχόμενον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ αἰθέρου ἀφιππεύοντα.

ΝΙΝΟΣ ἱκέτης

Ἄ, Ἴρις!... Παραιτοῦμαι ἀπάντων, ἐκτὸς ενός...

ΙΡΙΣ ἀμείλικτος

Οὐδενός!—Πείσου, πείσου. Τὰ ὠραιότερα ἄστρα εἶναι κατὰ πᾶσαν ἔννοιαν τὰ δίστηλα· ἡ μόνη δὲ καλλιφωνος λύρα, ἡ γραφομένη διὰ τοῦ ἰῶτα. Ὑπάρχουσιν ὕπνοι οἵτινες εἶναι ἐξεγέρσεις· οἱ χριστιανοὶ ἐπρέσβευον τοιοῦτον τὸν θάνατον: ζῶν ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ ἂν ἀπρκοιμηθῆ τις ἐν τῷ τῶν ἰδεῶν κόσμῳ, ἀρνεῖσαι ὅτι ἐξυπνᾷ ἐν τῷ πραγματικῷ καὶ ἀνθρωπίνῳ βίῳ πλήρης ζωῆς καὶ χαρᾶς;

ΝΙΝΟΣ φρίττων

Ἄ, Ἴρις!.. Τοῦλάχισον τὸν Βύρωνα...

ΙΡΙΣ

Τίποτε, τίποτε! Δέχεσαι;

ΝΙΝΟΣ ἄπελπις

Ἔστω! Ὑπὸ ἓνα ὅμως κ' ἐγὼ ὄρον...

ΙΡΙΣ

Ὅρον ἄνευ ποιήσεως καὶ λέγε.

ΝΙΝΟΣ

Πείθομαι νὰ δεχθῶ μόνην σὲ, ὑπολαβὼν ὡς διάχρυσον τόμον περιπαθῶν ποιήσεων· ὁ ὄρος ὅμως εἶναι ὅτι: οὐδεὶς πλὴν ἐμοῦ θέλει φυλλομετρήσῃ τὸν περικαλλῆ τοῦτον τόμον, οὐδεὶς πλὴν ἐμοῦ θέλει ἐναποθέσῃ ἔστω καὶ ῥόδου φύλλον εἰς τὰ φύλλα του...

ΙΡΙΣ

Ἡ πλήρωσις τοῦ ὄρου τούτου ἤρτηται φύσει ἀπὸ τῆς τηρήσεως ἐκείνου ὃν πρώτη ἐγὼ καὶ ἐπὶ τούτῳ σοὶ ἐπέβαλα. Δέχομαι.

ΝΙΝΟΣ

Χαῖρε, Ἴρις! Ἐγένετο.

ΙΡΙΣ

Νίνε, κλῖνον ἤδη τὸ γόνυ ἵνα δώσης τὸν ὄρον καὶ δεχθῆς τὸ νέον ἀληθοῦς ἀνθρώπου βάπτισμα.

ΝΙΝΟΣ γονυκλιτῶν

Ἴδωμεν. Ἴδου ἐγώ: Ὁμνύω εἰς τὰ ὕδατα τῆς Στυγός...

ΙΡΙΣ

Ὅχι, ὄχι!—Ὅμολόγει: Ἀποτάσῃ τῷ Μυσσέ;

ΝΙΝΟΣ

Ἀπεταξάμην.

ΙΡΙΣ

Ἀποτάσῃ τῷ Σχιλλέρῳ;

ΝΙΝΟΣ

Ἀπεταξάμην.

ΙΡΙΣ

Ἀποτάσῃ τῷ Βύρωνι;

ΝΙΝΟΣ βαρυσάλγητος

ὦ!... Ἀπεταξάμην.

ΙΡΙΣ

Συντάσῃ τῇ ζωῇ;

ΝΙΝΟΣ

Συνεταξάμην.

ΙΡΙΣ

Συντάσῃ τῇ Ἴριδι;

ΝΙΝΟΣ

Συνεταξάμην.

ΙΡΙΣ

Συντάσῃ τῷ Ἐρωτι;

ΝΙΝΟΣ

Συνεταξάμην.

ΙΡΙΣ

Καὶ πιστεύεις αὐτῷ;

NINOS καὶ IPIΣ

Πιστεύω εἰς Ἐρωτα θεόν, πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

NINOS

Καὶ πάντων τῶν ἀοράτων.

ΟΙ ΔΥΟ ΥΠΗΡΕΤΑΙ ἔκβαμβοι μὲ φωνὴν ἔρρινον καὶ παρατεταμένην

Ἄμην!...

Ἐνταῦθα τὸ κατάβλημα καταπετάννεται ἢ πίπτει ἢ αὐλαία, διότι πρὸ αὐτῆς ἴσταται ἄγγελος, ὡς φρονεῖ που ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ, μὲ τὸν δάκτυλον εἰς τὰ χεῖλη καὶ μειδιῶν.

TELOS

ΒΑΠΤΙΣΙΣ

THE HEGEMONIAOS TΩN PΩΣΩN

ΟΛΓΑΣ

EN KΩNSTANTINOYHOAEI

Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐγένετο ἐν τῇ βασιλευσούσῃ τοῦ κράτους ἡ βᾶπτισις τῆς ἡγεμονίδος τῶν Ῥώσων Ὀλγας, ἣν οἱ Βυζαντινοὶ χρονολογοῦσι ὀνομάζουσιν Ἐλγαν. Ἡ Ὀλγα ἦτο σύζυγος μὲν τοῦ Ἰγὸρ, μήτηρ δὲ τοῦ τετάρτου ἡγεμόνος τῶν Ῥώσων Σβιατοσλαύου· καὶ ἀφοῦ ἐπετρέψυσε τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ ἠσφάλισε τὴν ἀρχὴν ταύτην διὰ πονηρᾶς ἅμα ἀγριότητος καὶ δεξιότητος οὐτῆς τυχοῦσας ἀπεφάσισε, προβεβηκυῖα ἤδη τὴν ἡλικίαν, νὰ ἀσπασθῇ τὸ χριστιανικὸν δόγμα. Ὁ ἡγεμὼν τῆς Ῥωσίας καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἦσαν τότε εἰς εἰδωλολάτραι· ἀλλ' ὡς δηλοῦται ἐκ μαρτυριῶν βεβαίως ὑπῆρχον ἤδη ἐν Ῥωσίᾳ οὐκ ὀλίγοι οἱ πρεσβεύοντες τὸν χριστιανισμόν. Ὑπὸ τούτων δὲ καὶ τῶν ἐπιτελούντων τὰ τῆς νέας πίστεως ἱερέων φωτισθεῖσα καὶ προτραπεῖσα ἡ Ὀλγα κατέπλευσεν ἐν ἔτει 955 εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα λάθῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα. Φαίνεται ὅτι κατ' ἀρχὰς ἡ κυβέρνησις τοῦ Κωνσταντίνου, εἴτε δυσπιστοῦσα πρὸς τὴν πολυπράγμονα ἐκείνην γυναικᾶ, εἴτε θέλουσα νὰ ταπεινώσῃ αὐτήν,

δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἀποθιβάσθῃ ἀμέσως εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὴν ὑπεχρέωσε νὰ μείνῃ ἱκανὸν χρόνον ἐπὶ τοῦ πλοίου. Τελευταῖον ὅμως ἡ ἡγεμονίς ἀποθιβάσθεισα ἔτυχεν εὐπρεποῦς δεξιώσεως ἧς ἡ περιγραφὴ περιεσώθη εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ ἰε' κεφαλαίῳ τοῦ δευτέρου βιβλίου τῆς βασιλείου τάξεως.

Ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐδέχθη κατὰ πρότον τὴν Ὀλγαν τῇ 9 Σεπτεμβρίου 955. Ἡ ἡγεμονίς, ἣ, καθὼς τὴν ὀνομάζει ἡ βασιλείος τάξις, ἡ ἀρχόντισσα Ῥωσίας, προσῆλθε τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὰ βασιλεία παρακολουθουμένη ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῆς ἀρχοντισσῶν, τῶν προκριτοτέρων θεραπαινῶν, τῶν ἀποκρισιαρίων Ῥωσίας ἦτοι τῶν πρέσβων, καὶ τῶν πραγματευτῶν ἦτοι τῶν Ῥώσων ἐμπόρων ὅσοι κατόικουν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡ συνοδία αὕτη εἰσῆχθη ἐν παρατάξει ὑπὸ τοῦ Λογοθέτου, προπορευομένης τῆς ἡγεμονίδος, εἰς τὸ λεγόμενον Χρυσοτρίκλινον. Ἦτο δὲ τὸ Χρυσοτρίκλινον αἶθουσα πολυτελεστάτη ἐν ἣ ἐξήστραπτεν ἀπανταχοῦ ὁ χρυσοὺς καὶ ὁ ἀργυρὸς· αἱ πύλαι αὐτῆς ἦσαν ἀργυραῖ· καὶ ἐξαίρετως ἐθαυμάζετο τὸ ψηφιδωτὸν αὐτῆς ἔδαφος, τὸ ὅποιον ἐμιμεῖτο τεχνικώτατα τὰς χροιάς τῶν διαφόρων ἀνθέων καὶ παρίστανε ποικιλώτατόν τινα κήπον. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἐκάθητο ἐπὶ θρόνων χρυσοῦν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ῥωμανὸς, περιεστοιχισμένοι ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς θεραπείας, ἧς ἀξιοματικοὶ τινες, οἱ καλούμενοι Κανδιδάτοι, ἐκράτουν τὰ σκῆπτρα, τὰ πτυχία καὶ τὰ ἄλλα σύμβολα τῆς βασιλείας. Ἐνταῦθα εἰσελθοῦσα ἡ ἀρχόντισσα Ὀλγα ἔνευσεν ἀπλῶς τὴν κεφαλὴν, οἱ δὲ πρέσβεις προσεκύνησαν ἐδαφιαίως· ἡ συνομιλία περιορίσθη εἰς τὰς τυπικὰς ἀμφοιβαίας ἐρωτήσεις περὶ υἱείας, ὀδοιπορίας καὶ τῶν τοιούτων, μετ' ὧν οἱ ξένοι ἀπεχώρησαν ἵνα ἀναπαυθῶσιν εἰς τι τμήμα τῶν βασιλείων, τὸν καλούμενον Ἀγουστέα. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐγένετο ἡ παρουσίαις αὐτῶν εἰς τὴν βασιλίαν. Ἡ δευτέρα αὕτη παρουσίαις ἐτελέσθη ἐν τῷ τρικλίῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὑπῆρχε χώρος ὑψηλότερος τοῦ ἐπιλοίπου ἐδάφους κεκαλυμμένος ὑπὸ πορφυρῶν παραπετασμάτων,

καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χώρου τούτου ἵστατο ὁ μέγας θρόνος τοῦ βασιλέως Θεοφίλου, πλησίον δὲ αὐτοῦ μικρότερος ἄλλος χρυσοῦς βασιλικὸς θρόνος. Ἐπὶ τοῦ μεγάλου θρόνου ἐκάθην ἡ βασίλισσα, ἐπὶ δὲ τοῦ μικροτέρου ἡ νόμφη αὐτῆς, ἡ τοῦ Ῥωμανοῦ σύζυγος. Ἡ θεραπεία τῆς βασιλίσσης καὶ αἱ ἐπιφανέστεραι τῆς ἀλλῆς κυριαὶ ἵσταντο ἐν τῇ λοιπῇ αἰθούσῃ. Ἡ ἀρχόντισσα Ὀλγα προσκληθεῖσα ἀπὸ τοῦ Αὐγουστῆως, προσῆλθεν εἰς τὸ Τρίκλινον, ἀλλὰ περιέμεινεν ἐπὶ μικρὸν εἰς τὸν πρό αὐτοῦ θάλαμον. Ἐπειτα δὲ εἰσῆχθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς ὑπὸ τοῦ Πραιποσίτου ἥτοι τοῦ ἀλλάρχου καὶ δύο αὐτοῦ βοηθῶν, παρακολουθουμένη μόνον ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῆς ἀρχοντισσῶν καὶ τῶν προκριτωτέρων θεραπαινῶν, διότι οἱ ἀποκρισιάριοι καὶ οἱ πραγματευταὶ δὲν παρουσιάσθησαν εἰς τὴν βασίλισσαν. Ἐνταῦθα ὁ Πραιποσίτος ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Ὀλγαν τὰς εἰθισμένας πάλιν τυπικὰς ἐρωτήσεις ὡς ἐκ τῆς Αὐγουστῆς, μεθ' ἧ ἀναστᾶσα ἀπὸ τοῦ θρόνου ἡ δέσποινα ἀπεχώρησεν εἰς τὸν ἐαυτῆς κοιτῶνα, ἡ δὲ ἀρχόντισσα μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῆς καὶ τῶν θεραπαινῶν ἀπῆλθεν ἵνα ἀναπαυθῆ εἰς τὸ Καινούργιον. Ἀλλὰ μετὰ τὰς ἐπισήμους ἐκείνας παρουσιάσεις, ἐγένετο καὶ ἄλλη οἰκειοτέρα συνέντευξις εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους θαλάμους τῆς βασιλίσσης ὅπου, καθήσαντος τοῦ βασιλέως μετὰ τῆς Αὐγουστῆς καὶ τῶν Πορφυρογεννήτων αὐτῆς τέκνων, προσεκλήθη ἡ ἀρχόντισσα ἀπὸ τοῦ Καινουργίου καὶ κελύσει τοῦ βασιλέως καθήσασα ἐλάλησεν ὅσα ἐβούλετο, δηλαδὴ ἐξέθεσεν ὑποθέτομεν, κατὰ πρῶτον ἐπισήμως, τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρεκάλεσε τοὺς βασιλεῖς νὰ ἀναδεχθῶσιν αὐτὴν εἰς τοὺς κόλπους τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐδόθη εἰς τοὺς ξένους τούτους ἐπίσημον γεῦμα ἢ καθὼς ἐλέγετο τότε κλητώριον, τὸ ὁποῖον διηρέθη εἰς δύο. Καὶ ἐν μὲν τῷ Τρίκλινῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐγευματίσεν ἡ βασίλισσα καὶ ἡ νόμφη αὐτῆς μετὰ τῆς Ὀλγας, ἐν δὲ τῷ χρυσοτρικλινῳ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀποκρισιάρων καὶ τῶν πραγμα-

τευτῶν. Εἰς ἑκατέραν τῶν δύο τούτων αἰθουσῶν ἐστήθησαν δύο τράπεζαι· ἡ ἰδιαιτέρα βασιλική, ἡ λεγομένη ἀποκοπτή, καὶ ἄλλη μεγαλύτερα, ἡ κοινὴ τράπεζα. Ἐν τῷ Τρίκλινῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἡ ἀποκοπτὴ τράπεζα ἐστήθη παρὰ τὸν μέγαν θρόνον τοῦ Θεοφίλου. Ἐκεῖ ἐκάθησε πρώτη ἡ βασίλισσα ἔχουσα πλησίον αὐτῆς ἐπὶ μικροτέρου θρόνου τὴν νόμφην τῆς· καὶ τοῦτο ἐγένετο πρὶν ἔτι εἰσελθῆ ἡ ἀρχόντισσα τῆς Ῥωσίας. Ἐπειτα εἰσῆλθεν αὐτὴ πρὸ τῶν ἐαυτῆς κυριῶν, καὶ, ὑποκλίνας μικρὸν τὴν κεφαλὴν, ἐστάθη κατ' ἀρχῆς ὀρθῆ εἰς τὰ πλάγια τῆς βασιλίσσης. Κατόπιν εἰσῆχθησαν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης αἱ ἀρχόντισσαι καὶ προσεκύνησαν ἐδαφιαίως τὴν βασίλισσαν. Τότε ἡ μὲν ἀρχόντισσα ἐκάθησεν εἰς τὴν ἀποκοπτὴν τράπεζαν, εἰς τὴν ὁποῖαν παρεκάθησαν καὶ δύο ζωσταὶ ἢ τε δηλαδὴ τῆς βασιλίσσης καὶ ἡ τῆς νόμφης αὐτῆς, αἱ μεγάλαι κυριαὶ ὡς ἠθέλαμεν εἶπει σήμερον. Αἱ δὲ ἄλλαι ἀρχόντισσαι, αἱ τε τῆς Ὀλγας καὶ αἱ τῶν βασιλισσῶν, ἐγευματίσεν εἰς τὴν παρακειμένην κοινὴν τράπεζαν ἥτις ἵστατο ἐπὶ χώρου ταπεινοτέρου τῆς ἀποκοπτῆς. Διαφορῶν τοῦ γεύματος οἱ ἁγιαποστολιταὶ ψάλλται καὶ οἱ ἁγιοσοφῖται, δηλαδὴ οἱ ψάλλται τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς ἁγίας Σοφίας, διετέλουν ἕδοντες τὰ λεγόμενα βασιλῖκια (στιχηρὰ, τροπάρια, μέλη) ἥτοι ἄσματα ἐγκωμιαστικὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, χορευταὶ δὲ ἐπεδείκνυον τὴν δεξιότητα αὐτῶν διὰ ποικίλων θυμελικῶν παιγνίων. Συγχρόνως ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐφιλοξένουν, ὡς προείπομεν, τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν συνοδίαν τῆς Ὀλγας ἐν τῷ χρυσοτρικλινῳ. Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα τοῦ βασιλέως ἔλαβον ἀμέσως δῶρα χρηματικὰ ὁ μὲν ἀνεψιὸς τῆς Ὀλγας μιλιαρῖσια 30 (δραχμὰς 42), οἱ ἄλλοι ἴδιοι αὐτῆς ἀκόλουθοι ἀνὰ μιλιαρῖσια 20 (δραχ. 28), οἱ εἴκοσι ἀποκρισιάριοι, οἱ τεσσαρακοντατρεῖς πραγματευταὶ καὶ οἱ δύο ἐρμηνεῖς ἀνὰ μιλιαρῖσια 42 (δραχ. 47), ὁ παππᾶς Γρηγόριος μιλιαρῖσια 8 (δραχ. 12), οἱ ἄνθρωποι τοῦ Σβιατοσλαίου ἀνὰ μιλιαρῖσια 5 (δραχ. 7), οἱ ἐξ ἄνθρωποι τῶν ἀποκρισι-

ρίων ἀνά μιλιάρισια 3 (δραχ. 4 καὶ 20), καὶ ὁ ἐρμηνευτὴς τῆς ἀρχοντίσσης μιλιάρισια 15 (δραχ. 24.) Μετέπειτα δὲ παρετέθη τὸ ἐπιδόριον εἰς τὸ Ἀριστητήριον ἥτοι εἰς τὴν συνήθη αἵθουσαν τῶν βασιλικῶν γευμάτων ἐπὶ μικρᾶς χρυσῆς τραπέζης ἥτις ἔφερε τὰ διάφορα γλυκίσματα ἐντὸς δίσκων χυμευτῶν καὶ διαλίθων, ἥτοι δι' ἐγκαυστικῶν καλλιεργημάτων καὶ πολυτίμων λίθων κεκοσμημένων. Περὶ τὴν τράπεζαν ταύτην δὲν ἐκάθησαν εἰμὴ ὁ βασιλεὺς, ἡ βασίλισσα, ὁ υἱὸς αὐτῶν Ῥωμανὸς, ἡ σύζυγος αὐτοῦ, τὰ Πορφυρογέννητα αὐτῶν τέκνα καὶ ἡ ἀρχόντισσα τῆς Ῥωσίας. Τότε δὲ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὴν μὲν ἐπὶ διαλίθου δίσκου μιλιάρισια 500 (δραχμαὶ 700), καὶ εἰς τὰς ἐξ ἰδίας αὐτῆς ἀρχοντίσσης ἀνά μιλιάρισια 20 (δραχ. 28), καὶ εἰς τὰς δεκαοκτὼ θεραπαίνας ἀνά μιλιάρισια 8 (δραχ. 11 καὶ 20.)

Τῇ 40 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἡμέρα Κυριακῆ, ἐγένετο δευτέρον μέγα γεῦμα ἐν τοῖς βασιλείοις, καθ' ὃ ἐν μὲν τῷ χρυσοτορικλίῳ ἐκάθησεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν Ῥώσων, εἰς ἐτέραν δὲ αἵθουσαν, καλουμένην Πεντακοουβούκιον τοῦ ἁγίου Παύλου, ἐκάθησεν ἡ δέσποινα μετὰ τῶν Πορφυρογεννήτων αὐτῆς τέκνων καὶ τῆς νόμφης καὶ τῆς ἀρχοντίσσης. Τότε δὲ ἐδόθησαν ἐκ νέου εἰς μὲν τὴν ἀρχόντισσαν μιλιάρισια 200 (δραχ. 280), εἰς δὲ τὸν ἀνεψιὸν αὐτῆς μιλιάρισια 20 (δραχ. 28), εἰς δὲ τὸν παππᾶν Γρηγόριον μιλιάρισια 8 (δραχ. 11 καὶ 20), εἰς δὲ τὰς ἐξ ἀρχοντίσσης αὐτῆς καὶ τοὺς εἰκοσιδύο ἀποκρισιάρχους καὶ τοὺς δύο ἐρμηνευτὰς ἀνά μιλιάρισια 12 (δραχ. 17), εἰς δὲ τὰς δεκαοκτὼ δούλας αὐτῆς καὶ τοὺς 44 πραγματευτὰς ἀνά μιλιάρισια 6 (δραχ. 8 καὶ 40.) Ὁ Ῥώσος ἱστοριογράφος Καραμζὶν ἀγανακτεῖ διὰ τὴν σμικρότητα τῶν χρηματικῶν τούτων δώρων καὶ παρατηρεῖ ὅτι ὅσῳ ὀλίγον πλοῦσιοι εἰς πολύτιμα μέταλλα καὶ ἂν ἦσαν οἱ τότε ἡγεμόνες τῆς Ῥωσίας, ἡ μεγάλη δούκισσα Ὀλγα δὲν ἐδέχθη βεβαίως εἰμὴ εὐγενείας χάριν τὴν εὐτελεῖ προσφορὰν τῶν 700 δραχμῶν. Ἄλλ' ὁ ἱστορικὸς οὗτος ἐλησμόνησεν ὅτι καὶ εἰς τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀράβων, πλουσιωτά-

των τότε ὄντων, δὲν προσεφέροντο ἐν ταύταις περιστάσεσι χρηματικαὶ δωρεαὶ ἀνώτεροι τῶν 700 δραχμῶν ἐντὸς χρυσῶν ἢ καὶ διαλίθων δίσκων, ὅπως ἐγένετο καὶ πρὸς τὴν Ὀλγαν ὥστε ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι αἱ χρηματικαὶ αὐταὶ προσφοραὶ ἐγίνοντο πάντοτε τιμῆς χάριν καὶ οὐχὶ ἕνεκα τῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἀξίας.

Ἡ Βασίλειος τάξις, περιγράφουσα τὴν ὑποδοχὴν ταύτην τῆς μεγάλης δουκίσσης, οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τοῦ βαπτίσματος αὐτῆς ἐκ τούτου δὲ ὑπέλαβον τινὲς ὅτι δὲν εἶναι ἀληθῆ τὰ περὶ τοῦ βαπτίσματος παρ' ἄλλων ρηθέντα. Ἄλλ' ἡ Βασίλειος τάξις σκοπεύουσα ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ πραγματευθῆ περὶ τῆς γενομένης τότε ἐν τοῖς βασιλείοις ὑποδοχῆς, οὐδὲν παράδοξον ἂν εἰς ταύτην καὶ μόνην περιωρίσθη ὡδὲ ἡ σιωπὴ αὐτῆς ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τελετὴν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ῥητὴν τοῦ Κεδρηνοῦ μαρτυρίαν ὅτι ἡ Ὀλγα ἐλθοῦσα τότε εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐβαπτίσθη. Καὶ ἔπειτα ἂν ἡ Βασίλειος τάξις οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ βαπτίσματος τῆς Ὀλγας, ἀναφέρει ὅμως μετὰ τῶν ἀκολουθῶν αὐτῆς τὸν παππᾶν Γρηγόριον, ἐξ οὗ ἀρκούντως ὑποδεικνύεται ὅτι τὸ θρησκευτικὸν ζήτημα δὲν ἦτο ἀλλότριον τῆς ἐπισκέψεως ἐκείνης. Ὅτι δὲ φαίνεται τῶντι μῦθος εἶναι τὸ ὑπὸ τινῶν Ῥώσων χρονογράφων φημιζόμενον ὅτι ὁ βασιλεὺς δελεασθεὶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ κάλλους τῆς γυναικὸς ταύτης, προέτεινε νὰ συζευθῆ αὐτὴν οὐ μόνον διότι ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε σύζυγον, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι ἡ Ὀλγα ἦτο τότε ἐξηκοντοῦτις, ὥστε τὰ λείψανα τοῦ κάλλους αὐτῆς δυσκόλως ἠδύνατο ν' ἀποθῶσιν ἐπιφοβᾶ. Ἀμφίβολον ὡσαύτως εἶναι ἂν ἡ Ὀλγα βαπτισθεῖσα ἐπωνομάσθη Ἐλένη τοῦλάχιστον ἐν Ῥωσίᾳ ἐξηκολούθησε νὰ ὀνομάζεται Ὀλγα, καὶ οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοὶ δὲν ἔπαυσαν ἀποκαλοῦντες αὐτὴν Ἐλγαν, ἥτις ἐστὶ λέξις Σκανδιναυκὴ σημαίνουσα τὴν φλόγα.

BENIAMIN ΔΙΣΡΑΕΛΗΣ

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ).

Α΄.

Ἵπουργός τῶν Οἰκονομικῶν¹, πολιτικός, διάσημος ρήτωρ καὶ ἐκ τῶν πρώτων μυθιστοριογράφων τῆς Ἀγγλίας, ὁ Δισραέλης, περὶ τοῦ βίου τοῦ ὁποίου ἐν ὀλίγοις ἐν τῇ παρουσίᾳ πραγματεία, ἀλλ' ἐκτενέστερον περὶ τῶν συγγραμμάτων θὰ διαλάβωμεν, κατὰ γένει πατρῶθεν ἐκ τῆς Ἰταλίας, καθόσον ὁ πάππος αὐτοῦ, Βενιαμὴν Δισραέλης, ἦν ἔμπορος Ἐνετῶς, ὅστις, ἀποκατασταθεὶς ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸ 1748, κατήγετο ἐκ τινος τῶν Ἰσραηλιτικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες, ἐξωσθεῖσαι περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τοῦ ἱεροδικείου τῆς Ἰσπανίας, κατέφυγον ἐν τῇ ἀνετικωτάτῃ τῆς Ἐνετίας δημοκρατίᾳ.

Ὁ πατὴρ τοῦ ἡμετέρου Βενιαμίν, Ἰσαὰκ Δισραέλης κατέχει ἐν τῇ ἀγγλικῇ φιλολογίᾳ περιφανῆ θέσιν, ὡς δημοσιεύσας πλείστ' ὅσα φιλολογικὰ ἔργα, ἐξ ὧν τὰ ἀξιολογώτερα εἰσὶ τὰ ἐπόμενα *Φιλολογικὰ πάρεργα*, *Ἐριδες τῶν συγγραφέων* καὶ τὰ *Τερατὰ τῆς Φιλολογίας*, ἐν οἷς ἐμφαίνονται τοῦ συγγραφέως ἡ τε εὐρεῖα παιδεία καὶ βαθεῖα γνῶσις τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας φιλολογίας.

Ὁ Βενιαμὴν Δισραέλης ἐγεννήθη ἐν Λονδίῳ τὴν 21 δεκεμβρίου 1805, καὶ προωρίσθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς του εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ Δικαίου, πλὴν ἀνάθεκτον ἔχων πρὸς τὴν φιλολογίαν κλίσιν, ἐγκατέλιπε τὸ Δίκαιον ὅπως ἐπιδοθῆ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν φιλολογίαν. Καὶ δὴ κατὰ τὸ 1826 καὶ 1827 ἐξέδοτο ἐν Λονδίῳ τὸ πρῶτον αὐτοῦ μυθιστόρημα, τὸ ἐπιγραφόμενον Βιβιάν Γρέυ (*Vivian Grey*) καὶ ἐκ πέντε συγκείμενον τόμων. Μετὰ τοῦτο ἐξέδοτο τὸν *Δοῦκα Ἰωάννην* (1830), καὶ κατὰ τὸ 1832 τὸν *Κορταρίνην Φλεμίγκ* (*Contra-*

¹ Ἡ βιογραφία αὕτη ἐγράφη κατὰ τὸ 1867, καθ' ὃν χρόνον ὁ Δισραέλης διετέλει, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Λόρδου Δερέθ, ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν. Σ. Μ.

rini Fleming), ἤτοι τὴν ψυχολογικὴν αὐτοῦ αὐτογραφίαν.

Ταῦτα συνέβαινον, καθ' ὃν χρόνον τὸ τῆς μεταρρυθμίσεως νομοσχέδιον (*bill*) συνελίγησε πᾶσαν τὴν Ἀγγλίαν, ὡς εἶδος καὶ τὸν Δισραέλην, ὅστις, ἐπανελθὼν ἐκ τῆς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν περιηγήσεώς του, ἐρρίφθη, ὡς κοινῶς λέγεται, ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὴν πολιτικὴν κόνιστραν. Χειραγωγηθεὶς ὑπὸ τοῦ Χούμε (ἐνὸς τῶν μάλλον διακεκριμένων μελῶν τοῦ Ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου, καὶ πρὸ μικροῦ ἀποθανόντος) ἐγένετο ὀπαδὸς τοῦ κόμματος τῶν ἄγαν φιλελευθέρων, καὶ ὡς τοιοῦτος παρουσιάσθη κατὰ τὸ 1833 ὡς ὑποψήφιος βουλευτῆς εἰς τοὺς ἐκλογεῖς Μαρυλεθώνης, καὶ ἐν φυλαδίῳ ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευθέντος ὑπὸ τὸν τίτλον: *Τίς οὗτος ἐστὶ καὶ τίνας ἀρχὰς πρεσβεῖται* καὶ ἐν ᾧ ὑπεστήριζεν ἑαυτὸν, ἐπηγγέλθη τὸν ἄγαν δημοκράτην, ἐνῶ κατὰ τὸ 1834 ἐξέδοτο *Ἐπαραστατικὴν Ἐποποιίαν*, ἣν κατόπιν καὶ ἐπανειλημμένως μάλιστα ἀπεδοκίμασεν, ἀφ' ἧς ἐποχῆς κατετάχθη εἰς τὸ κόμμα τῶν συντηρητικῶν.

Καὶ μολαταῦτα δὲν ἐξελέχθη, καὶ ἡ ἐκλογικὴ αὕτη ἀποτυχία ἐπέδρασε τοσοῦτον ἐπ' αὐτοῦ, ὥστε ἐκουσίως ἠλλάξε πολιτικὰς δοξασίας, ἐπειδὴ, ὅτε κατὰ τὸ 1837, ἐξελέχθη βουλευτῆς ὑπὸ τῶν ἐκλογῶν τῆς Μαιδστώνης, κατετάχθη ὑπὸ τὴν σημαίαν τῶν *Τόρεων* ἢ συντηρητικῶν, οἵτινες ἀπετέλουν ὑπὸ τὸν περιώνυμον Ροβέρτον Πήλ τὴν ἀντιπολίτευσιν καὶ ἀντεπάλαιον κατὰ τῶν *Οὐτῶν* ἢ φιλελευθέρων.

Κατὰ τὸν *maiden-speech* ἢ τὸν πρῶτον ἐν τῇ Βουλῇ τῶν κοινοτήτων ἐκφωνηθέντα λόγον προσέκοψεν, ὡς πολλάκις συμβαίνει εἰς τοὺς κατὰ πρῶτον ἀναβαίνοντας τὸ βῆμα, καὶ ἀπόλεσε τὴν σειρὰν τῆς ἑμιλίας του ἐν τῷ μέσῳ τῶν σαρκασμῶν καὶ τοῦ ἀσθέστου γέλωτος τῶν ἀντιπάλων του, ἀλλὰ πρὶν ἢ καταβῆ τοῦ βήματος, ἀπήγγειλε τοὺς ἐξῆς περιφήμους καὶ προφητικὸς λόγους: «Ἐλεύσεται καιρὸς, καθ' ὃν μετὰ προσοχῆς θέλετε με ἀκούει» καὶ ὄντως οἱ προφητικοὶ οὗτοι λόγοι μετὰ τινα χρόνον ἐπληθύνθησαν!

Κατὰ τὸ 1841 ἐκλεχθεὶς βουλευτῆς ἐκ

τῆς πόλεως Shrewsbury ἐσχημάτισε μετὰ τοῦ λόρδου Ἰωάννου Μαννέрс, Γεωργίου Σμιθ καὶ ἄλλων τὸ παρ' αὐτοῦ ἐπικληθὲν κόμμα τῆς Ἀγγλικῆς Νεολοίας, οὗ αἱ ἀρχαὶ παρ' αὐτῶν ἀνεπτύχθησαν καὶ διεγράφησαν εἰς σειρὰν πολιτικῶν μυθιστορημάτων, ὧν ἀξιοσημειώτερα εἰσὶ τὰ παρα τοῦ Δισραέλη γραφέντα ὑπὸ τὸν τίτλον: *Κοινησθὲν ἢ ἡ Νέα Γενεὰ* (1844), *Σιβάλλα ἢ τὰ Δύο Ἔθνη* (1845) καὶ *Ταγκρέδος ἢ ἡ Νέα Σταυροφορία* (1847). Ἐν ἄλλῳ δὲ προηγουμένως ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευθέντι: ἡ *Θαυμασία διήγησις τοῦ Ἀλρόθ*, ὁ Δισραέλης ἐξήγησε μέχρις ἀποθεώσεως, ἐν δὲ τῇ *Ἐροικίῃ Τέμπλε* καὶ τῇ *Βενετία* μέχρις ἔρωτος τὸ Ἰσραηλιτικὸν ἔθνος, ὡς παρακατιὸν θέλομεν ἰδεῖ.

Ἐν τούτοις, ὁ Δισραέλης, ἐπωφελοῦμενος ἀπροσδοκῆτων περιστάσεων, κατέσχευεν ἐν τῇ πολιτικῇ σπουδαίαν θέσιν. Ὅποτε δὲ ὁ Πήλ, συνετῶς φερόμενος, ἐγκατέλιπε τὸ προστατευτικὸν σύστημα καὶ μετὰ θάρρους καὶ παρησίας ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, ὁ Δισραέλης ἠγούμενος, μετὰ τοῦ λόρδου Γεωργίου Βεντιγκ, τῶν προστατευτικῶν, ἠγέρθη κατὰ τοῦ Πήλ, τοῦ προτείναντος τὴν κατάργησιν τῶν Corn-laws ἢ τοῦ δασμοῦ τῶν σιτηρῶν, μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ εὐγλωττίας, τῆς δηκτικῆς ἀσειδέτητος καὶ πικρᾶς εἰρωνίας του· καίτοι δὲ μὴ κατορθώσας νὰ ἐμποδίσῃ οὔτε τὸν θρίαμβον οὔτε τὴν ἐπιπέφωσιν τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου νομοσχεδίου, ἔσωσε μολοντοῦτο ἀπὸ τῆς ἀποσυνθέσεως τὴν μερίδα του.

Ὁ Δισραέλης, ἐκλεχθεὶς ἐκ τῆς κομητείας τῆς Βουκιγκάμης μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ἀνενέωσε τὴν πάλην καὶ κατὰ τὰς ἀκολούθους τοῦ Κοινοβουλίου συνόδους. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Βεντιγκ, ἐπισυμβάντα τὸ 1848, οὗ τὴν βιογραφίαν ἐξέδοτο κατὰ τὸ 1854, οἱ προ-στατευτικοί, οἱ μέχρις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς θεωροῦντες τὸν Δισραέλην ὡς ἄπλουν συνοπαδὸν των, μολονότι αἱ ὑπὲρ τοῦ κόμματος καὶ μετὰ τινος ἰσως ἐπιτυχίας ὑπηρεσίαι καὶ προσπάθειαι αὐτοῦ οὐκ ὀλίγον συνετέλεσαν πρὸς τὴν πρόοδον καὶ ἐξάπλωσιν ἀνά τὴν Ἀγγλίαν τῶν ἀρχῶν τοῦ

εἰρημένου κόμματος, ὑπεχρεώθησαν νὰ παρθεχθῶσι καὶ ἀνακηρύξωσιν αὐτὸν, καθόλου εἰπεῖν, ὡς ἀρχηγόν των, καὶ ὡς τοιοῦτος ἀντεπάλαισε συγχρόνως καὶ ἐπιτυχῶς ἐνίοτε κατὰ τε τῶν Οὐίγκων, τῶν μεταρρυθμιστῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Πήλ, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου μετέσχευεν οὐκ ὀλίγον τῶν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ Ρούσσελ διαπραχθέντων πολιτικῶν σφαλιμάτων.

Ὅθεν, κατὰ τὸν φεβρουάριον τοῦ 1852 ἀποσυρθέντος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οὐίγκων, ὁ κόμης Δέρβης μὴ δυνάμενος νὰ κατέχη τὴν ἐξουσίαν ἄνευ τῆς ἰσχυρᾶς συμπράξεως τοῦ Δισραέλη, προσέλαβεν αὐτὸν εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ σχηματισθὲν ὑπουργεῖον τῶν Γόρρων ὡς ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν. Πρὸς διατήρησιν δὲ τῆς ἐξουσίας ἀπρηνήθη καὶ ἐγκατέλιπε πάραυτα τὸ προστατευτικὸν σύστημα, ἀλλ' ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ παρ' αὐτοῦ διευθυνομένου ὑπουργοῦ εἰσαχθεὶς εἰς τὴν Βουλὴν ἀπέδειξεν ὅτι οὐδεμίαν ἐλάττωσιν τῶν ἐξόδων ἐπήνεγκε, καὶ κατὰ συνέπειαν ἢ ἀπόρριψίς του ἠνάγκασεν αὐτὸν, κατὰ τὸν δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ν' ἀποσυρθῇ τοῦ ὑπουργοῦ. Ὁ Δισραέλης ἦλθεν ἐκ νέου εἰς τὴν ἐξουσίαν κατὰ τὸν φεβρουάριον τοῦ 1858, μετὰ τὴν ἦτταν τοῦ Παλμερστῶνος κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ περὶ συνωμοσιῶν νομοσχεδίου, ὡς ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὅτε καὶ ἐφάνη συνετώτερος ἢ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ὑπουργίαν, μέχρις οὗ τὸ ἀνεπαρκὲς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ παρουσιασθέντος κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1859 νομοσχεδίου τῆς μεταρρυθμίσεως ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ. Ἐσχάτως ὅμως διήρπασε μετὰ τοῦ Δέρβη ἐκ νέου τοὺς οἴκους τῆς κυβερνήσεως ἀποδεχθεὶς καὶ τροποποιήσας τὸ νομοσχέδιον τῆς μεταρρυθμίσεως.

Ὁ Δισραέλης ἐστὶ ῥήτωρ ἐκ τῶν εὐγλωττοτέρων καὶ τελειοτέρων τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου, πλὴν, ὡς οἰκονομολόγος, δὲν δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸν ἔσοχον αὐτοῦ ἀντίπαλον, τὸν ἐκ τῆς μερίδος τῶν Οὐίγκων, Γλάδστων.

Τέλος, ἐὰν ὁ ἀναγνώστης ἐπιθυμῇ ἀκριβεστέρως καὶ εἰδικωτέρως περὶ τοῦ Δισραέλη πληροφορίας ὡς ῥήτορος καὶ πολιτικοῦ δύναται ν' ἀναγνώσῃ τὸ ἐξῆς ἐκδοθὲν ἐν

Λονδίνῳ καὶ φέρον τίτλον Ὁ συγγραφεὺς, ὁ ῥήτωρ καὶ ὁ ὑπουργὸς Δισραέλης σύγγραμμα τοῦ Μίλλ, ἐξ οὗ ἠρύσθημεν τὰς πλείστας τῶν ἀνωτέρω σημειώσεων.

Β'.

Νῦν ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον, ὡς ἀνωτέρω ὑπεσχέθημεν, τὸν Δισραέλην ὡς μυθιστοριογράφον.

Τὸ πρῶτον μυθιστόρημα ὁ Βιβιάν Γρέυ, ὅπερ ὁ Δισραέλης ἔγραψε, φαίνεται ὅτι εἶναι *δοκίμιον γραφὴν ἐν σπουδῇ καὶ νεανικῇ ἐξάψει*. Τὸ μυθιστόρημα τοῦτο συνοεῖ τὸ φρικῶδες καὶ τὴν σκεπτικὴν φιλοσοφίαν τοῦ βίου τοῦ Χιλδ-Ἀρόλδου πρὸς τὴν ὄνειδιστικὴν *ιδιοτροπίαν* καὶ τὴν κυνικὴν *ἀναισχυρτίαν* τοῦ Δὸν Ζουὰν τοῦ Βύρωνος. Τοῦ μυθιστορήματος τούτου αἱ πλείσται σκηναὶ καὶ τὰ γεγονότα εἰσὶν ἀπίθανα καὶ φαντασιώδη, καὶ ὁ συγγραφεὺς φαίνεται ἀγνοῶν καὶ τὰ στοιχειωδέστερα καὶ ἀπλούστερα τῶν πραγμάτων. Ἐνὶ λόγῳ, τὰ ἐν αὐτῷ ἠθικά, πολιτικά καὶ φυσικά τερατουργήματα εἰσὶ φύρδην μίγδην συσσωρευμένα, τὰ δὲ πρόσωπα, φαντασιώδη καὶ ἀνεξήγητα, περιπίπτανται πέριξ τοῦ ἀναγνώστου μωρολογοῦντα καὶ σαρκάζοντα ὡς τὰ φαντάσματα ἐκεῖνα, ἅπερ νύκτωρ ἐν τοῖς ἀγροῖς διατρέβουσιν, ἢ ὡς τὰ τερατώδη ἐκεῖνα συμπλέγματα, δι' ὧν ὁ ἡγεμὼν τῆς Παλαγωνίας καθωράϊσσε τὴν παρὰ τὸ Πάλερμον πόλιν του. Καὶ ἐν τούτοις μεθ' ὅλους τοὺς παραλογισμοὺς του, ὁ Βιβιάν Γρέυ ἐστὶ μυθιστόρημα τερπνόν, ὡς τοῦτο ἀπέδειξεν ἡ δημοτικότης του, καθ' ὃν χρόνον ἐξεδόθη· καὶ, εἰ ἀληθὲς ἀξίωμά τι τοῦ Βοαλώ ὅτι πάντα τὰ πνεύματα εἰσὶ καλὰ, πλὴν τοῦ ὀχληροῦ, ὁ Βιβιάν Γρέυ εἶναι καλὸν μυθιστόρημα.

Ἐν δὲ τοῖς μετὰ τοῦτο ἐκδοθεῖσι μυθιστορήμασι καὶ ἰδίως ἐν τῇ *Ἐβρίκῃ* *Τέμπλε* καὶ τῇ *Βενετία*, ὁ Δισραέλης, ἀποβαλὼν τὸ ἀσυνάρτητον καὶ φαντασιώδες, ἐγένετο πραγματικώτερος καὶ κανονικώτερος. Τὸ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἀπίθανον, καὶ ἢ, οὕτως εἰπεῖν, ἐπισώρευσις ἀκαταλήπτων συμβεβηκότων, ἅπερ χαρακτηρί-

ζουσι τὰ νεανικά αὐτοῦ ἔργα, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐξωβελίσθησαν· ἡ πλοκὴ ἐστὶν ἀπλουστερά καὶ εὐκολωτέρα· ὀλίγοι οἱ χαρακτήρες, καὶ ἤττον σφοδρῶς καὶ μελοδραματικῶς ἀντιθετικοί· καὶ ὁ συγγραφεὺς ἂν καὶ δὲν εὐδοκίμησεν ἐν αὐτοῖς καθ' ὅλα, οὐχ ἤττον ὅμως ἔτεινεν εἰς σύνταξιν ἐνὸς ὅλου, ἀπηλλαγμένου σκηῶν, μετεχουσῶν ἐνταύτῳ τραγωδίας καὶ κωμωδίας, καὶ ἤττον ἀπομακρυνομένου τῆς πιθανότητος καὶ τῶν κανόνων τῆς λογικῆς.

Ἡ *Ἐβρίκῃ* *Τέμπλε* ἐλλήθη ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ συγγραφέως *κατ' ἐξοχὴν ἐρωτικὴ ἱστορία*. Ἡ γενικὴ ἀστειολογία, ἣν ὁ Δισραέλης πειράται νὰ ἐνσαρκωθῇ, εἶναι ὠραία καὶ εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν ποιητικὴ. Ἡ πρόθεσις του δείκνυσι τὸ ὡς ἐκ μαγείας ἀπροσδόκητον, τὴν μέθην καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐνὸς πρώτου ἔρωτος μεταξὺ δύο ὄντων πεπραιοισμένων ἰσχυροῖς αἰσθήμασι, καὶ ἀνατραφέντων ἀμφοτέρων εἰς περιστάσεις, καθ' ἃς τὰ ἰσχυρὰ ταῦτα αἰσθήματα τοσοῦτον μᾶλλον ἐβρίζωθησαν καὶ κῆξήθησαν, ὥστε εἰς ταῦτα νὰ προστεθῇ πεισμονὴ τις καὶ ἀνανταγώνιστος ἐπίδρασις. Ὁ ἐψιμμυθιωμένος ἔρωσ τοῦ μυθιστοριογράφου ὑπουργοῦ δὲν εἶναι αἰσθημα βεβαθμολογημένον, μεταγχιζόμενον εἰς πάθος πρὸς παρέλευσιν χρόνου, οὐδὲ μέσον ἐστὶ συνηθείας καὶ οικειότητος· εἶναι *πραγματικόν*, μοιραῖον, καὶ ἀυξάνομενον ἀπροσδοκῆτως ἀπὸ τυρὸς ὑπολανθάνοντος εἰς φλόγα καυσικὴν καὶ καταστρεπτικὴν. Ὑπὸ τοιαύτην μορφήν ὁ ἔρωσ ἐστὶ τι ἀληθῶς ἐν τῷ βίῳ σπάνιον, ἀλλ' ὁ ἔρωσ οὗτος ἐστὶν ἀναμφιβόλως ῥωμαντικὸς καὶ ἀληθῶς ποιητικὸς. Τοιοῦτω τρόπῳ ἐπραγματεύθη, ὡς δραματοργός, μυθιστοριογράφος καὶ ποιητής, ἐν αἰσθημα παντοδύναμον πρὸ τοῦ ὁποίου πάντα τὰ ἄλλα αἰσθήματα, αἱ σκέψεις καὶ τὰ καθήκοντα ὑποχωροῦσιν ἢ μᾶλλον ἐν ᾧ ἀπόλλυνται βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον καταστρεφόμενα καὶ ἀποβροφούμενα. Τὸ μυθιστόρημα τοῦτο ἔχει πολλὴν τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ ἐξῆς ἀριστουργήματα· πρὸς τὴν *Καταιγίδα* καὶ τὴν *Ἰουλίαν* καὶ τὸν *Ῥωμαῖον* τοῦ Σαιξπήρ, τὸν *Βαλλέστειν* καὶ τὴν *Ἀυρηλιανὴν Παρθένον* τοῦ Σχιλλέρου, τὸν *Τάσσο* τοῦ

Γκαίτε, τὴν *Μελλόνυμφον* τοῦ *Λαμερ-
μοῦρ* τοῦ Οὐάλλτερ Σκῶτ καὶ ἐπὶ πᾶσι
πρὸς τὰ κλασικά καὶ τερπνὰ *Ἰταλικά διη-
γήματα* τοῦ Παύλου Heysc. Ἡ ἰδέξ τοῦ
Δισραέλη εἶναι καλή, πλὴν κακῶς διαμε-
μορφωμένη. Ἡ καταστροφή εἶναι βιαιο-
τάτη καὶ κακῶς προητοιμασμένη. Αἱ δὲ
ὑπερβολαί, τὰ παράδοξα, ὡς καὶ τὸ χυ-
δαῖον τῶν ἐκφράσεων πρὸς τοῖς ἄλλοις
dulcia vitia τῆς ὑφῆς καταστρέφουσιν
ἄλλως τὸ ἀξιόλογον τοῦτο μυθιστόρημα
καὶ κατὰ ἄλλα ὡς καὶ κατὰ τὸν φυσικὸν
ὀρισμὸν τῶν χαρακτῆρων.

Ἐν τῷ ἄλλῳ αὐτοῦ μυθιστορήματι ἡ
Βενετία, ὅπερ ἀφιέρωσε τῷ λόρδῳ Δινδ-
χάρστ, ὁ Δισραέλης ἐπραγματεύθη τὰ ἔργα,
τὰς ἐμπνεύσεις καὶ τὰς πλάνας τῶν δύο
μεγάλων τῆς Ἀγγλίας ποιητῶν (τῶν δύο
μεγίστων τῆς ὑψηλίου κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς
χρόνους ποιητῶν) τοῦ Βύρωνος τουτέστι
καὶ τοῦ ἀθέου Σχέλλεϋ, τοῦ ποιητοῦ τῆς
Βασιλίσσης Μὰδ, τῆς *Βεατρίκης Κένση*,
τῆς ὑπὸ τοῦ Νικολίνη Ἰταλιστὶ μεταφρα-
σθείσης, τοῦ *Προμηθέως* τοῦ *Ἀλάστωρος*
καὶ τοσοῦτων ἄλλων ἐξόχων ποιημάτων.
Ἐν τῷ μυθιστορήματι τούτῳ ὁ Δισραέλης
περιγράφει τραγικῶς πῶς καὶ μετὰ πολλῆς
λεπτομερείας τὸν οἰκτρὸν τοῦ Σχέλλεϋ θά-
νατον. — Τὴν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Σπετζίας
τρικυμῖαν, τὴν καταδύθισιν τοῦ κελύφους,
τὴν ἀναζήτησιν καὶ τὴν ἀνεύρεσιν ἐν τῇ
ἐρήμῳ ἀκτῇ τοῦ καέντος πτόματος· ἀλλ'
ἐν τῷ *Ἐρθέρτῳ* (προσωποποίησιν τοῦ ποιη-
τοῦ Σχέλλεϋ), ὁ Δισραέλης πειρᾶται ὅπως
ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ λόρδου Καρδούση ἀρ-
νηθῆ καὶ ψεῖξ τὸν λόρδον Βύρωνα, καὶ
τελευτᾷ τὸ μυθιστόρημα συζευγνύων μετὰ
τοῦ ἐξκδέλφου τῆς Γεωργίου Καρδούση τὴν
μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀπαρμύθητον *Βενετίαν*.
Τὸ ὠραιότερον τοῦ μυθιστορήματος μέρος
δέον νὰ ζητηθῆ, καθ' ἡμᾶς, εἰς τὸν πρῶ-
τον τόμον. Ἐν αὐτῷ περιγράφονται ὑπὸ
τοῦ μυθιστοριογράφου ἡ πρώτη τοῦ λόρδου
Καρδούση καὶ τῆς Βενετίας ἀνατροπῆ, ἡ
ἀλήθεια, ἡ εὐγενὴς καὶ παράφορος ἀνάπτυ-
ξις καὶ μὀρφωσις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ποιη-
τοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀνάπτυξις ἐν τῇ Βε-
νετίᾳ τοῦ ἔμμανουῦς πρὸς τὸν πατέρα τῆς
ἔρωτος μετὰ γλαφυρότητος καὶ ἀληθείας,

[ΠΑΡΘΕΝΩΝ—ΕΤΟΣ Δ'.]

χωρὶς ὅμως καὶ τις χρωματισμὸς ὑπερβο-
λῆς νὰ λείψῃ, ἥτις ὑπερβολή, ἐν τούτοις,
ἐστίν, ὡς φαίνεται, ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ
τοῦ ἄγγλου μυθιστοριογράφου.

Ἄλλ' ἡ φιλολογικὴ τοῦ Δισραέλη φήμη
ἔλαβεν ὑπαρξίν κυρίως ἐκ τῶν ἐξῆς πολιτι-
κῶν αὐτοῦ μυθιστορημάτων τοῦ *Κοιγζέβυ*,
τῆς *Σιδύλλης* καὶ τοῦ *Ταγκρέδου*, ἐν οἷς
ἐξετέθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν, ὡς προεί-
πομεν, αἱ ἀρχαί, αἱ ἰδέαι καὶ αἱ πολιτικο-
κοινωνικαὶ θεωρίαι τῆς *Ἀγγλικῆς Νεο-
λαίας*. Ἀδυνατοῦντες, ἔνεκα τοῦ χώρου,
νὰ παράσχωμεν τῷ ἀναγνώστῃ ἀκριβῆ ἰδέαν
περὶ τῶν τριῶν τούτων ἀξιολόγων συγ-
γραμμάτων, ἀρκοῦμεθα μόνον νὰ εἰπωμεν
ὅτι ὁ Δισραέλης ὑπῆρξεν ὁ δημουργὸς, οὐ-
τως εἰπεῖν, τοῦ νέου τούτου εἰδους τοῦ
μυθιστορήματος, μολοντί ἡ ὕλη, περὶ ἧς
πραγματεύεται, τουτέστιν ἡ πολιτικὴ, ἐστὶν
ὕλη ξηρὰ καὶ ἀτερπής, οὐχ ἦττον ὅμως
ἔχει πάντα τὰ θέληγητρα τῆς ὕλης τοῦ τε
ἱστορικοῦ καὶ τοῦ συνήθους (*costume*)
μυθιστορήματος. Οὐδὲ ὕστεροῦσι τὰ πολι-
τικὰ μυθιστορήματα τῶν ἄλλων οὔτε κατὰ
τὸ τραγικόν, οὔτε τὸ κωμικόν, οὔτε τὴν
παραδοξολογίαν.

Γ'.

Ὁ Δισραέλης ἐστὶν ὁ χαρακτηριστικώ-
τερος πάντων τῶν ἄγγλων μυθιστοριογρά-
φων, καὶ τοῦτο ἀνομολογοῦσι πάντες οἱ
περὶ τὴν ἀγγλικὴν φιλολογίαν ἀναστρεφό-
μενοι. Ἀνεξήγητον ἰδιοτροπίαν βεβαίως ἐ-
ξετέλεσε καὶ ἴσως χάριν ἀστεϊσμοῦ ἐπραξε
τοῦτο ὁ κόμης Δέρθης νὰ προσλάβῃ του-
τέστιν ὡς ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν μυ-
θιστοριογράφου τοῦ συρμοῦ. Ἄλλ' ὁ Δισραέ-
λης εἶναι οὐχ ἦττον πλέον ἢ μυθιστοριογρά-
φος τοῦ συρμοῦ. Οἱ πλείστοι τῶν μυθιστο-
ριογράφων περιγράφουσι πρόσωπα καὶ σκη-
νάς τὰς ὁποίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, οὐδέ-
ποτε εἶδον, ἐνῶ οὗτος παντοῦ εἰσχωρεῖ,
συνοικειοῦται μὲ ὅλα τὰ μέλη τῆς ἀγγλι-
κῆς ἀριστοκρατίας καὶ πανταχοῦ ἔχει ἐ-
λευθέραν τὴν εἴσοδον. Τὰ πολιτικὰ ταῦτα
μυθιστορήματα λίαν ὠφέλησαν τὸν νέον
τοῦτον Μακώλεϋ, καθόσον διὰ τούτων κυ-
ρίως προσεπάθησεν, ἂν οὐχὶ νὰ καταπνίξῃ,

τοῦλάχιστον νὰ κατευνάσῃ διὰ τοῦ ἐκκεν-
τρῶδους καὶ θαυμασίου αὐτῶν ὕφους τὰς
φανταστικὰς θεωρίας τῶν μελῶν τῆς ἀρι-
στοκρατίας ταύτης.

Ἐν τούτοις, ἐν τοῖς πρώτοις τοῦ Δι-
ραεὲλ μυθιστορήμασιν, ἀναφαίνονται ἐνια-
χοῦ καὶ τινες ἀτομικαὶ δυστροπίαι. Οὕτω,
παραδείγματος χάριν, ἐν τῇ *Ἐρρίκέτῃ*
Τέμπλε, εὐρίσκουμεν, ὡς μέγαν θιασώτην
τῶν χαρίτων καὶ τοῦ θεοῦ Συρμού (Mode),
τὸν περίφημον κόμητα Ὁρσαῦ, προσωπο-
ποιηθέντα ἐν τῷ Μιραβέλ, καὶ ὁ χαρακτήρ
οὗτος εἶναι τυχαίως πως ὁ ἐντελέστερος
τῶν ἐξεικονισθέντων ὑπὸ τοῦ Διραεὲλ χα-
ρακτήρων. Ἀναφέρομεν ἐν συντόμῳ περι-
κοπῇ τοῦ ἀνωτέρω μυθιστορήματος ὅπως
ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης πῶς ἐξιστορεῖ τὴν μα-
ταίαν εὐθυμίαν καὶ τὴν ἀπειρον καλοκάγα-
θίαν τοῦ Ὁρσαῦ, αἰτινες, ἐν τούτοις, ἐν
τῷ προσώπῳ τοῦ Μιραβέλ ὑπὸ τοῦ συγγρα-
φέως ἐπιτείνονται. Ὡδὲ πως ὁ ἦρωσ τοῦ
μυθιστορήματος, ὁ λοχαγὸς Ἀρμίνος, διέ-
μενε μελαγχολικὸς ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ
Λονδίνου ἀναπολῶν τὸ ἐκ 2800 λιρῶν
στερλινῶν χρέος του, δι' ὃ καὶ εἶχε φυλα-
κισθῆ. Αἰφνης ἔρχεται ὁ Μιραβέλ, καὶ ἀφοῦ
διέταξε νὰ παρατεθῇ ἐν τῇ φυλακῇ τρά-
πεζα πλήρης ἐκλεκτῶν φαγητῶν ὅπως μετὰ
τοῦ φυλακισμένου συμφάγη, φαιδρύνει τού-
τον διὰ τῆς ἀστειοτάτης αὐτοῦ συνομιλίας.
Πρὶν ἢ ἀπέλθῃ τῆς φυλακῆς, ἠρώτησεν αὐ-
τὸν ὁ κόμης Μιραβέλ, ἂν ἀνέγνωσέ ποτε
τὸν Παῦλον δὲ Κώκ. Ἐπὶ δὲ τῇ ἀποφατικῇ
τοῦ Ἀρμίνου ἀποκρίσει, ὁ Μιραβέλ ἀνέκρα-
ξεν «Ὅποια τύχη νὰ ἦναί τις ἐν φυλακῇ!
Μετ' οὐ πολὺ θ' ἀναγνώσῃτε ἐν ἀνέσει τὸν
Παῦλον δὲ Κώκ! Ἄνθρωπε πανευδαίμων!
Διασκεδάσον ἀναγιγνώσκων τὸν Γείτονά
Ῥαϋμόνδον (Mon voisin Raymond)». Καὶ
ἀπῆλθεν ἀποφασίσας νὰ οἰκονομήσῃ
ὅπωςδῆποτε τὸ ἄνω ποσὸν, καὶ ἀποδώσῃ
τὴν ἐπαύριον τὰ χρήματα πρὸς ἐξόφλησιν
τοῦ χρέους καὶ ἀποφυλάκισιν τοῦ φίλου
τοῦ Ἀρμίνου.

Τοῦναντίον ἐν ταῖς πολιτικαῖς αὐτοῦ
μυθιστορίαις δριμύτερος κατὰ τὴν ἐξεικό-
νισιν τῶν χαρακτήρων ἐπεξέρχεται, ὡς,
λόγου χάριν, διὰ τοῦ Ῥιγβὺ τοῦ Κοιγιξβὺ
περιγράφει τὴν τρομερὰν ἐκείνην προαίσθη-

σιν τοῦ Ἰωάννου Οὐίλσονος Κρόκερ, τοῦ
δεινοτάτου ἐπικριτοῦ τῆς Quarterly Re-
view, ἢ ὁ Ἄλσιων, ὁ τῶν *Τόρεων* προσ-
φιλῆς ἱστορικὸς, ὁ ἀποβιώσας πρὸ μικροῦ,
περιέγραψε διὰ τοῦ ἐξῆς ἐπιγράμματος
«Ὁ κύριος Φλύαρος (Wordy), ὅστις διὰ
τῆς εἰκοσατόμου ἱστορίας τοῦ τελευταίου
πολέμου ἀπέδειξεν ὅτι ἡ Θεία Πρόνοια ἦν
ὑπὲρ τοῦ κόματος τῶν *Τόρεων*.» Ἡμεῖς,
ἐν τούτοις, ἀνεγνωρίσαμεν τὸν λόρδον Ἰω-
άννην Μάννερσ, τὸν πολιτικὸν φίλον τοῦ
συγγραφέως ἐν τῷ λόρδῳ Ἐρρίμῳ Σύδνεϋ,
τὸν Γλάδστωνα ἐν τῷ Μιλλδάγκ καὶ τὸν
Ῥοεβόκ ἐν τῷ Γ. Ο. Α. Χεσάδ. Διὰ δὲ τοῦ
Λοιξιθὺ ὁ Διραεὲλς ἐξεικονίζει τὸν ἑτε-
ρον πολιτικὸν αὐτοῦ φίλον, τὸν Γεώργιον
Σμιθ, γενόμενον εἴτα λόρδον Στραγκφόρδ,
τὸν ἐξοχον συγγραφέα τῶν *ἱστορικῶν πα-
ραδόξων*. Ὁ δὲ λόρδος Ἐξδάλ, ὁ ψυχρὸς
καὶ προνοητικὸς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, πα-
ραινέτης δὲ πάντων, καὶ ὁ ἀφαιρῶν πᾶν
ἐμπόδιον, εἶναι ἐξοχος προσωποποίησις τοῦ
κόμητος Λονσδάλε. Τί δὲ λεκτέον περὶ τῆς
Σιδωνίας; Ἡ Σιδωνία αὕτη ἐστὶ τὸ πρό-
τυπον Ἰσραηλιτιδος, ἔχουσα τὰ πλοῦτη
τοῦ Κροίσου καὶ τῶν Ῥοσχίλδ, τὴν δεξιό-
τητα τοῦ Κρίχτωνος καὶ τὴν ἐπιγραμμα-
τικὴν ἀστεϊότητα τοῦ Διραεὲλ. Πανταχοῦ
πάρεστι, τὰ πάντα πράττει, καὶ κυβερνᾷ
τὰς τύχας τῆς Εὐρώπης, ἀνοικοκλείουσα τὸ
κιβώτιόν της, κατὰ τὸ περίφημον ἡμί-
στιχον τοῦ Βύρωνος: «A Jew governs
the world: Εἷς ἑβραῖος κυβερνᾷ τὸν κό-
σμον.»

Οὐδεὶς ἱστορικὸς ἢ ἀρχαιολόγος ἤθελεν
ἐπιθυμήσει καλλιτέρας πληροφορίας περὶ
τῶν πολιτικῶν ραδιουργιῶν καὶ τῶν κοι-
νωνικῶν τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας σχέ-
σεων, ἐκείνων τῶν περιεχομένων ἐν τῷ
Κοιριξθὺ τοῦ ἀξιολογοτέρου τῶν πολιτικῶν
μυθιστορημάτων, ἐν τῇ *Σιδύλλη* καὶ τῷ
Ταγκρέδῳ. Ὁ ἡμέτερος μυθιστοριογράφος
ὑπουργὸς φωτογραφεῖ ἡλιθίως πως τοὺς τε
φίλους καὶ ἐχθροὺς αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τῶν
τελευταίων τούτων καταφέρεται αὐστηρό-
τερον, ὡς εἶδος, ἢ κατὰ τῶν πρώτων. Τε-
λευταῖον, παρατηροῦμεν ὅτι συνεχωρήθη
εἰς τὸν λόρδον Μακώλεϋ νὰ γράψῃ ἱστορίαν
ὅπως ἀποδείξῃ δι' αὐτῆς ὅτι οἱ οὐτῆκοι

οὐδέποτε ἔσχον ἄδικον. Διατί νὰ μὴ ἐπι-
τρέψωμεν τῷ Δισραέλῃ νὰ συγγράψῃ περί-
φημα μυθιστορήματα ὅπως τοῖς πᾶσι κατα-
δείξῃ ὅτι οἱ Τόρις ἔσχον πάντοτε δίκαιον;

Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῶν βιογραφικῶν
ἡμῶν σημειώσεων περὶ τοῦ Δισραέλῃ ἐκ
περισσοῦ προσθέτομεν ὅτι ὁ Δισραέλης εἶναι
ἐγκρατέστατος οὐ μόνον τῆς πατρῖου καὶ
τῶν ἐπικρατουσῶν ἐν Εὐρώπῃ γλωσσῶν,
ἀλλὰ καὶ, ὡς πολλοὶ τῶν διασήμεων ἄγ-
γλων πολιτικῶν, εἶναι κάτοχος τῆς τε
λατινικῆς καὶ ἀρχαίας ἑλληνικῆς . .

Ἦδη δὲ ὁ Δισραέλης, ἀποθανόντος τοῦ
Δέρβη, ἡγεῖται μετὰ τοῦ λόρδου Στάνλεϋ
τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ διαπρέπει ὡς ὁ
κορυφαῖος τῶν ῥητόρων τοῦ ἀγγλικοῦ κοι-
νοβουλίου.

Θ. Ι. ΤΥΠΑΛΛΟΣ

ΠΙΝΑΚΙΑΔΕΣ

Ὁ σκοπῶν νὰ γράψῃ τὰ χρονικά τῶν
Ἀθηνῶν θ' ἀναγκασθῇ κατὰ πᾶσαν πιθα-
νότητα νὰ περιορισθῇ εἰς τὰς εἰδήσεις τοῦ
ἀστεροσκοπεῖου—ἄνεμος βόρειος—ἀστρα
παὶ πρὸς νότον—8 Ρεωμύρου—ψεκάδες
βροχῆς περὶ μέσας νύκτας. Ἡ φύσις πα-
ρουσιάζει φαινόμενα ζωηρότερα τοῦ ἀγ-
θρώπου—ἐξαίρουνται οἱ βουλευταί. Εἰς
τὴν βουλὴν ἀπαντῶμεν ζῶν — la vie
animale—τοῦλάχιστον τόσος γίνεται θό-
ρυβος, ὥστε οἱ ἀπ' αἰῶνων νεκροὶ ὀλίγον
ἔλειψε νὰ ἐγερθῶσιν. Αἱ! ὁ πατριωτισμὸς
ἐξώγκωσε τὰ στέρνα των πλειότερον τῶν
δοσπρίων καὶ ὁ ἐπιγεγνόμενος θόρυβος ἦτο
ἀναγκαιότατος πρὸς σωτηρίαν τοῦ πλοῦ-
του τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Ἀλλὰ, θὰ παρατη-
ρήσητε, μόνον ἐν τῇ βουλῇ ὑπάρχει ζωὴ;
Τί εἶναι λοιπὸν ὁ πάταγος ὁ ἀντηχῶν ἀπό
τινος ἔνεκα τῆς συνάξεως τῶν πρεσβυτέ-
ρων; Καὶ διατί διελύθη ἡ σύναξις αὕτη
ἢν μετὰ τοσοῦτου ζήλου καὶ τοσαύτης
προθυμίας ἠσπᾶσθη πᾶσα ἡ κοινωνία; Ἄγνοῶ
διατί διελύθη ἢ μᾶλλον δὲν θέλω νὰ τὸ
μάθω· ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους
ἐπιθυμῶ νὰ σέβωμαι καὶ προσπαθῶ πάν-

τοτε νὰ πείσω τὸν ἑαυτὸν μου ὅτι εἶναι
ἀξιοσέβαστοι. Ἀλλὰ ἐξεπλάγην ἰδὼν τὰς
ἐπὶ τοῦ καταστατικοῦ τῆς συνάξεως ἀνα-
καλυφθείσας βλασφημίας καὶ ἀσεβείας. Τὸ
ἑλληνικὸν πνεῦμα εἶναι ἐπιτηδειότατον εἰς
τὸ παρεξηγεῖν ἐκ τῆς Ἑλλάδος προέκυψαν
οἱ δεξιότατοι τῶν σοφιστῶν καὶ Ἕλλην
ἦτο ὁ ἀρνηθεὶς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ
Θεοῦ διὰ τὸν λόγον ὅτι δὲν δύναται ν' αὐ-
τοχειριασθῇ. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐπίσης
εἶναι ἐπιτηδειοτάτη πρὸς σοφιστεῖαν. Ἀλλὰ
ἐνομίζαμεν ὅτι ὑπάρχουσι πράγματα ἐπὶ
τῶν ὁποίων ὁ ἀστείσιμος εἶναι ἀσυγχώρητος
καὶ ὅτι οἱ θεολόγοι πρὸ πάντων πρέπει
νὰ ὀδηγῶνται ὑπὸ τῆς καλῆς πίστεως καὶ
τῆς εὐλικρινείας. Νομίζουσιν οἱ κατακρί-
νοντες τὸ καταστατικὸν τῆς συνάξεως καὶ
θεωροῦντες αὐτὸ ἀσεβές ὅτι εἶναι δυνατόν
ποτὲ διὰ σοφισμάτων πολλάκις πειστικω-
τάτων νὰ μὴ παρεξηγηθῶσι καὶ τὰ ἀθωό-
τερα πράγματα; Ἐνθυμούμεθα Γάλλον
συγγραφέα ὅστις θέλων ν' ἀποδείξῃ ὅτι
πάντα δύνανται νὰ παρεξηγηθῶσι διὰ τῆς
λεγομένης ἐρμηνείας, ἐρμήνευσεν αὐτὴν τὴν
κυριακὴν προσευχὴν, τὴν ἱερωτάτην καὶ
ἀρίστην τῶν προσευχῶν, πρὸ πάντων διὰ
τὸ σύντομον αὐτῆς, καὶ εἶπε «Πάτερ ἡμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.» Ἐν τοῖς οὐρανοῖς;
Ἀλλὰ ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρῶν, ἐν τῇ
γῆ, ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰς τὸ ἄπειρον διάστημα
καὶ ἥδη περιορίζεται εἰς ἐν μόνον σημεῖον,
εἰς τοὺς οὐρανοὺς· ἢ φράσις εἶναι ἀσεβής.
«Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ἔλθέτω ἡ βασι-
λεία σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.»
Περικοπὴ καθαρῶς αἰρετικὴ ἀφοῦ ἐν τῇ
Γραφῇ λέγεται μυριάκις ὅτι ὁ Θεὸς βασι-
λεύει ἀπ' αἰῶνων· «τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπι-
ούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον» φράσις ἀντιπρα-
τευομένη εἰς ῥητὰς διατάξεις τοῦ Εὐαγγελίου
«μὴ μεριμνᾶτε τί φάγητε καὶ τί πίητε.»
Διὰ τῆς αὐτῆς κακοβούλου ἐρμηνείας ἐξα-
κολουθεῖ μέχρι τέλους, ὅταν δὲ φθάνῃ εἰς
τὸ «μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,»
τότε ἀναφωνεῖ μετὰ μεγάλης ὀργῆς—
αὐτὸ εἶναι ἀφόρητον, ὁ Θεὸς νὰ ἐμβάλῃ
ἡμᾶς εἰς πειρασμόν; Ὅποια ἀσεβεία! Ἴδου
τί καλεῖται ἐρμηνεία καὶ πόσον τὰ κάλλι-
στα τῶν πραγμάτων δύνανται νὰ παρεξη-
γηθῶσιν ὑπὸ τῆς σοφιστείας.

Ἐν τούτοις ἡ σύναξις ἐναυάγησε καὶ ὡς ἂν μὴ εἶχομεν ἀπαραίτητον ἀνάγκην θρησκευτικῆς διδασκαλίας, ὡς ἂν μὴ εἶχομεν ἀνάγκην ἀπὸ τῆς ἀπαλῆς νεότητος νὰ διδασκώμεθα τὰ ὑψηλὰ παραγγέλματα τῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν, εἰσήγησαν τὰ κυριακὰ σχολεῖα. Φιλονεικεῖτε περὶ φράσεων καὶ λεξιδίων, ὑποπτέεσθε τὰ πάντα καὶ φοβεῖσθε ζιζάνια· ἀλλὰ λησμονεῖτε ὅτι τὰ ζιζάνια φύονται εἰς ἐσπαρμένον ἀγρὸν, ἐνῶ ἡ κοινωνία ἡμῶν κινδυνεύει νὰ μεταβληθῇ εἰς ἔρημον· δὲν βλέπετε ὅτι ἐκλείπει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἡ ἀληθῆς εὐσέβεια καὶ ὅτι ἐνῶ οἱ ἱατροὶ διαπληκτίζονται περὶ τοῦ τίς νὰ εἰσέλθῃ πρῶτος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀσθενοῦς ὁ ἀσθενὴς ἀποθνήσκει; Ἐπιθυμεῖτε νὰ μὴ ἀνακρινώνται οἱ λαϊκοὶ εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλὰ τίς ἄλλος μᾶλλον ἡμῶν ἐνδιαφέρεται περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ κλήρου ἐξ οὗ δύναται νὰ προκύψῃ ἡ ἀληθῆς ἠθικὴ τοῦ ἔθνους ἡμῶν εὐμερία; Ἡ νομίζετε ὅτι ὁ κληρὸς σκοπὸν ἔχει τὸν θεωρητικὸν βίον καὶ δὲν πρέπει νὰ ταράττεται εἰς τὰς μελέτας αὐτοῦ; Ἀλλὰ τότε ἄφρατε εἰς ἡμᾶς τὴν διδασκαλίαν· δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀνεχθῶμεν πλέον τὴν πρὸς τὴν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν καὶ νὰ ὑφιστάμεθα τὰς συνεπειὰς τῆς ἀδιαφορίας ταύτης.

Χθὲς μὲ ἀπήντησε φίλος μου ἔχων ἀξιόσους φιλοσόφου.

— Ἀνεκάλυφα, ἀνεκράξεν, ὄχι τὴν πυρίτιδα, ἀλλὰ νέον φιλοσοφικὸν σύστημα.

— Παράδοξον! ἐσκέφθην, φιλοσοφικὸν σύστημα νέον! εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἂν μ' ἔλεγον ὅτι ἐτετραγωνίσθη ὁ κύκλος.

— Λοιπὸν, ἐπανέλαβεν ὁ νεοφώτιστος φιλόσοφος δυσκασαχετῶν διότι εἰσώπων, ἀνεκάλυφα νέον φιλοσοφικὸν σύστημα, ἀνκτρέπον πάντα τὰ μέχρι τοῦδε καὶ ἀποδεικνύον ἡλίω λαμπρότερον ὅτι ἡ ἀληθῆς ὑπαρξίς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ ὕπνος· ὅτι τότε ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐνεργοῦσα ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ σώματος διέρχεται ἐν ἀκαρεῖ γῆν τε οὐρανόν τε, ὅτι ἐν τῷ ὕπνῳ οὐδέποτε πλανώμεθα, ὅτι. . . .

— Χαίρομαι καὶ συγχαίρω, ἀπήντησα διακρόπτων τὴν ὁρμὴν τοῦ λόγου τοῦ φίλου μου, ἀλλὰ δὲν ἔχω ὄρεξιν ν' ἀκούσω

τὸ σύστημά σου ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἀφοῦ ὁ ὕπνος εἶναι ἡ ἀληθῆς ζωὴ καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ καταστάσει ὁ νοῦς ἐνεργεῖ ζωηρότερον κατὰ σέ, τὸ καλῆτερον θὰ ἦτο νὰ μὲ ἀναγνώσῃς τὸ σύστημά σου τὴν ὥραν καθ' ἣν κοιμῶμαι, διὰ νὰ τὸ ἐνοήσω καλῶς. Ἀλλὰ τώρα εἶμαι καὶ κουρασμένος. Ἀνεγίνωσκα τὴν παλαιὰν διαθήκην. Ἀνεγίνωσκα τὴν περικοπὴν ἐκείνην τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται πᾶσα ἡ Scienza nuova τοῦ Βίκου, ἥτις ἐπομένως ἐννοεῖς ὅτι μόνον τὸν τίτλον ἔχει νέον. Ὁ Ἐκκλησιαστὴς λέγει· «Γενεὰ πορεύεται καὶ γενεὰ ἔρχεται καὶ ἡ γῆ εἰς τὸν αἰῶνα ἔσθηκε. Καὶ ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ δύνει ὁ ἥλιος καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἔλκει· ἀνατέλλων αὐτὸς ἐκεῖ πορεύεται πρὸς νότον καὶ κυκλοῖ πρὸς βορρᾶν. Κυκλοῖ κυκλῶν πορεύεται τὸ πνεῦμα καὶ ἐπὶ κύκλους αὐτοῦ ἐπιστρέφει τὸ πνεῦμα. Πάντες οἱ χεῖμαρροι πορεύονται εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἐμπιπλαμένη. Εἰς τόπον οὗ οἱ χεῖμαρροι πορεύονται ἐκεῖ αὐτοὶ ἐπιστρέφουσι τοῦ πορευθῆναι. Τί τὸ γεγονός; Αὐτὸ τὸ γενησόμενον. Καὶ τί τὸ πεποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον· καὶ οὐκ ἔστι πᾶν πρόσφατον ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ὅς λαλήσει καὶ ἐρεῖ «— Ἴδε τοῦτο καινὸν ἐστιν; Ἥδη » γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομένοις ἀπὸ » ἐμπροσθεν ἡμῶν. Οὐκ ἔστι μνήμη τοῖς » πρῶτοις καὶ γε τοῖς ἐσχάτοις γενησομέ- » νοις, καὶ γε τοῖς ἐσχάτοις γενηθησομέ- » νοις εἰς τὴν ἐσχάτην.» Βλέπετε, φίλτατε, εἶπον πρὸς τὸν νέον αἰρεσιάρχη, ὅτι καὶ ἡ σὴ Scienza nuova θὰ ἦναι ἀνανέωσις γραίας καὶ λησμονηθείσης τινὸς σχολῆς. Ὁ ἄνθρωπος εἴτε κἄθηται ἐντὸς σιδηροδρόμου εἴτε ἐπὶ ἡμιόνου ὁδοιοπορεῖ τὰς αὐτὰς περίπου σκέψεις ἔχει, καὶ πᾶς ὁ ἠθικὸς αὐτοῦ βίος καὶ τὰ ἠθικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα εἶναι περίπου ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ Ἀδάμ.

— Ὁ Ἐκκλησιαστὴς ἀπατάται, ἀνεκράξεν μετὰ θυμοῦ ὁ νέος φιλόσοφος. Τίποτε λοιπὸν δὲν ὑπάρχει καινὸν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ;

— Ὑπάρχει καινὸν ἔνδυμα, καινὴ οἰκία, ἀλλὰ οὐδὲν αἰσθημα καὶ οὐδεμίαν κρίσιν καινὴν. Λέγων ταῦτα παραμυθῶ τοὺς μω-

ρούς, διότι εὐτυχῶς δι' αὐτοὺς οὐδὲ καινὴ μωρία ὑπάρχει.

— Τὸ σύστημα λοιπὸν τοῦ Καρτεσιῦ τοῦ ὁποῖον ἀνέπλασεν ὅλην τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐνίσχυσε τὸν Χριστιανισμόν, οὐδ' αὐτὸ εἶναι πρωτότυπον;

— Οὐδὲ αὐτὸ, ἀπάντησα μετ' ἀπαθείας ἀξίας τοῦ Ἐπικτήτου. Ἡ διασκευὴ τοῦ συστήματος μάλιστα, ἀλλὰ τὰ θεμέλια αὐτοῦ, δηλαδὴ τὸ πᾶν, εἶναι τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου. Τὸ ἐνθύμημα αὐτοῦ Cogito ergo sum, ἦτοι τὸ ὅτι διατάζων περὶ ὅλων δὲν διατάζει ἑμῶς, ἀλλὰ πείθεται περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ διατάζοντος ἑντος, ὑπάρχει αὐτολεξεῖ εἰς τὸ de Libero arbitrio τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου.

— Εἶσαι ἀφόρητος. Ἀλλὰ βεβαίως οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων, εἶπε τὴν ἀπάντησιν ἣν ἔθεσεν ὁ Σαίκεσπρ εἰς τὸ στόμα τοῦ Μάκθεθ φέροντος στίγματα αἵματος ἐπὶ τῆς χειρὸς μετὰ τὴν ὀλοφονίαν τοῦ Δουνκάν.

— «Ὁλος ὁ ὠκεανὸς δὲν θά δυνηθῆ νὰ ἐκπλύνῃ τὸ αἷμα τοῦτο ἀπὸ τῆς χειρὸς μου.» Τὰς τερατολογίας ταύτας μόνον ὁ Σαίκεσπρ συνειθίζει.

— Καὶ ὁμοῦς τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν ἔδωκε καὶ ὁ Ἡρακλῆς τοῦ Σενέκα μετὰ τὸν φόνον τῶν τέκνων του. «Ἐὰν ἡ Θέτις χύσῃ ὅλον τὸ ὕδωρ αὐτῆς ἐπὶ τῆς χειρὸς μου, δὲν θά ἐξαλείψῃ τὰ στίγματα τοῦ αἵματος.» Πολλοὶ Ἄγγλοι ἠτύοκτόνησαν ὄχι ἰν' ἀπορύγῳσι συμφορὰν τινα καὶ θλίψιν βαθεῖαν, ἀλλὰ διότι ἀπέκαμαν βλέποντες καθ' ἑκάστην τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, τὸν ἥλιον δύοντα (καὶ πόσον σπανίως φαίνεται ὁ ἥλιος ἐν Ἀγγλίᾳ). Εἰς μάλιστα τούτων αὐτοκτονῶν ἔγραφε· «Πάλιν ἀνοιξίς, πάλιν χλόη καὶ φύλλα καὶ ἄνθη» ὅποια μονοτονία! ἀπέκαμα πλέον.» Αἱ δὲ ἐφημερίδες, καὶ μάλιστα αἱ Γαλλικαὶ, δημοσιεύουσαι τὴν παράδοξον ταύτην διαθήκην ἰδοῦ, προσέθετον, ἰδιοτροπία καθαρῶς Ἀγγλική, ἰδοῦ μανία πρωτότυπος! Αἱ ἡ λέξις πρωτότυπος εἰς πόσας μεταφράσεις τίθεται! Οἱ Λατῖνοι συγγραφεῖς διηγοῦνται ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Νέρωνος, ἡ αὐτοκτονία ἦν ὁ συνήθης θάνατος· καὶ ἠτύοκτόνου λοιπὸν διὰ πολλοὺς λόγους, διὰ πένιαν, διὰ φιλοδοξίαν, διὰ ποικίλας συμφορὰς.

Ἄλλοι αὐτοκτονοῦντες ἔλεγον «Πῶς! πάν-»
 » τοτε λοιπὸν τὰς αὐτάς θά λαμβάνωμεν
 » ἐντυπώσεις! πάντοτε λοιπὸν θά κοιμώ-
 » μεθα, θά ἐξυπνώμεν, θά πεινώμεν, θά
 » χορταίνωμεν, θά κρούνωμεν, θά θερμαι-
 » νώμεθα; Ὁ κύκλος οὗτος εἰς ἃν περιστρέ-
 » φόμεθα ἔσεται αἰωνίως ὁ αὐτός; Ἡ νύξ
 » διαδέχεται τὴν ἡμέραν, ἡ ἡμέρα τὴν νύ-
 » κτα· τὸ θέρος θνήσκει ἐν τῷ φθινοπώρῳ,
 » τὸ φθινοπῶρον διώκεται ὑπὸ τοῦ χειμῶ-
 » νος, ἃν μετ' ὀλίγον ἀφοπλίζει τὸ ἔαρ
 » καὶ . . . καὶ ἔπειτα τὰ αὐτὰ λοιπὸν . . .
 » ὁ θάνατος μόνος εἶναι καινόν.» Βλέπεις, φίλτατε, ὅτι τίποτε δὲν ὑπάρχει νέον· ὅτι ἡ ἀνθρωπότης βαδίζει πάντοτε ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ρυθμίζουσα μόνον τὰς ιδέας αὐτῆς κατὰ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι ἐκάστης ἐποχῆς. Ὁ νεοφώτιστος φιλόσοφος ἀπῆλθε δυσανασχετῶν.

Λοιπὸν τίποτε δὲν μᾶς λέγεις περὶ τῆς πρώτης Ἀπριλίου, περὶ τῆς ὥρας τοῦ ἔαρος, περὶ . . . ὅσων περιεῖχον καὶ περιέχουσιν ὅλαι αἱ ἐπιφυλλίδες ἀπὸ καταβολῆς αὐτῶν; Αἱ! ἄλλο πινακίς καὶ ἄλλο ἐπιφυλλίς· ἐκτὸς ἂν, ὅπως συμβαίνει ἐνίοτε, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ τίτλου χορηγεῖ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν τὰ αὐτὰ μὲ τὰ ὑπὸ ἄλλον τίτλον παρ' ἄλλων δημοσιευθέντα. Μίαν μόνον ἐτυμολογίαν ἄς μοι ἐπιτρέψωσιν οἱ ἐτυμολόγοι ἐξ ἐπαγγέλματος. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ἐτυμολογία ἐγένετο σπουδαία επιστήμη, ἀδελφὴ τῆς μαγίας, θαυματοποιοῦσα ὁμοῦς περισσύτερον αὐτῆς, διότι μεταβάλλει τὸν ἕνον εἰς ῥόδον, καὶ παράγει ἂν ὄχι ἐκ τοῦ μηδενὸς τοῦλάχιστον ἐκ τοῦ ὕδατος τὸ πῦρ. Πόθεν παράγεται ὁ Ἀπρίλιος; Ἐκ τοῦ aperire· τί ἀπλούστατον. Βεβαίως ἀπλούστατον· ἀλλὰ πᾶν ἀπλοῦν δὲν εἶναι καὶ ἀληθές· ἀπλούστατον τὸ ὑβρίζειν, καὶ τὸ ἀνοηταίνειν ἀπλούστατον, ἀλλὰ . . . ἡ λέξις Ἀπρίλιος παράγεται ἐκ τῆς λέξεως ἀφρός, ἐξ ἧς προέκυψεν ἡ Ἀφροδίτη ἡ μήτηρ τοῦ ἔρωτος. Καὶ τί δικαιοτέρον ν' ἀφιερωθῆ ὁ μὴν οὗτος εἰς τὴν καλίσφυρον (διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον) Ἀφροδίτην, ἦτις, ὅπως τὸ ἔαρ, ἐξεγείρει τόσα ζωηρὰ αἰσθήματα εἰς τὰ στήθη; Ἡ ἐτυμολογία μὲ φαίνεται ὀρθή· ὅστις ὁμοφρονεῖ ἄς μὴ ἀναγνώσῃ τὰ περαιτέρω

ἀλλ' ὅστις φρονεῖ τάναντία καὶ ἀντιτάξῃ ὅτι τότε ἔπρεπε νὰ λέγεται ἀπρίλιος ὁ μὴν, ὅτι ἡ παραγωγή μου εἶναι ἀμαθεστάτου ἀνδρὸς προῖον, τότε εἰδοποιῶ ὅτι ἡ τιμὴ ἀνήκει εἰς τὸν καλὸν Ὁβίδιον, ὅστις μετὰ μεγάλης ἀληθῶς ζέσεως ἀγωνίζεται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἀπρίλιος παράγεται ἐκ τοῦ ἀφροῦ καὶ οὕτω σώζομαι.

Ὁ Μωάμεθ ἀποκλείει τὰς γυναῖκας ἀπὸ τοῦ παραδείσου. Ἀρὰ γε διότι αὐταὶ ἀποτελοῦσι τὸν παράδεισον; Δὲν πιστεύω νὰ εἶχεν ὁ Μωάμεθ τόσῃ φιλοκαλίαν, ἴσως μᾶλλον ἐφοβήθη μὴ μεταβάλωσι τὸν παράδεισον εἰς κόλασιν. Μὴ νομίζετε ὅτι ἀσπάζομαι τὴν ἰδέαν ταύτην τοῦ Μωάμεθ' ἀσπάζομαι μᾶλλον τὰς γυναῖκας,

Je hais ce sexe en gros—Je l'adore en détail.

Ἄλλ' ὁ Μωάμεθ ἠγάπα ἐν γρὸς τὰς γυναῖκας διότι ἔλαβεν ὑπὲρ τὰς ἐπτὰ σύζυγους καὶ διὰ τοῦτο ἐδίδασκε κατ' αὐτῶν, ὅπως ὁ ἡμέτερος Εὐριπίδης, ὅστις μισογύνῃς ὢν ἐν ταῖς τραγωδίαις αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἦν φιλογυναικώτατος. Διὰ τοῦτο πείθομαι μᾶλλον εἰς τὸν Πητρώνιον, ὅστις λέγει

Tam malum est foris amica, quam malum est
luxor domi.

ὅτι δηλαδὴ κακὸν ἡ ἐρωμένη, κακὸν καὶ ἡ σύζυγος, ἀλλ' ὅτι ἐνῶ πάντες ὁμολογοῦσι τοῦτο πάντες πράττουσι τὸ ἐναντίον. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐνῶ τὸν ἔρωτα ὁ πολιτισμὸς καὶ πρὸ πάντων ἡ ποίησις ἀνύψωσεν εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν, ὁ γάμος ἔμεινεν εἰς τὴν ἀρχαίαν βάρβαρον αὐτοῦ κατάστασιν. Τὸ πρᾶγμα πιθανὸν νὰ σᾶς φανῇ παράδοξον καὶ ὅμως εἶναι ἀληθές. Ἐν τῷ ἔρωτι ὑπερισχύει τὸ εὐγενὲς αὐτοῦ μέρος· ἡ ὕλη λησμονεῖται ἐντελῶς. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς μέθης καὶ τῆς λειποθυμίας τῆς ἐκ τῆς εὐτυχίας προερχομένης, πίπτουσιν οἱ ἔρασταί, οὐδεὶς τὸ ἀρνεῖται, ἀλλ' ἡ πτώσις αὐτῶν εἶναι τυχαία, ἀκουσία τολμῶμεν νὰ εἰπώμεν· ἐν τῷ ἔρωτι ἐπικρατεῖ τὸ μυστήριον· ἡ κοινωνία ἀγνοεῖ τὰ αἰσθήματα τῶν δύο ἐραστῶν, ὁ βᾶσκανος ὀφθαλμὸς τοῦ φθόνου δὲν δηλητηριάζει τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν, ἣν λαθραίως ἀρπάζουσιν ἀπὸ τὴν ἀγκάλῃν τοῦ χρόνου. Ἄλλ' ὁ γάμος, ὅπως ἀντιθέτως, δρίζει

πομπωδῶς πάντα τὰ διαθήματα τῶν δύο νυμφευθησομένων· οἱ μελλόνυμφοι παρουσιάζονται ἐνώπιον οὐχὶ τῆς οἰκογενείας ἀλλὰ δημοσίως· καὶ δρίζουσι τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τοῦ γάμου· προκηρύξεις δεξιά, προκηρύξεις ἀριστερά· οἱ φίλοι προσέρχονται, χαιρετῶσιν εὐχόμενοι πράγματα σκανδαλώδη, εὐτεχνίαν καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἄλλοι μειδιῶσιν εἰρωνικῶς, ἄλλοι ζηλεύουσι. Τελευταῖον ὁ γάμος δὲν ἔχει τὸ μυστήριον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἀρμάζει εἰς τὸν ἔρωτα. Ἄν μ' ἐρωτήσετε πῶς δύναται νὰ διορθωθῇ, θὰ σᾶς ἀπαντήσω ὅτι ἀγνοῶ. Εἶναι εὐχερὲς τὸ καταστρέφειν· ἀλλ' οἱ καταρρίπτοντες τὰς οἰκοδομὰς κἀθηνται συνήθως ἐπὶ τῶν ἐρειπίων σκεπτόμενοι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνοικοδομηθῇ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον τοσοῦτον εὐχερῶς κατέλυσαν.

Τὰ Ὀλύμπια ἔληξαν· ἐδαπανήθησαν πλεῖστα χιλιάδες δραχμῶν ἐντελῶς ἐπὶ ματαίῳ· οἱ μὲν ἀρχαῖοι ἀγῶνες πάντες ὁμολόγησαν ὅτι ἦσαν κωμικοὶ, ὑπερμέτρως κωμικοὶ. Τὰ δὲ εἰς τὰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν δοθέντα βραβεῖα, βεβαίως οὐδένα ἐνεθάρρουν. Βραβεῖον τῆς ἐκθέσεως τῶν Παρισίων ἢ τοῦ Λονδίνου συντελεῖ εἰς τὴν ἑκατονταπλασίαν κατανάλωσιν τῶν βραβευσθέντων εἰδῶν καὶ εἰς τὴν φήμην τοῦ βραβευσθέντος τεχνίτου. Αἱ ἐπιτροπαὶ ἐκεῖ ἐπιβάλλουσι διὰ τῆς χρηστότητος καὶ ἀκεραιότητος αὐτῶν· ἔπειτα ὁ πληθυσμὸς εἶναι μέγας καὶ ὀδηγεῖται μᾶλλον ἐκ τῶν βραβείων εἰς τὰς προτιμήσεις αὐτοῦ. Ἐδῶ ὅμως οὐδὲν τούτων ὑπάρχει. Δὲν ἦτο καλλίτερον νὰ δαπανῶνται τὰ χρήματα ταῦτα εἰς ὑλικὴν ἐμφύχωσιν τῆς τέχνης καὶ τῆς βιομηχανίας; Ἀλλὰ μήπως καὶ τότε δὲν θὰ γίνωσι παρατράγωδα; Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἡ χώρα τῶν συμπαθειῶν καὶ τῶν ἀντιπαθειῶν· ἡ χώρα τῆς μεροληψίας· καὶ ὅπως ὁ ἐραστής θαυμάζει τὸ πελιδνὸν τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ χρῶμα, οὕτως οἱ κριταὶ θαυμάζουσι τὸ ἰσχνὸν ἔργον τοῦ φίλου αὐτῶν.

Δ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΑΙΚΣΠΗΡ

ΙΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΟΣ

(Συνέχεια.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Ὀδός.

(Εἰσέρχονται ὁ Ῥωμαῖος, ὁ Μερκούτιος, ὁ Βενβόλιος μετὰ πέντε ἢ ἕξ προσωπιδαφόρων καὶ κρατούντων δᾶδας, Νύξ.)

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Πρέπει νὰ ζητήσωμεν συγχώρησιν ἢ θὰ εἰσέλθωμεν χωρὶς νὰ εἶπαμεν τίποτε;

ΒΕΝΒΟΛΙΟΣ.—Παρήλθεν ὁ συρμὸς τῶν λογιδρίων καὶ τῶν ἐθιμοτυπιῶν. Δὲν χρειάζεται νὰ στείλωμεν πρὸ ἡμῶν κανένα ἔρωτα μὲ δεδεμένους ὀφθαλμούς, μὲ φαρῆτραν ἐκ ξύλου λευκοῦ εἰς τοὺς ὤμους καὶ τόξον ταρτάρου εἰς τὴν χεῖρα, ὅστις νὰ ἀνοίγῃ ἡμῖν τὴν ὁδὸν καὶ νὰ χρησιμεύῃ ὡς φρόνητρον εἰς τὰς κυρίας. Δὲν εἶναι ἀνάγκη, προλόγου ἀπεστηθισμένου καὶ ἐκφωνουμένου ἀπὸ μνήμης τῇ βοηθείᾳ προθύμου φίλου βαδίζοντος ὑπισθεν ἡμῶν. Ἄς μᾶς ἴδωσι καὶ ἄς μᾶς μαρτυρῶσιν ἐὰν δυνήθωσιν. Ἄς μετρήσωσι μὲ τὸ μέτρον τῶν τὸ μέτρον τοῦ χοροῦ μας. Θὰ τοὺς τιμήσωμεν χορεύοντες μίαν ἢ δύο ἀντιχορίας, καὶ ἔπειτα ἀναχωροῦμεν.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Δότε μοι δᾶδα. Θὰ σᾶς φωτίζω νὰ χορεύετε ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν αἰσθάνομαι καμμίαν διάθεσιν νὰ χορεύσω.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—ὦ μικρὸ μου Ῥωμαῖε, θὰ χορεύσετε, θὰ χορεύσετε.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Δὲν θὰ χορεύσω σᾶς λέγω. Σεῖς ἔχετε πέδιλα τοῦ χοροῦ καὶ πόδας ἑλαφροὺς ὡς αἱ ψυχαὶ σας· ἐγὼ ἔχω μολυβδίνην ψυχὴν ἥτις τοσοῦτον μὲ καθηλόγει εἰς τὴν γῆν ὡς δὲν δύναμαι νὰ κινηθῶ.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—Πᾶ! δὲν εἴσθε ἔρωτευμένοι; Δανεισθῆτε παρὰ τοῦ ἔρωτος τὰς πτέρυγὰς του καὶ ὑπερπηδήσατε δι' ἐνὸς ἄλματος τὴν θλίψιν σας.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Σὲ λέγω ὅτι ἔχω πλήρη

τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν βελῶν του· αἱ πτέρυγές του μὲ εἶναι ἀνωφελεῖς· κάμπτω ὑπὸ τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—Ἄλλὰ κάμπτων κινδυνεύετε νὰ πνίξετε τὸν ἔρωτα καὶ εἴσθε πολὺ βαρὺς δι' ἐν ὄν τοσοῦτον τρυφερόν.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Ὁ ἔρωσ ὄν τρυφερόν! φαίνεται ὅτι πολὺ ὀλίγον τὸν γνωρίζεις. Ἐξ ἐναντίας εἶναι θύελλα, καταιγίς, μανία, ὄρμη, βία, λύσσα, ἀγωνία, θλίψις.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—Ἀπόδος αὐτῷ κακὸν ἀντὶ κακοῦ· ἐὰν σὲ βασανίζῃ, βασάνισον αὐτόν· ἐὰν σὲ τυραννῇ, τυράννησον αὐτόν· ἐὰν σὲ πληγόνῃ, πλήγωσον αὐτόν. Πρέπει νὰ τὸν νικήσῃς, φίλτατε, νὰ τὸν νικήσῃς μὲ πᾶσαν θυσίαν. (Πρὸς τοὺς ὑπηρέτας.) Ἐσεῖς, δότε μοι ἐν προσωπεῖον ἠθήκην διὰ νὰ θέσω τὸ πρόσωπόν μου· προσωπεῖον διὰ νὰ καλύψω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μοὶ ἐχάρισεν ἡ φύσις.—(Φορεῖ προσωπίδα.) Τώρα δὲν φοβοῦμαι μήπως περιεργοὶ ὀφθαλμοὶ ἴδωσι τὰς ἀσχημίας μου. Ἄντ' ἐμοῦ θὰ ἐρυθριάσωσιν αἱ σκιαζούσαι με γιγαντώδεις ὀφθαλμοί.

ΒΕΝΒΟΛΙΟΣ.—Ἐμπρός! ἄς κτυπήσωμεν καὶ ἄς εἰσέλθωμεν. Ἄμα ἀνοίξῃ ἡ θύρα, ἄς ὀρμήσουν ὅλοι.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Εἰς ἐμὲ δότε δᾶδα. Ὅσοι ἔχετε φαιδρὰν τὴν καρδίαν θωπεύσατε διὰ τῶν ποδῶν τὰς ἀναισθήτους ψιάθους. Ἐμπρός, ψυχαὶ ἀσυλλόγιστοι καὶ καρδία ἐλαφραὶ. Ὁ πάππος μου συνειθίζεν ἀ λέγη: Κρατῶ τὸ φανάρι καὶ εἶμαι θεατῆς. Ζήτω τὸ ἀξίωμα τοῦ πάππου μου. Δὲν χορεύω. Ἡ χαρὰ ὄχγετο πλέον δι' ἐμέ.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—Εἶναι ἔως εἰς τὸν λαίμυρον βυθισμένος. Ἐμπρός, Ῥωμαῖε, θὰ σὲ ἀνασύρωμεν ἀπὸ τὴν ἐρωτοτροχίαν ταύτην. Ἄς σπεύσωμεν, ἡ ἡὼς μᾶς καλεῖ.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Ἡ ἡὼς! ἀλλ' εἶναι βαθεῖα νύξ.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—Ἡ ἡὼς τῆς ἡδονῆς, ἡ λάμψις τοῦ χοροῦ ἥτις ἀρχίζει· δώσατε, κύριε, εἰς τοὺς λόγους μου ἐξήγησιν εὐνοϊκὴν φανῆτε ἐπιεικῆς, παρακαλῶ. Ἡ πρόθεσίς μας εἶναι καλὴ, ἀλλὰ τὸ πνεῦμά μας ὀλίγον.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Τφόντι, μεταβαίνοντες εἰς αὐτόν τὸν χορὸν δεικνύομεν ὅτι ἔχομεν καλὴν πρόθεσιν καὶ ὀλίγον πνεῦμα.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—'Α! εἰμπορῶ νὰ σὰς ἐρωτήσω διατί;

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Τὴν παρελθούσαν νύκτα εἶδον ὄνειρον.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—Καὶ ἐγὼ ἐπίσης.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—'Υμεῖς! καὶ τί ὄνειρεύθητε;

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—'Ὅτι τὸ ὄνειρον πολὺ ὁμοιάζει μὲ μῦθον.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—'Ἡ ἀλήθεια ὁμοιάζει πολὺ λάκικς μὲ ὄνειρον.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—Βλέπω ὅτι ἡ βασιλισσα Μάβ¹ σὰς ἐπεσκέφη καθ' ὕπνον. Ἡ Μάβ εἶναι ἡ μαῖα τῶν νυμφῶν. Ὡ Μάβ! Πῶς εἰσέρχεται μὲ τὸ δυσδιάκριτον ἄρμα τῆς εἰς τοὺς ῥόθωνας τῶν κοιμωμένων! Γνωρίζετε τὸ ὄχημά της; Αἱ ἀκτῖνες τῶν τροχῶν τοῦ εἶναι κατεσκευασμένοι ἐκ τῶν μαύρων ποδῶν τῆς ἀράχνης, ἡ ἔφεστρις αὐτῆς εἶναι ἐκ τῶν διαφανῶν πτερύγων τῆς ἀκρίδος, οἱ χαλινοὶ ἐκ τοῦ λεπτοτέρου ἴστου τῆς μικροτέρας ἀράχνης, τὰ φάλαρα ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀκτίνων τοῦ ἀργυροῦ σεληνόφωτος, ἡ λαβὴ τοῦ μαστιγίου τῆς ἐκ τοῦ ὄστου τοῦ νυκτερινοῦ γρύλλου καὶ τὸ ἀρομαστίγιον ἐκ νήματος μόλις ὄρατοῦ. Ὁ ἠνίοχος αὐτῆς εἶναι μικρότατον κωνώπιον φαῖα ἐνδεδυμένον καὶ ὁ φίλος μας σάιουρος, διάσημος λεπτοουργός, ἢ μάλλον, ὡς νομίζω, ὁ σκώληξ, πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀμαξοποιὸς τῶν μικρῶν νυμφῶν κατεσκεύασε τὴν κομπῆν ταύτην ἀμαξάν ἐκ τοῦ κελύφους κενοῦ λεπτοκαρπού. Οὕτως ἐποχουμένη διέρχεται διὰ τῶν ἐγκεφάλων τῶν ἐραστῶν, καὶ ἀμέσως οὗτοι ὄνειρεύονται ἔρωτας· ἐπὶ τῶν γονάτων τῶν αὐλικῶν, καὶ ὄνειρεύονται ὑποκλίσεις· ἐπὶ τῶν δακτύλων τῶν δικηγόρων, καὶ ὄνειρεύονται καθηγεσίας· ἐπὶ τῶν χειλέων τῶν κυριῶν καὶ ὄνειρεύονται φιλήματα. Τοὺς λαϊμάργους, οἵτινες τρώγουσι πολλὰ τραγήματα κατὰ τὴν ἡμέραν, ἡ Μάβ, ὀργιζομένη διὰ τὴν ἐκφερομένην ὄσμην, τοὺς τιμωρεῖ σχίζουσα τὰ χεῖλη τῶν. Ἐνίοτε τὴν βλέπετε ἐπὶ τῆς ῥινὸς αὐλικοῦ, καὶ ἀμέσως οὗτος ὀσφραίνεται προβιθασμόν· ἄλλοτε γαργαλίζει τὴν ῥίνα κληρονόμου, καὶ ἀμέσως ὄνειρεύεται νέας κληρονομίας.

¹ Ἡ νόμῃ τῶν ὄνειρων καὶ ἡ μαῖα τῶν ἄλλων νυμφῶν κατὰ τὰς παραδόσεις τοῦ μεσαιῶνος.

'Αμέσως ἔπειτα διέρχεται διὰ τοῦ τραχήλου πολεμιστοῦ. Τὶ ὄνειρεύεται οὗτος; καλὸς σιδηρὸς τοῦ Τολέδου, ὁδοῦ πλήρεις τραυματιῶν καὶ νεκρῶν, ἐνέδρας, μέλη αἰματόφυρτα ἐχθρικῶν στρατῶν καὶ ἀτελευτήτους οἰνοποσίας. Εἶτα αἴφνης τυμπανίζει ἐπὶ τοῦ ὠτός του· τότε οὗτος ἀφυπνίζεται, ἀνασκιρτᾷ, ἐγείρεται ἐντρομος· προσεύχεται βλασφημῶν, βλασφημεῖ προσευχόμενος καὶ ἀποκοιμάται ἐκ νέου. Ἡ ἰδία Μάβ κτενίζει τὴν χαίτην τῶν ἵππων ἐν τῷ σταύλῳ καὶ περιπλέκει τὰς λιπαρὰς τρίχας τῶν εἰς μαγικοὺς κύκλους, οἵτινες ἐὰν λυθῶσι προοιωνίζονται μεγάλας δυστυχίας. Αὐτὴ, ὅταν αἱ νεάνιδες κοιμῶνται ὑπτιαι, τὰς πιέζει καὶ τὰς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ ἐκτελῶσι τὸ καθήκον τῶν. Αὐτὴ . . .

ΡΩΜΑΙΟΣ.—'Ε, σιώπα, Μερκούτιε. Ἄρκοῦν πλέον αἱ ἀνοησῖαι.

ΜΕΡΚΟΥΤΙΟΣ.—'Ανοησῖαι! ἀλλ' ἐγὼ σοῦ ὁμιλῶ περὶ ὄνειρων! Τί εἶναι τὸ ὄνειρον; Τὸ ὄνειρον εἶναι μηδὲν, τέκνον τῆς φαντασίας καὶ τοῦ ἀργοῦ ἐγκεφάλου· τὸ ὄνειρον εἶναι κενὸν καὶ ἐλαφρὸν ὡς ὁ ἀήρ· τὸ ὄνειρον εἶναι μάλλον ἀσταθὲς ἢ ὁ ἀήρ, ὅστις σήμερον πνέει ἐξ ἀνατολῶν, αὔριον ἐκ δυσμῶν· ὅστις θωπεύει τὸν πεπηγότα κόλπον τοῦ βορρᾶ· ἔπειτα, ἀμέσως, ἐξορμᾷ πλήρως ὀργῆς διὰ νὰ ἀρπάσῃ τὴν στίλβουσαν δρόσον τοῦ νότου.

BENBOAIOS.—'Ὁ ποιητικὸς αὐτὸς ἄνεμος παρέφερε καὶ σέ, στερεῖ δὲ καὶ ἡμᾶς τοῦ χοροῦ. Τὸ δειπνον θὰ τελειώσῃ. Θὰ φθάσωμεν πολὺ ἀργά.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Πολὺ ταχέως θέλετε νὰ εἰπῆτε; Ἐγὼ εἰς τὴν κεφαλὴν μου ἀγνοῶ τίνα θλιβερὸν διαλογισμόν. Νομίζω ὅτι δυστυχία τις, ἐπικρεμαμένη εἰσέτι ἐν ἀβεβαίῳ μέλλοντι, μέλλει νὰ χρονολογηθῇ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ταύτης· νομίζω ὅτι διαβλέπω τὸν μακρὸν, ἐπώδυνον, ἄωρον θάνατον, ὅστις ἀπειλεῖ ἀφανῶς τὴν ζωὴν ταύτην τὴν ὁποῖαν ἀψηφῶ. Ἄλλ' ὁ κρατῶν τὸ πηδάλιον τῆς ζωῆς μου ἄς διευθύνῃ τὰ ἱστία μου. Ἐμπρὸς, φαιδροὶ εὐπατρίδαι.

BENBOAIOS.—Τύμπανα, κτυπήσατε.

(Ἐξέρχονται.)

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Αίθουσα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Καπουλέτου.

(Μουσικοὶ περιμένουσι νὰ τοὺς εἰσαῶσι. Πολλοὶ ἔπη-
ρέται πηγαινοέρχονται.)

Α΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ.—Ποῦ εἶναι ὁ Κατσα-
ρόλας; ποῦ εἶναι ὁ γεροκολασμένος νὰ μᾶς
βοηθήσῃ λιγάκι νὰ σηκώσουμε τὸ τραπέ-
ζι; Ἀχ! τὸν ἀκαμάτη, ἀποφεύγει τὴ δου-
λειά σὰν ὁ διάβολος τὸ λιβάνι.

Β΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ.—Τι ἐργασία παστρι-
κή! Ὅλη πρέπει νὰ περάσῃ ἀπὸ τὰ χέρια
μας. Καὶ καλὰ ποῦ εἶναι μισοπλυμένα.

Ὅλαις ἢ δουλειαῖς πέφτουν στὴ ράχι μας.

Α΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ.—Σηκώσατε τὰ καθί-
σματα, πάρσατε τὰ πιάτα, καθάρισατε τὰ
τραπέζια, ἔχετε τὸ μάτι σας στὸ ἀσημικό.
Γιὰ νὰ σοῦ εἰπῶ, παλικάρι, βάλε κατὰ
μέρος σὲ παρακαλῶ αὐτὸ τὸ ἀμυγαλάτο,
καὶ ἂν μὲ ἀγαπᾷς εἶπε τοῦ θυρωροῦ νὰ
ἀφήσῃ τὴ Σουσανάνα καὶ τὴν Ἀντίτσα νὰ
ἔμβουν μέσα. — Ἐ! Ἀντώνη! Κατσαρό-
λα! ἔλατε λοιπὸν κ' ἐδῶ!

Β΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ.—Ὅλα εἶναι ἔτοιμα,
ὄλα εἶναι ἔτοιμα!

Α΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ.—Ἐμπρός, σὰς περιμέ-
νουν, σὰς ζητοῦν, σὰς κράζουν, σὰς φωνά-
ζουν, σὰς ἐπιθυμοῦν, σὰς θέλουν, σὰς σφυρί-
ζουν, σὰς κτυποῦν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν.

Β΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ.—Καλὰ, δὲν εἰμποροῦ-
μεν νὰ ἤμεθα κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ. — Ζωηρό-
της, παιδιὰ, κινηθῆτε ὀλίγον, καὶ τόσον
τὸ καλλίτερον δι' ἐκεῖνον ποῦ ζήσῃ τελευ-
ταῖος. (Ἀποσύρονται.)

(Εἰσέρχεται ὁ Καπουλέτος ἀκολουθούμενος
ὑπὸ τῶν προσκεκλημένων.)

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Εὐπατρίδαί, καλῶς
ῶρίσατε! Ὠραὶ κυρίαί, ἰδοὺ ἡ ὥρα! Ὅσαι
ἔχουν τοὺς πόδας ἐλαφροὺς καὶ ὕγιεις ἄς
τὸ ἀποδείξωσι χορεύουσαι μετὰ τῶν κυ-
ρίων τούτων. Χά, χά! ποία ἐξ ὑμῶν θὰ
τολμήσῃ νὰ ἀρνηθῇ; Ὅσαι μορφάσουν, θὰ
κηρύξω ὅτι ἔχουν κάλους. Ἐ! τί λέγετε
δι' αὐτὸ τὸ στρατήγημά μου; (Ἰποδέχεται
ἄλλους ἐρχομένους.) Καλῶς ῶρίσατε, κύριοι! —
Ἐγὼ τὸν ὁποῖον βλέπετε, εἶχα καὶ ἐγὼ
τὸν καλὸν μου καιρόν. Ἐφόρου καὶ ἐγὼ
προσωπεῖον καὶ ἐψιθύριζα εἰς τὸ ὄπιον τῶν
γυναικῶν γλυκεῖας λέξεις αἱ ὁποῖαι τὰς

ἤχμαλώτιζον. Δὲν θὰ ἰδῶ πλέον αὐτὴν τὴν
ἐποχὴν, δὲν θὰ τὴν ἰδῶ πλέον, δὲν θὰ τὴν
ἰδῶ πλέον. (Πρὸς ἄλλους εἰσερχομένους.) Κύριοι,
σὰς προσκυνῶ. Ἐμπρός, ἢ μουσική. (Ἡ μου-
σικὴ ἀρχίζει, ὁ χορὸς ἀνοίγει, ὁ Καπουλέτος στα-
ματᾷ ὑπηρετάς τινὰς διερχομένους τὴν αἴθουσαν.)

Ἐ, σεῖς, ὀκνηροὶ, φέρετε φῶτα, καὶ ἄλλα
φῶτα. Σηκώσατε αὐτὰ τὰ τραπέζια, σβύ-
σατε τὴν φωτιά, κάμνει πολλὴ ζέστη
ἐδῶ. (Πρὸς ἓνα ὑπηρετήν.) Βλέπω, γελοῖτε, καὶ
σὲ διασκεδάζει αὐτὴ ἡ ἐργασία! Ξεκουμπί-
σου γρήγορα. (Πρὸς γηραῖον εὐπατρίδην τὸν ὀ-
πίον συναντᾷ.) Καλέ μου ἐξάδελφε, ἄς καθή-
σωμεν, ἄς καθήσωμεν ἐδῶ. Ὑμεῖς καὶ ἐγὼ
δὲν ἔχομεν τι ἄλλο καλλίτερον νὰ πράξω-
μεν. Αἱ ἡμέραι τοῦ χοροῦ παρήλθον πλέον
δι' ἡμᾶς. . . Σὰς εἶδα νὰ φορῆτε προσω-
πεῖον εὐρέθημεν εἰς τὸν αὐτὸν χορόν. Πό-
σος χρόνος παρήλθεν ἔκτοτε;

Β. ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—Μὰ τὴν Παναγίαν,
πρέπει νὰ παρήλθον τριάκοντα ἔτη.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—ὦ! ἀγαπητέ μου
ἐξάδελφε, εἶναι ὀλιγώτερα ἀπατάσθε
ἀπατάσθε σὰς λέγω. Ἦτο εἰς τοὺς γάμους
τοῦ Λουκεντίου. Τὸ πολὺ πολὺ θὰ γίνουν
εἰκοσιπέντε ἔτη τὴν ἐρχομένην πεντηκο-
στήν. Καὶ ἐφοροῦμεν προσωπίδας! καὶ ἐφο-
ροῦμεν προσωπίδας!

Β. ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—Ὅχι, ὄχι, ὄχι! ὁ
υἱὸς τοῦ Λουκεντίου εἶναι μεγαλειότερος,
εἶναι τριάκοντα ἐτῶν.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—Σπουδαίως διατεινε-
σθε τοῦτο; Ὁ υἱὸς τοῦ ἦτο ἀκόμη ὑπὸ κη-
δεμονίαν πρὸ δύο ἐτῶν.

ΡΩΜΑΙΟΣ. (Πρὸς ἓνα ὑπηρετήν.)—Ποία εἶ-
ναι ἡ λάμπουσα ἐκείνη ὑπὸ καλλονῆς καὶ
νεότητος κυρία τὴν ὁποῖαν κρατεῖ ὁ εὐπα-
τρίδης ἐκεῖνος;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ.—Δὲν τὴν γνωρίζω, κύριε.

ΡΩΜΑΙΟΣ. (Μὲ ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ
τῆς Ἰουλίας.)—ὦ! λάμπει μετὰ λάμπους
ζωηροτέρας τῶν φώτων τοῦ χοροῦ. Ἐν μέ-
σῳ τῆς σκοτεινῆς νυκτὸς, ἡ καλλονὴ αὐ-
τῆς ἀκτινοβολεῖ ὡς ὁ ἀδάμας ἐπὶ τοῦ με-
τώπου τῆς γυναικὸς τῆς Αἰθιοπίας¹. Δευκὴ
περιστέρα ἐν μέσῳ πενθίμων κοράκων. Ἄμα

¹ Χώρα τῆς Ἀφρικῆς κειμένη πρὸς νότον τῆς
Αἰγύπτου καὶ ποτιζομένη ὑπὸ τοῦ Νεῖλου, σχηματί-
ζει σήμερον τὴν Νουβίαν καὶ τὴν Ἀβουσιάν.

τελειώση ὁ χορδός, θά παρατηρήσω ποῦ θά καθήσῃ. Θά υπάγω νά θλίψω τήν χειρά της ἐντός τῆς ἰδικῆς μου. Πολύ λεπτοφυῆς καλλονή, πολύ λεπτοφυῆς δι' ἡμᾶς.—Ἦγάπησεν ἡ καρδιά μου μέχρι τοῦδε; ὄχι, ὄχι μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Ἡ καλλονή μοι παρουσιάζεται νῦν κατὰ πρῶτον. (Ὁ Τυπάλδος πλησιάζει τὸν Ρωμαῖον.)

ΤΥΠΑΛΔΟΣ.—Ἀναγνωρίζω αὐτὴν τῆν φωνήν· εἰς τὴν ψυχὴν μου, θά ἦναι κανεῖς Μοντέγος. (Πρὸς ἓνα ἀκόλουθεν.) Ἀκόλουθε, πήγαινε νά φέρῃς τὸ σπαθί μου.—Ἄ, τὸν ἄθλιον! νά τολμήσῃ νά εἰσέλθῃ ἐδῶ! Ἐτόλμησε νά καλύψῃ τὸ πρόσωπον διὰ βαναύσου προσωπίδος καὶ νά ἔλθῃ νά χλευάσῃ τὴν ἑορτὴν μας. Μὰ τοὺς προγόνους μου, μὰ τὴν τιμὴν τῆς οἰκογενείας μου, θά τὸν φονεύσω χωρὶς νά μὲ τύψῃ ἡ συνείδησις.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—Ἐ λοιπὸν! τί τρέχει, ἀνεψιέ μου; τί δηλοῖ αὐτὴ ἡ ὀργή; διατί αὐτὸς ὁ θύρυβος;

ΤΥΠΑΛΔΟΣ.—Θεῖέ μου, ἰδέτε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, εἶναι Μοντέγος, εἶναι ἐχθρός μας. Ὁ ἄτιμος ἦλθε νά μᾶς περιπαίξῃ καὶ νά ὑβρίσῃ τὴν ἑορτὴν μας.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—Μήπως εἶναι ὁ νέος Ρωμαῖος;

ΤΥΠΑΛΔΟΣ.—Αὐτὸς εἶναι, ὁ ἄτιμος!

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—Ἦσυχία, ἡσυχία, νεανία μου· πραῦνθητι, φίλτατε ἀνεψιέ. Βλέπω ὅτι φέρεται ὡς εὐπατρίδης καλῶς ἀνατεθραμμένος. Ὅφειλω νά ὁμολογήσω τὴν ἀλήθειαν, ἡ Βερόνη¹ ὄλη τὸν θεωρεῖ ὡς νέον ἀνδρεῖον καὶ ἐνάρετον. Δι' ὅλα τὰ πλοῦτη τοῦ κόσμου δὲν θέλω νά πάθῃ οὔτε τὴν ἐλαχίστην προσβολὴν ἐντός τῆς οἰκίας μου. Ἐμπρὸς, ὑπομονή! μὴ προσέχῃς εἰς αὐτόν· τὸ θέλω. Ἐάν μὲ σβέσεις ἀπόβαλον τὸ ἄγριον τοῦτο ὑφὸς τὸ ὁποῖον δὲν ἀρμόζει εἰς ἑορτὴν.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ.—Ἀρμόζει ἐξάαιρετα ὅταν τοιοῦτος ἄτιμος εὐρίσκαται μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων. Ὅχι, δὲν θά τὸ ὑποφέρω.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—Δὲν θά τὸ ὑποφέρῃς, νεανία; τί δηλοῖ αὐτό; Σοῦ ἐπαναλαμβάνω

ὅτι τὸ θέλω. Ποῖος εἶναι κύριος ἐδῶ; σὺ ἢ ἐγώ; Ἄ, κύριε, δὲν εἰμπορεῖτε νά ὑποφέρετε τὴν παρουσίαν του; Θελετε λοιπὸν νά φέρετε ἄνω κάτω τὴν ἑορτὴν μου;

ΤΥΠΑΛΔΟΣ.—Σᾶς λέγω, θεῖέ μου, ὅτι εἶναι αἰσχος.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—Ἀκόμη ἐξακολουθεῖς, κακὴ κεφαλὴ! Ὁραῖον πρᾶγμα τῇ ἀληθείᾳ νά θέλῃ ὁ Κύριος ἐνῶ ἐγὼ δὲν θέλω. Ἐλα ἄς τελειώσωμεν, ἄλλως θά μετανοήσῃς. (Στρεφόμενος πρὸς τοὺς προσκεκλημένους.) Εὐγε, εὐγε, φίλοι μου; . . . (Ταπεινῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὸν Τυπάλδον.) Ταραξία, θά ἡσυχάσῃς; (Πρὸς τοὺς ὑπηρέτας.) Φῶτα, καὶ ἄλλα φῶτα. (Ταπεινῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὸν Τυπάλδον.) Τώρα σὲ κάμνω καὶ ἡσυχάζεις. (Πρὸς τοὺς ἄλλους.) Ζωηρότης, παιδιά!

ΤΥΠΑΛΔΟΣ.—Πρέπει νά καταστείλω ἐμαυτόν. Ἡ ἀδάμαστος ὀργή μου καὶ ἡ ὑπομονὴ τὴν ὁποῖαν μοι ἐπιβάλλουσι παλαιούσιν εἰς τὸ στήθος μου πάλιν τρομεράν. . . Ἄς ἐξέλθω. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐπιχαίρει διὰ τὴν λαθραίαν εἰσχώρησίν του, ἀλλ' ἡ αὐθάδειά του θά τιμωρηθῇ. Σήμερον ἡ χαρὰ, αὔριον ἡ λύπη καὶ ἡ πικρία. (Ἐξέρχεται.)

ΡΩΜΑΙΟΣ. (Πλησιάζων τὴν Ἰουλίαν καὶ λαμβάνων τὴν χεῖρα αὐτῆς.)—Σᾶς προσέβαλον; ἐβεβήλωσα τὴν θελκτικὴν ταύτην χεῖρα; Τὰ χεῖλη μου ἄς ἐπανορθώσωσι τὴν ὑβριν τὴν ὁποῖαν ἐπραξεν ἡ χεῖρ μου. Ἡ ἱερότης τοῦ φιλήματός των ἄς ἐξαλείψῃ τὴν χυδαιότητα τῆς προσφύσεως. Οἱ ἐρωτικοὶ οὗτοι προσκυνηταὶ ἄς τελέσωσι τὸν φόρον τῆς λατρείας των εἰς τὸν βωμὸν τοῦτον. (Ὁ Ρωμαῖος φιλεῖ τὴν χεῖρα τῆς Ἰουλίας.)

ΙΟΥΛΙΑ.—Ἐγετε ἄδικον, καλὲ προσκυνητά. Σᾶς βεβαίω ὅτι ἡ χεῖρ σας δὲν εἶναι ἔνοχος, ἐφέρθη εὐλαβῶς καὶ συμφώνως πρὸς τὰ ἦθη. Καὶ αὐταὶ αἱ ἅγαι ἔχουν χεῖρας, καὶ ὁ εὐλαβὴς τὰς ἐγγίξει. Οἱ προσκυνηταί, εἰς τὰς περιηγήσεις των, ἀρκούνται εἰς θλίψιν φιλικήν.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Αἱ ἅγαι δὲν ἔχουν χεῖλη καθὼς καὶ οἱ προσκυνηταί;

ΙΟΥΛΙΑ.—Χεῖλη διὰ νά προσεύχωνται, μόνον διὰ νά προσεύχωνται.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Ὡ, συγχώρησον εἰς τὰ χεῖλη μου, ὠραία ἅγια, νά ἀντικαταστήσωσι

¹ Πόλις τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τοῦ Ἀδίου. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπῆρξε τὸ θεᾶτρον τῶν ἐρώτων, τῶν δυστυχῶν καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ρωμαίου καὶ τῆς Ἰουλίας.

τὴν χεῖρά μου. Εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς των, καὶ μὴ μεταβάλης εἰς ἀπελπισίαν τὴν πίστιν ὑπὸ τῆς ὁποίας πληροῖς τὴν ψυχὴν μου.

ΙΟΥΛΙΑ.—Ὁ ἅγιος δὲν κινεῖται ἂν καὶ ἀκούῃ τὴν δέσιν.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Λοιπὸν μείνον ἀκίνητος, ὦ ἅγια μου! ἡ προσευχή μου θὰ εἰσακουσθῇ καὶ θὰ ἤμῃ εὐτυχής. (Ὁ Ῥωμαῖος ἀσπάζεται τὴν Ἰουλίαν.) Τὰ χεῖλη μου ἐξήλειψαν τὰ ἐγκλήματατά μου· ὅλοι αἱ ἁμαρτίαι μου συνεχωρήθησαν.

ΙΟΥΛΙΑ.—Αἱ ἁμαρτίαι σας τώρα ἔμειναν εἰς ἐμέ· τὰς ἔλαβε τὸ στόμα μου.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Ὁ γλυκυτάτη ἁμαρτία! ὦ ἡδίστη ἐπίπληξις! ἀποδώσατέ μοι αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν.

ΙΟΥΛΙΑ.—Ὅσον ἀφορᾷ τὰ φιλήματα πολὺ ταχέως τὰ ἐξοφλεῖτε.

ΤΡΟΦΟΣ. (Πρὸς τὴν Ἰουλίαν.)—Κυρία, ἡ μήτηρ σας ἐπιθυμεῖ νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ.

ΡΩΜΑΙΟΣ. (Πρὸς τὴν τροφόν.)—Ποία εἶναι ἡ μήτηρ της;

ΤΡΟΦΟΣ.—Νέε ἱππότα, ἡ μήτηρ της εἶναι ἡ οἰκοδέσποινα. Καλὴ κυρία, φρόνιμος καὶ ἐνάρτος. Ἐβύζαξα τὴν κόρην της, ἐκείνην μὲ τὴν ὁποίαν ὠμιλοῦσατε πρὸ ὀλίγου. Εἶναι καλὸν μέρος δι' ἐκεῖνον ποῦ κατορθώσῃ νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὸ χέρι. Θὰ ἔχῃ μετρητὰ ἀμέτρητα.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Ἡ κόρη τῶν Καπουλέτων! . . . αὐτή! . . . Δυστυχία! ἡ ζωὴ μου εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐχθρᾶς μου. (Πλησιάζει ὁ Βενθόλιος.)

ΒΕΝΘΟΛΙΟΣ. (Κατ' ἰδίαν.)—Ἄς ἀναχωρήσωμεν, ἡ ἑορτὴ πλησιάζει νὰ τελειώσῃ.

ΡΩΜΑΙΟΣ.—Ναί, καὶ ἡ ταραχὴ τῆς ψυχῆς μου ἀρχίζει.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ.—Πῶς! ἀναχωρεῖτε ἀπὸ τώρα; ἀλλ' ἔχομεν εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον ὁρσοιστικά τινα τὰ ὁποῖα σᾶς περιμένουν. (Προσωπιδόφοροι τινὲς ζητοῦσι συγγνώμην καὶ χαιρετίσαι.) Δὲν θέλετε. Κατὰ λοιπὸν· σᾶς προσκυνῶ καὶ σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους, ἔντι μοι εὐπατρίδαι. Καλὴν νύκτα σας. (Πρὸς τοὺς ὑπηρέτας.)—Φέρετε δάδαζ ἀπ' ἐδῶ. Ἄς ὑπάγω καὶ ἐγὼ νὰ κοιμηθῶ. (Πρὸς τὸν ἐξάδελφόν του.)—Εἰς τὴν πίστιν μου, εἶναι ἀργὰ καὶ πρέπει νὰ ἀναπαυθῶ.

(Ὅλοι ἐξέρχονται ἐκτὸς τῆς Ἰουλίας καὶ τῆς τροφῆς.)

ΙΟΥΛΙΑ. (Δεικνύουσα χορευτὴν διερχόμενον.)—Εἰπέ μοι, παραμὰνα, πῶς ὀνομάζεται αὐτὸς ὁ εὐπατρίδης;

ΤΡΟΦΟΣ.—Τιβέριος, εἶναι ὁ μοναχογυῖὸς τοῦ γεροφιλαργύρου ἐκεῖνου.

ΙΟΥΛΙΑ.—Καὶ ὁ ἄλλος ὁ ὁποῖος διέρχεται τὴν θύραν;

ΤΡΟΦΟΣ.—Εἶναι, νομίζω, ὁ νέος Πετρούκιος.

ΙΟΥΛΙΑ.—Καὶ ἐκεῖνος (δεικνύουσα τὸν Ῥωμαῖον) ὁ ὁποῖος δὲν ἠθέλησε νὰ χορυσθῇ;

ΤΡΟΦΟΣ.—Δὲν τὸν γνωρίζω.

ΙΟΥΛΙΑ.—Ἰπαγε νὰ ἐρωτήσῃς τὸ ὄνομά του. (Ἡ τροφὸς τὴν ἀφίνει πρὸς στιγμὴν.)—Ἐὰν ὁ νέος οὗτος ἦναι νυμφευμένος, τὸ φέρετρόν μου ἔσται ἡ νυμφικὴ μου κλίνη.

ΤΡΟΦΟΣ. (Ἐπανερχομένη.)—Εἶναι Μοντέγος καὶ ὀνομάζεται Ῥωμαῖος. Εἶναι ἐχθρὸς τῆς οἰκογενείας σας.

ΙΟΥΛΙΑ.—Ὁ μόνος ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ὀφείλω νὰ μισῶ, καὶ ὁ μόνος τὸν ὁποῖον δύναμαι νὰ ἀγαπήσω. Ὁ, τὸν ἠγάπησα πολὺ ταχέως χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζω, καὶ τὸν ἐγνώρισα πολὺ βραδέως. Τὶ τερατώδης ἔρωσ ἐγεννήθη ἐν ἐμοί! πρέπει νὰ ἀγαπήσω μισοῦμενον ἐχθρόν.

ΤΡΟΦΟΣ.—Τί ψιθυρίζετε μέσα στὰ δόντια σας;

ΙΟΥΛΙΑ.—Τίποτε, ἀπαγγέλλω μερικὸς στίχους τοὺς ὁποῖους ἔμαθον πρὸ ὀλίγου παρ' ἐνὸς χορευτοῦ. (Ἀκούεται φωνὴ καλοῦσα τὴν Ἰουλίαν.)

ΤΡΟΦΟΣ.—Ἐρχόμεθα! (Πρὸς τὴν Ἰουλίαν.) Ἀγαπητόν μου τέκνον, ἄς ἐμβώμεν, ὅλοι ἀνεχώρησαν. (Ἡ τροφὸς ἐξέρχεται μετὰ τῆς Ἰουλίας.)

ΧΟΡΟΣ

« Χαῖρε, πρῶτε ἔρωσ, διάπυροι ἐπιθυμίαι, νῦν λησμονηθεῖσαι· ἰδοὺ ὑμεῖς ἐν τῇ νεκρικῇ σας κλίνῃ, νέον δὲ πάθος μέλλει νὰ σᾶς κληρονομήσῃ. Ἡ ὥραία ἐκείνη τὴν ὁποίαν ὁ Ῥωμαῖος ἐλάτρευε καὶ διὰ τὴν ὁποίαν θὰ προσέφερε τὴν ζωὴν του, εἶναι μηδὲν παραβαλλομένη μὲ τὴν τροφερὰν καὶ ἀξιολάτρευτον Ἰουλίαν. Ὁ Ῥωμαῖος ἀγαπᾷ καὶ ἀνταγαπάται. Μεθύσας ἐκ τῶν βλεμμάτων τῆς Ἰουλίας, πῶς θὰ κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς ἐχθρᾶς του; Καὶ ἐκείνη ἐν μέσῳ ποίων κινδύνων θὰ ῥι-

φθῆ; Εἰς ποῖον ἀπαίσιον ἀγχιστρον εἶναι προσηλωμένον τὸ ἐλκῦον αὐτὴν δέλεαρ; Ὁ Ῥωμαῖος καθὼ ἐχθρὸς τῆς οἰκογενίας τῆς δὲν δύναται νὰ τὴν πλησιάσῃ. Ἐκείνη, ἂν καὶ τὸν ἀγαπᾷ ἐξίσου, δεσμεύεται ὑπὸ τῆς αὐτῆς καὶ μείζονος ἀνάγκης. Ἀλλὰ τὸ πάθος δίδει αὐτοῖς ἰσχύν. Αἱ πολῦτιμοι στιγμαὶ ἐπέστησαν, καὶ ἄφατοι ἦδοναὶ μίγνυνται μετὰ πικροτάτων φόβων, μετ' ὀδυνηροτάτων τρόμων.»

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ

ΟΙ ΡΩΜΑΙΟΙ ΔΟΥΛΟΙ

ΚΑΙ

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 4)

Ἀπὸ τοῦ ὄχλου τῶν ἀγρῶν μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὸν ὄχλον τῶν πόλεων, τοὺς δούλους καὶ ἀπελευθέρους, ἐξετάζοντες ἂν αἱ τάξεις αὗται ἐφάνησαν εὐνοϊκώτεραι τῶν ἀγροτῶν εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ ἠσπασθήσαν τῶν αὐτῆν ὡς ἄγγελον ἐλευθερίας.

Περὶ τῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἠθῶν τῶν Ῥωμαίων δούλων πλεῖστα ὅσα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Montesquieu, τοῦ Mommsen, τοῦ Friedländer καὶ ἄλλων, ὧν τὰ συγγράμματά εἰσιν ἐκάστω πρόχειρα καὶ γνωστά. Ἄντι λοιπὸν νὰ σταχυολογήσωμεν ἐξ ἀγροῦ τοῖς πᾶσι προσιτοῦ, προτιμῶμεν νὰ παραθέσωμεν ἀκεραίαν καὶ ἀνεπαφρον τὴν πιστὴν, τὴν φωτογραφικὴν οὕτως εἰπεῖν, εἰκόνα τοῦ Ῥωμαίου δούλου τῆς παρακμαζούσης αὐτοκρατορίας, οἷαν εὐρίσκομεν αὐτὴν ἐν συγχρόνῳ μνημείῳ, ὕπερ καίτοι ἄξιον μελέτης πολλῆς ἔμεινεν, ἀγνωθὸ πῶς, εἰς ὀλίγους γνωστόν. Τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶναι σατυρικὴ κωμῳδία ἐπιγραφομένη «Κουήρολος,» παρασταθεῖσα τὸν τέταρτον Μ. Χ. αἰῶνα, σύγχρονος δηλ. τοῦ Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου, τοῦ Αὐγουστίνου, τῶν τελευταίων μαρτύρων τοῦ θριαμβεύοντος ἤδη χριστιανισμοῦ. Ἐνῶ ἡ μεγάλη αὕτη ἀνάπλασις μετέβαλε τὰ

πάντα περὶ αὐτὴν, ὁ δούλος εἰκονίζεται ἐν τῇ κωμῳδίᾳ ταύτῃ ψυχῇ ἔτι καὶ σώματι προσηλωμένος εἰς μόνους τὰς ἀπολαύσεις τῆς σαρκός. Ἐκάστη λέξις τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου μονολόγου τοῦ δούλου Παντομάλλου εἶναι ἐξῆμνησις τῶν κακίων τῆς εἰδωλολατρίας καὶ βλασφημίας κατὰ τῶν ἀρετῶν τοῦ χριστιανοῦ. Ὁ δούλος ἐκθέτει μετὰ κυνικῆς ὑπερηφανίας τοὺς κόμους, τὰς κραιπάλας, τὰς κλοπὰς καὶ τὰς αἰσχρότητάς του. Οὐ μόνον οὐδὲν παραλείπει ἐξ ὧν ἔπρεπε νὰ ἐμπλήσωσιν αὐτὸν αἰσχύνης, ἀλλὰ καὶ περιγράφει ταῦτα μετὰ ματαιόφρονος ἐπιδείξεως· διηγεῖται τοὺς νυκτερινούς αὐτοῦ πότους ἐξ οἴνου κλοπιμαίου, τὰ ὄργια ἐν τῷ λουτρῷ μετ' ἀναιδῶν θεραπεινίδων ὑβρίζει τὸν αὐθέντην τοῦ ὀποίου καταστρέφει τὴν περιουσίαν καὶ τέλος καταλήγει εἰς τὴν ἀπολογία τῆς δουλείας, τῆς ἀκόπως καὶ ἀνεξόδως ἱκανοποιούσης πάσας τὰς κτηνώδεις ὀρέξεις του. Ἀλλὰ τὸ χωρίον τοῦτο, καίτοι μακρὸν καὶ παρεκτερεσόμενον ἐνίοτε τοῦ προκειμένου, παραθέτομεν ὀλοκλήρον, διότι ἠθέλομεν ζημιώσῃ τὸν ἀναγνώστην ἀκρωτηριάζοντες τοιαύτην ἐντελῆ καὶ ἀριστοτεχνικὴν εἰκόνα τῆς ἐσχάτης ἐξαχρειώσεως τῶν καθαυμάτων, τὰ ὅποια ἐτόλμησαν ἰδεολόγοι τινὲς νὰ παραστήσωσιν ὡς τοὺς πρώτους μάρτυρας καὶ δημολογητὰς τῆς χριστιανικῆς μεταρρυθμίσεως.

ΠΑΝΤΟΜΑΛΛΟΣ (δούλος)

«Εἶναι πρᾶγμα πασίγνωστον καὶ πανθομολογούμενον ὅτι ὅλοι οἱ αὐθένται εἶναι ἀχρεῖοι ἄνθρωποι· ἀλλ' ὁ ἐμὸς αὐθέντης ὑπερβαίνει πάντας κατὰ τὴν κακίαν. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι οὐδέποτε μὲ ἔβλαψεν ἢ μὲ ἐκακοποίησεν· ἀλλ' ἡ ἰδιοτροπία αὐτοῦ δὲν ἔχει ὄρια. Ἄν ὑπέξαιρέσωμεν ἐκ τῆς οἰκίας τὸ παραμικρὸν σκεῦος, ἐν ἀργύριον, μὰς ὑβρίζει καὶ θεωρεῖ τοῦτο ὡς ἐγκλημα ἀσυγχώρητον· ἂν θραύσωμεν ἄγγεῖόν τι, μὰς ἀποκαλεῖ ἀπροσέκτους· ἂν τὸν γειμῶνα βαρυνθῶμεν ἐνίοτε νὰ φέρωμεν ξύλα καὶ βίψωμεν εἰς τὸ πῦρ τράπεζάν τινα ἢ θρανίον καὶ πάλιν ὀδύρεται καὶ θυμόνει· ἂν ἀφήσωμεν ἀνοικτὴν θύραν τινα μὰς κρᾶζει νὰ κλείσωμεν αὐτὴν· ἂν τρύπα τις

ἀνοιχθῆ εἰς τὴν ὄροφὴν καὶ εἰσέρχεται βροχὴ εἰς τὸν κοιτώνά του, ἀπαιτεῖ νὰ φράξωμεν αὐτὴν ὁ ἔγληρὸς οὗτος καὶ ἀνυπόφορος ἄνθρωπος. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον· σημαίνει ἰδίᾳ χειρὶ ὅσα χρήματα δίδει ἡμῖν διὰ τὰ ἔξοδα τῆς οἰκίας, καὶ ὅσα δὲν δαπανηθῶσιν ἀπαιτεῖ νὰ τὰ ἐπιστρέψωμεν. Ὅσακίς δὲ ἐπιχειρήσῃ ὁδοιπορίαν πόσον φορτικὸς εἶναι! Ἄν φθάσαντες τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ ξενοδοχεῖον πῖωμεν μέχρις εὐθυμίας καὶ τὴν ἐπιούσαν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως εὐρεθῶσιν αἱ ἄμαξαι ἐν ἀταξίᾳ, αἱ ἡμίονοι χωλαίνουσαι, ὁ ἡνίοχος οἶνοδαρῆς καὶ τὰ σάγματα ἀνεστραμμένα, καὶ πάντα διὰ ταῦτα μεμφιμοιραὶ καὶ παράπονα ἀτελεῦτῆτα. Ἀλλὰ τὸ φοβερότερον ἐλάττωμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου εἶναι ἡ ὑποκρισία· ὁσακίς ὑποπτεύσῃ κατάχρησίν τινα τῶν δούλων του σιωπᾶ κατ' ἀρχὰς καὶ κατασκοπεύει μέχρις οὗ συλλάβει αὐτοῦς ἐπ' αὐτοφώρῳ. Οὐχ ἦτον ἀνυπόφορος εἶναι καὶ ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ πρὸς τὴν μέθην· ἐκ πρώτης ὕψεως διακρίνει τὸν μέθυσον δούλον καὶ πόσον οἶνον ἔπιε καὶ ἐκ τίνος ἀμφορέως· τὸ δὲ περιεργότερον ὀργίζεται καὶ ἀποκαλεῖ αὐτὸν ψεύστην ἂν ἰσχυρισθῆ ὅτι ὕδωρ μόνον ἔπιε. Πόσον δὲ ἔγληρὰ εἶναι καὶ ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἀγάπη πρὸς τὴν καθαριότητα! ἀηδιάζει διὰ μυῖαν πεσοῦσαν εἰς τὸν ζωμόν· ποτήριον ζυπαρὸν, κηλὶς ἐλαίου ἢ κηροῦ ἐπὶ τῆς ἐθόνης, ἰστὸς ἀράχνης ἐπὶ τῆς ὄροφῆς, πάντα ταῦτα κινουσι τὴν χολὴν του. Πῶς εἶναι ποτε δυνατόν ν' ἀγαπήσῃ τις ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὅταν μάλιστα εἰς τὰ ἄλλα του ἐλαττώματα προστεθῆ καὶ τὸ τῆς ἐξυδερκείας, δι' ἧς διακρίνει ἀμέσως τὰ ὑπ' ἡμῶν βινισθέντα νομίσματα καὶ ἀποκαλεῖ κίβδηλείαν τὴν ἐλαχίστην ἔλκειψιν βάρους τοῦ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου;»

«Καὶ ἐν τούτοις καίτοι ὑπηρετοῦντες τοιοῦτον δεσπότην οὔτε δυστυχεῖς εἴμεθα οὔτε εὐήθεις, ὡς κηρύττουσιν οἱ ἀγαθοὶ ἐκείνοι· ἄνθρωποι οἱ ταλανίζοντες τὴν τύχην μας καὶ ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως ἡμῶν. Ἡ ζωὴ τοῦ δούλου εἶναι εὐφρόσυμος. Τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας κοιμώμεθα ἐπὶ τῶν ἀνακλίντρων τοῦ προθαλάμου· ἀλλὰ τὴν νύκτα ἀγρυπνοῦμεν. Τὸ τελειότερον

ἔργον τῶν θεῶν εἶναι ἡ νύξ. Δι' ἡμᾶς ἡ ἡμέρα ἀνατέλλει ἅμα σθῆσις ὁ ἥλιος εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ λυχνία ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ αὐθέντου. Τότε πράττομεν ὅ,τι θέλομεν. Οἱ ἐλεύθεροι πολῖται πορεύονται τὴν ἡμέραν εἰς τὸ λουτρόν· ἀλλ' ἡμεῖς λουόμεθα τὴν νύκτα. Ἀφοῦ κλείσωμεν καὶ καλύψωμεν διὰ πυκνῶν παραπετασμάτων τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, φωτίζομεν τὸν λουτρόνα διὰ λυχνιῶν καὶ λαμπάδων καὶ βυθίζόμεθα εἰς χλιαρὰ ἀρώματα μετὰ τῶν θεραπευνίδων τῆς οἰκοδεσποίνης. Τὰ πάντα τότε περὶ ἡμᾶς εἶναι εὐφροσύνη, χαρὰ, ἐλευθερία καὶ ἀγαλλίασις. Αἱ τράπεζαι κύπτουσι ἐπὶ τὸ βάρος κρεάτων καὶ λαγῆνων, καὶ παρὰ τὴν πλευράν μου ἔχω γυμνήν τὴν κορασίδα, ἣν ὁ αὐθέντης οὐδ' ἐνδεδυμένην τολμᾷ ν' ἀτενίσῃ φοβούμενος τὴν ζηλότυπον σύζυγόν του. Ἡ κελὴ παιδίσκη πρὸς μὲν τὸν αὐθέντην ὑποκρίνεται τὴν σεμνήν, ἀλλὰ πλησίον μου μόνον ἔνδυμα θέλει τὴν λελυμένην κόμην τῆς . . . . Τὸ δὲ μέγιστον εὐτύχημα ἡμῶν τῶν δούλων εἶναι ὅτι ἀγνοοῦμεν τί ἔστι φθόνος ἢ ζηλοτυπία. Τὰ πάντα μεταξὺ ἡμῶν εἰσι κοινά· ἕκαστος κλέπτει κατ' ἰδίαν, ἀλλὰ τὰ λάφυρα μοιράζομεν ἀδελφικῶς. Ἡμεῖς παριστάμεθα εἰς πάσας τοῦ δεσπότου μετὰ τῶν φίλων του τὰς εὐωχίας, ἀλλ' οὗτος οὐδέποτε εἰσηλθεν εἰς τὰς νυκτερινὰς τῶν δούλων συνεδριάσεις. Ὁ δεσπότης καὶ εὐθυμῶν καὶ συμποσιάζων σέπτεται νὰ μετρήσῃ τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὰς δαπάνας του πρὸς τὸ ἐτήσιον αὐτοῦ εἰσόδημα· ἀλλ' ἡμεῖς ὑπ' οὐδεμιᾶς τοιαύτης κατεχόμεθα φροντίδος. Ὅλαι αἱ νύκτες τοῦ ἐνιαυτοῦ εἶναι διὰ τοὺς δούλους ἡμέραι ἑορτῆς, κρονίων, λυκαίων, παληλιῶν, κόμων καὶ συμποσιῶν. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ὑποκρινόμενοι ἀγάπην πρὸς τὸν αὐθέντην, ἀποποιούμεθα τὴν προσφερομένην ἐλευθερίαν, διότι πῶς εἶναι ποτε δυνατόν ἐλεύθεροι ἄντες νὰ ἐξαρκεσώμεν εἰς τὰς δαπάνας τοιαύτης ζωῆς;»

Οὐδαμοῦ παρ' οὐδενὶ τῆς ἐποχῆς συγγραφῆ ἀπαντᾶται ζωηρότερα εἰκὼν τῶν οἰκιακῶν ὀργίων τοῦ τετάρτου αἰῶνος καὶ τῶν ἡθῶν τῶν δούλων ἐκείνων, οἵτινες ἀντὶ νὰ εὐρίσκωσι βαρείας τὰς ἀλύσεις τῶν ἔζων εὐχαριστημένοι ἐν τῇ δουλείᾳ

των ὡς αἱ νῆσαι ἐντὸς τοῦ βορβόρου. Μετὰ τοιοῦτο τεμάχιον, οὕτω σαφῶς εἰκονίζον τὰς κακίας τῶν τότε δούλων ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ γυμνότητι, περιττὸν εἶναι, νομίζομεν, νὰ μακρηγορήσωμεν ἀποδεικνύοντες ὅτι γενεὰ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν φιλήδονος καὶ διεφθαρμένη καὶ εὐρίσκουσα τὴν ἱκανοποίησιν πασῶν αὐτῆς τῶν ὀρέξεων ἐν τῇ δουλείᾳ καὶ τῇ εἰδωλολατρείᾳ, ἀδύνατον ἦτο νὰ προτιμησῇ τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν, τὴν κηρύττουσαν τότε ἄσπονδον πόλεμον κατὰ πάσης ἀπολαύσεως καὶ πάσης δεισιδαιμονίας. Ἐν τῷ χριστιανικῷ οὐρανῷ οὔτε Βάκχος ὑπῆρχεν ἀκόμη οὔτε Ἑρμῆς ἢ Πρίαπος, ἵνα ἐλκύσῃ ἀνθρώπους οἵτινες οὐδὲν ἄλλο ἐλάτρευον πλὴν τῆς μέθης, τῆς κλοπῆς καὶ τῶν κορασίδων. Τί εἶχον νὰ καρπωθῶσιν ἢ νὰ ἐλπίσωσιν οἱ τοιοῦτοι ἐκ τοῦ χριστιανισμοῦ; Τὴν ἐλευθερίαν; Ἀλλὰ καὶ ταύτης κατεφρόνου, ἀφοῦ μάλιστα ἔπρεπε ν' ἀγοράσωσιν αὐτὴν δι' ἄλλης ὑποταγῆς, πολὺ βαρυτέρας, εἰς τὰ αὐστηρὰ παραγγέλματα τῆς χριστιανικῆς ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης. Τοιαύτης ἐλευθερίας μυριάκις ἦτο προτιμότερα αὐτοῖς ἢ οἰκία τοῦ δεσπότου μετὰ τῶν κλοπιμαίων ἀπολαύσεων καὶ τῶν νυκτερινῶν ὀργίων. Καὶ τῷ ὄντι βλέπομεν τοὺς Ῥωμαίους δούλους οὐ μόνον περιφρονοῦντας τὴν ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ προσφερομένην ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ ἀγρίως καταδιώκοντας τοὺς αὐτοκλήτους αὐτῶν συνηγόρους. Ἐνῷ ἐπίσκοποι τινες εἶτε ἐκ φιλανθρωπίας πρὸς τοὺς δῆθεν πάσχοντας καὶ καταπιεζομένους εἶτε καὶ ἐξ ἀπλοῦ προσηλυτικοῦ σκοποῦ ἐκήρυττον τὴν ἰσότητά καὶ τὴν χειραφέτησιν τῶν δουλεύοντων, οὗτοι οὐδεμιᾶς ἡμέλουν εὐκαιρίας ἵνα βλάψωσι τοὺς χριστιανούς. Καὶ ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἐν Γαλατίᾳ, καὶ ἐν Ἀφρικῇ καὶ πανταχοῦ τῆς αὐτοκρατορίας οἱ δούλοι κατεσκόπευον καὶ παρέδιδον εἰς τὸν δῆμιον τοὺς ὀπαδοὺς τῆς νέας θρησκείας, καταμηνύοντες αὐτοὺς οὐ μόνον ἐπὶ χριστιανισμῷ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνθρωποφάγους καὶ δίκην κυνῶν ἀσελγαίνοντας εἰς τὰς ὑπογείους αὐτῶν συνελεύσεις. Ἡ μαύρη αὕτη ἀχαριστία δὲν ἤρκεσε νὰ ψυχράνῃ τὸν ζῆλον τῶν πρώτων χριστιανῶν, οἵτινες δὲν

ἔπαυον παρακινοῦντες τοὺς ἀσπαζομένους τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ πατρικίους εἰς χειραφέτησιν τῶν δούλων των. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἠῤῥξανεν ἡ ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας ἡμερότης τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς Ῥωμαϊκῆς κοινωνίας, κατὰ τοσοῦτον ὁ εἰδωλολάτρης ὄχλος καθίστατο αἰσχροτέρος καὶ αὐθαδέστερος. Αἱ καθεκάστην ἀυξάνουσαι αὐτοῦ ἀπαιτήσεις ἠπέιλον κοινωνικὸν κατακλυσμὸν ὡς τὸν σπαράσσοντα σήμερον τὴν Γαλλίαν. Εὐτυχῶς ὅμως αἱ ἐπελοῦσαι τότε ἀλλεπάλληλοι τῶν βαρβάρων εἰσβολαὶ ἐκώλυσαν τὴν πρόοδον τοῦ κακοῦ, ὑποβαλοῦσαι εἰς κοινὸν ζυγὸν τὸν τε δούλον καὶ τὸν δεσπότην.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΕΜΜ. Δ. ΡΟΪΔΗΣ

Ο ΚΟΜΗΣ ΙΒΑΝΟΦΣΚΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(1869)

Α'.

Ὁ χειμὼν τοῦ 1863 ἐπῆλθε βραδύς.

Οἱ ἄνθρωποι συνεθίσαντες νὰ ὑποδέχωνται αὐτὸν, τοῦ Νοεμβρίου ἀρχομένου, ἠσθάνοντο τὴν ἔλλειψίν του. Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν περιέμενον νὰ ἴδωσι τὴν χιόνα πίπτουσαν, ἀλλ' αὕτη δὲν ἐφαίνετο· δασάκις δὲ ἐβλεπον τὸν οὐρανὸν καλυπτόμενον ὑπὸ μελανῶν νεφῶν, ἠγάλλοντο, ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι ἐγειρόμενοι τὴν ἐπιοῦσαν θὰ ἴδωσι τὴν γῆν ἐνδεδυμένην τὴν λευκὴν αὐτῆς στολήν· ἀλλ' ἠπατώντο· διότι ἀντὶ χιόνος ἄνεμος μεσημβρινὸς πνέων διεσκόρπιζε τὰ νέφη, καὶ ἡ ἐπιοῦσα ἀνέτελλε φωτιζομένη ὑπὸ λαμπροῦ χειμερινοῦ ἡλίου.

Ἡ χιών εἰς τοὺς συνεθίσαντας νὰ βλέπωσιν αὐτὴν ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰνέ τι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ.

Καὶ ὁ πενέστατος τῶν ἀνθρώπων ἐπιθυμεῖ αὐτὴν, χωρὶς παντάπασιν ν' ἀναλογίζηται ὅτι ἡ ποθεινὴ αὕτη χιών θὰ γείνη αἰτία νὰ παγώσῃ. Οὐδὲν κωλύει αὐτὸν ἵνα

ἐγειρόμενος τὴν πρῶταν καὶ βλέπων αὐτὴν ἀνακράζει — Τί χαρὰ Θεοῦ! . . .

Ὅθεν βαρέως ἔφερον τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς.

— Νὰ ἔλθῃ ὁ Δεκέμβριος, ἔλεγον οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι, καὶ νὰ μὴ χιονίσῃ! — Ἄκους ἐκεῖ, ἀδελφὲ, ἔλεγεν ἕτερος, νὰ μὴ ἀσπρίσουν τοῦ ἁγίου Νικολάου τὰ γένεια; Τί ἔπαθεν ὁ γερομωραμένος αὐτός; Οἱ δὲ μᾶλλον ἀθεόφοβοι, — Ἥξεύρετε τί συμβαίνει; φαίνεται ὅτι ἐφέτος ἀκόμη δὲν ἐμεγάλωσαν τοῦ Θεοῦ τὰ γένεια, καὶ δὲν ἤλθε καιρὸς νὰ ξυρισθῇ διὰ νὰ μᾶς τὰ βίψῃ.

Παρῆλθε καὶ ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Νικολάου χωρὶς χιόνος. Ἄ! τοῦτο πλέον ἦτο ἐναντίον τῆς φύσεως· γέροντες ἐβδομηκοντούτεις ἔλεγον ὅτι δὲν εἶδον ἄλλοτε τοιαύτην βραδύτητα.

— Τοῦ ἁγίου Νικολάου χωρὶς χιόνα! — Περιέργον πρᾶγμα! — Ἥλλαξεν ὁ κόσμος, φαίνεται, πλησιάζει τὸ τέλος του, ἐψιθύριζον οἱ δεισιδαίμονες.

Ἐπάρχει δημῶδες λόγιον ἀνὰ πᾶν ἔτος ὑπὸ μυρίων στομάτων, ἰδίως παιδικῶν, ἐπαναλαμβανόμενον, λόγιον ἀποδίδον εἰς τρεῖς ἁγίους τρεῖς διαφοροὺς ἰδιότητας. — *Βαρβάρα βαρβαρόνει*, ἴσως διότι κατὰ τὴν γένεσιν τοῦ λογίου τούτου ἐθεωροῦντο βάρβαροι οἱ ἔχοντες πάντοτε τὴν χιόνα κάτοικοι τῶν βορείων χωρῶν, *Σάβας σαθανόνει*, διὰ τῆς χιόνος ἐννοεῖται, ἥτις τφόντι ὁμοιάζει μὲ μέγα σάβανον καλύπτον τὴν γῆν, *Αἷς Νικόλας παραχόνει*, διὰ τῆς χιόνος καὶ αὐτός.

Τὸ ἔτος λοιπὸν 1863 ἀπεδείκνυε τὸ λόγιον τοῦτο ψευδές.

Αἱ κορυφαὶ τῆς Ῥοδόπης καὶ τοῦ Αἴμου, ἐξαιρουμένων ἐκείνων ἐξ ὧν οὐδέποτε ἡ χιὼν ἐκλείπει, ἀλλὰ πάντοτε διαμένει καὶ ἀπὸ λευκῆς εἰς μέλαιναν μεταβάλλεται, ἐστὶ ὅτε δὲ καὶ σκληροκόκκωτος καθίσταται, ἦσαν ἄνευ χιόνος.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἐμφάνισις αὐτῆς εἶχε καταντήσῃ τι ὅπερ οἱ ἄνθρωποι μετὰ μεγίστης ἀνυπομονησίας προσεδόκων.

Ἀλλὰ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων ὁ Θεὸς ἠδδόκησε πλέον νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἀνυπομονησίαν τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν ἀνθρώπων. Ἡ χιὼν ἤρξατο καταπίπτουσα

θέλουσα δὲ, φαίνεται, ν' ἀναπληρώσῃ τὴν μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔλλειψιν τῆς, ἔπιπτε κατὰ νιφάδας πυκνοτάτας.

Οὐδὲν ποιητικώτερον, διὰ τοὺς πλουσίους ἐννοεῖται, χιόνος πιπτούσης.

Ἐὰν μὲν ἦνέ τις Ῥωμαντικὸς, λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας μυθιστορίαν τινὰ τοῦ περικλυτοῦ Δουμᾶ, κάθηται πρὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἀναγινώσκει· ἐὰν ἀπαρέσκωσιν αὐτῷ τὰ τοιοῦτου εἶδους βιβλία, λαμβάνει ἄλλον τινὰ συγγραφέα σπουδαιότερον — μὴ πρὸς βᾶρος τοῦ Δουμᾶ. Ἐὰν δὲ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀπολαμβάνων τῆς ἡδονῆς ταύτης, τοῦ ὄραν τὴν χιόνα πίπτουσαν, ἀνήκῃ εἰς τὸ ὠραῖον ἡμισυ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, κάθηται πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ πλήττουσα διὰ τῶν ἀλαβαστρίνων δακτύλων τὰ ἐλεφάντινα τοῦ ὄργανου πληκτρα ῥίπτει ἐνίοτε τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ἐκτὸς καὶ τέρπεται θεωροῦσα τὸ μεγαλοπρεπές ἐκεῖνο θέαμα.

Ἄλλ' ἀφοῦ τοσαῦτα περὶ τῶν ἄλλων ἡλικιῶν εἶπομεν, διατὶ νὰ μὴ ὁμιλήσωμεν καὶ περὶ ἐκείνων αἵτινες εἶδον ἤδη πολλοὺς χειμῶνας, ἢ κάλλιον φέρουσιν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των, ἐκυρτώθησαν ὑπὸ τοῦ γήρωος καὶ τῶν ὁποίων ἡ φαντασία ἔπαυσε πλέον διαθερμαινομένη ὑπὸ τῶν ὠραίων σκηνῶν τῶν μυθιστοριῶν καὶ τῶν ἐνθουσιαστικῶν ἤχων τῆς μουσικῆς;

Ὁ τοιοῦτος, ἐὰν μὲν ἦνε ἀνὴρ, χόνεται εἰς τινὰ γωνίαν τοῦ δωματίου μεμψιμοιρῶν κατὰ τοῦ χειμῶνος, τοῦ ψύχους, τῆς ὑγρασίας, τῶν ῥευματισμῶν, τῆς ποδάγρας . . . ἐὰν δὲ ἦνε γυνή, κάθηται παρὰ τὴν ἐστίαν συναθροίζουσα περὶ ἑαυτὴν, ὡς ὄρνις τοὺς νοεσοῦς αὐτῆς, τὰ μικρὰ τῆς οἰκογενείας καὶ διηγεῖται εἰς αὐτὰ περὶ βρυκολάκων καὶ καλικαντζάρων ἢ, ἐν ἔλλειψι μικρῶν, καλεῖ ἐκ τῆς γειτονίας τῶν συνομηλικῶν τινὰ καὶ μετ' αὐτῆς ὑπολογίζει τὰ ἔτη τῶν γυναικῶν τῆς γειτονίας, ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἐνδυμάτων τῆς μιᾶς, περὶ τῆς ρίνος τῆς ἑτέρας, περὶ τῶν ὀδόντων τῆς τρίτης . . .

Σκέπτονται ἄρα γε οἱ τοιοῦτοι ὅτι ἄλλοι παγόνουσιν ἐντὸς καθύγρων δωματίων, ὧν τὰ παράθυρα ἀντὶ ὑέλου φράττει χάρτης ἐλαϊόδευτος;

Τὰ θέλητρα ἅπαντα τοῦ χειμῶνος, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, εἶνε διὰ τοὺς πλουσίους. Θεωρεῖς ἐκ τοῦ παραθύρου τὰς νιφάδας τῆς χιόνος πιπτούσας, ἀναγινώσκεις, παίζεις, διότι παρὰ σοὶ μορμυρίζει μονοτόνος ἢ θερμάστρα μορμυρισμῶν πρὸς ἃν σὺ μὲν οὐδεμίαν δίδεις προσοχήν, ἀλλ' ἂν τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατὰ τύχην εἰσέλθῃ βράκένδυτός τις βεβχίως θ' ἀνακράξῃ, — Τὶ ζέστη ἐδῶ μέσα! . . .

Δὲν περιπατεῖς ἐπὶ τῶν γυμνῶν τοῦ δωματίου σανίδων, ἀλλ' ἐπὶ τάπητος μαλακοῦ καὶ γυμνοῦ ἐν ᾧ βυθίζονται οὕτως εἰπεῖν, οἱ πόδες σου καὶ ἂν ὁ βράκένδυτος ἐκεῖνος οὐδὲ καθ' ὕπνον εἶδεν.

Σκέπτεσαι ὅτι τὸ ἐσπέρας ἐν τῷ χορῷ, εἰς ἃν εἶσαι προσκεκλημένος, θὰ ἴδῃς τοσαύτας ὠραιότητας ἢ θὰ ἐπιδείξῃς τοὺς γυμνοὺς σου ὄμους! . . Αἱ! ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τινὲς ἐπιδεικνύουσαι οὐ μόνον τοὺς ὄμους, ἀλλὰ καὶ τὰς κνήμας καὶ τὰ στήθη . . . Ἀλλ' ὀπίσθη καὶ ὁποῖα διαφορὰ μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων!

Αἱ μὲν ἐπιδεικνύουσιν αὐτοὺς ἐκουσίως ἢ μᾶλλον εὐαρέστως ἢ, ἂν θέλητε, δεικνύουσιν αὐτοὺς ὅπως λάθωσιν ἐπ' αὐτῶν, καθ' ἃν χρόνον εἰσι παραδεδομένοι ἡδυπαθῶς εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν μεθύοντων ἐραστῶν των, φιλήματα πύρινα! . . .

Αἱ δὲ ἕνεκα τίνος;

Τῆς πτωχείας . . . !

Ἄ! Ἡ οἰκτρά αὕτη μᾶστιξ τῆς ἀνθρωπότητος δὲν θὰ ἐκλείψῃ; Ἰδοὺ ζήτημα σπουδαιότατον καὶ οὐσιωδέστατον διὰ τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου. Ἐξάλειψατε, ἐξαφανίσατε τὴν πτωχείαν, καὶ πάραυτα θὰ ἴδῃτε ὅτι τὸ μὲν ἄρρεν φύλον θὰ παύσῃ παράγον κακούργους, τὸ δὲ θῆλυ *τρακίλας παρθένους*.

Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν εἶνε αὕτη ἡ μόνη αἰτία ἢ ἐξωθοῦσα πρὸς τὸ κακούργεῖν, ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν εἶνε μόνη ἢ πτωχεία, ἢ ὅμως πάντοτε δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ προσφυῶς μαστροπὸν τῶν νεανίδων, ἢ ἐξωθοῦσα τὴν γυναῖκα πρὸς τὸ ἀμαρτάνειν διότι ὑπάρχουσι φύσεις κακαὶ πράττουσαι τὸ κακούργημα ἢ τὸ ἀμαρτήμα ἔχι δι' ἄλλο τι ἢ διότι εὐχαριστοῦνται πράττουσαι τοῦτο, ἀλλ' αὐταὶ τύχῃ ἀγαθῇ εἶνε ὀλίγαι, ὀλίγισται. Οὐδεὶς ἐν τούτοις

δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τὰ πλεῖστα κακά, ἐξαιρουμένων περιστάσεων τινῶν, συμβαίνουσιν ἕνεκα τῆς πτωχείας. Βεβαίως οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ, ἐνῶ δύναται νὰ ζῇ εὐδαιμόνως ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς οἰκογενείας του, νὰ ἐκθέσῃ τὴν ζωὴν του, τὴν τιμὴν του, τὴν ἐλευθερίαν του ἀλλ' ἀλοίμονον, ἐὰν ἄπαξ ἐξολισθήσῃ πρὸς τὸ κακόν . . ! Οὐδὲν ἔπειτα, οὐδ' αὐτὰ τοῦ Κροίσου τὰ πλούτη δύναται νὰ τὸν κρατήσωσιν . . . Ἡ ἀπληστία ἀφ' ἑνὸς, ἢ τύψις τῆς συνειδήσεως ἀφ' ἑτέρου, ἢ ὅμως νομίζει ὅτι θὰ κατασιγάσῃ ριπτόμενος εἰς νέα κακούργηματα, καθιστῶσιν αὐτὴν ἄγριον πολέμιον τῆς κοινωνίας ἐν ἣ ζῇ. Τὸ δὲ τέλος τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ποῖον;

Ἡ ἐφ' ὅρου ζωῆς ἀφαιρέσις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἢ ἡ ὀλεθρία καὶ ἀτιμος ἐπὶ τῆς ἀποτροπαίου τοῦ Γιλιοτίνου μηχανῆς ἀνάβασις, ἄλλου κακοῦ χειρόνος μαινοῦτος τὴν ἀνθρωπότητα, περὶ οὗ ἐν ἄλλῃ εὐκαιρία, καὶ ὅπερ χειρίστον, ἢ στέρισις τῆς κοινωνίας ἐνὸς ἀνθρώπου, ὅστις ἴσως θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ δι' αὐτὴν πολλὰ ἀγαθὰ, ἐὰν ἀπ' ἀρχῆς ἐλάμβανεν ἄλλην διεύθυνσιν ἐν τῷ βίῳ . . .

Ἡ ῥύμη τοῦ λόγου ἔφερεν ἡμᾶς μακρὰν τοῦ προκειμένου, πρὸς ὃ ὅμως δὲν λησμοῦμεν νὰ ἐπανέλθωμεν.

Οἱ κάτοικοι ἐγερθέντες τὴν πρωτὴν εἶδον ὅλην τὴν πεδιάδα καλυπτομένην ὑπὸ λευκοτάτης σινδόνης· τὰ ὄχρα τῶν δένδρων φύλλα, ὅσα ὁ χειμέριος βορρᾶς δὲν εἶχε καταρρίψει, καλυπτόμενα ὑπὸ χιόνος, τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν, τὸ πᾶν λευκόν.

Ὀκτῶ ἡμέρας κατέπιπτεν ἡσύχως, τὸ δὲ βάθος αὐτῆς εἶχεν ὑπερβῆ τὸ ἀνάστημα ἀνθρώπου. Τὴν ἐνάτην ὅμως συνωθέετο ὑπὸ βορρᾶ σφοδρότατου καὶ κατέπιπτε στρεφομένη, ὡς σίφων θαλάσσιος.

Ὅ,τι συμβαίνει ἐν ταῖς ἐρήμοις τῆς Ἀφρικῆς μετὰ τὴν ἄμμον, ταῦτόν συμβαίνει ἐν τοῖς πεδίοις τῶν βορείων χωρῶν μετὰ τὴν χιόνα. Ὁ σφοδρὸς ἄνεμος ἐγείρει καὶ ἀνύψοι αὐτὴν ἐκ τῆς γῆς *γεμίξει ταῖς τρύπαις*, λέγουσιν οἱ ἐγγύριοι· διότι ἅπαντα συσσωρεύεται εἰς μέρη, ἔνθα ὁ ἄνεμος πνέει ἄνευ ὀμίης ἢ πληροῦ τοὺς ἐν ταῖς πεδιάδι χάνδακας.

Οὐαί τῷ ὀδοιποροῦντι τοιαύτην ἡμέραν! καὶ μάλιστα ἐάν ἔχη τὸν ἄνεμον κατὰ πρόσωπον! . . .

Ἡ ἐκ τῆς γῆς ἀνυψουμένη χιὼν συνειννομένη μετὰ τῆς καταπιπτούσης ἐμποδίζει αὐτὸν τοῦ νὰ βλέπῃ, ὥστε βαδίζει τυφλοῖς ὄμμασιν· ἀπόλυσι τὴν συνήθη ὁδὸν καλυπτομένην ὑπ' αὐτῆς καὶ βαδίζει οὐδὲν ἄλλο βλέπων ἢ χιὼνα, πανταχοῦ χιὼνα . . .

Προχωρεῖ ἀφιερούμενος εἰς τὸν Θεόν . . .

Καὶ ἐνόσω μὲν ἔχει νὰ ἀντιπαλαίῃ κατὰ τῆς χιὼνος, ὑπομονή· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀκούει τὰς φρικαλέας ὠρυγὰς τῶν πειναλέων λύκων, οἵτινες τοιαύτας περιστάσεις εὐρίσκοντες κατέρχονται εἰς τὰς πεδιάδας καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν πυλῶν τῶν πόλεων. *Λύκος τὴν ἀνεμοζάλην γυρνεύει*, λέγουσι.

Τότε δὴ ἄρχεται προσευχόμενος ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς του. . .

Ἀκούει μόνον τοὺς ὠρυγμοὺς τῶν λύκων, καὶ μόνον ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ κρίνῃ πόσον ἀπέχουσι ἀπ' αὐτοῦ καὶ ποῦ εὐρίσκονται· δὲν παρέρχεται πολὺς χρόνος, καὶ ἰδοὺ διακρίνει ἐντὸς τῆς ἀελληέσσης χιὼνος σκιάς τινας καὶ ὀφθαλμοὺς σπινθηρίζοντας. . . .

Τετέλεσται. . . .

Β'.

Ἦδη ἄς μᾶς ἀκολουθήσωσιν οἱ ἀναγνώσται ἐπὶ τοῦ Αἵμου, καίπερ τοῦ ψύχους ὄντος ὑπερβολικοῦ καὶ τῆς χιὼνος τὸ βάθος τριῶν πήχεων.

Ἐπὶ τινος τῶν κλιτύων τοῦ ὄρους τούτου κεῖται ἡ κωμόπολις Καζανλίκιον. Τὴν 4 ἰανουαρίου 1864 ἡ κωμόπολις ἄπασα ἦτο ἀνάστατος· σύμπαντες δὲ οἱ κάτοικοι ἦσαν συσσωρευμένοι πρὸ τῆς οἰκίας ἐνὸς τῶν πλουσιωτέρων κατοίκων τῆς κωμοπόλεως, τοῦ Ἰωάννου Πέτκωφ.

Οὗτος πρὸ δύο ἐβδομάδων εἶχεν ἀναχωρήσει διὰ τὰ περίξ χωρία χάριν τῶν ἐμπορικῶν του ὑποθέσεων· διαρκουσῶν δὲ τῶν ἐπισήμων ἐορτῶν μάτην περιεμένετο ὑπὸ τῆς συζύγου του.

Τὴν ἡμέραν ὅμως ἐκείνην ἵππος τις ἄνευ ἀναβάτου ἐλθὼν ἔστη πρὸ τῆς αὐλείου θύ-

ρας χρεμετίζων καὶ κροαίων· ἡ κυρία Πέτκωφ ἀκούσασα τὸν χρεμετισμὸν ἐνόμισεν ὅτι ὁ σύζυγός της ἐπανῆλθε καὶ ἔδραμε μετὰ τοῦ διετοῦς υἱοῦ της πρὸς ὑποδοχὴν του εἰς τὴν θύραν, ἔνθα εὔρε τοὺς ὑπέρτας ἐλθόντας πρὸ αὐτῆς καὶ ἱσταμένου· εἰς τὸν οὐδὸν, ἕνα δὲ ἐξ αὐτῶν κρατοῦντα τὸν ἵππον.

— Ποῦ εἶνε ὁ σύζυγός μου; ἠρώτησεν ἀμέσως αὐτούς.

— Δὲν τὸν εἶδομεν, ἐψιθύρισαν οὗτοι.

— Πῶς δὲν τὸν εἶδετε; καὶ ἦλθε λοιπὸν ὁ ἵππος μόνος του;

— Ναί· μόνος του.

— Μὴ μοῦ τὸ κρύπτετε! ποῦ εἶναι; ἀνέκραξε μετὰ φόβου ἅμα καὶ χαρᾶς.

— Δὲν ἤξεύρομεν, κυρία. . .

— Λοιπὸν θέλετε νὰ παίξετε μαζὶ μου;

Ἦγνόει τί νὰ πιστεύσῃ· ἦλθεν ὁ σύζυγός της καὶ ἐκρύβη χάριν ἀστεϊσμοῦ, ἡ τῶντι δὲν ἐπανῆλθε, καὶ ἐπομένως οἱ ὑπέρται εἶχον δίκαιον· ἀλλ' ὁ ἵππος;

Ἐκ τῆς ἀμφιβολίας ταύτης ἀπήλλαξεν αὐτὴν ὁ κρατὼν τὸν ἵππον οἰκέτης δεῖξας αὐτῇ τὸ ἐφίππιον.

Ἡ κυρία Πέτκωφ ἅμα ἰδοῦσα τοῦτο ἐξέβαλε κραυγὴν καὶ ἔπεσε λειπόθυμος εἰς τὰς ἀγκάλας ὑπηρετρίας τινός. Εἶδεν ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου χιὼνα ἐρυθρὰν ἐξ αἵματος κατερχομένου μέχρι τῆς κοιλίας τοῦ ἵππου. Ὁδήγησαν αὐτὴν πάραυτα εἰς τινὰ τῶν θαλάμων τῆς οἰκίας.

Μετ' ὀλίγον προσῆλθε πρὸς τὸ συνηθρισμένον ἐν τῇ ὁδῷ πλῆθος καὶ τις κύριος φέρων ἐνδυμασίαν χειμερινὴν καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἐφόρει πῖλον ἐκ δέρματος πολυτιμοτάτου καλύπτοντος τὰ ὄτα καὶ μέρος τοῦ τραχήλου, μακρὸν ἐπενδύτην ὑπερραμμένον ὡσάυτως διὰ πολυτίμου δέρματος καὶ καθήκοντα μέχρι τῶν γονάτων καὶ ὑποδήματα φθάνοντα ὑπεράνω αὐτῶν. Ἄμα φθᾶς·

— Τί συμβαίνει; ἠρώτησεν.

— Λύκοι, λέγουν, ἔφαγον τὸν κύριον Πέτκωφ, εἶπόν τινες.

— Τί λέγετε; . . . εἶναι βέβαιον; ὑπέλαβε καὶ συγχρόνως τὸ πρόσωπόν του ὕπερ πρὶν ἢτό πως ὠχρὸν ἀνελάμβανεν ἤδη τὴν χροιάν του.

— Μάλιστα· βεβαίωτατον.

— Α! τί δυστύχημα! πόσον καλὸς ἄνθρωπος ἦτο, ὑπέλαβε. Βεβαίως ἡ δυστυχὴς σύζυγός του θὰ ἔχη ἀνάγκην παραμυθίας, προσέθηκε καὶ ἠτοιμάσθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἄλλὰ πράγμα τι ἀκατάληπτον μὲν εἰς τοὺς ἄλλους, ὅπερ ὅμως οὗτος κάλλιστα ἐνόει, ἐφαίνετο κωλύον αὐτόν.

— Βεβαίως, κύριε· σεῖς ἔχετε σχέσεις μὲ τὴν οἰκογένειαν τοῦ μακαρίτου· κάμετε αὐτὴν τὴν χάριν εἰς τὴν κυρίαν καὶ πηγαίνετε νὰ τὴν παρηγορήσετε ὀλίγον· τὴν ἐπῆραν μάλιστα ἐπάνω λειποθυμημένην...

— Πῶς; λειποθυμὸν!... ἀνέκραξεν ὁ ἄγνωστος ὠχριστῶν.

— Ναί· ἐπειδὴ εἶδε τὸ ἄλογον αἵματωμένον...

Ἡ παρότρυνσις τῶν χωρικῶν ἀφ' ἐνός, ἡ εἰδησις τῆς λειποθυμίας ἀφ' ἐτέρου ἀπέδωκαν αὐτῷ τὸ ἀπολεσθὲν θάρρος. Ἄλλὰ

— Τί νὰ σὰς πῶ, μωρὲ παιδιὰ, εἶπεν ὁ παντοπώλης τοῦ χωρίου ὅστις πατρίδα εἶχε τὴν Ἡπειρον, μὲ φαίνεται ὅτι αὐτόν τὸν ἄνθρωπον δὲν τὸν ἔφαγαν οἱ λύκοι...

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐκράτησαν τὸν ἄγνωστον ὃν ἐνόμιζέ τις καθηλωθέντα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

— Τόσῃ ὥραν συλλογίζομαι, ἐξηκολούθησεν ὁ παντοπώλης, συλλογίζομαι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ φάγουν ἓνα ἄνθρωπον οἱ λύκοι καὶ νὰ μὴ φάγουν ἢ ἀκρωτηριάσουν τοῦλάχιστον τὸ ἄλογο... καὶ δεύτερον, τί διάβολο! τῆ βράχι τοῦ ἀλόγου εἶχαν γιὰ τραπέζι αὐτοὶ οἱ διαβολόλυκοι καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἔφαγαν... Ἐπειδὴ ἡ σέλλα τοῦ ἀλόγου ἦτο ὅλη αἷματα... Μὰ τὴν ἀλήθειαν, κἀτι ἄλλο θὰ συνέβῃ...

Ἐκάστη λέξις τοῦ παντοπώλου ὡς ζέουσα λάβα διεβίβρωσκε τὰ στήθη τοῦ ἀγνώστου.

— Ὡσάν τί ὑποπτεύεις, Μαστρο-Σίμο; ἠρώτησέ τις τῶν χωρικῶν.

— Δὲν ἠξεύρω, ἀπήνησεν οὗτος, τὸ πρᾶγμα ὅμως ἐλπίζω νὰ φανερωθῇ...

Ὁ ἄγνωστος ἀκούσας τὰς λέξεις ταύτας ἐρρίγησε ῥίγος, ὅπερ ὅμως οὐδενὶ τῶν παρόντων ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν· διότι τίς ἰστάμενος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ καθ' ὃν

χρόνον ἡ χιῶν καταπίπτει συστρεφομένη ὑπὸ τοῦ βορρᾶ δὲν ῥίγοι;

— Καλὰ λέγεις, Μαστρο-Σίμο, εἶπεν ἄλλος τις· πῶς ἔφαγαν τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν οἱ λύκοι, ἐνῶ τὸ ἄλογο δὲν ἔχει οὐδὲ δαγκαματιά;

— Βέβαια! ὑπέλαβεν ὁ παντοπώλης ἐναβρυόμενος διὰ τὴν ὑπὸ τῶν ἄλλων παραδοχὴν τῆς γνώμης του.

Ὁ ἄγνωστος ἐστράφη καὶ εἶδεν αὐτόν διὰ βλέμματος ὅπερ τὸν ἐπάρωσε.

— Καὶ δὲν μοι λέγεις, παρακαλῶ, τί ἔπαθεν; ἠρώτησε μετὰ φωνῆς κάπως ὑποτρεμούσης.

— Τί ἔπαθε; καὶ θέλει ἐρώτημα! ὑπέλαβεν ὁ παντοπώλης ὀργισθεὶς διὰ τὸ αὐθαδὲς ἐκεῖνο βλέμμα, κάποιος τὸν ἐσκότωσε, νὰ τί ἔπαθε!...

Ἐπηκολούθησαν τὰς λέξεις ταύτας σιγμᾶί τινες σιωπῆς, καθ' ἃς ὁ ἄγνωστος ἐσκέπτετο· πάραυτα ὅμως οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξήστραψαν ὑπὸ χαρᾶς.

— Νὰ μάθης, ἄθλιε, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀποκαλύπτῃς μυστήρια! βεβαίως ἔπραξας τοῦτο ἀκουσίως, ἀλλὰ τί μὲ μέλει; ἀρκεῖ ὅτι τὸ ἀπεκάλυψας. Εἶτα δὲ ὑψῶν τὴν φωνήν·

— Χωρικοί! εἶπεν, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος οὗτος τοσοῦτον ἐπιμένει εἰς τὴν γνώμην του αὐτὴν, ὅτι δηλαδή ὁ φίλος μου ἐδολοφονήθη, βεβαίως θὰ γνωρίζῃ καὶ τὸν φονέα του, ἴσως μάλιστα εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος... Συλλάβετε καὶ ὀδηγήσατε αὐτόν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἐντὸς ὀλίγου πιστεύω ὅτι τὸ πρᾶγμα θὰ ἀποδειχθῇ. Ἐάν τὸν ἀφήσετε νὰ φύγῃ, θὰ φανῆτε συνένοχοι αὐτοῦ, καὶ προσέχετε... Ἐγὼ ἀναβαίνω ἐπάνω διὰ νὰ ἴδω πῶς ἔχει ἡ δυστυχὴς κυρία, προσέθηκε καὶ εἰσήλθεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Γνωρίζουσι βεβαίως οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν, — ἡ ἄν δὲν γνωρίζωσιν, ἃς τὸ μάθωσι τώρα, — τὸ μῖσος ὅπερ διατρέφουσιν ἐναντίον ἀλλήλων ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, οἱ Ἕλληνας καὶ οἱ Βούλγαροι. Οὐ τοῦ παρόντος νομίζομεν νὰ ἐκθέσωμεν τίνα τὰ αἴτια τοῦ μίσους τούτου καὶ τίς τῶν δύο ἐθνικοτήτων ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς τὸ δίκαιον.

Ὁ Μαστρο-Σίμος ἀνήκων εἰς τὴν πρώ-
την ἐξ αὐτῶν καὶ ἔχων τὸν ἔμφυτον παρ-
ἡμῖν τοῖς Ἕλλησιν ἐγωῖσμόν, τοῖς πάν-
τοτε ἐναθρονομένοις ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς τῶν
προγόνων, καθήπτετο ἐκάστοτε τῶν χω-
ρικῶν ἀποκαλῶν αὐτοὺς βαρβάρους, ἀμα-
θεῖς, νωθροὺς, ἐπομένως ἐμισεῖτο καὶ ὑπε-
βλέπετο ὑπ' αὐτῶν, οἵτινες ὅμως δὲν ἐδεύ-
κνον πρὸς αὐτὸν τὴν δυσαρέσκειάν των,
ὑπεκρίνοντο ὅτι ἐξελάμβανον τὰς προσβο-
λὰς αὐτοῦ ὡς ἀστεϊσμούς, διότι τὰ ἐνό-
ματα τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν εὕρισκοντο
εἰς τὸ *κατάστιχόν του*· ἐπειδὴ δὲ,

δρὺς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται,

εὐρόντες ἤδη εὐκαιρίαν ἐπέπεσον ἅπαντες
κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν φυ-
λακὴν κραυγάζοντες·

— Δολοφόνε! .. δολοφόνε! .. μᾶς ἐφό-
νευσας τὸν καλλίτερον συμπολίτην! ἄθλιε,
Γραικύλε . . .

Μάτην δὲ δυστυχῆς Μαστρο-Σίμος διε-
μαρτύρητο, μάτην ἐκραύγαζεν ὅτι ἠδι-
κεῖτο· οὐδεὶς ἦν δὲ ἀκούων, ἐβρίφθησαν μᾶ-
λιστα κατ' αὐτοῦ καὶ τινες λίθοι.

— Ἀφήσατέ με τοῦλάχιστον νὰ κλεισῶ
τὸ παντοπωλεῖόν μου, ἰκέτευεν δὲ δυστυ-
χῆς βλέπων τὴν ἀμετάτρεπτον αὐτῶν ἀ-
πόφασιν νὰ τὸν ὀδηγήσωσιν εἰς τὴν φυ-
λακὴν.

— Ὅχι! ὄχι! δολοφόνε! ἀνέκραζον ἅ-
παντες.

Τοῦτο μάλιστα ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ δρά-
μωσὶ τινες εἰς τὸ παντοπωλεῖον, ὅπερ ἐν
ροπῇ ὀφθαλμοῦ διηρπάγη. Ἐννοεῖται ὅτι
καὶ τὸ φόβητρον τῶν χωρικῶν, τὸ *κατά-
στιχόν* τοῦ Μαστρο-Σίμου, ἐξηφανίσθη.

Ὅθεν δὲ ἀτυχῆς Ἠπειρώτης ὠδηγήθη εἰς
τὴν φυλακὴν.

Ἢδὴ ἴσως τις τῶν ἀναγνωστῶν ἐρωτή-
σῃ, τί ἐζήτηε ἐν μέσῳ Βουλγαρικῷ χωρίου
Ἠπειρώτης παντοπώλης.

Ἢ ἐρώτησις αὕτη καίπερ κατὰ πρῶτον
ἄλογος φαινόμενη, — καὶ ζητοῦμεν συγ-
γνώμην ἀπὸ τὸν ἐρωτήσαντα ἀναγνώστην,
— εἶνε ὅμως τοῦλάχιστον κατὰ τὴν περί-
στασιν ταύτην δικαία, καὶ διὰ τοῦτο ἐν
ὀλίγοις ἀπαντῶμεν.

Τὸ περίεργον τοῦτο παρατηρεῖται ἐν

Τουρκίᾳ, ἰδίως τῇ εὐρωπαϊκῇ. Ἐπισκέφθητι
οἷα δήποτε χωρία, ἔχοντα ὅσα δήποτε παν-
τοπωλεῖα, οἱ κύριοι αὐτῶν, ἂν ὄχι ὄλων,
τοῦλάχιστον τοῦ ἐνός ἢ τῶν δύο θὰ ἦνε
Ἠπειρώται. Περιηγήθημεν ὄλην σχεδὸν τὴν
Θράκην, πλεῖστα μέρη τῆς Μακεδονίας καὶ
Βουλγαρίας, καὶ ἐν τούτοις δὲν ἠδυνήθημεν
νὰ εὕρωμεν χωρίον ἄνευ τοιοῦτου. Διη-
γοῦνται μάλιστα καὶ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον,
ὅπερ παραθέτομεν πρὸς μείζονα τῶν λόγων
μας τούτων πίστωσιν.

Ἄγγλος τις παρατηρήσας τὸ φαινόμε-
νον τοῦτο ἀπεφάσισε, — πάντοτε οἱ Ἄγγ-
λοι διαπράττουσι τὰς μεγάλας ἀνοησίας,
— νὰ ἀναζητήσῃ πανταχοῦ ἵνα εὕρῃ ἐν
καὶ μόνον τοῦλάχιστον χωρίον, οὗτινος ὁ
παντοπώλης νὰ μὴ ἦνε Ἠπειρώτης. Ἐπι-
σκεφθεὶς ὄλον τὸ ἀνατολικὸν ἡμισφαίριον
καὶ μὴ ἐπιτυχῶν τοῦ σκοποῦ του μετέβη
καὶ εἰς τὸ δυτικόν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἀπέτυ-
χεν. Ἐξακολουθῶν λοιπὸν τὴν περιήγησίν
του ἔφθασεν εἰς τι χωρίον ἐν μιᾷ τῶν
ἐσχατιῶν τῆς Ἀμερικῆς κείμενον, ἔθνα ἤτο
βέβαιος ὅτι δὲν θὰ ὑπῆρχεν Ἠπειρώτης.
Εἰσέρχεται εἰς τὸ ἐν καὶ μόνον παντοπω-
λεῖον τοῦ χωρίου καὶ βλέπει χωλὸν τινα
κύριον περιποιούμενον τοὺς θαμῶνάς του.

— Τίς εἶνε ἡ πατρίς σου; ἐρωτᾷ αὐτὸν
ἄμα εἰσελθὼν.

— Ἢ Ἠπειρος, κύριε, ἀπαντᾷ ὁ χωλὸς
παντοπώλης ἀπορῶν πως διὰ τὴν τοιαύ-
την προθυμίαν τοῦ τέκνου τῆς ξανθῆς Ἀλ-
βίονος.

— Ἄο! ὦ! ἀνέκραξεν ὁ ἀγαθὸς Ἄγγ-
γλος, σὺ χωλὸς ὦν ἤλθες ἕως ἐδῶ, ἀλλ'
ἂν δὲν ἦσο τοιοῦτος, ἀπορῶ μὰ τὴν ἀλή-
θειαν ποῦ θὰ ἐπήγαινες!

Δὲν θὰ γελάσωσι, πιστεύομεν, οἱ ἀνα-
γνωσταὶ οὔτε μὲ τὴν ἀγαθότητα τοῦ συγ-
γραφέως ἐμβολόντος εἰς τὴν διήγησίν του
ἐπιεισόδιον μὴ συνδεόμενον μετ' αὐτῆς,
οὔτε μὲ τὸν πλάνητα βίον τῶν τέκνων
τῆς εὐάνδρου Ἠπειροῦ· διότι αὕτη ἡ λέξις
εὐάνδρος ἦν ἅπαντες μεταχειριζόμεθα ὀμι-
λοῦντες περὶ αὐτῆς ἀρκεῖ νὰ δικαιολογήσῃ
τὰς πλάνας τῶν τέκνων τῆς. Ἐὰν αὗται
δὲν εἶχον χώραν, δὲν θὰ ἠριθμοῦμεν μετα-
ξὺ τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους
ἡμῶν τοὺς Ζωσιμάδας, Καπλάνας, Ζάππας

καὶ τὴν λοιπὴν χορείαν τῶν αἰοιδίμων ἐκείνων ἀνδρῶν.

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν διήγησιν.

Ὁ ἄγνωστος εἰσελθὼν εἰς τὸν θάλαμον εὔρε τὴν κυρίαν κειμένην ἐκτάδην ἐπὶ τινος ἀνακλίντρου. Ἐρωτήσας δὲ τὴν παριστάμενην ὑπηρετρίαν τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς υἱείας τῆς κυρίας Πέτκωφ προὐχώρησε καὶ ἔλαβεν αὐτὴν τῆς χειρός.

Ἀστραπὴ εὐχαριστήσεως ἀκαριαία ἐφώτισε τὸ πρόσωπόν του.

— Ἐκάμετε πολὺ κακὰ νὰ μὴ ἀφήσετε ἐλεύθερον τὸ στήθος τῆς κυρίας, εἶπε καὶ πάραυτα ἀπεκάλυψε τὸ στήθος τῆς. Εἶτα στάς καὶ παρατηρήσας αὐτὴν διὰ βλέμματός μεστοῦ ἀνοσίου ἔρωτος ἔφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας τῆς νεαρᾶς γυναικός.

Ἡ κυρία Πέτκωφ, εἶτε διότι ἠσθάνθη τὴν ψυχρὰν αὐτοῦ χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας τῆς, εἶτε διότι ἡ κατέγουσα αὐτὴν λειποθυμία ἤρξατο διασκεδαζομένη, ἠνέωξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔφερε τὸ βλέμμα περίξ αὐτῆς· ἰδοῦσα δὲ τὸν ἄγνωστον πρὸ αὐτῆς ἰστάμενον·

— Εὐχαριστῶ, κύριε, ἐψιθύρισεν.

Οὗτος προσεπάθει νὰ καθησυχάσῃ αὐτὴν διὰ λέξεων τινῶν ἀορίστων, ἐφαίνετο κατεχόμενος ὑπὸ πυρετοῦ, ἐκ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν του διεχέετο οὐκ οἶδ' αὖτις ἱερόσυλον. Ἀνήγειρε τὴν ἀτυχῆ γυναῖκα ὡσεὶ θέλων νὰ τοποθετήσῃ αὐτὴν καλῶς, — πράγματι ὅμως ὅπως αἰσθάνθη τὴν πνοὴν αὐτῆς διατρέχουσαν ἐπὶ τῶν παρεῖων του, ὅτε ἡ κυρία Πέτκωφ καταληφθεῖσα ὑπὸ νέας λειποθυμίας κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ στήθους του.

— Ὁ σύζυγός μου... ἐψιθύρισε, ποῦ εἶνε ὁ σύζυγός μου...

— Κυρία, δὲν ἔπαθε τίποτε... ἐψέλι-
σεν ὁ ἄγνωστος ὅστις κρατῶν τὴν γυναῖκα ταύτην εἰς τὰς ἀγκάλας του ἠσθάνετο τὰ γόνατά του καμπτόμενα· μὴ δυνήθεις δ' ἐπὶ τέλους νὰ ἀντιση κατέπεσε μετ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου.

Ἡ κεφαλὴ τῆς νεαρᾶς γυναικός ἔκειτο ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς καρδίας του· οὗτος δὲ παρετήρει τὴν λειποθυμὸν ταύτην ὠραιότητα, τὴν καταστᾶσαν ἤδη ὠραιότεραν ἕνεκα τῆς διαχουμένης κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ἐλαφρᾶς ὀχρότητος,

μετ' ἀπληστίας μεγίστης. Μόλις λεπτά τινα παρήλθον οὕτω, καὶ ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀνεσκήρτησε, ὡσεὶ ἔκειτο, οὐχὶ ἐν ταῖς ἀγκάλας φίλου, ἀλλὰ τίγρωος. Κατενόησεν ὅτι οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας ἐφ' ἧς ἐστηρίζετο δὲν ἦσαν παλμοὶ συμπαθείας καὶ λύπης, ἀλλ' ἱεροσύλου καὶ αἰσχροῦς ἠδονῆς.

— Πάλιν αὐτὸς... ἐψιθύρισε συνερχομένη.

Ὁ ἄγνωστος ἀκούσας τὰς λέξεις ταύτας συνέσπασε τὰς ὀφρῦς.

— Κυρία... ἐψέλισε μετὰ τόνου ὑπερ-
φαινόντος δυσαρέσκειαν.

Ἡ κυρία Πέτκωφ μετ' ὀλίγον συνήλθεν ἐντελῶς. Ἐσκέφθη ὅτι οὐδ' ἀκουσίως ἑαυτῆς ἔπρεπε νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὃν ἴσως εἶχε λόγους νὰ μισῇ, στιγμὰς τινας ἠδονῆς. Ἡ σκέψις αὕτη τὴν ἠνάγκασε ν' ἀναλάβῃ τὰς ἀπολεσθεῖσας δυνάμεις τῆς.

(ἀκολουθεῖ)

Α. Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΠΟΤΑΜΟΣ ΣΤΥΞ

(Ἀπόσπασμα περιηγήσεως τοῦ Α. Δελίλλη.
Tour du monde, 1863.)

Ἐκεῖθεν διευθύνθημεν πρὸς τὰ παράλια τῆς Νεαρᾶς θαλάσσης, καὶ, πρὸ τινος μικρᾶς λεκάνης ὀκτῶ ἢ δέκα μάλιστα μέτρων πλατείαις, ὄφειλον νὰ ὁμολογήσω ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ κάμνουσι συχνὴν κατὰχρησιν τῶν πομπωδῶν ὀνομάτων. Μετ' ὀλίγον εὔρομεν εὐρὸν ῥεῦμα ὕδατος φράσσον ἡμῖν τὴν δίοδον. Ὁ ὑπόγειος οὗτος ποταμὸς καλεῖται Στύξ. Ἀναβαίνω εἰς τὴν χονδροειδῆ λέμβον τοῦ Καρῶν, ὁ μέλας ναύτης μου ἐκφέρει κραυγὰς τινας καὶ οἱ θόλοι ἀντηχοῦσι μακρὰν· θὰ ὑπέθετέ τις ὅτι ἦσαν γόοι ψυχῶν καταδικασθειῶν εἰς τὰ αἰώνια ἐκεῖνα σκότη. Αἱ δᾶδες ἡμῶν ἐπιχέουσι χρώματα ἐρυθρωπὰ ἐπὶ τῶν βράχων ἐνῶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς Στυγὸς ὄλου ἀκτινοβολοῦντος ὑπὸ λαμπρῶν ἀντανακλάσεων φαίνεται γιγαντώδης ἡ σκιαγραφία τοῦ μαύρου. Τὸ παράδοξον ἐκεῖνο θέαμα μὲ ἐβύθιζεν εἰς ἀλλοκότους σκέψεις, ὅταν τρομέρος τις κρότος ἀντήχησεν αἴφνης εἰς τὸ

σπήλαιον. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι συνέβαινε γενική κατάρρευσις τῶν βράχων. Ἐν τούτοις ἦτο παίγιον τοῦ Μάτ, ὅστις ἐδείκνυε τοὺς ὀδόντας του γελῶν ἀπὸ καρδίας. Ἐνῶ ἐγὼ βυθισμένος εἰς τὴν ἔκστασίν μου ἐλησμόνουν τὴν παρουσίαν του, ἐκεῖνος ἀπεβιβάσθη, καὶ κτυπήσας ἐπανηλειμμένος ἐπὶ ἐνὸς ὑφάσματος ἐπροξένησε τὴν φοβεράν ἐκείνην ἀντήχησιν ἣτις εἶχε σταματήσει τὸν ῥοῦν τῶν σκέψεών μου· δὲν ἠδυνήθηνα δυσαρεστηθῶ ἐναντίον του, καθότι μοι ἐπροξένησεν αἴσθησιν τὴν ὁποίαν ἐπὶ πολὺ δὲν θὰ λησμονήσω.

Μετὰ ἡμισείας ὥρας πλοῦν ἀπεβιβάσθημεν καὶ ἐπατήσαμεν ἐπὶ ἄμμου λεπτῆς, σχηματιζούσης τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ ἐν ὥρᾳ παλιρροίας. Διακρίνονται ἐντελῶς τὰ ἀναμφισβήτητα ἴχνη τῶν διαφόρων στρωμάτων της. Ἴδου μακρύτερον μικρὰ πηγὴ θειοῦχος, ἔπειτα ἡ περιοχὴ τοῦ Κλεβε-λάνδ, τῆς ὁποίας αἱ πλευραὶ φαίνονται κεκαλυμμέναι ὑπὸ θελκτικῶν ἀνθέων λεπτοφουσεστάτης ἐντελείας. Ἡ παρατήρησις αὕτη ἐγένετο παρ' ὄλων, καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν μᾶλλον πεζῶν περιηγητῶν. Ἡ περιοχὴ ἐκείνη καταλήγει εἰς τὴν αἴθουσαν

Ποταμὸς τῆς Στυγός.

τοῦ χοροῦ, μὲ τὰ χιονώδη τείχη της· τὸ στιλπνὸν ἐπίχρισμα τὸ ὁποῖον τὰ περικαλύπτει εἶναι τῶντι χιονώδους λευκότητος. Ὅδοι ἄλλοτε εὐρεῖται ἄλλοτε στεναί, ἠνωμένοι ἢ ἀπόκηνοι, μᾶς ὀδηγοῦσιν ἐκεῖθεν πρὸς τὰ Βραχώδη ὄρη, ὅπου πρέπει τις νὰ ἀναβρίχεται ἀκαταπαύστως μέγιστα τμήματα βράχων ἀποσπασθέντα ἐκ τοῦ θόλου. Διὰ μέσου τῶν ἀνωμαλιῶν των καὶ τῶν εὐρειῶν ῥωγμῶν των, αἵτινες φαίνονται μαρτυροῦσαι ἄλλας σημαντικώτερας καταρρεύσεις, φθάνει τις τέλος εἰς τὸ σπήλαιον τῶν νυμφῶν, ὅπου, ἐξ ὄλων τῶν με-

ρῶν, οἱ ἐν εἶδει σπηλίσκων ὑφόμενοι σαλακτῖται σχηματίζουσι κομφᾶς ἀψίδας θέας ἀληθῶς μαγικῆς. Ἐξ ὄλων τῶν πλευρῶν ἀποστάζει τὸ ὕδωρ· ἐξ ὄλων τῶν μερῶν ἀκούει τις πιπτούσας τὰς σταγόνας τῶν ὁποίων ἡ ἡχηρὰ πτώσις ἀντηχεῖ εἰς τὰ σκοτεινὰ ἐκεῖνα καταφύγια. Εἰς τὸ βάθος μάλιστα τῆς αἰθούσης βλέπει τις σύμπλεγμα ἀπομιμούμενον τὴν κορυφὴν ὑπερμεγέθους φοίνικος. Οἱ χαριέντως κλίνοντες κλάδοι φαίνονται ἐγγεγλυμμένοι ἐπὶ τμήματος ἀνατολικοῦ ἀλαβάστρου. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ χαριέντος ἐκείνου συνόλου,

ἀναθρώσκει πηγή, δημιουργός προαιώνιος ὄλων ἐκείνων τῶν τιτανωδῶν ἀντικειμένων, ἅτινα ἀστράπτουσιν εἰς τὴν λάμψιν τῶν δαδῶν μας. Τὸ φῶς περιστρεφόμενον ἐν τοῖς κενοῖς τοῖς ἀφθεῖσει μεταξὺ τῶν στασίμων ἐκείνων σχημάτων, ἀναδεικνύει ὄλην αὐτῶν τὴν διαφάνειαν.

Τὸ σπήλαιον τῶν Νυμφῶν, κείμενον εἰς μίαν ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τοῦ ὑπογείου, εὐρίσκεται 16 χιλιομέτρα μακρὰν τῆς εἰσόδου.

Μετὰ νευρικῆς ἀνυπομονησίας ἐπέστρεψα εἰς τὸ ὑπόγειον· εἶχον διέλθει δέκα ὥρας εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ εἶχον ἀνάγκη νὰ ἐπανιδῶ τὸ φῶς καὶ τὸν οὐρανόν.

Ὅταν ἐπάτησα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, τὸ φῶς καὶ τὰ περιχώρα μὲ ἐφάνησαν πλήρη ἀγνώστου τινὸς θελγῆτρου ὀφειλομένου ἴσως ἐν μέρει εἰς τὴν ἀντίθεσιν τοῦ ἐρέθους ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου εἶχα διέλθει ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν. Ἄλλ' ἦτο τῶντι ὠραιότατη ἐσπέρα. Ὁ κυανὸς οὐρανὸς ἦτο καθαρὸς. Ἡ αὔρα, πλήρης ἀρωμάτων, ἔτρεγεν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς θωπεία. Ὑπὸ τὰ φυλλώματα τὰ μικρὰ πτηνὰ ἐκελάδουν γλυκύτατα, καὶ νέφη ἐντόμων ἐστροβιλλίζοντο καὶ ἐχώρευον εἰς τὰς ἀκτίνας τοῦ δύνοντος ἡλίου. Πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὰ μεγάλα δάση ἐξετείσισσον τὰ πράσινα μεγαλοπρεπῆ παραπετάσματά των μέχρι τῶν ὠραίων ὄχθων τοῦ Ὀχίου, ἐνῶ πρὸς ἀνατολάς καὶ πρὸς νότον, αἱ κορυφαὶ των ἐταλαντεύοντο ἄνωθεν τῶν ἐλαφοῦς κλινουσῶν κατωφερειῶν τῆς πεδιάδος. Ἐπὶ ἐκάστου ἀδένδρου μέρους ὠρθοῦτο λευκὸς οἶκος. Πέριξ τῶν οἰκῶν τὰ δένδρα τῶν κήπων ἔκλινον πρὸς τὴν γῆν τοὺς βεβαρημένους ὑπὸ καρπῶν κλάδους των· νοχελῶς πλαγιασμένα ἐπὶ τοῦ πυκνοῦ χόρτου, τὰ ποίμνια ἐμηρυκῶντο βραδέως, ἤσυχα καὶ ἀναπαυόμενα, ὡς ἐὰν ἐγεύθησαν καὶ αὐτὰ τῶν καλλονῶν τῆς σκηνῆς τῆς ὁποίας ἀπετέλουν μέρος, καὶ ὁ ἀγρονόμος, θεωρῶν πάντα ταῦτα ἐφαίνετο ὡσεὶ ἐκστατικὸς πρὸ τῶν ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν τῆς φύσεως. . . Ὡ! διατὶ ἡ εἰδεχθῆς κηλὶς τῆς ἀνθρωπίνης δουλείας ἐξετείνετο ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου καὶ τοῦ παραδείσου του; . . .

ΕΝ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἡ! ἡ ἀληθὴς ἀγαπήσασα καρδιά οὐδέποτε λησμονεῖ, ἀλλ' ἀγαπᾷ ἀκόμη πατὴρ μέχρι τέλους· καθὼς τὸ ἄνθος τοῦ ἡλίου, ὅταν ὁ ὥσος τοῦ ὕψους, στρέφει πρὸς αὐτὸν τὸ αὐτὸ βλέμμα μεθ' οὗ ἐχαιρίτισε τὴν ἀνατολήν του.

ΘΩΜΑΣ ΜΟΥΡ

I

ἦτο νύξ Σεπτεμβρίου, χλιαρὰ, βαλσαμώδης, ἀστερόεσσα, νύξ ἐκ τῶν συνήθων τοῦ ὠραίου οὐρανοῦ τῆς Ἰταλίας. Ἡ σελήνη δὲν ἔλαμπεν ἐπὶ τοῦ στερωμάτος, ἀλλὰ βλέπων τις τὴν φωτεινὴν διαύγειαν τοῦ αἰθέρος θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ἥλιος μακρυνόμενος εἶχε λησμονῆσει φαιδράς τινὰς ἀκτίνας, θελκτικὰς τινὰς ἀνταυγείας εἰς τοὺς μαγικοὺς κήπους τοῦ *Πρατολίου* τῆς βασιλικῆς ταύτης ἐπαύλευς τῶν Μεδίκων, τοῦ μαργαρίτου τούτου τῶν Ἀπεννίνων, τοῦ θαύματος τούτου τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης, τὸ ὁποῖον ὁ ἔρωσ τοῦ βασιλεύοντος δουκὸς τῆς Φλωρεντίας εἶχε καθωραΐσει διὰ παραδείσων, διὰ κρηνῶν, διὰ σκιαδῶν, διὰ σκοτεινῶν σπηλαίων καὶ ἡρέμων λιμνῶν.

Αἱ αὔραι εἶχον ἀποκριμῆθῃ—τὸ φύλλωμα ἦτο ἀκίνητον—ἡ σιωπὴ τῶν μερῶν ἐκείνων τοσοῦτον ἦτο βαθεῖα, ὥστε ἡδύνατό τις νὰ μετρήσῃ τοὺς παλμούς τῆς καρδίας ἀγνώστου τινὸς, ὅστις, περιτετυλιγμένος ἐντὸς μέλανος μανδύου, μὲ κεφαλὴν κρυπτομένην ὑπὸ πλατῶν ἀχύρινον πῖλον, ἀνεπαύετο οὕτω εἰς τοὺς πόδας ἀγάλματος τοῦ Πανὸς ἐνῶ ἰτέα κλαίουσα ἐξέτεινε πρὸ αὐτοῦ τὸν πέπλον τῶν μακρῶν καὶ ἐπὶ τῆς χλόης συρομένων κλάδων τῆς. Ποῖος ἦτο ὁ ἔξενος ἐκεῖνος;—Ποία μυστηριώδης χεὶρ εἶχεν ἀνοίξει αὐτῷ τὰς θύρας τῶν μυστικῶν ἐκείνων διαμονητηρίων, εἰς τοσοῦτον προκεχωρημένην ὥραν καὶ μετ' ἡλὴν τὴν αὐστηρὰν ἐπαγρύπνησιν τῶν φυλάκων; Ὁ Εὐγένιος Ράγης, δευτερότοκος υἱὸς εὐγενοῦς καὶ πλουσίας οἰκογενείας τῆς Γενούης, εἶχε λάβει παρὰ τῆς φύσεως πυρίνην καρδίαν, ποιητικὴν ψυχὴν, ἰσχυρὰν διάνοιαν. Εἰς ἄλλην ἐποχὴν, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ ροδόχρουν σταυρὸς ἐβασίλευεν

ἐπὶ τῶν θαλασσῶν, καθ' ἣν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ἀντήχει ἔνδοξον καὶ φοβερόν τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος του, θά ἦτο ἥρώς ὡς οἱ πατέρες του, τὰ δὲ προτερήματά του καὶ ἡ ἀνδρία του θά τὸν ὕψουν εἰς τὸν πρῶτον βαθμόν. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἐγεννήθη δὲν ἔμενε πλέον τίποτε ἄλλο εἰς τὴν Γενοῦνην εἰμὴ τὸ λαμπρὸν παρελθὸν αὐτῆς καὶ ἡ στείρα ἀνάμνησις ἐκλειπότητος μεγαλείου.

Ἡ γενναία ψυχὴ τοῦ Ῥάγῃ δυσανασχετοῦσα διὰ τὴν ἀπραξίαν καὶ τὴν ἀδοξίαν ἐκείνην, ἐζήτησε νὰ διαχύσῃ τὴν ἐνεργητικότητά αὐτῆς ἐν τῷ ἠνεωγμένῳ σταδίῳ τῆς φαντασίας, ἐν τοῖς ἀπεράντοις πεδίοις τῶν μουσῶν καὶ τῶν τεχνῶν ὁ Εὐγένιος ἦτο ζωγράφος καὶ ποιητής.

Εἶχε φάσει εἰς τὸ Καπιτώλιον τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν πτώσιν τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ κόσμου, καὶ τὰς ἐνδόξους αὔρας τὰς θωπευσάσας τὰς δάφνας δι' ὧν ἐστέφη ὁ Πετράρχης. Τὸ στῆθός του ἔκαιεν ἐκ τῆς θείας ἐκείνης φλογὸς ὑφ' ἧς κατηναλώθη ὁ μέγας Μιχαηλάγγελος καὶ ὁ θεὸς Ῥαφαήλ. Ὀλόκληρος ἡ Ῥώμη εἶχε χειροκροτήσῃ τὰς εὐγενεῖς ἐμπνεύσεις τοῦ Γενοουησιῶ· τὸ δὲ μέτωπον τοῦ νεαροῦ καλλιτέχνου καὶ ἡ ξανθὴ εἰκοσαετῆς κόμη του ἦσαν ἤδη φωτισμένα ὑπὸ τοῦ ἀκτινοβόλου ἐκείνου στεφάνου τὸν ὅποιον ὁ οὐρανὸς ἐπιφυλάσσει εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν.

Τοῦτο δὲ διότι ἡ φύσις εἶχεν ἀποκαλυφθῆ εἰς τὸν Ῥάγῃν ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ γυμνότητι καὶ τῇ ἀρχετύπῳ καλλονῇ. Τὸν εἶχε μῆσει εἰς ὅλα αὐτῆς τὰ μυστήρια· τῷ ἐδίδαξεν ὅλας αὐτῆς τὰς ἀρμονίας καὶ τὴν φρικίαν τῶν κυμάτων τῶν θωπευομένων ὑπὸ τῆς σελήνης ἢ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Παισιλύπου ἢ τοῦ Μεργελίνας· καὶ τὰς ἀστραπάς τῶν ἐξωργισμένων ἠφαισιῶν καὶ τὰ παράπονα τῶν δασῶν τῶν μαστιζομένων ὑπὸ τῆς θυέλλης· καὶ τὴν θλιβερότητα τῶν ὄρεων ὑπὸ τὸν νεφελώδη μανδύαν των· καὶ τὴν χαρὰν τῶν κοιλάδων τῶν ἀγαπωμένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ πεπληρωμένων ἐκ τοῦ θυμιάματος τῶν ἀνθέων. Ἀλλ' ἡ γραφίς ἐπρόδιδε τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ καλλιτέχνου· ἀλλ' ἡ μελωδία τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης δὲν ἀπε-

κρίνετο εἰς τὴν μελωδίαν τῶν ἀρμονιῶν τῆς ἐξάλλου ψυχῆς του· ἀλλ' ἡ τέχνη ἠπάτα τὰ φλογερά καὶ ταχεὰ ὀρμήματα τῆς διανοίας του, ὁ δὲ Εὐγένιος ἠσθάνετο ἐν ἑαυτῷ ὡσεὶ ἐπιθυμίαν τὴν ὅποιαν δὲν ἠδύνατο νὰ ἱκανοποιήσῃ, ὡσεὶ διάστημα τὸ ὅποιον ἤθελε νὰ ὑπερπηδήσῃ, σκοπὸν τινὰ ἀβέβαιον ἀλλὰ ποθοῦμενον τὸν ἑπίστον τῷ ἔμεινε νὰ φθάσῃ· καὶ ἐν τῇ δυσθύμῳ ἀνησυχίᾳ του ὅτε μὲν τὸν ἐθλίβε τὸ παρελθόν, ὅτε δὲ τὸν ἐδέσμευε τὸ παρὸν, καὶ ἄλλοτε τὸ μέλλον ἐκρύπτετο ἀπὸ τὰ βλέμματά του.

Μεθυσκόμενος ὑπὸ τῆς μυστηριώδους ἐκείνης μελαγχολίας τὴν ὅποιαν ἡ εἰμαρμένη ἐδώρησε τῇ μεγαλοφυΐᾳ, ἐκλαυσεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ὀβιδίου, ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τοῦ Δάντου εἰς Ῥαβένναν, εἰς τὸ φρούριον τοῦ Βαρεγάρ, εἰς τὴν εἰρηκτὴν τῆς Ἀγίας Ἄννης· περιεπλανήθη ἐπὶ πολὺ εἰς ὅλους τοὺς τόπους τοὺς καθιερωθέντας διὰ τινὰ ὑψηλὴν ιδιότητα, τοὺς ἀπαθανατισθέντας διὰ τινος μεγάλης ἱστορίας. Μὲ καρδίαν ἀσθενῆ καὶ πνεῦμα πάσχον, πλουτῶν ὑπὸ ἀνεξάντλητου θησαυροῦ εὐγενῶν ἀναμνήσεων, ἔφθασε τέλος εἰς Φλωρεντίαν, καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ θελχθῇ ὑφ' ὅλων τῶν καλλονῶν, νὰ ἐμφορηθῇ ὑφ' ὅλης τῆς δόξης τῆς διασήμευ ταύτης πόλεως.

II

Ἡμέραν τινά, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν διέτρεξε τὸ Πρατολίνον, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων, μὲ τὸν ψίθυρον τῶν ὑδάτων, μεταξὺ τῆς εὐωδίας τῶν ἀνθούτων λειμώνων, ἐσχεδίασε τὸ Ἀπεννίνον, τὸν ὑπερμεγέθη τοῦτον κολοσσὸν τὸν καθήμενον ἐν μέσῳ ἀπεράντων πεδιάδων τῶν ὁποίων φαίνεται βασιλεὺς αὐστηρὸς, μεγαλοπρεπής, ἀκίνητος, γίγας μεταβληθεὶς εἰς βράχον ὑπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς Μεδούσης ἐν στιγμῇ ἰδιοτροπίας τοῦ Περσέως. Η̄ραιώσας τὴν ἐργασίαν του ἤρχισε νὰ θαυμάζῃ τὸ μάρμαρον κρήνης τινὸς, νύμφην λιχνιζομένην ἐντὸς κογχύλης χαρίσεως, λευκὴν ὡς τὸν κύκνον τῆς Ἀήδας, συστρέφουσαν διὰ τῶν λεπτοφυῶν δακτύλων της τὰ ὑγρά μαλλία της καὶ ὁμοιάζουσαν μὲ τὴν Ἀφρο-

δίτην ἀναδυομένην ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης· ἤτοιμάζετο ἤδη νὰ σκιαγραφῆσθαι τὴν θελκτικὴν ἐκείνην σύνθεσιν, ὅταν αἴφνης παρουσιάσθῃ εἰς τὰ βλέμματά του, ὑπὸ τινὰ συστάδα πλατάνων, γυνὴ τις περικεκαλυμμένη ἐντὸς μεταξίνου μανδύου καὶ τὸ πρόσωπον ἔχουσα κεκρυμμένον ὑπὸ πέπλον ἐπίσης διαφανῆ ὡς τοὺς διαφανεῖς ἐκείνους ἀτμοὺς τοὺς κρύπτοντας ἐνίοτε τὸν ἀργυροῦν δίσκον ἄστρου.

Ἐβάδιζε βραδέως μὲ ὀφθαλμοὺς τεταπεινωμένους, ὅλη μελαγχολικὴ, ὅλη σκεπτικὴ, ἀλλ' ὠραία ἐν τούτοις, κομψὴ καὶ ἔλαφρά ὡς ὁ ἀήρ. Τοιαύτην οἶαν πλάττουσι τὰ χρυσᾶ ὄνειρα τοῦ ποιητοῦ, μορφὴ ἥτις καθιστᾷ ὠραία τὰ ὄνειρα, εἰκὼν, τύπος μὴ ὑπάρχων εἰμὴ εἰς τοὺς ῥεμβασμοὺς καρδίας τὸ πρῶτον ἀγαπώσης.

Ὁ Εὐγένιος ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἔμενεν ἀπερῶρημένος εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ οὐρανίου ἐκείνου δράματος. Ἐπὶ πολὺ τὴν ἠκολούθησε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν διὰ μέσου τῶν σκοτεινῶν ἀνωμαλιῶν δενδροστοιχίας ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐβυθίζετο, καὶ ὅταν ἡ γλυκεῖα ἐκείνη ὀπτασία ἐξηφανίσθῃ ἐν τῇ ἀποστάσει, ἔμεινε πεπηγώς, ἀκίνητος ὡς ἄνθρωπος στερηθεὶς αἰφνιδίως τῆς δράσεώς του. Καταμαγευθεὶς ἔσπευσεν ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τῆς λατρευτῆς φυγάδος· ἀλλ' εἰς μάτην διέτρεξεν ὅλον τὸ δάσος, εἰς μάτην τὴν ἐζήτησεν ἐντὸς τῶν σκοτεινοτέρων λαβυρίθων, ἐντὸς τῶν μυστηριωδεστέρων σπηλαίων, ἐντὸς τῶν ἀποκρυφωτέρων καταφυγίων· οὐδαμοῦ τὴν ἀνεύρεν.

Ἐπανήλθεν εἰς Πρατολίον τὴν ἐπομένην ἡμέραν, τὴν μεθαύριον, ὀλόκληρον ἐβδομάδα. Ἡ ὠραία ἄγνωστος δὲν ἐπανάρχετο πλέον ὑπὸ τὴν σκιάδα τῶν πλατάνων. Ἡ δενδροστοιχία ἦτο πάντοτε ἔρημος, καὶ ὡς αὐτὴ, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Εὐγενίου, ὅλος ὁ κῆπος ἦτο ἐρημία, ὅλη ἡ φύσις φορὴ καὶ ἐγκατάλειψις.

Μήπως ἦτο φαντασία τῆς καρδίας μου; ἔλεγεν ὁ νεανίας καθ' ἑαυτὸν, ἢ ὄν πραγματικὸν παρουσιασθὲν πρὸς στιγμὴν εἰς τὰ βλέμματά μου διὰ νὰ ἐξαφανισθῇ διὰ παντός; Ἦτο ἄγγελος καταβάς ἐπὶ τῆς γῆς διὰ νὰ μοὶ φέρῃ τὴν πίστιν τοῦ οὐρανοῦ, ἢ μόνον θνητὸν πλάσμα ὅπερ μοὶ

ἀπεκάλυψεν ἡ μοῖρα, τὸ ἡμισυ ἐμοῦ ὅπερ ὀφείλω νὰ ζητῶ ἀκαταπαύστως καὶ νὰ μὴ ἐπανευρίσκω πλέον; Πᾶν ὅ,τι εἶδον ὠραιότερον, ποιητικώτερον, μεθυστικώτερον ἐν τοῖς θαυμασίοις τῆς φύσεως συνήντωνται ἐν σοί! Ἡ φαντασία μου οὐδὲν δύναται νὰ συλλάβῃ ἐν τῷ κόσμῳ ὠραῖον, ποιητικόν, μεθυστικόν, μὴ περιβαλλόμενον τὴν οὐράνιον μορφήν σου. Διατί λοιπὸν ἠφανίσθης ἀπὸ τοὺς πόθους μου; διατί νὰ μὴ ἐπιφανῆς καὶ πάλιν ὅπως μὲ παρηγορήσῃς διὰ μιᾶς λέξεως, ὅπως μὲ καταστήσῃς εὐτυχῆ δι' ἐνὸς βλέμματος; Παρὰ σοῦ, παρὰ σοῦ μόνης ἐξαρτᾶται εἰς τὸ ἐξῆς ἡ ζωὴ μου, πρὸς σέ, πρὸς σέ μόνην ἡ ψυχὴ μου ἀκαταμαχῆτως σύρεται ὡς πρὸς τὴν μόνην καὶ ἀναγκαίαν τῇ ὑπάρξει μου σφαίραν.

Ἐν τούτοις ὁ ἔρωτευμένος Εὐγένιος διήρχετο τὰς ἡμέρας ὀλοκλήρους πλανώμενος περὶ τὴν κρήνην, στρέφων καὶ ἀναστρέφων ἐν τῷ πνεύματί του τὴν προσφιλεῖ σκέψιν του, τρέφων, συνδαυλιζῶν τὴν φλόγα του, στεναζῶν καὶ ὀδυρόμενος πάντοτε.

Δὲν ἐγκατέλιπε τοὺς προσφιλεῖς ἐκείνους τόπους εἰμὴ ἐπερχομένης τῆς νυκτὸς, ὅτε οἱ φύλακες τοῦ Πρατολίου, θέλοντες νὰ κλεισῶσι τὰς θύρας, τὸν ἀπέσπων ἐκ τῆς μελαγχολίας του. Ὁ δυστυχὴς ἐλησμόνησε πλέον τὰς γραφίδας του. Δι' αὐτὸν ἡ ζωγραφικὴ δὲν εἶχε πλέον θέλητρα. Εἰς μάτην ὁ ἥλιος ἐπλημμύριζε διὰ τοῦ θερμοῦ φωτός του τὰς μαγευτικωτέρας τοποθεσίας· εἰς μάτην ἡ φύσις ἐξετείλισεν ἐνώπιόν του τὴν μαγικὴν πολυτέλειαν τῶν γοητευτικῶν μερῶν τῆς. Οὐδὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἀποσπάσῃ τοῦ ἔρωτός του· μόνη ἡ ποίησις εἶχεν ἀκόμη ὀλίγα παροδικὰ θέλητρα διὰ τὸν ἀποτεθαρῆνέμενον καλλιτέχνην. Μὲ κιθάραν εἰς τὴν χεῖρα, ἤνονεν ἐνίοτε τὴν φωνὴν του μὲ τὴν τοῦ ὄργάνου τούτου· καὶ οἱ στίχοι ἔρρεον ἐκ τῶν χειλέων του, θλιβεροὶ ὡς ἡ καρδία του, περιπαθεῖς, φλογεροί. Πυρίνη ποίησις τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ὑπαγορεύσῃ ἡ μεγαλοφυΐα, καὶ τὴν ὁποίαν μόνον ὁ ἔρως ἐμπνέει· οὐράνια ἄσματα οὐδέποτε ἀκουσθέντα παρ' ἄλλου στόματος ἢ τοῦ εὐσεβοῦς ἔραστοῦ τῆς Λαύρας.

Ἐσπέραν τινὰ τέλος, ἐνῶ βραδύς και σκεπτικὸς ἐξήρχετο τοῦ κήπου, παρετήρησε γυναῖκα ἀκολουθοῦσαν αὐτὸν μυστηριωδῶς· δὲν ἦτο ἢ παρ' αὐτοῦ ἀγαπωμένη· δὲν ἦτο ἢ ἀγγελικὴ αὐτῆς μορφή οὐδὲ τὸ πλήρες χάριτος καὶ ἡδυπαθείας βράδι-σμά της.

Καὶ ἐν τούτοις εἰς τὴν θεάν της ὁ Εὐ-γένιος ἠσθάνθη τὴν καρδίαν του σκιρτῶσαν ἐκ παραδόξου προαισθήσεως λεγούσης αὐτῷ ὅτι ἡ ἀγνωστος ἐκείνη ἐκράτει τὴν πλάστιγγα τοῦ πεπρωμένου του. Δὲν ἦπα-τάτο. Μόλις ἔφθασεν ὑπὸ συστάδα μύρτων καὶ κυπαρίσσω, σκοτεινῶν εἰσέτι ὑπὸ τοῦ πυκνοῦ φυλλώματος πλατειῶν φιλυρῶν, καὶ τὸ μυστηριώδες δὲν εὐρέθη αἴφνης εἰς τὸ πλευρόν του καὶ τὸν ἐσταμάτησε. Μὲ τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων, τῷ ἔκαμε σημεῖον νὰ σιωπήσῃ καὶ τῷ ἔθεσε κρυφίως γραμμάτιον εἰς τὴν χεῖρα. Τὸ γραμμάτιον περιεῖχε τὰς ἐξῆς λέξεις: «Τὸ μεσονύκτιον, ὑπὸ τὸν τοῖχον τοῦ κήπου τὸν πρὸς ἀνα-τολάς, πλησίον φράκτου στενοῦ τὸν ὁποῖον σκιάζουσι δύο γηραιαὶ κυπαρίσσοι . . . ἔρωσ καὶ ἐχεμύθεια.»

Δὲν ὑπάρχει ἔκφρασις ἱκανὴ νὰ παρα-στήσῃ τὴν χαρὰν τοῦ νεαροῦ καλλιτέχνου· ἔδραμεν εἰς τὸν προσδιορισθέντα τόπον· ἡ σιωπηλὴ μεσάζουσα τὸν ὠδήγησε σιωπη-ρῶς διὰ τῶν περιστροφῶν τοῦ Πρατολίνου πρὸς τὸ μονῆρες ἐκεῖνο μέρος ὅπου τὸν εὐ-ρομεν κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἱστορίας μας· καὶ ἀφοῦ διὰ νευμάτων τῷ παρέστησεν ὅτι ὤφειλε νὰ περιμένη ἀκίνητος καὶ σιω-πηλός, ἔγινεν ἄφαντος εἰς τὸ βάθος τῶν δασῶν.

III

Ἐλαφρὰ ὡς σιλιφίς, ἀπρόοπτος ὡς πνεῦ-μα ἐρχόμενον ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ζώντων διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ φίλον ἐπιζήσαντα, ἡ ὠ-ραία ἀγνωστος ἐνεφανίσθη αἴφνης μεταξὺ δύο ἰτεῶν καὶ ἔστη ὀρθία, ἀκίνητος ὡς τὸ ἀγαλμα πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ὁποῖου ἐκά-θητο ὁ Εὐγένιος. Εἰς τὴν ἐμφάνισιν ταύ-την, ὁ καλλιτέχνης ἠγέρθη μὲ πάλλουςαν καρδίαν καὶ ἔτεινε τὰς ἠνωμένας καὶ ἰκε-

τεούσας χεῖράς του πρὸς τὴν παρήγορον ἐκείνην θεότητα τὴν ὁποίαν ἐπεκαλέσθη ἡ μακρὰ θλίψις του, μὴ εὐρίσκων εἰμὴ τὸ κίνημα ἐκεῖνο διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὰ ἄφατα αἰσθήματα ἅτινα ταραττοῦσι πᾶσαν καρ-δίαν κατεχομένην ὑπὸ ἐκπλήξεως, εὐδαι-μονίας καὶ ἔρωτος.

Ἄφωνος καὶ ἐκστατικὸς τὴν θεώρει χωρὶς οὔτε νὰ σκεφθῇ νὰ τῇ ἀποτείνῃ τὸν λόγον. Πρώτη ἡ ἀγνωστος, ἔλυσε τὴν σι-ωπὴν, ἀλλὰ διὰ φωνῆς γλυκείας, ἀναπο-φασίστου καὶ τρεμούσης, ὡς ἡ φωνὴ ἄρπης θιγομένης ὑπὸ δειλῆς χειρός.

« Εὐγένιε, εἶπε, τὸ διάβημά μου πρέπει νὰ σὰς ἀποδείξῃ ὅτι αἱ ψυχαὶ μας συνεν-νοήθησαν . . . ἔτι μᾶλλον . . . ὅτι ἡ καρ-δία μου παραδίδεται, προσφέρεται ἀνεπι-στρεπτὴ εἰς τὴν καρδίαν σας! ὦ! μὴ μὲ ἀπατάτε! ἡ ἐμπιστοσύνη μου ἄς μὴ μετα-βληθῇ εἰς τύφλωσιν! . . . Ὁ ἔρωσ εἰς δὲν ἐνδίδομεν δύναται νὰ μᾶς ἀπολέσῃ ἀμφο-τέρους! . . . ἀμφοτέρους, ἀκούετε; . . . »

Καὶ παρατηροῦσα τὴν ταρχὴν τοῦ νε-ανίου, ἐστηρίχθη καὶ αὐτὴ ἐπὶ τοῦ ἀγάλ-ματος καὶ ἔσπευσε νὰ προσθήσῃ·

« Ἀκούσατέ με χωρὶς νὰ μὲ διακόψετε· αἱ στιγμαὶ αὗται εἶναι πολὺτιμοὶ καὶ ἐπί-σημοι! . . . Ῥάγη! σὰς γνωρίζω! . . . σὰς γνωρίζω ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν συννητή-θημεν ὑπὸ τὰς πλατάνους . . . καθ' ἣν μα-ταίως προσεπαθήσατε νὰ ἀκολουθήσετε τὰ ἴχνη μου! . . . ἤξεύρω τοὺς στίχους σας! ἤξεύρω τοὺς πόθους σας! ἤξεύρω τὸν ἔρωτα τὸν ὁποῖον σὰς ἐνέπνευσα! ὦ εὐτυχία! ὁ ἔρωσ οὗτος τοῦ ὁποῖου τὴν εἰκόνα τοσαύκις εἶχε θαπέψει ἡ καρδία μου! ὅστις τοσοῦ-τον χρόνον ὑπῆρξε τὸ ὄνειρον τῶν νυκτῶν μου, ἡ ἐπιθυμία τῶν ἡμερῶν μου! ὁ ἔρωσ οὗτος, τὸ εἶδωλον τῶν σκέψεών μου, ὅπερ δὲν ἤλπιζα ποτὲ νὰ πραγματοποιηθῇ! . . . Ἄφ' ἧς ὥρας σὰς εἶδον, ἐνόησα ὅτι ἐμελλε νὰ ὑπάρξῃ δι' ὑμᾶς καὶ δι' ὑμῶν! . . . Τότε προσεκολλήθη ἐγὼ αὐτῇ εἰς τὰ βή-ματά σας· ἠρέυνησα, ἐσπούδασα ἐν κρυπτῷ τὰς ἐργασίας σας, τὸν βίον σας, τὴν ψυ-χὴν σας! Μία εἰσέτι ἀπόδειξις τοῦ ἔρωτός σας μὲ ἦτο ἀναγκαία, ἀπόδειξις δύσκολος μὲν ἀληθῶς, ἀλλ' οὐχ ἦτον ἀπεφάσισα νὰ σὰς τὴν ζητήσω! . . . Ῥάγη, ἡ ἐπιθυμία νὰ

τὴν ἐπιτύχω μὲ φέρει σήμερον ἐνώπιόν σας!»

Ἐσιώπησεν ὁ Εὐγένιος ἐφρικία ἀκούων τοὺς τοσοῦτον γλυκεῖς καὶ τοσοῦτον σοβαροὺς ἐκείνους λόγους· τὸ στήθος τοῦ καλλιτέχνου ἔπαλλεν ὑπὸ ἀπεριγράπτου αἰσθήματος, ὑπὸ ἀφάτου συγκινήσεως. « Ἀπόδειξιν! . . . » ἀνεφώνησε· καὶ ὅλη ἡ ψυχὴ του ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἀναφώνησιν ταύτην· ἡ φωνὴ του ἐξέφραζε τὴν πίστιν, τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς καρδίας του, τὴν τελείαν παράδοσίν του εἰς τὸν κατέχοντα τὴν καρδίαν του ἔρωτα, τὴν θυσίαν ὅλου τοῦ ἑαυτοῦ του. « Ἀπόδειξιν! . . . ὦ, καὶ μήπως δὲν σας ἀνήκει ὅλη ἡ ζωὴ μου; »

— Σὰς πιστεύω, ἐπανέλαβεν ἡ ἄγνωστος ἀνεγειρομένη καὶ ἀφίνουσα θέσιν δι' αὐτὸν πλησίον τῆς ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου καθίσματος ὅπου εἶχε καταπέσει, σας πιστεύω, καὶ ἐν τούτοις πρέπει νὰ ζητήσω ὄρκον. Εἰπέτε μοι, αἰσθάνεσθε τὴν δύναμιν νὰ ὑποταχθῆτε ἄνευ ὄρου εἰς τὸν νόμον τὸν ὁποῖον θὰ ἐπιβάλω εἰς τὴν τρυφερότητά σας;»

Τελειόνοῦσα τὰς λέξεις ταύτας, τῷ ἔτεινε τρέμουσαν χεῖρα. Ὁ Εὐγένιος ἔδραξεν αὐτὴν, προσεκόλλησε τὰ φλογερά χεῖλιά του, καὶ ἔτι μᾶλλον τρέμων αὐτὸς, ἐφιθύρυσεν· « Ἄ εἰπέτε! τί ζητεῖτε; »

— Σὰς εἶπον ὅτι ὁ ἔρωσ οὗτος δύναται νὰ μᾶς ἀπολέσῃ ἀμφοτέρους, Εὐγένιε! Θὰ μᾶς ἀπολέσῃ ἐὰν δὲν περικαλυφθῇ διὰ βλαθυτάτου μυστηρίου. Τὸν ἔρωτα τοῦτον πρέπει νὰ τηρήσωμεν μυστικὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς ζῶντας! Πρέπει, εἰ δυνατόν, νὰ τὸν κρύψωμεν ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἀέρα τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν!

» Ὅρκισθῆτέ μοι λοιπὸν, εἰς ὅ,τι ἔχετε ἐπὶ τῆς γῆς προσφιλέστερον, εἰς ὅ,τι ἱερώτερον ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι, ἀρκούμενος εἰς μόνην τὴν τρυφερότητά μου, οὐδέποτε θὰ ζητήσετε νὰ μὲ γνωρίσετε, νὰ μὲ ἰδῆτε, νὰ συναντηθῆτε μετ' ἐμοῦ, ἐκτὸς ὅταν θελήσω ἐγὼ, ὅταν προκαλέσω ἐγὼ ἢ ἰδίᾳ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, ὅταν σας ὑποδείξω ἐγὼ ἢ ἰδίᾳ τὸ μέρος τῆς συνεντεύξεως! Ὅρκισθῆτέ μοι ὅτι, κωφὸς πρὸς πᾶσαν ὑπόψιν, μὴ ἐνδίδων εἰς αἰσθημα

περιεργείας, οὐδέποτε θὰ θελήσετε νὰ ἀνακαλύψετε τὴν παρούσαν κατάστασίν μου οὐδὲ θὰ ἀνησυχῆσετε περὶ τῆς μελλούσης τύχης μου! Ὅρκισθῆτέ μοι τέλος ὅτι κατένενα δὲν θὰ ἐρωτήσετε περὶ τοῦ ὀνόματός μου!

— Περὶ τοῦ ὀνόματός σας; διέκοψεν ὁ Εὐγένιος διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης. Ποῖον λοιπὸν αὐτὸ τὸ μυστήριον; εἰπέτε; τί δύνασθε νὰ φοβηθῆτε ἐκ μέρους μου;

— Τίποτε ἐκ μέρους σας τὰ πάντα δι' ὑμᾶς, ἐπανέλαβεν ἡ ἄγνωστος, σὰς τὸ ἐπαναλαμβάνω, Εὐγένιε! Ὁ ἔρωσ οὗτος δύναται νὰ μᾶς ἀπολέσῃ ἀμφοτέρους· τρομερὰ εἰμαρμένη κυβερνᾷ τὴν ζωὴν μου καὶ ἀπειλεῖ φοβερότερον τοὺς περικυκλοῦντάς με. Εἶτα στενάζουσα· Ὁ ἔρωσ, ἀλλ' ἔρωσ πλήρης ἐμπιστοσύνης καὶ ἀπεριόριστος· ἔρωσ τοιοῦτος διὰ τὸν ὁποῖον στενάζει ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτῆς ἐτῶν, ἡδύνατο μόνος νὰ ρίψῃ ἄνθη τινὰ ἐπὶ τῶν μονοτόνων ἡμερῶν μου· ὁ ἔρωσ οὗτος, φεῦ! . . . ἐφάνη ἀνατέλλων ἄπαξ δι' ἐμέ· ἀλλ' ἡ ἀνατολὴ αὐτοῦ ὑπῆρξε ταχεῖα καὶ παροδική ὡς τὸ μειδίωμα τῶν δυστυχῶν. Σήμερον τὸν ἔβλεπον ἀκτινοβολοῦντα ἐκ νέου ἐπὶ τῆς ὑπάρξεώς μου. Ἡ ἐλπίς μοι ἐπέσχετο αὐτὸν ἥμερον, ἰσχυρὸν, αἰώνιον! Καὶ ἰδοῦ, ὦ Θεέ μου! δὲν εἶναι ἡ ὄψτασις, χίμαιρα ἐξαφανιζομένη, χωρὶς νὰ μὲ ἀφήσῃ οὐδὲ στιγμὴν εὐδαιμονίας. Ἀναχωρήσατε λοιπὸν, Ῥάγη! χαίρετε! λησμονήσατε διὰ παντός τὴν συνδιάλεξιν ταύτην, τὸ μέρος τοῦτο, τὴν ἀπαισίαν ταύτην ὄραν! . . . »

Τελειώσασα τὰς λέξεις ταύτας ἠθέλησε νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ· ἀλλ' ὁ Εὐγένιος τὴν ἐκράτησε, καὶ γονυπετῶν πρὸ τῶν ποδῶν τῆς· « Ὅχι, ὄχι! ἀνέκραξεν ἱκετευτικῶς· δὲν εἶναι δυνατόν! δὲν δύνασθε νὰ μὲ φύγετε! ἡ εἰμαρμένη μου σὰς ἀνήκει, ἡ ζωὴ μου εἶναι δεδεμένη εἰς τὸν ἦχον τῆς φωνῆς σας! οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦσθε, οἰονδήποτε μυστήριον καὶ ἂν περικαλύπτῃ ὑμᾶς, δέχομαι τὸν ἐπιβαλλόμενόν μοι νόμον, ὑποκύπτω ἐντελῶς, ἀνεπιφυλάκτως καὶ διὰ παντός! »

Συγκεκινημένη, τρέμουσα, μὴ δυναμένη νὰ σταθῇ ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς, ἡ ἄγνωστος ἐπανέπεσεν ἐπὶ τοῦ μαρμαρίου, καὶ κλί-

νοσα χαριέντως ἐπὶ τοῦ πρὸ τῶν ποδῶν της γονυπετοῦς ἐραστοῦ της, ἐψιθύρισε μετ' εὐδαιμονίας· «Τὸ ἤξευρα, Θεέ μου! ὄχι, ὄχι, δὲν ἠπατήθην!»

Εἰς τὸν ἤχον τῆς προσφιλοῦς ἐκεῖνης φωνῆς, ὁ Εὐγένιος ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς. Ὁ καλύπτων τὸ μέτωπον τῆς παμφιλτάτης του πέπλος, διαφυγὼν ἐκ τῆς κρατούσης αὐτὸν χρυσῆς κερφίδος, ἐκυμάτιζε συνεπτυγμένος ἐπὶ τῶν ἀλαθαστρίνων ὤμων της καὶ ἄφινεν ὁρατὴν ὄλην τὴν ἀκτινοβόλον καλλονὴν τοῦ ὄχρου ἐκεῖνου ὑπὸ πάθους, ἀβεβαιότητος καὶ φόβου μετώπου. Δάκρυ ἔτρεμεν εἰς τὰς μακρὰς καὶ μελαίνας βλεφαρίδας τῆς ἀγνώστου καὶ ἔλαμπεν εἰς τὴν λάμπιν τῶν ἄστρον ὡς σταγῶν δρόσου ἐπὶ τῶν πετάλων ἴου.

— «Ναί, ὀμνῶ πᾶν ὅ,τι θέλετε! ἐψιθύρισε ὁ νεανίας ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ὡ! ἀρκεῖ νὰ μὲ ἀγαπᾷς, ἀρκεῖ νὰ ἀνήκῃς εἰς ἐμέ· τί μὲ ἐνδιαφέρουσι τὰ μυστήριά σου καὶ τὸ ὄνομά σου; θὰ πιστεύσω ὅτι κατέβη ἄγγελος καὶ μὲ ἐπεσκέψθη! Καὶ τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον θὰ τῷ δώσω, ὦ λατρευτή μου, σοὶ ὀμνῶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο στόμα ἢ τὸ ἰδικόν μου θὰ τὸ προφέρῃ ποτέ.»

IV

Ὁ Εὐγένιος ἔμεινε πιστὸς εἰς τὸν ὄρκον του, τῷ ἤρκει ἡ παρούσα εὐδαιμονία, καὶ θὰ ἐφοβεῖτο μήπως τὴν ταράξῃ ἐὰν προσέθετέ τι. Ἐφ' ὅσον διήρκεσαν αἱ ὥραιαι ἡμέραι τοῦ φθινοπώρου, αἱ τρυφεραὶ συνεντεύξεις τῶν δύο ἐραστῶν ἐπαναλαμβάνοντο κατὰ πάσαν νύκτα εἰς τὰς βαλσαμάδεις μοναξίας τοῦ Πρατολίνου· αἱ μακρὰ ἐκεῖναι συνεντεύξεις πάντοτε ἀπέσταλλον γλυκαῖαν μελαγχολίαν ἧτις ἐνίοτε εἶναι ἡ προσφιλεστέρα ἡδονὴ τοῦ ἔρωτος. Ἡ ἀγνωστος ἠσθάνετο ἄφατον ἡδονὴν ἀκούουσα τὸν Εὐγένιον διηγούμενον τὴν ἱστορίαν του, τὸν φλογερὸν καὶ γενναῖον βίον του, τὰς σπουδὰς του, τὰ καλλιτεχνικά του αἰσθήματα· ἀναγινώσκουσα ἐν τῇ ποιητικῇ ἐκεῖνῃ διανοίᾳ, ἐρευνῶσα τὰς πτυχὰς τῆς καρδίας του τὴν ὁποῖαν αὐτὴ μόνη ἐπλήρου, τὴν ὁποῖαν ἐνεψύχου πυρίνη ζωή,

ἐν ἣ ἔπαλλεν ἀπαύστως ἡ θεία ἔμπνευσις. Ἠγάπα, δι' ὀνείρων ἀτελευτήτων, νὰ περιηγῆται μετ' αὐτοῦ εἰς ὄλην τὴν Ἰταλίαν, νὰ πλανᾷται πλησίον του ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους τῆς Ῥώμης, ἐπὶ τῶν κυμάτων τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης, νὰ ἀναπνέῃ τὴν εὐωδίαν τῶν ἠθισμένων πορτοκαλλεῶν, νὰ πλῆῃ εἰς τὰ τενάγη τοῦ Ἀδρία, νὰ ἀκούῃ τοὺς μακροὺς λόγους τοῦ ποιητοῦ, νὰ μεθύσκειται ὑπὸ συμφωνιῶν οὐρανόων, ὑπὸ ἀναμνήσεων δόξης καὶ ἔρωτος.

«Ὡ! διατί; ἔλεγε συχνάκις, διατί δὲν δυνάμεθα, ἐλεύθεροι ὡς τὸν ἀέρα τοῦ οὐρανοῦ, νὰ συντρίψωμεν τὰς κρατούσας ἡμᾶς ἐνταῦθα ἀλύσεις, νὰ πλανώμεθα ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ὡς αἱ περιστεραὶ, ἀπὸ φωλεᾶς εἰς φωλεάν! Νὰ διατρέχωμεν ὁμοῦ τὰς θαλάσσας, κρατούμενοι πάντοτε ἐκ τῶν χειρῶν, ὅμοιοι μὲ δύο κύκνους φεύγοντας ἐπὶ τοῦ διαυγοῦς κατόπτρου τῶν λιμνῶν! . . . Φεῦ! ἐπανελάμβανε μετὰ μελαγχολίας, ἐδῶ εἶναι ἡ Ἰταλία μας, ἐδῶ, ἡ γῆ μας· ἐδῶ, ἡ θάλασσά μας! Ἐπειτα, προσπαθοῦσα νὰ μειδιάσῃ· Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἀρκεῖ τὸ μέρος τοῦτο; Εἶναι ἡ Ἐδεμ ἀμφοτέρων ἡμῶν! Πέραν ἕως τὸ πᾶν θὰ ἦτο δι' ἡμᾶς ἐξορία, ἐρημία, πόνοι καὶ δάκρυα.

Ὡ! ἐδῶ ὁμοῦ; πάντοτε ἐδῶ; Καὶ περιεπτύσσετο τὸν Εὐγένιον, τὸν ἔθλιβεν ἐπὶ τῆς καρδίας της ὡς ἐὰν ἐκεῖνος ἤθελε νὰ φύγῃ, ἢ ὡς ἐὰν ἐφοβεῖτο μήπως ἀντίζηλός τις τῇ τὸν ἀρπάσῃ· ἔπειτα τὸν παρετήρει μετ' ἐρωτικῆς ἀγωνίας διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι δὲν μετεβλήθη· ἔπειτα ἔπαιζε μετὰ τῶν βοστρύχων τῶν ξανθῶν μαλλίων του· ἔπειτα ἐκάλυπτε διὰ τῶν χειρῶν της τὸ σκεπτικὸν μέτωπον τοῦ ἐραστοῦ της, ὡσεὶ θέλουσα νὰ τὸν προφυλάξῃ ἀπὸ ἀγνωστον κίνδυνον, ἀπὸ τὰ κτυπήματα ἀόρατου ἐγχειριδίου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Εὐγένιος εὕρισκεν ἐν τῇ ἀγνώστῳ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἡδίστων ὀνείρων του, παντὸς ὅ,τι εἶχεν ἰδεῖ μᾶλλον ὥραϊον, διὰ μέσου τοῦ φωτεινοῦ πρίσματος τῆς φαντασίας του. Ὅταν ἡ ἡμέρα ἤρχετο νὰ τοὺς ἀποχωρίσῃ, αὐτὴν μόνην ἐσκέπτετο, αὐτὴν πάλιν ὅταν τοὺς ἦνονεν ἡ νύξ· εἰς αὐτὴν συνεκέντρου τοὺς πόθους του, τὰς ἐπιθυμίας του, καὶ τὴν

ψυχὴν του, καὶ τὴν καρδίαν του. Ἐὰν ἐνίοτε ὑποψία τις ἐβασάνιζε τὸ πνεῦμά του, ἡ ἀμφιβολία ἐκείνη δὲν ἦτο εἰμὴ ἐλαφρὸς ἀτμὸς τὸν ὁποῖον ὁ ἥλιος δὲν ἐβράδυνε νὰ διαλύσῃ. Ἐὰν ἡ περιέργεια τὸν ὠθει νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ μυστήριον ὑφ' οὗ περιεβάλλετο ἡ ἐρωμένη του, αἴφνης παράδοξον σέβας τὸν ἐκράτει, ὅμοιον μὲ τὸν σεβασμὸν ὅστις περικαλύπτει τὸν ἅγιον τόπον καὶ ἀποτρέπει τὴν ἱερόσυλον χεῖρα τὴν θέλουσαν νὰ ἀνεγείρῃ τὸν πέπλον τοῦ θυσιαστηρίου. Ἡ θαυμασία ἐκείνη θρησκεία τῆς καρδίας εἶχεν ὡσαύτως τὴν ἄφατον ποιήσιν της. Ἡ φαντασία τοῦ Εὐγενίου ἐδίδεν εἰς τὴν Ἄγνωστον μορφήν, σχῆμα, αἰσθήσεις, προσόντα θεᾶς· θεᾶς τῆς ὁποίας ἠσθάνετο τὴν παρουσίαν, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν τὸ ὀνητὸν βλέμμα του δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνακαλύψῃ. Καὶ ἐχαιρέτιζε διὰ περιπαθῶν στίχων τὴν κοιτίδα ἧτις τὴν ἐδέχθη γεννωμένην, τὴν γῆν ἧτις ὑπῆρξε πατοῖς της, τὰ παράλια τὰ διατηροῦντα εἰσέτι τὰ ἔχνη τῆς χαριέσεως νηπιότητός της.

V

Ἐν τούτοις ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν ἐπλησίαζε καὶ αἱ νυκτεριναὶ συνεντεύξεις τοῦ Πρατολίνου καθίσταντο σπανιότεραι καὶ βραχυτέραι.

— Πρέπει νὰ ἐπιστρέψω εἰς Φλωρεντίαν, εἶπεν ἑσπέραν τινὰ ἡ ἄγνωστος πρὸς τὸν Εὐγένιον. Πρέπει ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας νὰ μακρυνθῶ ἀπὸ πᾶν ὅ,τι ἀγαπῶ. Μὴ μακρύνεσαι ἀπὸ τὰ μονήρη ταῦτα μέρη καὶ περιμένε ἡσύχως τὴν ἐπιστροφὴν μου. ὦ! λέγε, φίλτατέ μου, μὲ ὑπόσχου, μὲ ὀμνύεις ὅτι θὰ ὑπακούσῃς εἰς τὴν τελευταίαν μου ταύτην συμβουλήν;

— Καὶ σὺ, ἀπεκρίθη ὁ νέος καλλιτέχνης, ταρασσόμενος ὑπὸ φόβου τὸν ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ καταστείλῃ, καὶ σὺ, μὲ ὀρκίζουσαι ὅτι ἡ ἐπιστροφή σου θὰ ἦναι ὅσον βραχεῖα τόσον καὶ βεβαίαι;

Ἡ ἄγνωστος ἐτήρησε στιγμιαίαν σιωπὴν, παραδεδομένη εἰς βαθεῖαν ῥέμβην, συναθροίζουσα ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς της διὰ νὰ τὰς ἐπικαλεσθῇ εἰς βοή-

θειαν τῆς ἀποφάσεως ἣν εἶχε συλλάβει. Αἴφνης, ὑψοῦσα τρέμουσαν χεῖρα: Ἄκουσον! ἄκουσον! ἀνεφώνησε... καὶ ἡ φωνὴ ἐξέπνευσεν ἐπὶ τῶν χειλέων της.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὄπισθεν τῶν τοίχων καὶ τῶν δένδρων ἄτινα ἔκρυπτον τοὺς δύο ἐραστὰς κρότος ἀπρόοπτος ἠκούσθη· ὀλόκληρος ἡ πεδιάς ἀντήχησεν ὑπὸ τοῦ κυλίσματος τῶν ἀρμάτων, ὑπὸ τῶν χρεμετισμῶν τῶν ἵππων καὶ κρότων ὤπλων. Αἰφνιδία λάμψις ἐφώτισε τὸ Πρατολῖνον, καὶ πολλαὶ δᾶδες διαδεχόμεναι ἀλλήλας κατηύγασαν τὸ σκότος τῆς νυκτός. Ὁ δούξ! ὁ δούξ! ἐκραύγαζον μυριάδες φωνῶν. Ζήτω ὁ δούξ!

Ἡ ἄγνωστος ἠγέρθη δι' ἐνὸς πηδήματος, ὠχρὰ, ἐκτὸς ἑαυτῆς, περιφέρουσα μακρὰ βλέμματα πλήρη ὑπονοίας καὶ τρόμου. Ἄ δυστυχία! δυστυχία! ἀναχώρησον! φύγε! εἶπε ταχέως πρὸς τὸν Εὐγένιον. Ἐνθυμήθητι τὰς ὑποσχέσεις σου! θὰ ἐνθυμηθῶ τὰς ἰδικὰς μου! Μετ' ὀλίγον θὰ λάβῃς εἰδήσεις περὶ ἐμοῦ.

Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ ἀπόκρισιν, ὤρμησε πρὸς τὴν πλησιεστέραν δενδροσοχίαν καὶ ἔγινεν ἄφαντος ὡς ὄπτασία.

Ὁ ῥάγης ἐφαίνετο ὡσεὶ κεραυνοβοληθεὶς· δὲν ἠδυνήθη οὔτε ἐν βῆμα νὰ κάμῃ διὰ νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ ἢ διὰ νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἀφήσας τὸ μέτωπόν του νὰ καταπέσῃ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τοῦ ἀγάλματος, ψυχρὸν, ἀναίσθητον ὡς αὐτὸ, ἔμεινεν ἀκίνητος ἐν τῷ ζῶφῳ τῶν μεμονωμένων ἐκείνων μερῶν τὰ ὁποῖα βίαιος ἄνεμος ἐπλήρου ὑπὸ πενθίμων ψιθύρων.

Ὅτῳ, δεκαπέντε ἡμέραι παρήλθον, ὅλος ὁ νοέμβριος παρήλθεν, ὁ δὲ δυστυχὴς καλλιτέχνης μας οὐδεμίαν εἰδήσιν ἔλαβε περὶ τῆς ἐρωμένης του. Κατ' ἀρχάς, προσεπάθησε νὰ καταπολεμήσῃ, νὰ ἀποδιώξῃ τὰς ἀμφιβολίας, τὰς πολιορκούσας αὐτὸν ὑπονοίας, τοὺς φόβους οἵτινες ἔρριπτον τὸ σκότος εἰς τὴν καρδίαν του. Ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ ἐπκνίδῃ ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἠγάπα, ἡ νομοταγῆς ἐκείνη ἐμπιστοσύνη ἣν γεννᾷ ὁ γενναῖος ἔρω, τὸν ἐκράτουν εἰσέτι. Ἄλλ' ὅταν ἡ ἐλπίς ἐξέλιπεν· ὅταν μετὰ τῆς ἀποθαρρύνσεως ἐγεννήθη ἐντὸς αὐτοῦ ἡ βεβαιότης ὅτι ἐπροδῶθη καὶ ἐγκατελείφθη;

οὐδεμία ἀνθρωπίνη γλῶσσα, δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν καταλαβοῦσαν τὸν Εὐγένιον θλίψιν.

Ἀνεπὸλοι μίαν πρὸς μίαν τὰς μετὰ τῆς ἀγνώστου συνεντεύξεις του, καὶ ἐν ταῖς ἀναπολήσεσι ταύταις πᾶσα λέξις τῆς γυναικὸς ἐκείνης, πᾶσα χειρονομία, πᾶν βλέμμα, πᾶς στεναγμὸς, ἐχρησίμευεν ὡς ἀπόδειξις ἐκδικητικῆς κατηγορίας. Τὰ πάντα, καὶ αὐτὰ τὰ δάκρυα, τὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα ἐκείνη ἔχυσεν εἰς τὸ στήθος τοῦ ἐραστοῦ της, ἐφαίνοντο εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον ἄτιμος προσποιήσις.

Νὰ ἀπατηθῆ τοσοῦτον βραναύσως! νὰ ριφθῆ οὕτω εἰς τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους ζοφερᾶς ὁδοῦ, χωρὶς οὔτε κἂν νὰ γνωρίζῃ τὴν χεῖρα ἣτις προσεφέρετο διὰ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ! . . . Ἴδου τί δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνοήσῃ, ἰδοὺ τί τὸν ἐξηγείωνε κατὰ τῆς ἀπρονοησίας του καὶ τῆς ἀποτυφλώσεώς του. Ἄλλ' ἢ τρομερὰ ἐκείνη ὀργὴ πράγματι ἦτο μὴδὲν, μὴδὲν ἄλλο ἢ φυσήματα θυέλλης ἀμέσως καταπαύοντα· καὶ ὁ ἀτυχὴς νεανίας, ἐὰν ἡ εὐκαιρία παρουσιάζετο ἐκ νέου, θὰ ἐνεπιστευέτο ἐπίσης εὐθαρσῶς ὡς τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἄπιστον γόησάν του. Θὰ περιεφρόνει μυρίους θανάτους διὰ νὰ ἀπολαύσῃ ἅπαξ ἔτι τῆς παρελθούσης εὐδαιμονίας, ὅπως ἐπανέυρῃ διὰ μίαν μόνην ἐσπέραν τὰς ἀρρήτους συνεντεύξεις του ὑπὸ τὰς ἰτέας τοῦ Πρατολίνου. Καὶ οἱ χρωστῆρές του ἔκειντο ἐγκαταλειμμένοι, καὶ ἡ φύσις κεκαλυμμένη διὰ τοῦ σκοτεινοῦ πέπλου τῆς ἀπελπισίας του, οὐδὲν εἶχε πλέον δυνάμενον νὰ προσηλώσῃ τὸ βλέμμα του, καὶ τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς ποιήσεως εἶχε σβεσθῆ διὰ παντός εἰς τὰ δάκρυά του. Ἡ ἀγνωστος εἶχε λάθει μεθ' ἑαυτῆς εἰρήνην, χαρὰν, διάνοιαν, φαντασίαν, μεγαλοφυΐαν. Ἀπαισία νάρκη, θανάσιμος ἀπάθεια ἐπέζον τὸν ζωγράφον καὶ τὸν ποιητὴν ἥδη μάλιστα ἐπενήργουν καὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς του ὡς τὰ παράσιτα φυτὰ ἐπὶ τῶν δενδρυλλίων τὰ ὁποῖα ἐξαντλοῦσι καὶ ξηραίνουσιν.

Ἡμέραν τινὰ τέλος! ἡμέραν ἀπαισίαν! ἐπιστολὴ τις ἄνευ τόπου καὶ χρόνου περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ Εὐγενίου· ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη περιεῖχε τὰ ἀκόλουθα·

«Λέξεις τινὰς, Εὐγένιε· λέξεις τινὰς ἀκόμη, ἀλλὰ λυπηράς, ἀλλ' ἐπισήμους ὡς τοὺς ἀποχαιρετισμοὺς τοῦ θνήσκοντος! . . . δὲν θὰ ἰδωθῶμεν πλέον! Ἄκαμπτos μῦρα μᾶς χωρίζει διὰ παντός! σὲ κατέστησα δυστυχῆ, ἀλλὰ μὴ μὲ καταρᾶσαι! Φεῦ! τὸ σφάλμα μου θὰ τιμωρηθῆ δι' ὀλοκλήρου ζωῆς ἀγωνίας καὶ ἀπελπισίας! ὦ! ἔλεος, μὴ μὲ καταρᾶσαι. Ἡ καταδιώκουσά με εἰμαρμένη σὲ περιβάλλει ἐντὸς τῆς δυστυχίας μου ἔπρεπε νὰ τὸ προῖδω, τὸ προέβλεπον· ἀλλ' ὁ ἔρωσ ὑπῆρξεν ἰσχυρότερος τοῦ ἄρθου λόγου. Ψευδὴς ἐλπίς, ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ νικήσω ἅπαξ τὴν εἰμαρμένην μου, μὲ κατέλαβε· καὶ τότε, ὦ! πίστευσόν με, Εὐγένιε, τότε σὲ ἠγάπων, σὲ ἠγάπων ὅσον οὐδέποτε ἠγαπήθη ἀνθρωπος· σὲ ἀγαπῶ ἀκόμη, θὰ σὲ ἀγαπῶ πάντοτε, μὲ ὄλον τὸν αἰῶνιον ἀποχωρισμὸν μας, μὲ ὄλον τὸν ἀνυπέβλητον φραγμὸν ὅστις ἐγείρεται μεταξὺ ἡμῶν σήμερον. Ἄλλ' ἐὰν σοὶ ἤρπασα ὄλην τὴν εὐδαιμονίαν σου, ἅς μὴ μὲ τύπτῃ τοῦλάχιστον ἡ συνειδησις ὅτι ὑπῆρξα ἡ αἰτία τῆς ἀπωλείας σου. Ὁ θάνατος πλανᾶται ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν σου ἐνὸςω διαμένεις εἰς Τοσκάνην· θὰ σὲ προσβάλλῃ, ἐὰν δὲν μακρυνθῆς. Φύγε λοιπόν, φύγε πρὸς ἄλλας χώρας, καὶ εἶθε τὰ συμβάντα τῶν τριῶν παρελθόντων μηνῶν τῆς ζωῆς σου νὰ μείνωσι τεθαμμένα ἐν τῷ μυχῷ τῆς μνήμης σου· μία μόνη λέξις, ἐν μόνον κίνημα δυνάμενον νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ μυστικὸν μας, ἔσεται ἡ ἀμείλικτος καταδίκη σου· οὐδὲν καταφύγιον, οὐδεμία ἐρημία, ὅσον καὶ ἂν ἦναι ἀπώατη καὶ ἀγνωστος, θὰ δυνηθῆ νὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν φοβερὰν χεῖρα ἣτις μᾶς χωρίζει. Ὑγίαινε! προσφιλεῖ καὶ δυστυχῆ Εὐγένιε! Εἶθε νὰ σὲ φυλάττῃ καὶ νὰ σὲ παρηγορῇ ὁ οὐρανός! Εἶθε ἡ γῆ νὰ διατηρήσῃ ἄνην τινὰ διὰ σέ! Εἶθε ἡ μειδιδῶσα πρὸς τὴν νεότητά σου δόξα νὰ στέψῃ ἐπίσης καὶ τὰς τελευταίας σου ἡμέρας! Εἶθε γυνὴ εὐτυχεστέρα ἐμοῦ νὰ ἀντικαταστήσῃ ἐν τῇ εὐγενεῖ σου καρδίᾳ τὴν ἀτυχῆ τὴν ὁποίαν χάνεις σήμερον διὰ παντός! »

VI

Ὁ λαὸς τῆς Φλωρεντίας συνωθεῖτο ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας τῆς πόλεως πρὸ τοῦ δουκικοῦ παλατιοῦ. Ἐξεχειλίζεν ἀπὸ ὅλας τὰς γειτονευσάσας ὁδοὺς ὡς χεῖμαρῶρος θορύβων τοὺς φραγμούς του· πληρῶν τὸν ἀέρα διὰ μυρίων φωνῶν, διὰ μυρίων συγκεχυμένων θορύβων ὁμοίων πρὸς τοὺς μυκηθμοὺς τῶν δερομένων ὑπὸ τῆς τρικυμίας κυμάτων. Ἦτο ἑορτὴ· οἱ κώδωνες ἐσήμαινον· τὰ πυροβόλα ἐκρότουν κατὰ κανονικὰ διαλείμματα, καὶ ἡ πολεμικὴ μουσικὴ τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων, ἀκινήτων καὶ παρατεταγμένων ὡς ἐν μάχῃ, ἀπεκρίνετο εἰς τοὺς θορύβους τῶν σαλπίγγων, εἰς τοὺς τυμπανισμοὺς τοῦ παρελαύνοντος στρατοῦ. Πανταχοῦ τέλος ἦτο θόρυβος, κρότος ἀόρητος πρὸ πολλῶν ἐτῶν μὴ ἀκουσθεῖς ἐν τῇ εὐτυχεῖ ἐκείνῃ πρωτευούσῃ τοῦ κήπου τῆς Ἰταλίας, τῇ αὐτοκρατεῖρᾳ τῆς πολυτελείας καὶ τῆς ἐρωτοτροπίας.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὁ Φραγκίσκος Β' τῶν Μεδίκων, δοῦξ τῆς Φλωρεντίας, ἐνυμφεύετο τὴν Λευκὴν Καπέλλου, νεάνιδα ἐλθοῦσαν ἐκ τῆς δημοκρατίας τῆς Βενετίας.

Πολυάριθμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ἵππικὸν προηγεῖτο τῆς συνοδίας τοῦ πρίγκηπος· ἦσαν οἱ ἄρχοντες τοῦ Κράτους. Ἀκολουθῶς ἤρχοντο, ἐποχοῦμενοι, οἱ πρεσβευταὶ τῆς Βενετίας, περικυκλούμενοι ὑπὸ τῶν διασημοτέρων ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους των, προσδραμόντων ἐκ τῶν ὄχθων τῆς Ἀδριατικῆς διὰ τὴν θαυμασῶσι τὴν δούκισσαν. Ἐκ τοῦ φαιδροῦ καὶ ὑπερηφάνου συνάμα ὕφους των, θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἡ ὠραία συμπατριωτὴς των πλειότερον αὐτῇ ἐκόσμει τὸν θρόνον τῆς Τοσκάνης ἢ ἐκόσμετο παρ' αὐτοῦ. Κατόπιν αὐτῶν ἐβάδιζον ὁ νεαρὸς ἀδελφὸς τοῦ δουκὸς καὶ ὁ καρδινάλιος Φερνάνδος μειδιῶντες πρὸς τὰς χειροκροτήσεις τοῦ πλήθους· ἀμέσως δὲ κατόπιν αὐτῶν ἤρχετο ἡ δουκικὴ ἄμαρξ ἥτις ἐπρωχῶρει ἀστράπτουσα ὑπὸ κρυστάλλων καὶ ἐπιχρῶσων ἴλυφῶν καὶ συρομένη ὑπὸ δωδεκάδος ἀνδαλουσιῶν ἵππων. Αναγκαζόμενα εἰς βράδιασμα ἤρμεον καὶ βραδύ, τὰ ὑπερήφανα ἐκείνα ζῶα ἔδακνον τοὺς χαλινούς των, ἐχρεμέτιζον, ὕψωνον τὸν αὐχένα καὶ

ἔσειον ἀνυπομόνως τὴν μεγαλοπρεπῆ χαίτην των.

Ἴδου, ἴδου, ἡ δούκισσά μας! ὠρύετο τὸ πλῆθος συνωθούμενον περὶ τὴν ἄμαρξαν διὰ τὴν ἴδην ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν περιώνυμον ἐκείνην καλλονὴν. Ζήτω ἡ Λευκὴ, ἀνεφώνουν· Ζήτω ἡ δούκισσα, ἡ σύζυγος τοῦ δουκὸς! Ζήτω ἡ ὠραία μας κυρίαρχος.

Ὅπισθεν τῆς συνοδίας καὶ μακρὰν τῆς κινήσεως καὶ τῆς ταραχῆς, ὄμιλλος νέων κυρίων καὶ φαιδρῶν πολιτῶν συνεζήτουν περὶ τῶν συμβάντων τῆς ἀξιομνημονεύτου ἐκείνου ἡμέρας. Πλησίον αὐτῶν, ξένος τις ὅστις πολλάκις ἀλλὰ ματαίως εἶχε προσπαθῆσει νὰ διασχίσῃ τὸ πλῆθος διὰ τὴν πλησιάσῃ τὸ δουκικὸν ὄχημα, ἤκουε μετὰ προσοχῆς τὰς παρατηρήσεις των, τὰς ἀστειότητάς των, τοὺς σαρκασμοὺς των.

— Εἶναι ἀληθῶς σπανία καλλονὴ, ἔλεγεν εἰς τῶν συνομιλούντων. Ἄλλ' εἶδατε πῶς ὑπὸ τὰ λαμπρά της θέλγητρα εἶναι ὠχρὰ καὶ σκεπτική; πῶς φαίνεται ἀδιάφορος εἰς τὴν φαιδρότητα τὴν ὅποιαν προξενεῖ καὶ τὸν θαυμασμὸν τὸν ὅποιον διεγείρει!

— Πᾶ! εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐκπλήξεως, ἀπεκρίθη ἄλλος. Ὑπερβολὴ εὐδαιμονίας μὴ περιμενομένης. Διάβολο! μία Βενετὴ, εὐγενὴς ἐὰν θέλετε, ἀλλὰ μὴ ἔχουσα βασιλικὸν αἷμα εἰς τὰς φλέβας, φυγοῦσα τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ὑποστάσα ἐπὶ πολὺν χρόνον ὅλας τὰς ἀθλιότητας ἀλητιδος ζωῆς! γυνὴ ἀπλοῦ ἐμποροῦπαλλήλου, νὰ ἀναβῆ δι' ἑνὸς μόνου ἄλματος ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Τοσκάνης! νὰ συζευχθῇ Μεδίκον! νὰ λάβῃ τὸν τίτλον δουκίσσης! ὁμολογήσατε ὅτι εἶναι νὰ χάσῃ κανεὶς τὴν κεφαλὴν του!

— ὦ! ἐὰν ἦναι οὕτως ὠχρὰ καὶ σκεπτική, ἐπανέλαθε τρίτος, μάθετε ὅτι ὑπάρχουσι πολλοὶ λόγοι ἐξηγοῦντες τοῦτο. Πιστεύετε ὅτι εἶναι εὐκόλον νὰ στρέψῃ τις τὰ νῶτα πρὸς τὸ παρελθόν, νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τῆς μνήμης του τὸ παρελθὸν τοῦτο; Νομίζετε ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πικραὶ ἀναμνήσεις μένουσαι ἀνεξάλειπτοι ἀπὸ τὴν καρδίαν; Ἐνθυμηθῆτε τὸν Βοναβεντούραν, τὸν δυστυχῆ ἐκείνον σύζυγον, τὸν προδοθέντα, τὸν ἐγκαταλεσθέντα καὶ διὰ τοσοῦτον τραγικῶν τρόπων ἀποθανόντα.

— Νομίζετε λοιπὸν ὅτι ἡ Λευκὴ εἶναι ὀπωσθήποτε ἀναμεμιγμένη εἰς τὸ τρομερὸν τοῦτο δράμα; ἠρώτησε τέταρτός τις μὲ φωνὴν δειλὴν καὶ περιφέρων περὶ τοὺς συνομιλοῦντας βλέμματα δύσπιστα καὶ ὑποπτα.

— Καὶ ποῖος ἤξεύρει; ἐπανέλαβεν ὁ πρῶτος κινῶν τὴν κεφαλὴν.

— Πα! προσέθηκε νεκρὸς τις κύριος μετὰ πικροῦ γέλωτος, ἐὰν ἡ δούκισσα εἶχε τύψεις συνειδήτος, τὰς ἀφῆκεν ὅλας εἰς τὸ Πρατολίνον, ἐστὲ βέβαιαι.

Ὁ ξένος δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ περισσότερα καὶ στραφεὶς ἔγινεν ἀμέσως ἄφαντος μεταξὺ τοῦ πλήθους.

Ἐν τούτοις ἡ συνοδία εἶχε φθάσει εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας ὅπου οἱ ἐστεμμένοι σύζυγοι ἔμελλον νὰ λάβωσι τὴν νυμφικὴν εὐλογία. Ἀκολουθουμένη ὑπὸ λαμπρᾶς συνοδίας κυριῶν καὶ αὐλικῶν, ἡ Λευκὴ κατέβη τῆς ἀμάξης, καὶ βαθεῖα σιωπῇ, πηγάζουσα ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς ἐπισημότητος τῆς στιγμῆς ἐκείνης, διεδέχθη τοὺς φαιδρὸς ἀλαλαγμοὺς τοὺς συνοδεύσαντας αὐτὴν μέχρι τοῦ μέρους τούτου, ὅταν αἴφνης κραυγὴ ἀγωνίας καὶ θλίψεως ἀντήχησεν εἰς τὸν ναόν: Εἶναι αὐτὴ! εἶναι αὐτὴ! . . . ἔκραζε φωνὴ ἀπηλπισμένη. Καὶ διαφυγὼν τὰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν οἵτινες ἤθελον νὰ τὸν κρατήσωσι, νεανίας τις ἔπεσε παράφορος εἰς τοὺς πόδας τῆς δούκισσας καὶ ἐκύλισε λειπόθυμος εἰς τὰς βαθμίδας τοῦ ναρθήκος.

Εἰς τὴν κραυγὴν ἐκείνην, ἡ ὠραία Βενετὴ ἐστάθη πορφυροῦς χρωματισμὸς διήληθεν ὡς ἀστραπὴ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν παρεῖων τῆς· εἶδε τὸν ξένον μετὰ ψυχροῦ οἴκτου καὶ ἐπανέλαβεν ἡσύχως τὴν πρὸς τὸν ναὸν πορείαν τῆς.

VII

Τὴν ἐπιούσαν ὀμίλλος περιέρχων ἴστατο ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἄρνου· τὰ κύματα εἶχον ρίψει ἐκαὶ πρὸ ὀλίγου τὸ πτώμα νεανίου τοῦ ὁποίου τὸ στήθος ἦτο ἠνεωγμένον ὑπὸ τρικῶν πληγῶν ἐγχειριδίου.

Ὁ δυστυχὴς δὲν ἔφερον ἐφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν σημεῖον δυνάμενον νὰ τὸν καταστήσῃ

ἠγνωστόν. Ἐν τούτοις γρατὰ τις τὴν ὁποίαν ὡς ἐκ τῶν πτωχικῶν ἐνδυμάτων τῆς ἠδύνατό τις νὰ ἐκλάβῃ ὡς ἀπλὴν ὑπηρέτριαν, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν παρετήρησε μετ' ἀδιαφόρου ἀταραξίας τὸ πένθιμον ἐκεῖνο θέαμα, ἐμακρύνθη ψιθυρίζουσα τὸ ὄνομα τοῦ Εὐγενίου Ράγη. Ἠρπασαν ἀπλήστως τὸ ὄνομα ἐκεῖνο· φεῦ! τοῦτο μόνον σχεδὸν ἔμενε, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἐξ ἐκείνου ὅστις ὑπῆρξεν ὁ ἦρωας ἡμῶν.

Ποία ἡ αἰτία τοῦ προώρου ἐκεῖνου τέλους; ὁ θάνατος ἐκεῖνος ἦτο ἄρα γε ἐκούσιος ἢ ἐδόθη ὑπὸ ἐχθρικῆς χειρός; Τοῦτο ὑπῆρξε καὶ θὰ ὑπάρχῃ διὰ παντός ἀνεξήγητον μυστήριον.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΡΕΜΒΑΣΜΟΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ

ΤΗΣ

ΜΑΡΙΑΣ ΠΙΚΕΡΝΗ

τὸ γένος Μωραΐτινῃ.

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ε΄.

«Τὰ τέκνα μου!» ἀνέκραξε μὲ τόνον ἀσυνήθη,
καὶ τὴν λευκὴν ἐξέτεινε εἰς τὸ κενὸν ἀγκάλῃν.
«Ποῦ εἶναι, ποῦ;» καὶ κλίνουσα εἰς τ' ἀσθενῆ τῆς ἔσθη,
«Τὰ τέκνα μου! ἀνέκραξε, τὰ τέκνα μου καὶ πάλιν.
Ἐλένη καὶ Εὐγένιος!» ἐφώνει θελλομένη,
Κ' ἡ πόλις ἔχει τῶν νεκρῶν: «Εὐγένιος, Ἐλένη! . . .»

«Νεκρά, τῆ εἶπον, δύστηνος, κ' ἡ μητρικὴ καρδιά,
» εἶναι κ' ἐκείνη φίλαυτος ὡς αἱ λοιπαὶ ἀκόμα;
» Θέλεις νὰ τελευτήσωσι τὰ τέκνα σου, Μαρία,
» καὶ εἰς τὸν τάφον τὰ καλεῖ τὸ μητρικόν σου σῆμα;»
Ἐστράφη· μ' εἶδεν ἔκπληκτος, ἐδίστασεν, ἐστάθη,
Δὲν μὲ ἀπῆντα' ἔδωκε τοῦ μνήματος τὰ βῆθη.

Κατόπιν: «Θέλω!» ἔκραξε, θανάτου ἄχρτοτέρα,
«Τὰ δυστυχῆ μου ὄρανά τοὺς δεσθαλμοὺς ἄς κλείσω.
» Δὲν θέλω ξένην νὰ καλοῦν τὰ χεῖλη των μητέρων,
» Κ' ἐμὲ νὰ παύσουν' ἀγαπῶν, κ' ἐμὲ νὰ λησμονήσωσιν
» Ματαίως κάτω ἄτεκνος τὰ ὄμματά μου κλείω'
» Μητέρα καὶ τέκνα εἶναι ἔν, δὲν τέμνονται εἰς δύο.

